

ПРИЛОЗИ ПРОУЧАВАЊУ ЈЕЗИКА

ИЗДАЈЕ:

КАТЕДРА ЗА ЈУЖНОСЛОВЕНСКЕ ЈЕЗИКЕ

ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НОВОМ САДУ

НОВИ САД

10

1974

8573

Чланови редакције: др ПАВЛЕ ИВИЋ, редовни професор
др АЛЕКСАНДАР МЛАДЕНОВИЋ, редовни професор
др ЈОВАН КАШИЋ, доцент
др ДРАГОЉУБ ПЕТРОВИЋ, доцент

Одговорни уредник: др ПАВЛЕ ИВИЋ
Секретар редакције: др АЛЕКСАНДАР МЛАДЕНОВИЋ

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу ова књига ослобођена је плаћања посебног покрајинског пореза на промет производа и услуга у промету.

Штампа:

Издавачка установа „Научно дело“, Београд, Вука Караџића 5.
1975. год.

Милорад Радовановић

НЕКИ СИНТАКСИЧКИ ПОСТУПЦИ КАРАКТЕРИСТИЧНИ
ЗА ЈЕЗИК КЊИГЕ „РОМАН О ЛОНДОНУ“
МИЛОША ЦРЊАНСКОГ

Уводне напомене

1. Циљ ове синтаксичке анализе биће да се уоче и опишу неки синтаксички поступци Милоша Црњанског на плану конституисања реченице.¹ Пажња ће се овде усмерити првенствено на такозване не-п-о-т-п-у-не реченичне формације.² Прецизније, у резултату овог истраживања, и у оквирима постављене проблематике, настојаћу, заправо, да дам тумачење услова за реализацију и опишем облике испољавања

¹ У језику Милоша Црњанског „непотпуна“ реченична образовања (нпр. *реченични еквиваленти и редуковане реченице*) веома су фреквентна појава. Свакако, ови феномени би били врло интересантан објект истраживања у склопу ширих разматрања проблема на нивоу разбијања традиционално схваћеног стандардног устројства реченице. Да је управо реченица Милоша Црњанског занимљива као предмет посматрања уп. нпр. следећу интуитивну опаску Милана Богдановића: „Милош Црњански се у знатној мери одваја од мирне и рационалне реченице, нашег савременог књижевног језика, дајући једну другу, која је сасвим нервозна, емотивна, потенцирана.“ (Милан Богдановић, *Свобод*, Српска књижевност у књижевној критици, књ. VII, Књижевност између два рата, књ. I, стр. 249—250).

² За експлицирање значења термина *нейоппијуне реченице* и његова даља принципијелна разјашњења (уз напомену да литература о овим проблемима на српскохрватском језику није бројна) в. студије: М. Стевановић, *Реченице без развијених главних делова*, Наш језик, н. с., књ. IX, св. 1—2, Београд 1958, 5—24; Ж. Станојичић, *Једна врста нейоппијуних реченица код савремених писаца*, Наш језик, н. с., књ. X, св. 1—2, Београд 1960, 29—43; В. Остојић, *Рећенице без развијених главних дијелова и језику А. Г. Матоша, Слава Колара, Добрише Цесарића и Драгутина Тадијановића*, Књижевност и језик, год. XV, бр. 1, Београд 1968, 24—38; В. Вулећ, *О безлаголској реченици и неким Крлежиним дјелима*, Умјетност ријечи, год. XI, бр. 2, Загреб 1967, 145—157; М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II. Синтакса*, Београд 1969 (поглавље: *Реченице с неизреченим главним деловима*, 84—114); М. Ивић, *Основне типолошке карактеристике српскохрватске impersonалне реченице*, Књижевност и језик, год. X, бр. 1, Београд 1963, 18—24 и др. (овим ауторима углавном и припада заслуга за иницирање и оживљавање дискусије о непотпуним реченичним образовањима у српскохрватском језику).

феномена парцелације³ у српскохрватском језику.⁴ То ће, колико је мени познато, бити и први покушај да се понашање ове језичке појаве региструје и прати конзеквентно на целокупном материјалу

³ Термин *парцелација* у нашој је лингвистичкој пракси још недовољно одомаћен (уп. нпр. да одговарајућа одредница и не постоји у приручницима као: *Srpskohrvatski jezik*, Enciklopedijski leksikon Mozaik znanja, knj. I, Beograd 1972; Rikard Simeon, *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, I i II, Zagreb 1969, те да са овим термином не рачунају ни постојеће граматике српскохрватског језика). Последњих година, међутим, њега у пуној мери афирмишу неки врсни совјетски синтаксичари (и — не случајно — првенствено слависти, иначе, традиционално преокупирани проблемима структуре реченице и питањем њеног минималног репрезентанта). В. о томе нпр.: *Грамматика современного русского литературного языка*, ред. Н. Ю. Шведова, „Наука“, Москва 1970 (поглавље: *Парцелляция*, 621—622); Г. А. Золотова, *О структуре простого предложения в русском языке*, Вопросы языкознания, 1967, No 6, 90—101; Н. Ю. Шведова, *Сущестующий ли все-таки детерминанты как самостоятельные распространители предложения*, Вопросы языкознания, 1968, No 2, 39—50; Н. Ю. Шведова, *Детерминирующий объект и детерминирующее обстоятельство как самостоятельные распространители предложения*, Вопросы языкознания, 1964, No 6, 77—93 и др. Веома упутно је, мада непотпуно, и објашњење термина *парцелација* у једном од новијих совјетских лингвистичких приручника: Д. Э. Розенталь, М. А. Теленкова, *Справочник лингвистических терминов*, Москва 1972 (одредница: *Парцелляция*, стр. 248): „Такое членение предложения, при котором содержание высказывания реализуется не в одной, а в двух или нескольких интонационно-смысловых речевых единицах, следующих одна за другой после раздельной паузы.“ Или: „Парцелляция широко используется в современной художественной литературе как средство образительности, особый стилистический прием, позволяющий усилить смысловые и экспрессивные оттенки значений.“ (В и примере: *Пойм рассказжу. При вечере; У Елены беда шуй сирялась. Большая. и сл.*).

⁴ Овај теоријски појам и одговарајући термини још нису примењени и разрађени на материјалу српскохрватског језика. У приступу овом феномену (мада, у то време, без довољно увида у методолошка и теоријска решења о којима је овде реч) значајан скок је нпр. направио Б. Остојић (н. д., 24—38). Уочивши, врло суптилно, на посматраном језичком материјалу примере у којима одређене синтаксичке конструкције бивају интонационо и позиционо одвојене (дакле, парцелисане) од матичне реченичне структуре, он их по њиховим синтаксичко-семантичким својствима класификује, али их, затим, тумачи у пуној мери у сагласности са тада већ афирмисаним схватањем М. Стевановића у овој области (о томе в. детаљније у каснијем излагању, напомена бр. 88). Ни у студијама новијег датума, када се расправља о примерима који очигледно репрезентују појаву парцелације, овај теоријски појам и одговарајуће терминолошко решење остају доследно непоменути. Уп. нпр.: Ј. Melvinger, *Rečenica sa redukcijom predikata i rečenica sa ekspresivnom pauzom u delima savremenih proznih pisaca*, *Suvremena lingvistika*, br. 5—6, Zagreb 1972, 71—76; br. 7—8, Zagreb 1973, 61—66 или, нешто раније: Милорад Горац, *Титови и вредности айрибуја*, Зборник Филозофског факултета у Приштини, књ. VI, Приштина 1969, 97—113. Ј. Мелвингер, посебно у другом делу своје студије, обрађује језички материјал чији примери по правилу упућују на феномен парцелације. При том овај термин остаје конзеквентно непоменути, па се ни у напоменама са библиографским подацима не могу наћи докази о кореспондирању са литературом о одговарајућим теоријским решењима последњих година. Отуда се и њен приступ посматраним феноменима, разликује од нашег. Но, у сваком случају, Ј. Мелвингер се мора признати да међу првима ко д н а с уочава неке основне елементе природе поменутих синтаксичких образовања, па и њихову појаву прати и описује на релативно широком (на жалост, у самом раду прилично редукованом) материјалу из језика савремених прозних писаца српскохрватског језика (аутор, наиме, своје посматрање усмерава на ниво расправљања о функцији „експресивне паузе“ и могућностима да се она нађе у положају када раздваја појединачне конституенте реченице или пак две структуре унутар реченичног комплекса; у овом смислу аутор износи и нека

језика једног литерарног дела (дакле, и јединственог језичког система)⁵, што ће омогућити да се стекне увид и у фреквенцију и варијетет оваквих синтаксичких оформљења у датом језичком корпусу.

За извор језичког материјала одабрао сам једног нашег савременог писца, сматрајући да ћу на тај начин дати део доприноса и раду на описивању језичких особености актуелне ситуације у стандардном српскохрватском језику — посебно када овај функционише као инструмент литерарног израза високог уметничког домета. Изабрао сам Милоша Црњанског као аутора о чијим се језичким особеностима до сада, зачудо (и без правих научних разлога и аргумената за то), веома мало писало⁶, а који је, уз то, високом литерарном вредношћу свога опуса, ауторитетом и угледом који ужива, деценијама већ присутан у ситуацијама у којима један књижевни стваралац може својим језичким поступком себи да обезбеди, поред осталог, и статус језичког узора, што значи и извора често неухватљивог инфлуентног деловања на језичко осећање, па према томе, и језичко понашање (говорну праксу) ширих слојева представника језика којим пише. Определио сам се за прозни текст преваходно стога што овај, по својој природи, најбоље може репрезентовати необележеност стандардне језичке ситуације, а управо „Роман о Лондону“ одабрао сам као при том врло рецентно, а по књижевнотеоријским и литерарнокритичким мерилима, изгледа, несумњиво веома вредно и значајно такво остварење.

веома корисна запажања, али су њени напори да модернизује поступак анализе на једној, и попуштање и уступци неким тумачењима и учењима наше традиционалне лингвистичке праксе на другој страни, у недопустивом нескладу. Једина студија на српскохрватском језику у којој се *йарцелација ѿ о м и њ е* (стр. 63) јесте: Милоје Миновић, *Рећеница и прозним дјелима Растка Петровића*, Сарајево 1970 (поглавље: *Осамостаљивање језичких јединица*, 60—84). При том аутор, иако даје драгоцено материјал из језика Растка Петровића, на том материјалу, а чини се ни у литератури, не уочава дистинкцију између „осамостаљења“ (руски: *обособление*, а не *обособленные* како тврди Миновић, н. д., 62) и *йарцелације*: о овој појмовној и термилошкој дистинкцији в. напомену бр. 11. (Да и не улазимо у расправљање да би термин *издвајање* био једини адекват одговарајућем руском термину *обособление*, те да термилошка збрка отуда и потиче, јер свако „издвајање“ језичке јединице на синтаксичком плану не води и њеном „осамостаљењу“. Такође је у том смислу некоректно говорити о „осамостаљењу“, а цитирати литературу о *йарцелацији*: „Морфологија и синтаксис современног русског литературног језика“, Москва 1968, поглавље „Парцеллация, ее коммуникативно-экспрессивные и синтаксические функции“.) С друге стране, обиље примера које аутор излаже (један део примера тиче се и феномена парцелације) и дискусија са ранијим приступима посматраној проблематици представљају Миновићев, несумњиво, вредан допринос. (Вреди скренути пажњу и на податак да се неке интуитивне опаске о појави „осамостаљења“ код наших савремених писаца: И. Андрића, М. Крлеже, М. Црњанског, Ђ. Сијарића и М. Селимовића могу наћи на странама 83 и 84.)

⁵ Као извор језичког материјала за ово истраживање послужила ми је књига: Милош Црњански, *Роман о Лондону*, I и II, Нолит, Београд 1971.

⁶ Иако неумерено концизна и претерано уопштена, права је драгоценост, отуда, (али не и само због тога) лингвостилистичка студија коју је недавно објавио Б. Николић: *Језик у Сеобама Милоша Црњанског*, Књижевно дело Милоша Црњанског, Зборник радова, изд. Институт за књижевност и уметност, Посебна издања, књ. IV, Београд 1972, 235—245. Проблеме које овде посматрамо, међутим, Б. Николић не уочава, иако, као и Милан Богдановић и други литерарни критичари раније, на свој начин, природу реченице Црњанског интуитивно издваја као релевантан

Теоријски концепти

2. Парцелацијом ћу, следећи у основи идеје неких савремених совјетских синтаксичара, назвати карактеристичан поступак у организовању језичког исказа којим се драстично нарушавају традиционално схваћени принципи конституисања реченице. У питању је, наиме, својеврсно интонационо и позиционо издвајање (па, самим тим, и „истицање“) језичке јединице која на логичком плану посматрања исказа чини кохерентну целину (а формалногички и традиционалнограматички *реченицу*) са смисаоном целином у односу на коју се сада интонацијом и позицијом језички аутономизује.

Интонациони моменат у поступку аутономизовања језичке јединице која се парцелише редовно се остварује њеним стављањем у интерјунктурну позицију (ова ће у писаном језику, а уравно таквом језику је овде реч, када се ради о појави парцелације, по правилу бити репрезентована карактеристичним сигналом, односно интерпункцијским знаком — двема тачкама међу које се интерполише парцелисани део језичког исказа).

Позициони моменат у поступку аутономизовања језичке јединице која се парцелише редовно се остварује њеним дистанцирањем у финални положај, тј. — постпоновањем парцелисане језичке јединице.⁷

Дакле: 1) интонационо — парцелисање неке језичке јединице претпоставља, редовно, њену интерјунктурну аутономизацију;⁸ 2) позиционо,

објекат посматрања (укључујући ту и употребу и функцију интерпункције). Само наговештај свега овога могао би се наслутити у следећим констатацијама: „Природно је што Црњански, као модеран писац, експресивност свога казивања постиже и непотпуним реченицама.“ Или: „Да би тај кошмар што субјективније приказао, наш се писац служи и непотпуним реченицама ...“ (н. д., 237). Автор, међутим, не улази у детаљније објашњавање природе „непотпуности“ и понашања оваквих „реченица“, мада би се, судећи по примерима које наводи, неке од оваквих синтаксичких конструкција управо прикључивале феноменима парцелације (уп. нпр. примере типа: „У ноћи пак, чекао га је пакао. Њен загрљај, њени безумни напади, њени дуги, неуморни прсти. Њена лепота, крај ватре, надземалска, њен поглед и њен плач.“ — н. д., 238).

⁷ Постпоновањем у односу на логичку целину исказа којем смисаоно, несумњиво, и даље припада.

⁸ Сигнал парцелације је, значи, редовно *пауза*, односно — њен најчешћи и најтипичнији интерпункцијски еквивалент: *тачка*. Зarez је у овој функцији код Црњанског негипичан и редак, те је лишен и било какве функционалне дистинктивности у односу на свој стандарднији еквивалент — тачку. Појава zареза као јединог сигнала парцелације може се свести на феномен изузетка. Уп. нпр.: *И она ће бити тамо, сушра*. (II, 225). Нешто фреквентније zарез се појављује као сигнал прве и сваке наредне паузе (сем последње) у низу од два или више sukcesивно парцелисаних језичких елемената (у том смислу zарез је, кад се у поменутих позицијама појави, алтернант тачке или копуле *и*). Уп. нпр.: *Седео је, као ван себе, шу, на клупи, дуго*. (II, 86).

пак, — конзеквентну синтаксичку постпозицију.⁹ При том, да би до парцелације уопште дошло, ова два предслова морају бити задовољена истовремено (ради илустрације ове тврдње уп. нпр.: *Сви су се, окренувши му леђа, сасијајали, весело, у бару госпође Фои, а у тај бар су, увече, долазили и млади авијатичари, са оближњег аеродрома мистер Фоиа. На и г р а н к у. /I, 314/; Муштерије се јављају шлефоном и моле да уђу у књигу пријављених за шишање, или бријање, сити-два, кайкад и дан, два, раније. Са њу н и м и м е н о м. /II, 138/ и сл.).*

Парцелацији су подложне: 1) језичке јединице на нивоу лексеме (уп. нпр.: *Ипак, почео је нешто, једва чујно, да мрмља, крај заспале жене. Тихо. Руски. /II, 156/; 2) језичке јединице на нивоу конструкције¹⁰ (уп. нпр.: *И кад неки сџарац усје, да се одржи у некој таквој радњи, у подруму, обично га држе у неком љолумрачном ћошку. Као симбол њролазности у лејом свеју. /I, 188/; 3) језичке јединице на нивоу реченице (уп. нпр.: *Загледан у лице тог нејознајног господи, жељеног разговора, био је зајазбио да је брадаш, и сејшо се онога, што је жени обећао. Да ће скинути браду. /II, 137/).***

У исто време, парцелацијом могу бити захваћени и различити реченични конституенти односно функције (уочене варијантне могућности у овом смислу презентоваћу у каснијем излагању).¹¹

⁹ Овде напомињем да се из разматрања искључују такозвани реченични еквиваленти и редуковане реченичне сџруктури, јер су ови, будући и информационо потпуно аутономни, као завршени искази, на сасвим другом нивоу посматрања у односу на парцелисане језичке елементе.

¹⁰ Односно синџагме — у духу наше традиционалне српскохрватске (славистичке) лингвистичке термилошке праксе.

¹¹ На овом месту вредело би погледати једну од рецентнијих и, по мом мишљењу, ауторитативно најмеродавнијих, а сигурно, истовремено најпрецизнијих и најексплицитнијих дефиниција категорије *џарцелације* у језику: „Интонационное расчленение словосочетания в составе предложения может по своему ритмико-мелодическому качеству совпадать с интонационным членением между отдельными предложениями. Тогда возникает явление так наз. п а р ц е л љ а ц и и, т. е. такое интонационное — а очень часто и позиционное — вычленение словоформы или словосочетания, при котором этот отчлененный вынесенный в конец элемент приобретает интонационный контур и информационную нагрузку самостоятельного высказывания.“ (Не бих се, међутим, сложио са оним делом тврдње којим се парцелисаном језичком елементу хоће да припише и статус исказа самосталног и по информационом обележјима; аутономност парцелисаног језичког елемента у првом реду је интонационе и позиционе природе, те се, у сваком случају, остварује — функционално — превасходно у стилске сврхе, и, на логичком плану посматрања, у емфатичке и експресивне сврхе.) Следе и примери из руског језика: *Приказало нам гоџовишџся. К њ о х о д у; Мы увидели новый дом. С в ы с о к и м к р ы л ь ц о м; Ја обязаџельно нарисую шебљ. В в и д е н а е з д н и ц ы; Мне нужно џоговоришџ с љодьми. В ч а с н о с т и с в а м и.* и др. (*Граммџйка современного русского лиџерџтурного џзыка, ...*, 621—622). При том се мора напоменути да термин *џарцелација* (руски: *џарцелљџция*) не треба идентификовати са термином *издвајање унутџр рече-нице* (руски: *џособление внуџтри џредлођения*). О последњем в. у: *Граммџйка современного русского лиџерџтурного џзыка, ...*, 643—647. Поменути термилошку дистинкцију ова *Граммџйка* експлицитно не подвлачи, мада се одговарајући синтаксички проблеми и обрађују у посебним поглављима, с упућивањем једног на

Овако постављено испитивање неминовно намеће и улажење у разматрање теоријских проблема везаних за питање аутономије појединих сегмената у синтаксичком низу, па отуд, наравно, и питање њиховог синтаксичког статуса.¹²

Парцелација именице

3. У позицији парцелисаног дела језичког исказа најчешће код Црњанског налазимо именицу (односно заменицу) или конструкције с именицом (односно заменицом) као центром, што упућује на закључак да је оваква ситуација (поред тога што је најфреквентнија) и типична с обзиром на репертоар варијантних могућности избора врсте језичке јединице која се парцелише.

3.1. Треба одмах нагласити да у принципу парцелацији подлежу првенствено такозване периферне синтаксичке функције, тј, репрезентанти периферних синтаксичких конституената (посебно оних у сфери предиката). Зато се примери парцелације у језику Милоша Црњанског најчешће односе управо на оне синтаксичке конституенте који, по својој функцији, реферишу о неким значењским моментима везаним за реализовање глаголске радње предиката (изузетак у том смислу, на неки начин, због посебних ограничења, представља случај са директним објектом, о чему ће посебно бити речи у каснијем излагању). Парцелација се, дакле, и манифестује првенствено у сфери предиката, тј. њему (по значењу и функцији) непосредно подређених синтаксичких конституената.¹³ Сасвим је природно, отуд, да именицу срећемо парцелисану најчешће у некој од њених адвербалних функција.

Субјекатски и предикатски реченични конституенти као типични репрезентанти цен-

друго (в. поглавља: *Парцелляция*, 621—622; *Обособленные словоформы и обособленные группы внутри предложения*, 643—647). Суштина проблема је у томе што *парцелација* редовно претпоставља и постпонување датог језичког елемента (те његово, значи, позиционо аутономизовање), док код *издвајања* то није случај (заједничко им је једино интонационо аутономизовање датог језичког елемента). У том смислу треба чинити дистинкцију и према термину *присоединение* који би, у овом контексту размишљања, значило: *накнадно ирикључивање додатног податка, саопштења, информације* (в. о томе: Д. Э. Розентаљ, М. А. Теленкова, *Справочник лингвистических терминов*, ..., под одредницама *Присоединение и Парцелляция*).

¹² Ја ћу се овде, међутим, пресавховно позабавити посматрањем функционалне стране сегментирања исказа, а не расправљањем о, неупоредиво мање важном, формалном статусу насталих сегмената.

¹³ Парцелација, стога, ако се послужимо нашем традиционалном лингвистичком терминологијом, захвата веома често оне делове реченице чију функцију (односно значење) ова термилошка пракса одређује глобалним термином — *ирилошке одредбе*.

тралних синтаксичких функција по правилу не подлежу процесу парцелације. Оваква ситуација када је у питању могућност да се парцелишу централни реченични конституенти о којима је реч — постаје јасна када се пажња усмери на податак да управо ови базични реченични елементи, у случају појаве парцелације, синтаксички и семантички представљају, заправо, оне центре у логичкој и језичкој структури исказа у односу на које се парцелисани делови реченице интонационо и позиционо издвајају — не разбијајући при том општу информациону целину (деталније разматрање о томе и примери следе у каснијем излагању).¹⁴

Парцелацијом се, значи, разбијају у првом реду периферне, па према томе и мање чврсте синтаксичке везе: нпр. никада веза субјекат — предикат, ретко, и под строго одређеним синтаксичким условима веза предикат — директни објекат, а веома често и у различитим варијантним облицима веза предикат — „прилошка одредба“ неког типа. Ове опште премисе у пуној мери потврђују и бројни примери који следе.

3.1.1. Парцелисани субјекатски конституент регистрован је само у једном примеру који се, према томе, с правом може сврстати међу феномене изузетка:

„И други су били храбри.“ — Чује се како довикује, кроз даске.
Зуки. (I, 160).¹⁵

3.1.2. У примерима који следе, и који, такође, чине изузетак у односу на целокупну језичку ситуацију у делу Црњанског, парцелише се, заправо, апозицијски конституент, и то у оним ситуацијама када парцелисана именица у номинативу, у ствари, прецизније експлицира (денотира) стбјекат, у претходној реченици исказан неким прономиналним обликом (свакако да се ови примери могу тумачити и као резултат драстичне редукције развијенијих базичних реченичних садржаја. То, међутим, ни у ком случају не неутралише вредност општих разматрања о могућности односно немогућности парцелисања субјекатског реченичног конституента):

Он је луд. *Тај Рус.* (II, 376); То је чудно. *Та његова самоћа.* (II, 145); Ми желимо мира. *Ми, већина.* (I, 132); Писци кажу и то, да смо, сами при том силаску са позорнице, сви, једнаки. *И краљевци, и њосјајци.* (I, 9); Све је тако помешано у људском животу. *И Нелсон и они.* (I, 171); Она вас много воли. *Та жена. Ваша жена.* (II, 153); Све догле, до привиђења те главе, у сећању

¹⁴ Немогућност парцелисања предиката, мада прилично уопштено, констатује *Граμμαшка современног русског литеаратурног језика, ...*, 622: *Мы новый дом с высоким крыльцом. У в и д е л и.

¹⁵ У примерима курзивом истичем посматране парцелисане језичке јединице.

Рјепниновом, све је још било јасно, добро, видно. *Зграде у Петербургу. Адмиралшићей. А исто и Сорбона у Паризу.* (I, 270).¹⁶

3.1.3. Постоје, међутим, и примери у којима долази до парцелације у циљу разбијања секвенце именица у позицији лексичког језгра предиката. Парцелисана језичка јединица је при том, у ствари, редовно у некаквој функцији апозицијског карактера, јер прецизније експлицира (денотира) појам који је у претходној реченици већ обележен именицом у позицији лексичког језгра предиката (наравно, и овде је тумачење примера могуће усмерити ка закључку да се, заправо, ради о редукцијама развијенијих реченичних садржаја, јер и апозиција на нивоу дубинске структуре произилази из посебне реченичне конструкције):

Познао је глас, — била је то собарица. *Луси.* (I, 368); Кад би му се десило, чак, и да га ослове љубазно, заћутали би брзо, чим би чули да је странац. *Рус.* (II, 349); Могао је бити и поштар негде. *Телефонист.* (I, 150); ... за коју Енглези кажу: да је најлепши сквер на свету. *Центар Империје.* (I, 163); Мисли да је то глупа шала. *Хвалисање недораслог младића.* (I, 209); Једног дана, нађена је, у том пролазу, у жбуњу, ујутру, мртва, једна млада жена. *Лешина.* (II, 61); Рјепнин јој онда каже да је Рус. *Емигрант.* (I, 212); Шта мисли граф о томе? Он је Рус. *Странац.* (II, 104); А био је руски официр, у првом светском рату. *Савезник Енглеза.* (I, 142—143); Она је врло добра жена. *Добра мајин.* (I, 98); То је била престоница Магле, над морем неких безбројних, чађавих, изгорелих, напуштених, увек истих бедних кућа. *Пустошицаља, блаша, разваљених станова, йодрума и кровова.* (I, 138).

У примеру који следи појављују се у низу чак три таква парцелисана елемента:

То је Солсбери, — каже сам себи. *Кашедрула. Чувен ѿорањ цркве. Слика сликара који се звао Констебл.* (I, 267).¹⁷

3.1.4. Најчешће се, у ствари, појављују примери са „привидно парцелисаним“ номинативним обликом именице¹⁸, и по правилу упућују на драстичну редукцију базичног реченичног садржаја (такве драстичне редукције код Црњанског су, иначе,

¹⁶ Примери илуструју могућност да се парцелисани нађу један, два или чак три апозицијска језичка елемента.

¹⁷ У последњем примеру у трећи сукцесивно парцелисани језички елемент укључена је *релативна реченица*.

¹⁸ Појава „номинативних реченица“ у језику Црњанског није ретка појава. Овде, међутим, то није предмет мог истраживања. Ради боље оријентације и стицања увида у потпунију литературу в. нпр. шта о такозваном „номинативним реченицама“ у руском језику пише у: А. С. Попов, *Изменения в уйошреблених номинативных йредложений*, сб. Развитие синтаксиса современного русского языка, Москва 1966, 74—94. У даљем излагању оваквим се примерима нећу детаљније бавити пошто њихова појава излази из оквира проблематике којој је овај рад посвећен.

веома честе), тј. на његово свођење на један једини реченични конституент, који, на тај начин, постаје позиционо, интонационо и информационо потпуно аутономан (овде није, дакле, у питању интонационо и позиционо издвајање из некакве развијене реченичне структуре на коју се издвојена језичка јединица семантички наслања). Стога се овакви примери трансформационим тестом редовно могу развити у пуну реченицу у којој ће репрезентант редуковане структуре заузимати позицију лексичког језгра предиката¹⁹:

Све може он. *Велико Н.* (→... *јер он је велико Н*) (II, 366); Мис Мун му стоји, још два-три минута, иза леђа. *Чудна девојка.* (→*Чудна је њо девојка.*) (II, 25); Кажу му, међутим, да га тражи један пријатељ. Телефонирао је већ неколико пута. *Неки Пољак.* (→*То је неки Пољак.*) (II, 213); Уосталом, — Наполеон, — Наполеоне, — и он је био жељан коита. *Велики човек.* (→... *а био је велики човек.*) (II, 54); То је жена једног пребогатог човека, који има чајнице у Лондону на сваком ћошку. *Муљимиллионар.* (→*Он је муљимиллионар.*) (I, 180); Зар се више не сећа оног њиховог, старог, сународника, који је зими, цвокоћући, продавао новине поред оне станице подземне железнице? *Прави њросјак.* (→*Био је њо њрави њросјак.*) (II, 359); Воз на крају задржавају гвоздени тампони, али се дешава, провинцијским, локалним, возовима, и то, да ударе о те тампоне и испреврћу путнике у вагонима. *Смејурија.* (→*То је смејурија.*) (I, 387); Гледао је несрећу и слушао вапај официра и војника руских, који су, као и он, изишли са Крима. *Осрамоћени, бедни, њросјаци у свим земљама Евроје.* (→*Они су били осрамоћени, бедни, њросјаци у свим земљама Евроје.*) (II, 259); Већ је годину дана без зараде. *Беда. Беда.* (→*То је беда. То је беда.*) (I, 142).

3.2. Директни објекат у акузативу (уз субјекат и предикат један од „централних“ реченичних конституената)²⁰ нала-

¹⁹ О значењу термина *лексичко језгро ѡредиката* в. у раду: М. Ivić, *О (minimalnim) rečeničnim konstrukcijama s glagolskom kopulom*, Otázky slovanské syntaxe II, Sborník symposia „Strukturní typy slovanské věty a jejich vývoji“, Brno 1968, 211—215. Иначе, сродно тумачење сличних примера даје М. Стевановић. В.: М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II*, ..., поглавље *Нејојитуне реченице*, 91—114.

²⁰ Акузатив директног објекта у српскохрватском језику третирамо овде, с обзиром на његову синтаксичку функцију, као „централни падеж“ у одговарајућем падежном систему, односно као репрезентанта једног од централних синтаксичких конституената. О проблеме „централних“ и „маргиналних“ падежа и њиховим „значањима“ односно „функцијама“ в. нпр. М. Ivić, *On the Structural Characteristics of the Serbocroatian Case System*, International Journal of Slavic Linguistics and Poetics, vol. IV, 's-Gravenhage 1961, 38—47, као и код инспиративних претходника: R. Jakobson, *Beitrag zur allgemeinen Kasuslehre*, Travaux du Cercle linguistique de Prague, VI, 1936, 240—288 (прештампано у: *Roman Jakobson. Selected Readings*, vol. II, Mouton, The Hague 1971, 23—71); J. Kuryłowicz, *Le problème du classement des cas*, Biuletyn Polskiego towarzystwa językoznawczego, IX, Kraków 1949, 20—43 (прештампано у: Jerzy Kuryłowicz, *Esquisses linguistiques*, Polska Akademia nauk, Prace językoznawcze, 19, Wrocław-Kraków 1960, 131—150); A. W. de Groot, *Classification of Cases and Uses of Cases*, For Roman Jakobson, Mouton, The Hague 1956, 187—194;

зимо парцелисан само под врло одређеним синтаксичким условима: објекатски конституент може бити парцелисан по правилу само уколико је део објекатске секвенце која се на овај начин интонационо пресеца и позиционо разбија.

3.2.1. Само четири примера парцелације именице у акузативу директног објекта чине изузетак од поменутог правила (акузатив се у њима парцелише иако није део објекатске секвенце) и сасвим су спорадична појава, без ширег домаћаја у корпусу целокупног језичког материјала који се посматра:

Maire, за то, плаћа. *Гвинеју*. (I, 224); Онај што даје карте, међутим, пева, у аутобусу, ујутру. *Неку ојерску арију*. (II, 23); Израђивали су цвеће од папира, и, по ћошковима, продавали. *Цвеће без мириса*. (I, 63); Пролазник тада, може да види само ретка лица у прозору, оних, који немају више воље, ни да кући оду. Него чекају. *Зиму. Ову, или идућу*. (I, 259);²¹

У осталим примерима парцелисани акузатив јавља се као део објекатске секвенце. При том се могу издвојити следећи варијантни случајеви:

3.2.2. Парцелисана именица у акузативу директног објекта прецизније експлицира објекат у смислу његовог конкретнијег денотирања или идентификовања. Уп. примере (они су и најбројнији):

Сад је та реч значила игру. *Шах*. (II, 358); Велики Шкот је затим после минут-два хода, опет, стао. Показивао је нешто ново, у стењу. *Искојине*. (I, 324); А њен красни супруг, добио је, шта је тражио. *Шамар*. (I, 349);²² Тих дана је његова жена нудила по Лондону, нову лутку. *Ескимма*. (I, 114); Она се онда решава да понесе једну лутку, на поклон. *Једног Ескимма*. (II, 97); Они би могли да му покажу и његово родно место. *Туро*. (I, 307);

L. Hjelmslev, *La catégorie des cas. Etude de grammaire générale*, I, Acta Jutlandica VII, 1, 1935, II, Acta Jutlandica IX, 2, 1937. О неким новијим схватањима и својеврсној револуцији лингвистичке концепције гледања на ову област в. нпр. Ch. Fillmore, *The Case for Case, Universals in Linguistic Theory*, ed. by E. Bach and R. Harms, New York 1968, 1—90; John M. Anderson, *The Grammar of Case. Towards a Localistic Theory*, Cambridge University Press, Cambridge 1971.

²¹ Већ ови примери показују да се акузатив директног објекта најчешће не парцелише синтаксички самостално. У овом случају (у свим примерима осим у првом) евидентна је нпр. тенденција присуства детерминације неког типа уз парцелисану именицу у акузативу директног објекта. Вреди при том скренути пажњу и на занимљиву појаву да се, у последњем примеру, посебно парцелишу претходно у инверзни положај стављене језичке јединице с детерминативном функцијом, а посебно именица у функцији објекта.

²² Претходни објекатски елемент у секвенци не мора бити репрезентован неком номиналном речи, већ ту улогу може имати нпр. и зависна реченица у функцији објекта.

Кроз то прозорче могла је да гледа, са постеље, до Америке, доле, у дубину, и, да види воду, воду. *Океан*. (II, 201);

и оне у којима овај тип парцелисаног акузатива директног објекта и сам успоставља с е к в е н ц у:

Крилов онда некако смешно, жалостиво, додаде, да имају само двоје. *Синчића и ћерчицу*. (I, 288); Имају угља, имају новина, а купила му је и књижицу, коју је он толико желео. *Арагона*. „Елзу“. (I, 115); Она ће моћи томе додати, својим радом, само своје лутке. *Ескиме и играче балеша. Пејрушку. Нижинског*. (II, 246); Добро је што будућности још нико није предвидео. Ја бих полудела да сам предвидела ово. *Ову беду, ове обешењаклуке, ова њонизења, овај бесмисао*. (I, 57); Лекар треба да буде миран, треба да има нешто у животу што га смирује. *Породицу, жену, децу, ња и музику*. (II, 216); Узима оно што му жена меће у кутију, да понесе, за ручак. *Јаја. Сир. Мед. Пексимиш*. (II, 34); Велингтон, међутим, бар се њему тако чини, пронашао је, против тог Корзиканца, и његове генијалности у битци: лек. *Земљу. Ушврђене њоложаје, и, енглески њолошун. Кад је изашао на њоље фламанског Вајерлоа. Узбрдицу. Ојкој. У ком га је чекао. Њејокрејну, црвену, енглеску линију*. (II, 375—376).²³

3.2.3. Парцелисана именица у акузативу директног објекта прецизније експлицира објекат у смислу описивања, квалификовања. Уп. примере:

Сео је и да напише писмо Нађи. *Једно дугачко њисмо у Америку*. (II, 305); Његова тетка би јој рекла, помало стидљиво: Налазе у Рјепнину ђавола. *Црног ђавола*. (I, 168); Обећава јој, међутим, да ће сутра опет отићи, и код Пољака, да тражи посла. *Ма какво зајослење*. (I, 123);²⁴ Човек тражи неку везу, са онима, са којима је живео, и које је волео. *Неку везу бесмртину. И њосле смртни*. (I, 66);²⁵ Очекивао је да ће она, поносита, по свом обичају, затражити неку ситницу. *Неку женску ситницу*. (II, 124); Кад прође тај први талас, слабо плаћених радника, путују они, који добијају плату, а не надницу. *Недељну, или месечну њлашу*. (I, 164); Зар није чудно да је, и на тај оближњи шпитаљ, старих, инвалида, пала једна бомба, а убила свега једног јединог, међу њима? *Сшогдишњака*. (II, 10); На првој страни видео је, обичну, прија-

²³ Последњи пример репрезентује у пуној мери могућност низања парцелисаних конструкција у секвенцу. При том низ парцелисаних акузативних именичких облика пресецају парцелисане зависне реченице: временска и релативна.

²⁴ Пример се разликује од осталих по томе што парцелисаном акузативу у непарцелисаном реченичној структури претходи генитив објекта.

²⁵ Пример илуструје могућност уклапања акузатива објекта и темпоралног генитива у парцелисану секвенцу. Уз то, у парцелисаном структури срећемо, код Црњанског иначе врло фреквентно, постпозовање придева у односу на управну именицу.

тељску, посвету, Покровскога. *Неколико речи.* (II, 253); Кроз мозак Рјепнинов пролетале су слике које је из детињства, и, из јапанског рата, памтио, а које му је отац, поштовани члан Думе, сваки час, показивао. *Слике бескрајних редова војника, барусавих, брадашних, и, официра, међу којима је елегантан, на коњу, био само козачки генерал, Дибенко.* (II, 204).²⁶

Код примера оваквог типа по правилу одсуствује могућност низања парцелисаних акузативних конструкција у секвенцу.²⁷

3.2.4. Парцелисана именица у акузативу директног објекта прецизније експлицира објекат реферишући о појединостима које се сврставају под претходно именовани појам. Уп. малобројне примере:

Осим тога, тај празник је сад био плаћен, као и радни дани, па је то омогућило свима летовање. *Снове, облаке, одмор, а за ћерке, удају.* (I, 257); На идућим странама угледао је страшне и црне фотографије вароши, за време опсаде, у страхоти рата. *Невски њросјекѝ. Варош мрака њод снегом. Гомилице људи и жена, у црнини, у њошрази за храном, ма каквом храном. Мрѝве, који леже на калдрми, њод њалбом бомби.* (II, 254).²⁸

3.2.5. Неупоредиво чешће се ради о развијању претходно именованог појма на бази еквативног односа који се претпоставља:²⁹

Тај руча у свом друштву. Члан је удружења које сви ти директори у тој улици, имају. Мењају мисли. *Информације.* (I, 195); Емигрант у Лондону, — каже Бабушка, — не зависи од своје прошлости, ни вредности, ни свог знања и поштења, него од веза. Они имају добра имена. *Прејоруке.* (II, 95);³⁰ Ја не волим

²⁶ У последњем примеру у парцелисану структуру укључује се и једна релативна реченица.

²⁷ Специфичност ових примера је у томе што парцелисана именица у акузативу директног објекта редовно добија детерминатор неког типа, што је у пуној мери у сагласности са квалификативном односно описном функцијом парцелисаног акузатива у њима. Привидно је у том смислу изузетак парцелисана именица *сѝо-годишњак*, јер нема експлицитног детерминатора на површинској језичкој структури, но и у том случају се овај може претпоставити на нивоу дубинске структуре језика (уп. *сѝо-годишњак* → *човек сѝар сѝо година*).

²⁸ У оваквим примерима, видимо, срећемо парцелисан читав низ именица које упућују на појединости обухваћене претходно именованим појмом. При том, у другом примеру, у парцелисану структуру је укључена релативна реченица.

²⁹ Једино се у овом случају парцелисана именица у акузативу, и у функцији директног објекта, налази по правилу у једночланој структури — без детерминатора било које врсте. Истовремено, овај тип акузатива не образује парцелисане секвенце.

³⁰ Карактеристично је да би се применом трансформационог теста ови случајеви могли интерпретирати тако да се уведе *конклузивна коѝулаѝивна консѝрукција* типа: *значи; а ѝо значи* или сл. Нпр.: *Мањају мисли. Информације.* → *Мењају мисли, а ѝо значи* — *информације; Они имају добра имена. Прејоруке.* → *Они имају добра имена, а ѝо значи* — *прејоруке* или сл.

политику, али још увек волим Наполеона. *Раӣ*. (II, 297); Министарство рада, на које његова жена мисли, имало је неки одсек за налажење рада Пољацима, који су били разоружани. Оно им је налазило места и запослење. *Зараду*. (I, 76); Најгоре је што им је ова страшна варош одузела и оно, последње, у животу човека, што је светло у човеку. *Вољу*. (II, 13); Јурио је у Париз да спасе Француску и себе. *Царсйво*. (II, 213); Престали су били да, уопште, излазе. Чак и да траже храну. *Милосйишу*. (I, 382); На том послу, који је био узео да уради, шале ради, осећао је, сад, да се, око њега, његовог живота, и намере самоубиства, ствара, на зидовима, — ствара он на зидовима, — неки свет његових мисли, неки свет мира, утехе, игре интелекта, па и кратког одмора, од живота. *Тишину*. (II, 343).

3.2.6. У примерима који следе парцелисањем именице у акузативу директног објекта у ритмичке сврхе се пресеца ситуација набрајања у секвенци објеката:

Имао је на себи плаву, грубу, кошуљу, засукану до лаката, а на ногама, дрвену обућу. *Велики шешир на глави*. (I, 366); И нехотице, путник мора да осети, на свом телу, при додиру са својим сапутницима, на пример, женске груди, или дах другога. *Тојлу бујшину*. (I, 164); А кад пође, оставља им, иза врата, по једну конзерву, и пакет цигарета. *Сују*. (I, 101); А та жена жртвоваће и своју имовнну, и част, и душу, руску. *Русију*. (I, 350); У књигама, међутим, у рачунима, то ствара главобољу. *Забуну*. (I, 166); Новац овде, дарлинг, има моћ грмљавине и грома. *Тојлојшу йролећа*. (I, 45); А после је заволео, прво, дрвено весло, па једрилицу, па клопарање великог бродског точка, — кад би стари пароброд замутио реку и ушао у Неву. *Зайим, иљунак у Финском заливу, у йлићаку*. (I, 260).

Треба посебно издвојити пример са секвенцом од два сукцесивно парцелисана акузатива:

Генералица Барсутов се гласно смејала. Треба, каже, поменути, и месечину. *Месеџ у ноћи, на води. Хйинозу месеца*. (I, 324).

и пример који илуструје могућност да се, у ритмичке сврхе, исказ организује на принципу смене реченица и њихових парцелисаних конституената (парцелисани акузатив директног објекта и акузатив паралелне егзистенције с предлогом уз):

Рјепнин удара на рачун потврду. *И адресу*: 55 Grosvenor House. У пет идућих писама увек налази и чек. *Уз комйлиментйе новом моделу у ѣрном крокодилу*. (II, 33).

3.2.7. Вреди скренути пажњу и на податак да је у језику ове књиге регистрован само један пример парцелисаног објекатског

г е н и т и в а (у тој позицији субјекатски генитив нпр. није ни регистрован). При том је поменути генитив интерполисањем начинске реченице и позиционо дистанциран у односу на претходне конституенте генитивне објекатске секвенце, што у великој мери разара логичку кохерентност исказа, те, стога, и отежава, у извесном смислу, његову семантичку интерпретацију:

На главној улици тог малог места, отпочело је искрцавање, излетника, гумених чамаца, весала, гумених душека, столица од алуминијума, као што су баштенске за одмарање. *Сунцобрана, великих, као мале шайре, и црних, гумених, њловки, за роњење и њливање њод водом.* (I, 322).

3.3. У појединачним примерима, изузетно, срећу се парцелисани:

3.3.1. П а р т и т и в н и г е н и т и в (који у квалитативном смислу прецизира податак већ изнесен у реченици која парцелисану структуру претходи:

Нека му, дакле, купи, сутра, мало меда, кад баш хоће да му нешто купи, — енглеског меда, који је јео у детињству, у очевој кући, кад му је отац ишао да присуствује седницама, у Думи. *Правог, енглеског, меда* (I, 199);³¹ С почетка, имали су, по нешто, што су понели у Керчу. *Накиша, злаша, које су њродавали њарче њо њарче.* (I, 149);³²

3.3.2. Г е н и т и в и з у з и м а њ а :

... а ни за њима не иде нико. *Осим њега.* (I, 192);

3.3.3. А б л а т и в н и г е н и т и в (с предлогом *од*) уз конструкцију *мисли на развод*, где у базичној идеји стоји вербална структура репрезентована уклопљеном реченицом (уп. трансформациону могућност: → *мисли да се разведе*):

Рјепнин је онда чуо како јој Сорокин каже, да мисли на развод. *Од своје жене.* (I, 336).

3.4. У складу са већ изреченим општим констатацијама о феномену парцелације, природно је што анализа примера показује релативно високу фреквенцију јављања к о н с т р у к ц и ј а с а з н а ч е њ е м м е с т а у позицији парцелисаног реченичног конституента.³³

3.4.1. Тако парцелацијом често бива захваћен г е н и т и в с а з н а ч е њ е м м е с т а и различитим предлошким решењима. Уп. примере:

³¹ Интерполисањем релативне и временске зависне реченице парцелисани генитив се позиционо дистанцира у односу на свој непарцелисани еквивалент.

³² У парцелисану структуру у овом примеру укључена је и једна релативна реченица.

³³ Ове конструкције, судећи по броју примера, и најлакше подлежу процесу парцелисања.

Некад се породица окупљала у Лондону само о празнику божића. *Око имеле.* (→Некад се породица у Лондону окупљала *око имеле* сако о празнику божића.) (I, 257); Та бабушка станује, негде, у подножју брдашца које се зове *Vox Hill. Ван Лондона.* (→Та бабушка станује, негде, *ван Лондона*, у подножју брдашца које се зове *Vox Hill.*) (II, 64—65); Генералица се, међутим, вртела око њега, а највише мучила, при томе, да раздели са лица своју бујну, густу, рићу косу. *Са очију.* (→... да раздели са лица и *са очију* своју бујну, густу, рићу косу.) (I, 346).

Примери очигледно показују да парцелација, каткад, поред интонационог и позиционог аутономизовања претпоставља и **н а р у ш а в а њ е** природног реда сукцесије реченичних конститuenta: парцелисани део реченице, интерполисањем језичких јединица другог типа и друге функције, бива одвојен од позиције коју би у реченици заузимао да до парцелације није дошло.

У примеру који следи, међутим, уочићемо да парцелисањем генитивне конструкције такође долази до њеног дистанцирања у односу на могући претпостављени положај у одговарајућем непарцелисаном језичком исказу, само је овде, за разлику од претходних случајева, та дистанца остварена уметањем једне, такође парцелисане, допусне зависне реченице:³⁴

Кривица можда није била до тог официра? Можда, није могао, да се врати. *И ако је то желео. Преко канала.* (→Можда није могао да се врати *преко канала*, и ако је то желео.) (I, 209).

Парцелисани генитив јавља се без интерполације у примерима:

Мој муж је, кажу, аристократ. Нешто је боље заслужио. Треба да чекамо. Срећа је можда већ ту. *Иза ћошка.* (I, 46); Сетио се да га, код куће, чека жена, купатило, одмор, и хрпа илустрација које су били добили од бабушке, а у којима је, дан пре, видео, снимке једне параде Црвене армије, на Црвеном тргу, у Москви. *Испред Кремља.* (II, 91); А добиће и стан, под Бокс Хилом, у том идиличном сеоцету: *Mickleham. Код сјанице бусова за Доркинг.* (II, 220); Она је била далеко. *Преко океана.* (II, 264); А прво треба стан да добију млади парови, који су се вратили из рата. *Из сјраних земаља.* (I, 247).

Ови примери упућују на закључак да је парцелација у њима подржана чињеницом што парцелисане генитивне конструкције реферишу о значењу места на тај начин да редовно екплицирају спецификацију места глаголске радње, глобално већ назначеног у реченици на коју се парцелисана конструкција сада логички наслања (што значи и да је, у логичком смислу, њен потенцијални интегрални део). Ситуација је,

³⁴ О парцелацији иначе, начелно, синтаксички неаутономних зависних реченица биће речи детаљније и посебно у каснијем излагању (в. одељак 6.).

дакле, веома слична оној коју региструјемо код парцелације акузатива директног објекта (в. одељак 3.2.). У примеру:

Говори се да се то увози из Европе. *Са континента*. (I, 262).

долази до парцелисања генитивне конструкције у функцији својеврсног апозитивног развијања претходно именованог појма, на бази еквативног односа који се претпоставља (в. одговарајуће конструкције са акузативом директног објекта у одељку 3.2.5.).

3.4.2. **Инструментал места**, када се, истина сасвим спорадично, појави у парцелисаној позицији, претпоставља, такође, да је место глаголске радње глобално већ назначено у реченици на коју се парцелисана конструкција логички наслања.³⁵ Уп. примере:

Кола је била оставила иза ћошка, на другој страни улице. *Пред великом робном кућом*. (II, 339); Био је са оцем овде, у пролазу. *Међу генералима*. (I, 144).

3.4.3. **Акузатив места** у начелу је такође подложен парцелацији, али је, по броју регистрованих примера, парцелисани акузатив далеко мање фреквантан него што је то случај с одговарајућим типом генитива. Уп. примере:

Могao би, једино, да напише, да се вратио, онамо, откуд је дошао. *У Санкij Пейтерсбург*. (I, 384); Ако жели, може да га види, одмах. Да се одвезе до Лондона. Он одлази из Лондона. *У Пољску*. (II, 296); Судбина је хтела да тај брод не оде у смрт, у последњу битку царства. *У Чузиму*. (II, 288); После те игре, Рјепнин је намеравао да оде на обалу морску, у шетњу. *У месечину*. (I, 302).

У примеру:

Што се тиче млађе сестре, од ње се опростио писмено. Рекао је да јако жали што га шаљу на континент. *У Белгију*. (II, 239).

парцелисана акузативна конструкција је у функцији својеврсног апозитивног развијања претходно именованог појма на бази прецизирања саме одредбе места. У свим осталим примерима, међутим, потврђује се ранији закључак да парцелисање једног реченичног конституента са значењем места најчешће може бити подржано чињеницом да парцелисане конструкције дају податак о месту тако што, заправо, експлицирају спецификацију места глаголске радње (пошто је, претходно, то место глобално већ означено у реченици на коју се парцелисана конструкција логички наслања). У том смислу, парцелисани акузатив места редовно је, у ствари, део секвенце језичких јединица којима се означава место (као и код претходно посматраних примера са генитивом и инструменталом места). Сличну ситуацију интонационог и позици-

³⁵ Регистрована су само два примера оваквог понашања инструментала. При том се слободни инструментал места у оваквим примерима не појављује, као што нећемо срести ни слободни ни везани датив за место (правац) у позицији парцелисаног реченичног конституента.

оног разбијања секвенце падежних конструкција региструјемо и код акузатива директног објекта (в. одељак 3.2.), али је тамо у питању разбијање секвенци истоврсних језичких категорија, што овде, очигледно, није случај, јер место може бити претходно означено и неком заменичком, прилошком, или пак реченичном конструкцијом.³⁶

У примеру:

Не, нисам више за повратак великог књаза. У Русију. Из Монџе Карла. (I, 131).

ситуација је у извесном смислу изузетна јер се појављују парцелисани акузатив и генитив места, уланчани у парцелисану секвенцу, док у непарцелисаном делу језичког исказа не претходи никакав податак о месту глаголске радње.

3.4.4. У позицији парцелисаног језичког конституента честа је појава конструкција са именицом у локативу са значењем места (фреквенција локатива у овим ситуацијама приближно одговара фреквенцији одговарајућег типа генитива). Уп. примере:

Сам сам у свету и немам никога. Немам утицаја. Ни у нашем Комитету. (I, 130); После налази канцеларије, куда га шаљу, лако. У једном дворшћу. (II, 132); Није ништа друго успео да нађе, јер се био завадио са генералима, него ту смешну, театралну, улогу, лепог Козака, који отвара врата. У једном ноћном локалу. (I, 201); Чуо је, каже, у Комитету, да је Рјепнин, због ноге, отпуштен, и изгубио једно лепо место, које му је Комитет нашао. У Француском одељењу чувене књижаре. (II, 214); Немају љубавних авантура, заједно. То се овде не ради. У истом предузећу. (I, 47);³⁷ А пише о њему, у једном папиру, да је био принц. У Русији. (I, 35); Само да би спасао живот. А зашто? Да би коитирао. И на осирву Светје Јелене. (II, 375); Лондон је ту годину учинио таквом, Лондон, који ће се памтити као чудо, за све будуће године и будуће векове. Лондон, који је дигао бесмртни споменик себи. На рушевинама својим. (II, 156);³⁸ На крају крова, и лево и десно,

³⁶ Одмах у очи пада чињеница да се међу регистрованим примерима парцелисаног акузатива и инструментала места у језику Црњанског не појављују акузатив₂ и инструментал₂. Овако, наиме, термилошки М. Ивић упућује на оне типове акузатива и инструментала којима се одређује „место целог тока глаголске радње“, при чему се ова реализује као жив, динамичан процес, а само место њеног дешавања нема прецизно одређене просторне границе (инструментал у овој функцији редовно је слободан, док је акузатив везан за предлоге уз, низ и кроз). В. о томе: М. Ивић, *Једно поглавље из грамашке нашег модерног језика — систем месних њадежа*, Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, књ. II, Нови Сад 1957, 145—158.

³⁷ Несумњиво је да је у овом примеру Црњански успео да, увођењем паузе испред парцелисане секвенце, оствари сигнал лаке њерсифлаже.

³⁸ Један пример, у низу сличних, који показују постпонован положај присвојне заменице у односу на управну именицу (в. опаску о сличном понашању заменице и придева у напоменама бр. 21 и 25).

био је по један комин, огроман, као што су и они на кућама које су изгореле. Високи димњаци, који остају после пожара. *На рувинама*. (I, 278).

За локатив, као што видимо, не важе ограничења која условљавају парцелацију генитива, акузатива и инструментала места. Да би се локатив места парцелисао, податак о месту не мора бити већ исказан у реченичној структури која му претходи, па по правилу то и није случај.³⁹

Међутим, примери који следе, не издвајају се од одговарајућих примера са генитивом, акузативом и инструменталом, јер у њима парцелисани део конструкције (сада са локативом места) спецификује, заправо, податак о месту, већ означен у реченици која парцелисану структуру претходи:

И ако је све црно, од дима и гара, од угљена, — јер су обични возови још, на пару, — сваки жели да одгаји по неки цвет, и у том ваздуху. *У смрадном њрозору*. (I, 385); Има радио-апарат у зиду, у згради у којој станује. *На седмом сјају*. (II, 74); Рјепнина је у Корнуалији била обузела меланхолија, дубља још, него у Лондону и два дана је, пред повратак, скакутао обалом, са мишљу, да би требало завршити ту. *На океану*. (I, 382—383); Крај свега тога, Зуки је остао при своме, да није за продавца у горњем свету, него му је место у подземљу. *На шроношцу*. (I, 197); Обућари немају отаџбине. За њих, кад цркну, нико не пита, ни у отаџбини. Они немају места у својој земљи. *Ни у мимози*. (II, 162).

Локатив се одликује и једном специфичном могућношћу у односу на остале падежне конструкције са значењем места: у неколико примера он се појављује у секвенци од два или три таква парцелисана елемента:

Црно маче, које се увијало око њихових ногу, као да је хтело да остане напољу. *На снегу. У ноћи*. (I, 25); Треба да буде стрпљив, имају за њега нешто друго у виду. *На мору. На Балтику*. (II, 259); То су били, мали, бели, Ескимима, као од снега и паперја, а било их је свуд у њиховом стану. *На фошљама, од неког сјафара. На јоду и њрозору, ја и на старој њосиљи која је Нађи служила за њосиљу*. (II, 10).⁴⁰

3.5. Док конструкције са значењем места показују релативно високу фреквенцију јављања у парцелисануј позицији, конструкције са значењем времена односно мере времена у поменутој позицији далеко су мање фреквентне. Уочене су следеће конструкционе могућности:

³⁹ Пример типа: Желео би да, бар неколико дана, проведу лепо и безбрижно, чак и без њених Ескима. *У њом малом, руском ресторану који није био далеко*. (II, 151), сасвим добро илуструје ситуацију са парцелисаним локативом места који допушта укључивање релативне реченице у парцелисану структуру.

⁴⁰ И у овом примеру локатив дозвољава да се у парцелисану структуру укључи релативна реченица.

3.5.1. Само спорадично, у појединачним примерима, срећемо: **локирани темпорални акузатив** —

Док су спремали ту младу кобилу за трку, бабушка је, сваки дан, долазила, да је види при галопу. *Свако јуџро*. (II, 250—251);

темпорални акузатив с предлогом уз —

А, пошто су седели на висини, изнад увале, питао се, у себи, да ли би их неки брод ту горе и видео? Како су се окупили, испод сунцобрана, да жваћу, да жваћу. *Уз Трисџана и Изолду*. (I, 341);

слободни темпорални инструментал —

Она се свукла, и, легла. Чекала је. *Сайџима*. (II, 54); Пошто ни у Паризу више нису имали удобан стан, него су становали на мансарди, иза театра Одеон, излазили су у околину Париза, кад год су могли. *Недељом*. (I, 63);

темпорални локатив с предлогом о —

За време божићних празника, хтео не хтео, у Ексетеру је морао, са ћеркама гостионичара, — и осталим гостима у малом хотелу, — да присуствује и богослужењу у чувеној катедрали. *О јуноћи*. (I, 272);

темпорални генитив с предлогом до —

Међу тим светом, руских емиграната, долазило је до шашавих разговора у таквим приликама. *До зоре*. (I, 123).

3.5.2. У свим осталим примерима, у позицију парцелисаног синтаксичког конституента улазе, у ствари, различити типови мање или више комплексних падежних конструкција са значењем времена односно мере времена. Уп. примере:

Треба се претплатити на крематоријум у Лондону? Нађа би, сирота, доносила цвеће на пепео. *На дан ружа, или љубичица...* (I, 384); После одласка Добровског и његове таште, у *St. Yves*, Рјепнин је рекао госпођи Фои, да ће отпутовати, у Лондон. *Двадесет њрећег августџа*. (I, 351); У знак задовољства са његовим, досадашњим радом, издаје му се плата до назначеног рока, с тим, да, — а биће му потребно при тражењу новог запослења, — прекине рад — одмах. *Месеџ дана раније*. (II, 126—127); Зар је могуће да је, тај човек, онај исти, који је њу, тако младу, носио на рукама, у море, на острву Принкипо? *Првих дана, џосле венчања у Аџини*. (II, 151); У његовом подруму, Робинсон, шеф екипе радника, у белом оверолу, са наочарима на носу, каже му да, Лахири, почетком августа месеџа, затварају. *На четирнаест дана*. (I, 254); Био сам забринут кога ћу добити, да станује овде, док сам ја у Пољској. *Два месеџа*. (II, 299—300); Он јој је саветовао да напише

полицији сентиментално писмо. Он јој га је срочио. Добила је про-
дужење. *Још њри месеца.* (I, 182); Сетите се Гагарина. Оног што
је пронашао нешто ново, да треба постити, да би се дуго живело.
Да је здраво гладовати. *По неколико месеци.* (I, 65); О том свом
суседу, Пољаку, ни његове комшије нису знале много више, него
то, да има машину, којом се шишала трава, а трава се у Енглеској
сваки дан шиша. *Већ више од сто година.* (I, 24).⁴¹

3.6. У парцелисаној позицији у језику Црњанског налазимо и
конструкције у функцији одредбе за начин.

3.6.1. У врло ограниченом броју примера парцелише се ин-
струментал у функцији одредбе за начин (обе-
лежен присуством *обавезног дејтерминаџора*). Уп. примере:

Говорила је руски као и генералица Барсутов, као да је рођена
у Русији. *Неким, сџарим, аристокрајским, нагласком царског доба.*
(II, 218); Она га уплашено моли, да остане. *Прво њихим гласом,*
зашим све гласније. (I, 73).⁴² „Лабудова смрт“ — писало је на
плакату. *Крујним словима.* (I, 93); Један, тако, сваки други дан,
пева, и у тој раскошној улици. *Гласом који крешџи као џајагај.*
(I, 170).⁴³

3.6.2. У функцији одредбе за начин појављује се, у
изолованим примерима, парцелисан и слободни инстру-
ментал⁴⁴ (примери о којима је реч, међутим, упућују и на нети-
пичну употребу инструментала са значењем средства). У сваком случају,
поменути модел, гледано са становишта парцелације, показује се син-
таксички непродуктивним. Уп. примере:

Једино, од чега страхује, то је та његова мисао, да свему учини
крај. *Самоубисџвом.* (I, 132); Рјепнин је био решен, и даље, да,
октобра месеца учини крај свему томе, и себи. *Самоубисџвом.*
(II, 325); Храње их сваки час. *Хормонима, виџаминима, антибио-*
џицима, млеко. (II, 19).

⁴¹ Да би се конструкције са значењем идентификације односно мере времена
појавиле у парцелисаној позицији, податак о времену, најчешће, мора бити већ ис-
казан у реченици која претходи.

⁴² У наведеним примерима парцелисана конструкција се интерполисањем
зависне реченице дистанцира од предиката, у односу на њен претпостављени, не-
парцелисани положај. У том смислу уп. следећа интерпретациона трансформациона
решења: → *Говорила је руски као и генералица Барсуџов (неким, сџарим, аристокрајс-*
ким, нагласком царског доба), као да је рођена у Русији; → *Она га уилашено моли (џрво*
џихим гласом, зашим све гласније) да сџане.

⁴³ У последњем примеру сусрећемо се са појавом да именица у инструменталу
допушта укључивање релативне реченице у парцелисану структуру, чак је ова и
неиспушта, као *обавезни дејтерминаџор реченичног џиџа.*

⁴⁴ О разграничењу значења термина *слободне, везане и блокиране* падежне
конструкције и еволуцији погледа на ово теоријско разграничење (нарочито у ра-
довима М. Ивић) в.: М. Radovanović, *Opštelingvistički aspekt kategorije „obavezni*
determinator“ u sintaksi, Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, knj. XV/1,
Novi Sad 1972, 211—240.

3.6.3. Само у једном примеру парцелисан је такозвани субјекатски инструментал. При том, интерполисањем две сукцесивне зависне реченице између парцелисане структуре и реченице на коју се ова у логичком смислу наслања, низ парцелисаних инструментала бива позиционо дистанциран у односу на поменуту реченицу, а семантичка интерпретација целог исказа постаје у великој мери отежана:

У тој страшној неизвесности живота, у Лондону, људи се, па и жене, везују једно за друго, као на неком сплаву, који бујица носи низ воду. *Неким узвиком, њријашељским, неким осмехом, неком љубазном речју.* (I, 189).

3.6.4. Парцелисани реченични конституент у функцији „прилошке одредбе за начин“ срећемо у појединачним примерима и код следећих падежних конструкција:

у + л о к а т и в —

... иначе би се многе и многе разишле већ давно. *У свађама и мржњама које су ипак честе, и на њим осирвима, у њородици, а које да њрођумачи не уме, нико.* (I, 178—179);⁴⁵

на + а к у з а т и в —

То је све што од њега тражи. Треба да јој обећа. *На реч.* (II, 196); Рјепнин је био у оделу белог морнара, а носио своје црне гаћице у џепу, па се брзо пресвукао. *На очиглед неких Енглескиња...* (I, 328);

без + г е н и т и в —

„Био би у стању, да је воли, и кад би живели, само као брат и сестра.“ *И без сексуалних веза.* (I, 226); Пиле за клање, имало је да дочека свој последњи дан, без воде, гладно, *Без хране.* (II, 18).

3.7. Парцелација социјативних конструкција у сфери предиката долази у обзир једино када је у питању социјативни инструментал (најчешће, међутим, ради се о примерима који репрезентују такозване „нетипичне конструкције засноване на односу друштва“⁴⁶). Уп. примере:

Тек се вратила из Америке. *Са мужем који је њешко оболео.* (II, 29); Да му призна, ако старац већ зна, али само ако већ зна, да га његова супруга, вара. *Са њим, њројалим, руским, књазом, који*

⁴⁵ У наведеном примеру парцелисана локативна конструкција дозвољава укључивање низа од три зависне реченице у парцелисану структуру.

⁴⁶ В. детаљније о овоме: М. Ивић, *Значења српскохрватског инструментала и њихов развој*, Београд 1954, 171—179.

би могао *оџац* да јој буде, *џо* годинама. (II, 309);⁴⁷ То је био летњиковац. Пије се чај и читају новине, каткад, у том летњиковцу. *Са својим џсом*. (I, 385); Зар не би било боље остати са бабушком, која је добра. *Са чувеном балерином Каршевином?* (II, 246); Чула је да се, никако, не слаже, са својим сународницима у Лондону. *Са Комишјеџом*. (II, 259); У будуће прекинуће и са Комитетом. *И са генералом Пејџерс*. (II, 324); Са срдитог дијалога са Енглеџима, у себи, кад се тога сетио, прешао би на препирку са Франџузима. *Са Најолеоном*. (I, 248—249).⁴⁸

Само у једном примеру парцелисана је читава једна социјативна секвенца:

Он увек прави „комбинације“. *И са армијама, и са народима, и са Франџуском*. (II, 377).

3.8. Каузалне конструкције у принципу подлежу процесу парцелације, али мали број регистрованих примера упућује на закључак о ограниченом домаћају оваквог понашања поменутих конструкција.

3.8.1. У примеру са парцелисаним каузалним генитивом с предлогом *из*:⁴⁹

Први пут га је видела да се снуџдио, кад је добио, у Прагу, место неког цртача у једном министарству, — које су му дали, као бившем, руском, официру — аристократи. *Из сажалења*. (I, 201).

парцелисани генитив узрока интерполисањем поредбене конструкције (... као бившем, руском официру — аристократи.) дистанцира се у односу на позицију у коју би био дистрибуисан у претпостављеном непарцелисаном исказу (→... које су му дали */из сажалења/*, као бившем, руском, официру — аристократи.) — што, очигледно, отежава семантичку интерпретацију посматраног исказа.

Несумњиво, разлоге за релативно мали број примера са парцелисаним каузалним конструкцијама треба тражити у семантичкој природи синтаксичког односа *Предикаџи — Одредба каузалног џиџа*, јер узрочне конструкције, за разлику нпр. од конструкција за место или за време, у принципу у језику траже и непосредније ослањање на управну синтаксичку јединицу.

⁴⁷ У ова два примера у парцелисане структуре укључене су релативне ренице. Други се пример одликује и тиме што парцелисани заменички облик прати и једна апозитивно употребљена, а такође парцелисана, инструментална конструкција.

⁴⁸ У последња четири примера парцелисана конструкција понавља, допуњује податак о социјативној ситуацији, о којој се претходно већ реферирше у непарцелисаном делу реченице.

⁴⁹ О генитивним предлошким узрочним конструкцијама и њиховим значењским нијансама в. детаљније у раду: М. Ивић, *О узрочним џредлоџима од, из, због у савременом срџскохрватском књиџевном језику*, Наш језик, н. с., књ. V, 186—195.

3.8.2. У парцелисаној позицији наћи ћемо, такође, и следеће каузалне конструкције:

каузални генитив с предлогом *због* —

Био је познат као надмен Рус. Вређао се лако. *Због ситница нарочитио*. (I, 290);

каузални локатив с предлогом *ио* —

Уступили су му собу коју су били задржали. Одустали су, изричито, за њега. *По жељи Сорочкина*. (I, 312);⁵⁰

каузални инструментал —

(Она, и Сандра, почеле су биле да добијају фунту, за сваки пар од црног крокодила, продат из њихових руку. *Тобоже њиховом заслугом!*) (II, 35); Новац који сад има зарадио је поштено, без мољакања. *Милошћу хрићова, који су се, ваљда, сажалили на емиграцију*. (II, 310);⁵¹

каузална конструкција типа *обзиром на* + *акузатив* —

То су увек исте кришке јако белог хлеба, који има укус прашка за зубе, а са којих је скинута кора. *Обзиром на лажне зубе и код младог светиа*. (I, 199).⁵²

3.9. Циљне конструкције показују се неподесним за парцелисање из истих разлога синтаксичко-семантичке природе из којих је то важило и за конструкције са значењем узрока. То показују спорадични примери у негипичним ситуацијама у којима *акузатив* с предлозима реферише о значењу циља (вреди напоменути да се не може наћи ни један пример парцелисаног генитива с предлогом *ради*). Уп. примере:

Послао је неког несретника, лекара Крилова, у Русију. *За штијунажу*. (II, 295); ... а кад се боље погледа, из ње све бежи, у неки ситни живот, у неку кућицу, у крчму. *На йиво*. (II, 133); ... не зна: како да се зажарена ђулад топова, са ватре, донесу до батерије. *За йаљење Тулона*. (II, 362); У споредним улицама почеће завијање силованих мачака, а ноћни ће чувари обилазити врата и излоге радњи, осветљавати, ручним лампама, браве, па

⁵⁰ Пример се трансформационим тестом може интерпретирати увођењем узрочне реченице у позицију парцелисаног језичког елемената: → *Одустали су, изричито, за њега. Јер је йако желео Сорочкин*.

⁵¹ Ови примери сасвим условно припадају категорији *узрока*, јер њихова семантичка интерпретација редовно претпоставља и елемент „значања начина“. В. о томе: М. Ивић, *Значења српскохрватског инструменцијала ...*, 69—100. У последњем примеру у парцелисану структуру укључена је и једна релативна реченица.

⁵² Пример се може трансформисати и у каузалну конструкцију с предлогом *због*: → ... *због лажних зуба ...*

ако је све у реду, наставити своју ноћну шетњу, као црне авети.
У одбрану својине. (II, 38).⁵³

3.10. Од конструкција за компарацију у језику Црњанског у парцелисаном положају појављују се искључиво конструкције са везничким (односно прилошким) елементом као. Уп. примере:

Нисмо били савезници, Нађа, у рату. Па и да смо били, Енглези, — врло мудро, — мењају савезнике, кад се рат сврши. *Као у кадрили*. (I, 101); ... и, кад му се учини, да их чује, нека метне воштане, мале, чепове у уши. *Као Одисеј*. (II, 285); ... и, држали се за руке, при растанку. *Као два глумца*. (II, 301); Без обзира на то, што је испричао, жена му осећа, уплашено, да је, код њеног мужа, после кратке радости, опет наступило неко лудило жеље, да разори себе, и оде са овога света. *Као са њозорнице*. (I, 185); Био је заволео море у детињству, онако, како то само деца могу, — уз оца, који је Енглеску волео. *Као неку чудесну ѝричу, о неком, другом, великом, лејшем, свешу*. (I, 260).

Сви наведени примери, међутим, упућују и на могућност да је, у ствари, парцелисана језичка конструкција у њима у основи производ редукције развијеније базичне (али такође парцелисане) реченичне структуре — зависне реченице (уп. нпр. развијенији облик: →... мењају савезнике, кад се рат сврши. *Као што се ѝарџнери мењају у кадрили*. и сл.).

3.11. Процесу парцелисања подлежу и падежне конструкције са значењем намене.

3.11.1. Само у два изолована примера срећемо парцелисану конструкцију за + акузатив у значењу намене:

На земљу су разместили, у неким празним флашама и судовима, цвеће. *За мршве*. (II, 188); Све су те куће, — бескрајан ред кућа, безмерни конгломерати, — биле зидане, исте; онако, како је капитал у деветнаестом веку, у Енглеској, зидао. *На сџошину, на хиљаду, у једном, кайкад и кривом, реду, исто*. *За сирџињу*. (I, 385).⁵⁴

3.11.2. Нешто фреквентније у парцелисаној позицији појављује се слободни датив намене. Уп. примере:

Рјепнин онда има шта да чита. *И да одговара*. *Женама, које ѝшу из Лондона, из Шкојске, из иносџрансџва, или које сџанују џо дворцима у ѝровинџи, џо раскошним хџишелима у Лондоу, и на*

⁵³ Трансформационим тестом наведени примери могу се интерпретирати на следећи начин: →... ради иџијунаџе (... да би иџијунирао); →... да иџе џиво (... с намером да иџе џиво); →... ради џаљења Тулона; →... у циљу одбране својине.

⁵⁴ Парцелисана конструкција са значењем намене наслања се овде на, такође парцелисану, сложену конструкцију прилошке одредбе за квантификацију.

обали мора. (II, 28);⁵⁵ Ипак се чује оно што мисле и оно што шапћу. *Сами себи.* (I, 14); А после долази крај. *Свему.* (I, 88); Као што видите, Руси знају више, и о ружама, него ови, овде, што дижу споменике, надгробне, својим кучићима и исписују, у мрамору: До виђења. *Свом њсу.* (I, 65).

У примеру:

Та продаја, не слуги на добро. Боље да то поклони. *Неком сиромашу, овде.* *Човеку који им доноси угљ.* (I, 121).

образована је секвенца од два парцелисана датива намене.⁵⁶

У следећим примерима парцелисани датив намене има у непарцелисаној структури која му претходи већ исказан, непарцелисан, дативски еквивалент:

Налазе запослење Пољацима. *И официрима.* (I, 85); Он, каже, кад она оде, вратиће се својим пријатељима од којих се не стиди да просјачи. *Коњима.* (II, 161); Сваки се неком јавља сваки дан. Добаца реч, две, неком чистачу. *Некој жени, цвећарки, њри улазу* (I, 189).⁵⁷

3.12. Конструкције које реферишу о материјалној садржини радње глагола психичке или психофизиолошке акције (тј. конструкције у функцији „неправог, даљег објекта“ уз глаголе „говорења, мишљења и осећања“⁵⁸) у парцелисаној позицији заступа само конструкција *о + локатив*. Уп. следеће примере:

Разговарало се о положају жене у браку. *О деци.* (II, 231); Нека му прича мало, о свом оцу и свом детињству. То је нешто што га увек смирује. *О Санкџијетерсбургу.* (II, 182).⁵⁹

У два примера срећемо секвенцу конструкција са значењем материјалне садржине у парцелисаном положају:

Има шта да чита. *О фармама њмића, њелаци, свињогојсџива.* *О џом како џе домаће живоџиње кољу.* *О месу.* (II, 18); Шта жели, са њим, сад, његово шкотско благородије, да разговара. *О женама? О браку?* (II, 311).

⁵⁵ Парцелисаном дативу намене претходи једна, такође парцелисана, допунска реченица. При том су у парцелисану структуру датива укључене и релативне реченице.

⁵⁶ Последњи пример репрезентује ситуацију када се парцелисани сегменти јављају у секвенци. Пример показује и могућност укључивања других јединица у парцелисане структуре: прилог за место и релативна реченица.

⁵⁷ У последњем примеру, након два сукцесивна парцелисана датива, у парцелисану структуру укључује се и једна прилошка одредба.

⁵⁸ О овој употреби локатива и одговарајућим термилошким решењима в. М. Стевановић, *Савремени срџскохрватски језик II, ...*; 483—484.

⁵⁹ У последња два примера парцелисањем се пресеца одговарајућа локативна секвенца. Последњи пример при том репрезентује ситуацију дистанцирања парцелисаног сегмента (дистанца се остварује интерполисањем једне аутономне реченичне структуре између реченице и њеног парцелисаног дела).

У једном, веома интересантном примеру, појављује се и секвенца парцелисаних локатива материјалне садржине, а да при том предлог *о* у поменутих парцелисаних структурама редовно изостаје, неексплицитан — јер је редукација предлога у оваквим и сличним низовима истоврсних везаних падежних конструкција нормална, по правилу стилским разлозима или разлозима језичке економије мотивисана појава (предлог *о* експлицитан је у одговарајућој непарцелисаној локативној конструкцији која претходи):

... он је сваки час спомињао Наполеона и причао о Наполеону. *Највећем војсковођи. Највећем Французу. Највећем човеку. Највећем Европљанину. Највећем њријашељу Пољске.* (II, 305—306).⁶⁰

3.13. Егзистенцијалне конструкције, у сасвим ограниченом броју примера, подлежу парцелацији. У тој позицији ове конструкције репрезентује егзистенцијални генитив, али само у случајевима када се претходно већ појавио и у реченици на коју се парцелисана конструкција логички наслања. Уп. примере.⁶¹

Упозорио их је да је тамо, поред зиме и снега, било још некога. *Руса.* (I, 131); Сваки дан је, ту, било јахача. *Већином девојака на мушком седлу, које су узимале њрејоне као цокеји.* (II, 326);⁶² Тај Енглеz је писао, да су перфектни атрибути Енглеске: да је сат, на црквеном торњу, стао, а да има чаја у кући. *И меда на столу.* (I, 119).

Само у једном оваквом примеру срећемо секвенцу парцелисаних егзистенцијалних генитива:

Нема више тражења зараде. *Ни гладовања. Ни њонижења. Ни мољакања.* (I, 88).

3.14. У парцелисаној позицији појављују се, слободне или везане, падежне конструкције са функцијом синтаксичко-семантичке допуне глагола чији је семантички лик такав да траже некакву допуну, у циљу успостављања коначне завршености исказа. При том парцелисана конструкција показује следећа понашања:⁶³

3.14.1. Парцелисана конструкција експлицитира семантичку спецификацију или ситуацију додатног денотирања глаголске допуне која је

⁶⁰ Несумњиво да парцелисани локативни облици овде имају својеврсну апозитивну функцију.

⁶¹ Појављивањем овог типа генитива и у парцелисаној позицији у прва два примера прецизније се денотира егзистент, уопштено већ назначен егзистенцијалним генитивом у реченици која претходи. У трећем и четвртм примеру, парцелисањем генитива само се пресеца ситуација набрајања егзистената.

⁶² У парцелисану структуру укључена је релативна реченица.

⁶³ У примерима овог типа курзивом истичем глаголски центар, као и његове парцелисане и непарцелисане синтаксичко-семантичке допуне.

у претходној реченици већ репрезентована неком језичком јединицом у функцији семантичке допуне датог глагола (у питању је, заправо, пресецање секвенце синтаксичко-семантичких допуна глагола). Уп. нпр.:

Сад, кад су та три портрета, висила на осушеним тапетима Рјепнин *се сејшио Руса* који је сумњао, и у Еуклида. *Лобачевског!* (II, 364—365);⁶⁴ *Сећа се*, у том тренутку, сад, *једне књижице*, коју је, у Лондону, после првог светског, рата, био објавио Комитет руских цариста. *Књижице*, коју је написао Волконски. (II, 157);⁶⁵ *Веровао је у бројеве*, као што верује и цело човечанство, на жалост. *У игру бројева*. (II, 373);⁶⁶ И ако се то препоручивало код Ординског, Рјепнин није могао да *поверује то*. *Толику њодлосћ*. (I, 150); *Примио би се и за њисара* у неком хотелу. *И за зидара*. (I, 84); У клубу се не плаћа. *То иде на њихов рачун*. *На рачун чланица клуба*. (I, 243).

У само три примера овако парцелисане конструкције образују секвенцу:

Све се чини, што је год могуће, *за њих*. *За Русе*. *За емигранће*. (II, 261); *Књаз се њрејворлио у скијницу*. *У њреваранћа*. *У бесјосленог човека* који бежи од посла и рада. (II, 304); *Сећа се француске обале*, коју је, из Париза, посећивао, — где су све очи мушкараца биле упрте у Нађу. *Црвених сунцобрана* под којима су се дели. *И коцкарница* које су посећивали ноћу. (I, 260).⁶⁷

3.14.2. Парцелисана конструкција самостално репрезентује синтаксичко-семантичку допуну глагола о којем је реч. Уп. нпр.:

⁶⁴ Релативна реченица уз непарцелисану допуну глагола у позицији предиката доводи до позиционог дистанцирања парцелисане допунске конструкције у односу на вербални центар.

⁶⁵ Као и у претходном примеру, интерполисана релативна реченица доводи до позиционог дистанцирања парцелисане допунске конструкције у односу на ону непарцелисану и глаголски центар, с додатним податком да је и у парцелисану структуру укључена зависна реченица исте врсте.

⁶⁶ У овом примеру ситуација је другачија и, унеколико, једноставнија: интерполисањем начинске реченице парцелисана допунска конструкција бива позиционо дистанцирана у односу на свој претходни, непарцелисани еквивалент и глаголски центар.

⁶⁷ Пример упућује на једну веома интересантну ситуацију: управни глагол *сећаши се* и његову непарцелисану генитивну допуну две релативне реченице одвајају од парцелисане генитивне допуне, чиме се ова позиционо дистанцира од свог вербалног центра. При том се и у саму парцелисану допунску конструкцију укључује једна релативна реченица, дистанцирајући, на тај начин, следећу парцелисану допунску конструкцију (коју такође прати релативна реченица) од претходне. Ефекти оваквог ослобђавања описане синтаксичке структуре, несумњиво, бивају искоришћени у ритмичке сврхе. Симболичка репрезентација овако организованог исказа имала би следећи изглед:

$$\left\{ \left[\left(\begin{matrix} V \\ \text{prez} \end{matrix} + \begin{matrix} \text{Det} \\ \text{gen} \end{matrix} \right) + \left(\begin{matrix} \text{Klauza} \\ \text{rel} \end{matrix} \right) + \left(\begin{matrix} \text{Klauza} \\ \text{rel} \end{matrix} \right) \right] + \left[\left(\begin{matrix} \text{Det} \\ \text{gen} \end{matrix} \right) + \left(\begin{matrix} \text{Klauza} \\ \text{rel} \end{matrix} \right) \right] + \left[\left(\begin{matrix} \text{Det} \\ \text{gen} \end{matrix} \right) + \left(\begin{matrix} \text{Klauza} \\ \text{rel} \end{matrix} \right) \right] \right\}$$

Треба да се јави у Доркингу. Тренеру Џонсу. (II, 238); А корачају, корачају чврсто, и мртви. На стару руску команду. (II, 92); Сећа се како му је његов претходник причао, да те отмене даме, УВЕК, нађу, нешто да се иђузе. На нове циљеле. (II, 31); Да их пренерази, причајући да ради у једном подруму? За гвинеју дневно? (I, 239); Почео је, после толико година, да се ојет клиди, на тркама. На њвог, на њобедника. (II, 161).

У једном примеру парцелисана је секвенца оваквих синтаксичко-семантичких допуна глагола:

Не би га, ни кад би се сто пута, идућих дана, срели, њрејознао. Па ипак, можда њо њуловеру који му вири из рукава. По нокићима њрним, њсиод нокића. (II, 270—271).

3.15. Д е т е р м и н а ц и ј е к в а л и т а т и в н о г т и п а , у сфери предиката, налазимо парцелисане у следећим случајевима:

3.15.1. К в а л и т а т и в н и г е н и т и в јавља се у парцелисаног позицији само по изузетку и у сасвим ограниченом броју случајева. Разлоге за ово треба тражити у чињеници да се падежне конструкције обележене присуством обавезног детерминатора⁶⁸ ређе парцелишу од слободних или везаних за предлог, пошто, несумњиво, чврстина оваквих синтаксичко-семантичких веза са управним конституентом не чини ове конструкције погодним за парцелацију, те се везе овог типа и теже интонационо и позиционо разбијају. Уп. примере:

Таквих лица има и међу надгробним споменицима у Енглеској, који су од алабастра. *Мирних, нежних, узвијених, црћа, које осћају дуго младе ...* (I, 25);⁶⁹ Учинила му се млађа, обасјана сунцем, док је улазила, у лакој индијској сари. *Чврста корака, и брза, у њеним, индијским, раскошним, сандалама, на босим ногама.* (II, 258);⁷⁰ Таква, у својој великој кући, била је занимљива појава.

⁶⁸ О значењу термина *обавезни детерминатор* и широкој литератури потребној за разумевање природе овог синтаксичко-семантичког феномена в. М. Radovanović, *Opštelnjgvisitički aspekt ...*

⁶⁹ У наведеном примеру, очигледно, интерполисањем релативне реченице, парцелисани квалитативни генитив бива дистанциран у односу на синтаксичку структуру коју детерминише. Несумњиво је и то да овакво, парцелацијом произведено дистанцирање квалитативног генитива битно нарушава логичку кохерентност исказа и отежава његову семантичку интерпретацију. Поврх тога, и у парцелисану структуру укључена је једна релативна реченица. Уп. трансформациону могућност: → *Таквих лица (мирних, нежних, узвијених црћа, које осћају дуго младе ...)* има и међу надгробним споменицима у Енглеској, који су од алабастра.

⁷⁰ Овај пример интересантан је због тога што се у њему квалитативни генитив нашао у парцелисаног структури заједно са једним придевом (о парцелисању придева биве речи детаљније у каснијем излагању — в. одељак 5.) и квалитативним локативом.

Не само кошћуњава, него и без кукова. Бледо љаво офарбане косе. (II, 220);⁷¹

и пример са низом од два сукцесивно парцелисана квалитативна генитива:

Био му се тај човек допао. Тако лепо израстао. Тако црних очију. Тако шужних очију. (II, 140).

При том податак о фреквенцији парцелисања квалитативног генитива у пуној мери потврђује изнесени општи закључак, јер је у апсолутној сагласности са осталим подацима о веома ниској фреквенцији примера са парцелисањем падежних конструкција које се одликују присуством обавезног детерминатора: нпр. блокирани темпорални акузатив, блокирани темпорални генитив, акузатив мере времена, акузатив мере-количине, блокирани инструментал одредбе за начин, „пратилачки“ инструментал и сл. (поменуте падежне конструкције, наиме, парцелишу се или врло ретко — па, према томе, спорадично, или се пак уопште не јављају парцелисане).⁷²

3.15.2. Неупоредиво чешће парцелише се квалитативни инструментал када је у улози детерминатора адвербалног типа („инструментал карактеристичне појединости“). Уп. примере:

Док свећа догорева у чираку, човек још види своју жену, у полу-сну, како лежи крај њега, заспала, као што болеснице спавају. Са рукама, које су сипале са креветаша, ... (I, 53); *У Лондону, свако може проћи улицом, у каквом год хоће оделу. И са њерушкама љемена са осипва Полинезије на глави.* (I, 96); *Он маршује на челу, испред свих, беспрекорно одевен, у генералски фрак. Са десном руком чија је шака увучена у фрак. У његовој чувеној љози.* (II,

⁷¹ У овом примеру квалитативни генитив појављује се парцелисан у секвенци са, такође парцелисаним, генитивом с предлогом *без* и одговарајућом придевском конструкцијом.

⁷² Досадашње расправљање о фреквенцији јављања оваквих парцелисаних конструкција, у сваком случају, може се прихватити само условно, те може имати само релативну вредност, пошто је и иначе појава падежних конструкција са обавезним детерминатором у принципу у језику мање фреквентна у односу на појаву такозваних слободних и везаних падежних конструкција. У контексту оваквих размишљања вреди упоредити и податак да се у језику ове књиге квалитативни генитив појављује релативно често, те да је, сигурно, стандардно средство изражавања квалификације. Уп. нпр.:

То мора да је чудна варош, чудног осветљења ... (II, 60); *... висок, орловског носа, црних очију, ...* (II, 58); *Блед, висока чела, имао је племениту лепоту лица руских северњака, ...* (I, 38); *После се причало да је лејог, високог, сјаса ...* (I, 37); *Он је застао пред њом, љогнуће главе.* (II, 182); *Седео је, тако, љогнуће главе, добрих пола сата.* (II, 53); *То је био човек шездесетих година, необично лејог љонашања.* (I, 27); *Седео је љогнуће главе на трношцу.* (I, 251); *Густе, тамне обрве, прекинуте класичним носем, ванредних, црних, уских ноздрва, ...* (I, 216); *Био је бледог лица, невесела израза.* (I, 25); *То лице, које види, дрских црша, бледо, ...* (I, 205); *... жена лејог сјаса, али глужавог лица ...* (II, 42) и сл.

366);⁷³ Не, — не би могао да прво убије жену, као што је Новиков своју убио. Да је гледа, макар и тренут само, пре него што пуца себи у главу, како лежи на постељи, у крви, у самртничком грчу. *Са хрком умирања у грлу.* (I, 383—384); У неком похабаном, скупоценом крзну, каквог у Енглеској нема, и он је чекао, и стајао, у дугом реду, пред чесмама водовода. *Са два суда, који су личили на неку врсту бивших канџи бензина.* Стајао је ћутке. *Са неким шуужним изразом лица.* (I, 36)⁷⁴; Него је био зачуђен тим ЛИЦИМА, која су испод мора, личила, сасвим сигурно, на самураја, на коњића, на старце, на Дјеникина, на Барлова, на жене, љубазнице, из његовог живота, пре женидбе, а које су га, сад, посматрале, из писама, са изразом туге, и жалости. *Са уиџерним погледом у њега, као да желе да му нешто кажу.* (II, 27); Рјепнин се, у Лондону, сећао својих мужика, тако радо, и лепо, а за скоро све емигранте руске које је познавао, имао је обичај да каже, Нађи: „средњиј клас“. *Са изразом љезира.* (I, 285); Стајао је снужден, очекујући воз, на тој раскрсници у Корнуалији. *Са шћаком у руци, са којом је скакушао као врабац.* (I, 378).⁷⁵

Својим необичним ликом издваја се пример:

Сад их знају у свакој породици, по томе, ко колико узима шоља чаја. *Са, или без шећера.* (I, 20—21).

чија би развијенија структура, без редукције парцелисаног дела исказа, изгледала овако: *Са шећером или без њега.* При том се инструментал у парцелисаној структури комбинује с везаним генитивом.

3.15.3. Само у једном примеру у парцелисаној позицији појављује се такозвани „п р а т и л а ч к и и н с т р у м е н т а л“:⁷⁶

Други пут би, набусито, давао савете, при точењу воде и дизању терета, као да заповеда. *Са њодсмехом, и видним љезиром.* (I, 37).

3.16. Целокупно претходно излагање и презентовани језички материјал потврђују закључак да је парцелација именице карактеристична превасходно за сферу предиката, а — посебно — за именицу у некој

⁷³ Пример показује парцелисану секвенцу у којој се, поред инструментала, појављује и локатив.

⁷⁴ Исказ је организован на принципу смене пуних реченичних структура и њихових парцелисаних конституената.

⁷⁵ Као што примери показују, овај тип инструментала често дозвољава укључивање релативне реченице у парцелисану структуру. Вреди напоменути, међутим, да се квалитативни инструментал у адвербалној функцији по правилу парцелише само у случајевима када је део секвенце конструкција које реферишу о некој карактеристичној појединости везаној за субјекат и вршење глаголске радње. Непарцелисани цео те секвенце могу бити: зависна реченица, прилог, придев, именица у квалитативном локативу, именица у квалитативном инструменталу или сл.

⁷⁶ Термине *љрайшлачки инсљрументал* и *инсљрументал каракљерисљичне љојединости* у нашој лингвистичкој пракси прва у пуној мери афирмише М. Ивић (в.: М. Ивић, *Значења срљскохрватског инсљрументала ...*, 194—210).

од њених могућих адвербалних функција. Веома је ограничен број примера у којима понашање парцелисане именице показује одступање од поменутог правила. Наиме, уместо у адвербалној, понекад се конструкција са парцелисаном именицом налази у адноминалној функцији, тј. непосредно детерминише номинални центар у реченици која јој претходи. Сви ови примери заједно, по фреквенцији учествовања у целокупном корпусу језичког материјала са парцелисаним именичким конструкцијама — заузимају сасвим незнатно место, те се, поуздано сигурно, могу укључити у домен изузетка. Уп. примере:

Упознаће га са својом рођаком, која има шталу. *Трчачких коња.* (II, 116); Људи су седели око њега, са видним чиревима и егземима, и ранама. *На њогнућим главама, и шакама.* (II, 40); Била му је окренула леђа сва црвена у лицу. *До ушију.* (II, 262).

У једном броју примера, међутим, именице у адноминалној функцији могу образовати и секвенцу парцелисаних структура:

Терао га је да упозна Лондон, једног сасвим другог света. *Аристократија, браколомаца, глумаца, лордова, ...* (I, 233—234); ... али да је он готов да ради, сваки, и мануелни, посао. *Зидара, лимара, њошћара, водича, само да би зарадио неколико фунти недељно.* (I, 143);⁷⁷ Решен је да се лати ма каквог рада. *Зидара, лимара, њошћара.* (I, 148); Прошло је толико година. *Беде, њромена. Лушњања њо Европи. Сиромаштва.* (I, 151); Њему је све досадно, осећа се чудно, ту, у снегу, као да је у Санкт Петербургу, али у неком другом, не свом, бившем животу. *У сиромаштву. У беди.* (I, 115); Многи су проводили време ручка, по црквама, полуразрушеним, које се још нису оправљале, али у којима су свештеници давали концерте. *Са њлоча. Класичне музике.* (I, 198).

3.16.1. Нешто чешће, појаву парцелације региструјемо у примерима у којима конструкција *о + локатив* са значењем материјалне садржинке глаголске радње опслужује именицу као управну реч. У овако организованој номиналној структури, при том, поменути тип конструкције, у ствари, не престаје означавати материјалну садржину глаголске радње која репрезентује неку акцију психичког или психофизиолошког карактера. Овде је, само, лексички експонент присутне базичне идеје о глаголској радњи репрезентован именицом, а не глаголом као у ранијим случајевима. Стога, конструкцију *о + локатив* и срећемо парцелисану у адноминалној, а не у адвербалној функцији (како је то био случај у одељку 3.12.). Несумњиво је, при том, и да у оваквим примерима парцелација доводи до слабљења логичке везе између парцелисаног језичког елемента и семантички управне реченице (што, понекад, отежава и семантичку интерпретацију примера о којима је реч). Уп.:

⁷⁷ У овом примеру у парцелисану структуру укључена је једна, такође парцелисана, циљна реченица.

Биће то приче, не само о том човеку у Лондону, и његовој жени, не само о њиховој љубави, него и другим Русима, који су стигли били у Лондон, пре њих, пре много година. (...) *А највише о тој, огромној, вароши, чији је загрљај био смртноносан за толико људи и жена ...* (I, 21); Уз то и стихове једног песника, које он не воли, али које она памти од оца. *О некој лампи која догорева, а са којом догорева и он.* (II, 14);⁷⁸ Писмо његове жене имало је и један, мали, приложени, папир, са две три реченице, очигледно засебно прибележене. *О љубави.* (II, 346); Па добро, али признајете му, ваљда, сан о Александру? *О Царсџу! О Карлу Великом!* (II, 374).⁷⁹

3.16.2. К в а л и т а т и в н и и н с т р у м е н т а л подлеже парцелацији као детерминатор у адноминалној функцији, и у том смислу је, када се ради о парцелацији именице, изразит изузетак (именица се, наиме, и у инструменталу, по правилу парцелише у некој од могућих адвербалних функција — в. одељак 3.15.2.). Уп. примере:

Возови стижу из тамних тунела, изненада. Као велика чудовишта. *Са зажареним очима.* (I, 145); Рјепнин виде, у том белом прозракном мраку, лице човека, који је био ваљда педесетих година, а ошишан чудновато. *Са раздељком, у коси, која као да се њрејварала у њерику.* (II, 205); Кад изиђе, каже, из подземне станице, баца један поглед, — као рудари, кад се попну, на површину, па обухвати погледом велики круг реклама, Пикадили, и, на сред трга, фонтану. *Са сјомеником једном лорду, добройвору, који се њрејворило у крилајтог Бога љубави.* (I, 171).⁸⁰

3.16.3. Примери који следе упућују на могућност да се и именица у к в а л и т а т и в н о м л о к а т и в у нађе у парцелисаној позицији (истина, веома ретко), али, при том, само у секвенци са квалитативним конструкцијама другог типа (уп. нпр. пример из одељка 3.15.1. и напомену бр. 70), најчешће са квалитативним инструменталом, и то, очигледно, као детерминатор у адноминалној функцији:

Већ на идућој страни журнала, налази, — као да му Мефистофел, хотимице, бира те слике, — слику једне плавуше на венчању, са насмејаним лицем. *У венчаној хаљини.* (I, 220); Трпезарија је имала једног батлера а за послугу, три, младе Енглескиње, у некој, — ваљда корнвалској, — народној, ношњи. *У зеленим сукњицама и корзетима, са црним кецељицама, и великим њовезом на глави...* (I, 291); Тек кад тај талас прође, стижу шефови. Они обично путују колима, а само кад журе, подземно. Са њима иду и чиновници. *У црном мелону, са кишобраном у руци.* (I, 164).

⁷⁸ У парцелисане структуре у ова два примера укључују се и релативне реченице.

⁷⁹ Пример показује низ од два сукцесивно парцелисана локативна облика.

⁸⁰ У свим примерима, сем првог, у парцелисану структуру укључује се и релативна реченица.

Парцелација њрилога

4. После конструкција са именицом, у позицији парцелисаног дела језичког исказа најчешће се у језику Црњанског појављује прилог (односно конструкција са прилогом као центром), у одговарајућим функцијама у сфери предиката. Ова ситуација у пуној мери подржава закључак који вреди када је у питању парцелација именице (в. одељак 3.1.) да су парцелацији најпоудложнији управо они синтаксички конституенти (односно функције) који реферишу о значењским моментима везаним за реализовање глаголске радње предиката. Уочене су следеће варијантне могућности:

4.1. Најфреквентнији су примери са парцелисаним прилогом за начин, тј. примери у којима парцелисани прилог реферише, најопштије речено, о начину на који се реализује радња предиката претходне реченице.

У једном делу оваквих примера парцелисани прилог се јавља, у ствари, у секвенци језичких јединица које реферишу о начину реализовања глаголске радње предиката. Непарцелисани део „начинске секвенце“ остаје у реченици која парцелисаном прилогу претходи (по правилу то је, како примери показују, прилог, а неупоредиво ређе — уклопљена начинска реченица или пак падежна конструкција са истом функцијом). У већини ових примера у парцелисаној позицији појављује се само по један овакав прилог:

Према њој се, у Лондону, за чудо, свако лепо понаша. *Уљудно*. (I, 229); Француска револуција, пре двеста година, говорила је јасно. *Разумљиво*. (II, 77); Онај млади певач одговара на то питање, у том журналу, отворено. *Искрено*. (I, 217); Кад нема, бар две, операције, дневно, не осећа се добро. *Чак ни здравствено*. (I, 286); Радио је свој посао као да је у неком позоришту, глумац. *Ћушке*. (II, 270); Била је чиста као суза у људском оку. *Невероватно*. (II, 351); Пробудите се, Ники, — шапутала је мужу, кад је опет задремао, будући га пољупцима, као нека мати. *Нежно*. (I, 76).

Срећу се, међутим, и примери са два или три (али никада више од три) оваква парцелисана прилога у секвенци:

Било му је некако, изненада, загушљиво. *Тешко. Тужно*. (I, 177); ... па се наслања на Рјепнина, онако, како то само Енглескиње умеју. *Нежно, мирно, као нехотице*. (I, 252); Ништа се око њега није догађало што не би ни он могао да поднесе, или да понови, као причу, или као задатак, или као наређење у батерији, или у штабу. *Тачно и њојшћуно*. (II, 199—200); Муж јој на то одговара нешто што није очекивала. *Неким дубоким гласом. озбиљно. Срдачно. Загрнуто*: ... (I, 78).⁸¹

⁸¹ У последњем примеру низ од три парцелисана прилога за начин у секвенци је са, заправо, по функцији истоврсном блокираном инструменталном конструкцијом.

Приближно исту фреквенцију јављања показују и примери у којима парцелисаном прилогу у реченици на коју се овај семантички наслана не претходи језичка јединица са истоврсном функцијом. При том се у овој групи примера у парцелисаној позицији појављује само по један прилог.⁸² Нпр.:

Покушао је и то. *Узалуд*. Даду му неку адресу, али кад стигне, увек је већ издато. *Волшебно*. (I, 247);⁸³ Испрва, хтео је да прође крај те собе, — јер је те књиге већ читао. *Узалуд*. (I, 87); Било је још и зиме, а било је већ пролеће. *Ујоредо*. (II, 161); Сирочад ће се, о божићним празницима, смрзавати на материном гробу. *Трагајћелно*. (I, 11); Добијамо га, три пута дневно! *Бесјлајно!* (II, 167); „А сећаш се како ми је пришла, први пут, кад сам са Ординским била. *Љубазно*. (I, 50); Звао је то, подругљиво: заступати одсутног Тосканинија. *Невидљиво*. (I, 72); То је човек ниског раста, па да би се чинио већи, виши, направио је себи, над петом, пету. *Виђуозно*. (...) Кад се прекине посао и пије чај, Зуки им свира у мандолину. *Меланхолично*. (I, 174); Ваљда је била то осетила, па је погнула главу. *Намршћено*. (I, 285); Рјепнин је био запазио, и то, да домаћин, и тај млади човек, нешто, често разговарају. *Тихо*. (II, 109); ... она седе на песак, па се, после, чак и издужи на песку. *Ћушке*. (I, 286); „Италиа“, — каже му тај човек у офуцаном шињелу. *Тужно*. (I, 10); Устаје се, трчи на станицу, стоји се, слепљено, тесно, у возу, па се излази, аутоматски, из под-земља, у Лондону. *Немо*. (I, 188—189); Рјепнин је био изгубио, све, што је, са собом, био донео. *Кукавички*. (II, 280).⁸⁴

4.2. Релативно високу фреквенцију јављања у парцелисаној позицији показује и прилог **з а в р е м е** (што је у складу и са фреквенцијом јављања одговарајућих именичких падежних временских конструкција — в. одељак 3.5.);

⁸² Усамљен пример са два оваква парцелисана прилога у сваком случају не обеснажује правило: *Тражише посла. Скромно. И мирно*. (I, 129).

⁸³ Типичан пример организовања исказа на принципу смене завршених реченичних структура и њихових парцелисаних конституената — с циљем да се поступак искористи у стилско-ритмичке сврхе. Иначе, о примерима са прилогом у парцелисаној позицији говори (не употребљавајући, наравно, овај термин) Б. Вулегић у раду: *О безглаголској реченици у неким Крлежиним дјелима*, Умјетност ријечи, год. XI, бр. 2, Загреб 1967, 145—157. За примере типа: *И тако је стајао и зурio без ријећи. Д у г о; Било је свијећа и вијенаса. М н о г о.* и сл. аутор каже да у њима „... прилошка ознака има вриједност читаве реченице, односно **с а д р ж и ч и т а в у р е ч е н и ц е** и **р е ч е н и ц у**.“ (спац. М. П.). Или: „*Писац може формално једну реченицу раставити у неколико и тако и с т а к н у т и* (спац. М. П.) поједине њене дјелове од којих сваки садржи, резимира читаву реченицу.“ (н. д., 150). У оваквим схватањима, мада она једним делом унеколико подсећају и на нека размишљања М. Стевановића о сродним појавама (о чему ће нешто касније бити речи) као да се ипак већ могу назрети наговештаји размишљања о сродним феноменима у духу идеје о постојању процеса парцелације у језику.

⁸⁴ У овом примеру парцелисана структура се интерполисањем релативне реченице и позиционо дистанцира у односу на предикатски конституент семантички управне (претходне) реченице.

Хоће да се жене. *Одмах*. (I, 51); Сви траже неку утеху у таквом животу. *Бар њренушино*. (I, 189); Његова жена требала је да се врати од бабушке. *Већ давно*. (II, 56); Дужна им је £ 88-19-0. *Већ давно*. (II, 30); И ако га је волела више него пре. *Икад њре*. (II, 346); У први мах, Рјепнин је промрмљао, у себи, да му је она телеграфски јавила, да ће доћи, сутра. *Тек суџра*. (II, 338); Испред тих врата стајао је очев екипаж. Толико, толико пута, и чекао, на њега. *Дању, ња и ноћу*. (II, 225); Оно, што је запрепастило госте, било је, откриће госпође Фои, да једна њена собарица залази у собу Пољака. *И ноћу, каикад*. (I, 349); А затим силази са сцене, да се на њој више не појави. *Никада, — никогда*. (I, 9); А та расељена лица гледала су, разрогаченим очима, у даљину, где су, као у магли, у њиховим сузама, нестајала лица оних који су им били драги, а које неће, — то су знали — видети више. *Никада. — Никогда*. (I, 21).⁸⁵

4.3. Изразито ниска фреквенција јављања прилога за м е с т о у парцелисаној позицији у директној је диспропорцији с фреквенцијом јављања одговарајућих именичких падежних локационих консрукција (в. одељак 3.4.). Уп. примере:

Она му пише из хотела *Ritz*. *Недалеко*. (II, 34); Као у неком лудилу, он је, и тада још, своју жену видео, како хода, горе доле, у својој кабини. *Горе доле*. (II, 202); Уздизала се високо. *Далеко, десно*. (I, 331).

4.4. Само по изузетку, у позицији парцелисане језичке јединице, појављује се и прилог за количину:

... на њу могу, обоје, рачунати, обоје, увек, све до њене смрти. *Све више*. (II, 346); Верује, каже, у лепоту љубави, али га сексуални акт, НЕ привлачи. *Ни мало*. (I, 217); Није испричао жени ни то, да се испоставило, да је тај мајор био у Персији и да зна Руски. *Мало*. (I, 88); Тетка много пуши. *Неверовашно много*. (II, 252); А станова је мало. *Врло мало*. (I, 247).⁸⁶

4.5. Сасвим посебно, изоловано од осталих, стоје усамљено два примера који репрезентују могућност да се у парцелисаној позицији појаве:

г л а г о л с к и п р и л о г с а д а ш њ е г в р е м е н а —

Међутим, на наваљивање Бјелајева, сагао је главу, па је и шпански пренос превео. *Мрмљајући*. (I, 310);

⁸⁵ Примери показују да се прилог за време у парцелисаној структури може појавити и у секвенци.

⁸⁶ У последња два примера парцелисани прилог за количину, и сам детерминисан, прецизира податак о квантитету, већ исказан у реченици која парцелисаној структури позиционо претходи.

глаголски прилог прошлог времена —

... она седе на песак, па се, после, чак и издужи на песку. *Ђушке. Скрсјивши руке, исјод главе.* (I, 286).⁸⁷

Домашај могућности далекосежнијег закључивања о парцелисању поменутих глаголских облика, на основу ова два усамљена примера, наравно, сасвим је незнатан.

Парцелација *придева*

5. Понашање придева, односно конструкција са придевом као центром, у парцелисаним структурама унеколико се разликује од понашања до сада посматраних — именица и прилога у истој синтаксичкој ситуацији (мада фреквенција придева у парцелисаној позицији, апроксимативно, одговара фреквенцији јављања прилога у истој позицији). То је, у великој мери, и разумљиво с обзиром на сасвим специфичну функцију придева у синтаксичкој структури реченице.

5.1. Пада одмах у очи да је појава придева у парцелисаним позицијама најфреквентнија управо у ситуацијама када овај у сфери предиката функционише као репрезентант његовог лексичког језгра. (Ово у доброј мери потврђује већ изречен општи суд о сфери предиката и адвербалним конструкцијама односно функцијама као доменима који пружају највише синтаксичко-семантичких погодности да до парцелације дође, поготову с обзиром на податак да се, иначе, у језику придев далеко чешће среће у некој од својих могућих детерминативних адноминалних функција него у поменутој предикатској).

5.1.1. У примерима који следе вербални елеменат предиката презентује глаголска копула у реченици која парцелисаном придеву позиционо претходи, а парцелацијом се, у ствари, прекида низ сукцесивних језичких јединица (по правилу придева) у позицији лексичког језгра предиката, тј. последњи сегмент у том низу бива интонационо и позиционо издвојен и аутономизован.⁸⁸ Уп. примере:

⁸⁷ Глаголски облик о којем је реч овде је парцелисан у секвенци са прилогом за начин.

⁸⁸ Посматрајући придеве у поменутих ситуацијама М. Стевановић им (*Савремени српскохрватски језик II*, ..., 104), делимично се слажући са Ж. Станојчићем (Наш језик, н. с., књ. X, св. 1—2, 41), признаје статус, зависних делова претходних реченица“. При том аутор за поједине писце сматра да се одликују „претераном употребом таквих речи и синтагми одвојених у посебне целине.“ (104). Појаву оваквих „одвојених целина“ Стевановић објашњава „претераним слободама (спац. М. Р.) у стављању знака интерпункције.“ (104). Намеће се, међутим, питање, да ли је тумачење појаве и функције одређених синтаксичких феномена довољно свести на формулисање утисака о степену интерпункцијске слободе писаца (поврх тога, да бисмо били прецизни, морали бисмо имати тачно разграничење шта би у овом контексту размислања значило бити „слободан“, а шта „претерано слободан“).

Рјепнин препоручује, Бригхтон на мору, јер је у Енглеској, а близу Лондона, а весео. *Пун разоноде*. (I, 255); Човеку се чини, у полумраку, да, као на некој великој географској, карти, на зиду, види Африку, и њен облик људског срца, које је огромно. *И ѿйло*. (I, 53); Били сте млади. *Неискусни*. (I, 245); Није била ружна, а била је млада. *Љуйка*. (II, 63); Тамо је зима гадна и страшна. *Руска*. (II, 300); Кров над тим рестораном био је лак.

При том је, у сваком случају, и овакво мишљење прихvatљивије од оног које Стевановић заступа у преосталом делу поглавља *Нейгоййуне реченице* (91—114), где, не узимајући у обзир могућност парцелације (овај термин, наиме, Стевановић, ослањајући се чврсто на домаћу лингвистичку традицију, нигде и не помиње), аутор, генерално, све оне случајеве када се именица, придев или прилог интонационо аутономизују, а позиционо постоноју (тј. п а р ц е л и ш у) своди на феномен редукване синтаксичке структуре, односно елипсе, тражећи при том начин да их применом трансформационог теста развије и тиме интерпретира и ибјасни (ту је, по мом мишљењу, у праву када су у питању такозване н о м и н а т и в н е р е ч е н и ц е). Ради илустрације Стевановићевог гледања на ове проблеме уп.: „А не једино у одговору на постављена питања него су, нарочито данас, врло честе једночлане, опет само привидно непотпуне реченице (спац. М. Р.) без и једног главног дела њеног, а са по једним који, ако узмемо смисао онога што се њим казује, представља само какву одредбу или допуну неког не изреченог члана реченице (спац. М. Р.)“ (101). (Мени се чини да се не види разлог зашто то не би могла бити одредба или допуна неког „изреченог“ члана претходне реченице?) Или: „Та и сувише је познато да су атрибушке и прилошке одредбе, како смо то и овде (...) рекли, по п р а в и л у н е о д в о ј и в о в е з а н е (спац. М. Р.) за управну реч, коју одређују, па се зато о б и ч н о н е о д в а ј а ј у (спац. М. Р.) чак ни зарезом од ње. То су одредбе глагола нове реченице, који је, додуше, исти с глаголом претходне, као што им је и субјекат заједнички.“ (101—102). (Примери из језика Милоша Ирњанског које у овом раду наводим, па и примери из језика других савремених писаца од којих неке и сам Стевановић презентује, а коначно и они из руског језика што их потврђују савремени совјетски синтаксичари, као да упућују на могућност да атрибушке и прилошке одредбе буду ипак интонационо и позиционо одвојиве од управних речи, не само зарезом, већ и тачком — у писаном језику? Јер, намеће се и питање: ако су оне заиста „неодвојиве“ од својих управних речи, откуда онда и могућност да буду „неисказани“ субјекат и предикат „нове реченице“? При том је сигнификантан податак о претпостављеној идентичности субјекта и предиката у „новој“ и претходној реченици.) Кад су у питању парцелисани придеви, међутим, Стевановић, као што рекосмо на почетку, допушта могућност да су то, у ствари, „интерпункцијом издвојени делови претходне реченице“: „И биће тачно да су их њихови писци употребили у функцији зависних делова претходних реченица.“ (104). (Није ли у том случају и придев „неодвојиво везан“ за управну реч?) Или, кад говори о мишљењу Ж. Станојчића, аутор каже да овај „с доста оправдања (спац. М. Р.) допушта да неки случајеви тако издвојених делова реченице нису ништа друго већ одредбе или допуне претходних реченица (спац. М. Р.)“ (104, напомена бр. 1). (Није заиста јасно да ли све ово вреди само када су у питању придеви и зашто?) Делимитичан одговор на ово питање даје и сам аутор: „Мада су атрибушке и прилошке одредбе обично, како смо и раније и малопре (...) нагласили, по правилу чврсто везане с управним речима, и због тога, у овоме случају, не допуштају одвајање било каквим знаком интерпункције, — није неразумљиво што се извесни д е т е р м и н а т и в и, одредбе и допуне, накладно везују (спац. М. Р.), што се оне накладно додају (спац. М. Р.) тим речима, и, према томе, постају „додацима“, на извесан начин а п о з и т и в н о г к а р а к т е р а (спац. М. Р.)“ (105). (Овде није сасвим јасно шта се подразумева под „накладним додавањем“ детерминатива, одредаба и допуна, и шта би, онда, у контексту таквих размишљања могли бити нпр. *накладни додаци* — аутор, вероватно, мисли на појаву

Шпански. (I, 146); ... али су му очи биле необичне, страшне, укочене, *Бледо љаве*. (I, 208).⁸⁹

У једној групи примера парцелишу се два, три или чак више таквих сегмената секвенце придева у позицији лексичког језгра предиката у реченици која претходи:

Бела је. *Чисти*. *Светла*. (II, 216); Он је млад. *Здрав*. *Снажан*. (I, 125); Велико је то царство било. *Тако лепо*. *Славно*. (I, 335); Гломазне су. *Тешке*. *Просије*. (II, 29); Био је сав као измењен. *Ведар*, *насмејан*, *радосијан*. (II, 43); ... а и та кола била су, чудна. *Врло ситара*. *Једна од њрвих из давних серија Ролса*. *Зайворена*. *Црна*. (II, 219); ... тамо је била сасвим друга. *Права*, *ситара*, *ојмена*, *оличена добротворка*, *добра*, *весела*. (II, 221).

5.1.2. Неупоредиво су мање фреквентни примери у којима предикат изграђен по моделу *глагол + лексичке дојуне семантици иредикаци* допушта парцелисање једног сегмента лексичке допуне предиката. Нпр.:

Човек постаје са њом прав и чврст. *Јачи од живојта*. (II, 23); Направио је скандал једног дана, у Пољском клубу, кад је почео да тврди, (...), да је корак војске, совјетске војске, остао, исти. *Руски*. (II, 64); Лице јој је поруменело од хладноће, а очи остале благе, зелене, упадљиве и необичне. *Дугуљасте*. *Под дугим*, *злај-*

коју совјетски синтаксичари зову *присоединение*, само они рачунају и са дистинкцијом овога појма према појму *парцеллация*, — в. о томе у напомени бр. 11. Не ради ли се овде, заправо, о поступку, по мом мишљењу, намерног интонационог аутономизовања и постпновања језичких јединица о којима је реч? При том је апозитивни карактер ових примера несумњив.) У прилог овом уверењу у извесној мери иду и следеће тврдње аутора: „Такво накнадно додавање зависних речи у синтагми оправдава њихово накнадно јављање у свести или накнадно осећање потребе од стране говорног лица да се додају управним речима, чини их на изванредан начин аутономним и мења интонацију реченице (спац. М. Р.) у којој се употребљавају. А та њихова аутономност, њихова интонациона одвојеност (спац. М. Р.) условљава и стављање извесних знакова интерпункције између њих и речи од којих зависе.“ (105). За пример (*И назиге се нада ме*. *И гледа ме*.) *Мирно*. *У очи*. Стевановић каже: „... може се схватити да је писац хтео рећи: *Гледа ме*. *Мирно ме гледа*, у коме је случају одредба *Мирно* посебна нова реченица. Али није немогућно схватити реченицу и тако да је *Мирно* само накнадно додата одредба претходне реченице, као да је речено *Гледа ме, мирно*. За последњу језичку целину *У очи* са нешто више сигурности и (спац. М. Р.) се може тврдити да није засебна реченица, већ одредба претходне реченице.“ (105) (Овакво становиште у принципу би се и могло прихватити, али би се при том (и пре тога) морали знати критеријуми по којима је за један парцелисани исказ „вероватније“ да представља „нову“, редуковану реченицу, док се за други такав исказ „са више сигурности може тврдити да није засебна реченица, већ одредба претходне реченице.“

⁸⁹ Уп. и пример у којем се овако парцелисани придев удружује с парцелисаном именицом у истој функцији: Док би у кући настала паника, кад би се мирис гаса раширио, били би већ мртви. *Мирни*. *Лежине*. (I, 382).

ним обрвама, и дугим, злайним, шрејавицама. (I, 105—106);⁹⁰ Бабушка је говорила јетко. *Руски*. (II, 260);⁹¹ Сорокин му се чинио звер. *Луд. Комедијанти*. (II, 85).⁹²

5.2. У једном броју примера парцелацији подлеже и придев у функцији апозитива. У оваквим случајевима парцелисани апозитив по правилу нема експлициран одговарајући субјекатски конституент у реченици која претходи, већ се овај мора реконструисати. Парцелисањем, апозитив се интонационо аутономизује (што се, иначе, са њим догађа и у непарцелисаним структурама), а позиционо се, постпонавањем у односу на целокупну реченичну структуру о којој је реч, драстично дистанцира од свог реконструисаног центра, тј. — претпостављеног субјекатског конституента). Уп. примере:

Најтужнија су им крила. Висе. *Очерујана*. (II, 20); Није скидала поглед са њега. *Полугола*. (I, 347); Једно писмо било је од Ординског. Јављао се из Пољске. *Весео*. (II, 345); Отишао је био и тамо последњег дана. *Радознао*. (II, 380); Да се роди у мочварама и блату. *Неосвојена*. (II, 284); Продају, тобоже, шибице, да не би просили. Стоје ћутке. *Осшарели*. *Усамљени*. *Без игде икога*. (I, 126).⁹³

У свега неколико примера са парцелисаним апозитивом реченица која парцелисаној структури позиционо претходи садржи и експлицирани субјекатски конституент:

Рјепнина, жена, сад, чека, свако вече, крај огњишта. *Весела*. (I, 178); А ништа више не тврди ни лепа Адриена. *Увређена*. (I, 224); А оно, што она није крила, и што је било, за њега, чудно, та жена га, очигледно, није никад била толико жељена, нити се тако страсно давала, као тих последњих недеља проведених са њим, у Лондону. *Незасићљива и бесидна*. (II, 152).⁹⁴

⁹⁰ Очигледно, парцелисани придев у последњем примеру, заједно са једном именичком падежном конструкцијом, чини секвенцу парцелисаних конструкција.

⁹¹ У овом примеру парцелисани придев има, у реченици која претходи, прилог као еквивалент семантичке допуне глагола предиката.

⁹² Пример репрезентује могућност да парцелисани придев буде уланчан у секвенцу са парцелисаном именицом, док је њихов функционални еквивалент у реченици која претходи, такође именица.

⁹³ У последњем примеру појављују се два придева у парцелисаној секвенци и једна генитивна падежна конструкција. Ради илустрације функције парцелације вреди упоредити следеће трансформационе могућности: → *Најтужнија су им крила. Она (очерујана) висе*; → *Она (полугола) није скидала поглед са њега*; → *Он (весео) јављао се из Пољске*; → *Рјепнин је (радознао) отишао и тамо последњег дана*; → *Да се (она) неосвојена роди у мочварама и блату*; → *Они (осшарели) (усамљени) (без игде икога) стоје ћутке*.

⁹⁴ Уп. одговарајуће трансформационе могућности: → *Рјепнина, жена (весела), сад, чека, свако вече, крај огњишта*; → *А оно, што она није крила, и што је било, за њега, чудно, та жена га (незасићљива и бесидна), очигледно, није никад била толико жељена, нити се тако страсно давала, као тих последњих недеља проведених, са њим, у Лондону*.

5.3. Придев у односу на именицу и прилог у посматраној језичкој грађи у извесном смислу специфичним чини могућност да парцелацијом буде захваћен и у некој од својих адноминалних детерминативних функција (ова могућност је чак врло фреквентно заступљена примерима у поређењу са осталим појавним облицима парцелације придева).⁹⁵ Парцелацијом, дакле, у оваквим случајевима, придев који сам или у секвенци с другим језичким јединицама (најчешће управо придевима) детерминише именицу, бива интонационо аутономизован, а позиционо — инверзијом — постпонован у односу на свој синтаксички центар, те и у односу на целокупну реченичну структуру која му претходи. При том је сигнификантан и податак да је управна номинална реч редовно у сфери предиката. На тај се начин најчешће пресеца секвенца језичких јединица с детерминативном функцијом у односу на исти центар. Међутим, чврстина овакве синтаксичко-семантичке везе *дейтерминајтор (придев) + дейтерминисани номинални центар*, и поред парцелације, по правилу не дозвољава и позиционо дистанцирање парцелисаног придева (детерминатора) у односу на упавну именичку реч (детерминисани центар) — интерполацијом неке језичке јединице другог типа. Уп. примере:

Он има, сад, нову женску. *Младу*. (II, 129); Уз тај болан узвик додала је два знака питања. *Круйна*. (II, 29); Робинсон и Зуки отишли су да ручају, — прослављају рођендан. *Робинсонов*. (II, 25); У њеним очима Рјепнин, изненађен, примети љубав према њему. *Дейшињасиу*. (I, 347); За здравље је боље носити високу обућу. *Чврстиу*. (I, 174); Девојке, у чувеној Енглеској девојачкој школи, (...), додају, томе, што је тај шашава Француз рекао: — да та стара дама има, не само шлеп, него и пудлу. *Ирску*. (I, 11); То су контрацептиви. *Бачени*. (I, 262); На слици је остарео маршал у домаћем капуту. *Ћелав*. (II, 371); Било је чудно, то, у профилу, као и њене модре, крупне очи. *Језиве*. (I, 292); ... то је било исписано врло крупним, љубичастим словима. *Калиграфски*. (I, 295).

У неколико примера парцелисани придеви јављају се у секвенци од два односно три парцелисана сегмента:

Крилов је онда, као неки медвед, мумлајући, одржао неки говор, — као неки, кратак, поздравни, говор. *Свечан и смешан*. (II, 72); ... све је то било боје и сјаја, као што га имају морске шкољке. *Бледи*. *Ружичасте*. *Седефасте*. (I, 299—300); Потребан му је мир, за рад на рачунима. *Тишина*. *Пошћуна*. (II, 302—303).⁹⁶

⁹⁵ Ово у принципу и није изненађујуће када се зна да је адноминална детерминативна функција за придев управо и приоритетна. Значајан је у том смислу и податак да се, ипак, у овој функцији, редовно парцелише придев у сфери предиката.

⁹⁶ Последњи пример издваја се од осталих утолико што су у њему парцелисани и придев и именица коју овај детерминише.

У свима овим примерима, очигледно, парцелисани сегмент редовно фунгира као експликатор прецизније или додатне денотације појма обележеног именицом у позицији центра.

Парцелација реченице

6. Док је парцелација именичких, придевских и прилошких конструкција значила, у ствари, разбијање интеграције реченице, и приписивање појединим њеним конституентима статуса интонационо и позиционо аутономних сегмената језичког исказа, парцелацијом реченице долази, заправо, до разбијања интеграције реченичних комплекса, чиме зависна реченица стиче статус интонационо и позиционо аутономног сегмента језичког исказа. Увођењем у разматрање питања зависне реченице и могућности њеног парцелисања проширује се, дакле, домен распрострања посматраног синтаксичког феномена са плана именичких, придевских и прилошких конструкција односно функција на план зависне реченице и њене функције у реченичном комплексу. На тај начин са плана и интеграције реченице прелазимо на план интеграције реченичног комплекса.⁹⁷

6.1. Само по изузетку, у појединачним примерима, појављује се парцелисана допусна зависна реченица:⁹⁸

Мачкама су, старе жене, у рушевине и изгореле куће, носиле чак и млеко. *И ако је то било забрањено.* (I, 12); (уп. пример са парцелисаним генитивом из одељка 3. 4. I.).

У једном примеру допусна зависна реченица парцелисана је у секвенци са допунском реченицом:

Осим тога, и ако су то крили од њега, они су, остарели, хтели, — као да су полудели, — да се разведу. *Да живе засебно. И ако никад није усиео да сазна, зашто.* (II, 15).⁹⁹

⁹⁷ Термин *реченични комплекс* први пут је у нашој лингвистичкој терминологији у пуној мери афирмисала М. Ивић у раду: *Osnovne tipološke karakteristike srpskohrvatske impersonalne rečenice*, *Književnost i jezik*, god. X, br. 1, Beograd 1963, 18—24.

⁹⁸ Сви наведени примери и разматрање проблема везаних за парцелацију зависне реченице дати су само као илустративно разматрање појаве која, у сваком случају, заслужује да буде предмет посебног истраживања на ширем материјалу савременог српскохрватског књижевног језика.

⁹⁹ При том је у парцелисану допусну зависну реченицу уклопљена једна допунска реченица. Уп. и могућност да допусна реченица буде парцелисана у секвенци са временском — одељак 6. 4.

6.2. Последична зависна реченица такође се ретко парцелише. У једном регистрованом примеру у парцелисану структуру уклопљена је једна допунска реченица:

У даљини се појављује и жута, безмерна, афричка, савана, а газеле са белим пегاما на ребрима прелећу, прескачу. *Тако, да му се чини, да ће му, у скоку, додирнути чело.* (I, 53).

6.3. У два примера регистрована је парцелисана у з р о ч н а з а в и с н а р е ч е н и ц а :

Хтео би, у сваком случају, са њим, да говори о идућем наставку његове судбине. *Јер, и судбина има насљавке.* (II, 315); Да би од тог гласа побегао, јунак нашег романа, био је загнурио главу, у те књиге списка празних места, у нади, да ће негде наћи посла. *Јер, ето, у Бирмингему, израже берберина у једној берберници.* (I, 89).

6.4. Фреквентнији су примери са парцелисаном в р е м е н с к о м з а в и с н о м р е ч е н и ц о м :

Логаритми нас уче да мислимо логично. *И кад изгубимо бићку.* (I, 131); Отац ми је причао да Јапанци кажу, да се сељаци, кад прелазе мост, у грмљавини, почну да гурају. *Кад севају муње.* (I, 61); Није испричао жени, ни то, шта је било, после, кад је пошао, да се у Мил Хил врати. *Кад је био пошао до оближње стјанице подземне железнице и иша је говорио самом себи.* (I, 92).¹⁰⁰

У једном примеру временска реченица парцелисана је у секвенци са допусном реченицом:

Ми смо, Коља, дошли у Лондон, тако радосни. *Кад је горео. И ако је горео.* (I, 44).

6.5. Поредбена зависна реченица такође показује могућност да буде парцелисана. Уп. примере:

Њен муж се, изненада, смеје, на то. *Као да је весео.* (I, 46); Тако опет почиње онај њен тихи, вечерњи, плач, који се једва чује, али који је ужасно, слушати. *Као кад болесна деца њлачу.* (I, 60); Сад их нека невидљива рука гаси. *Као да жели да останемо у вечном мраку.* (I, 17); Свет пролази крај нас као да смо већ пали у олук. *Као ишо река њролази крај давленика, који је лешина, набубрио.* (I, 84).¹⁰¹

6.6. Релативна зависна реченица по правилу се не појављује у парцелисаној позицији. Изу-

¹⁰⁰ У парцелисаном комплексу интерполисана временска реченица у овом примеру позиционо дистанцира једну допунску реченицу од њеног синтаксичког центра.

¹⁰¹ У последња два примера поредбена реченица није парцелисана самостално. Њу у парцелисаној позицији прате: допунска у првом, а релативна реченица у другом примеру.

зетак у том смислу чини само један пример са самостално парцелисаном релативном реченицом:

Али бира млађе људе од мене. *Који ће њо одрадиџи и враџиџи дуг.* (I, 52).

Ово, у сваком случају, иде у прилог уверењу да чврстина и природа синтаксичке везе између релативне реченице и центра не погодују парцелацији оваквих синтаксичких конструкција. По правилу, релативна реченица се, у ствари, среће само уклопљена у парцелисане структуре другог типа, најчешће уз парцелисане падежне конструкције (ради илустрације ове тврдње уп. бројне такве примере у досадашњем излагању). У поменутиим случајевима, парцелише се, заправо, синтаксички центар релативне реченице, тако да и не долази до раскидања њихове међусобне везе.

6.7. Најфреквентнији су примери са парцелисаном допунском зависном реченицом.¹⁰²

6.7.1. Најчешће се у оваквим случајевима парцелацијом пресеца секвенца (комплекс) реченица у функцији допуне семантичке садржине глагола у предикату управне реченице. Пропорција броја таквих реченица у парцелисаној позицији односно непарцелисаној позицији зависиће при том искључиво од тога на којем се сегменту увођењем парцелације низ допунских реченица прекида.¹⁰³ Уп. примере:

Што је било најлуђе у тој препирци, Рјепнин је био готов да се закуне, да све то, што је бабушки рекао, није, уопште, хтео, да каже. *Да њо није ни рекао.* (II, 262); Мислио је да су то писци романа пронашли. *Да је њо њреџерано.* (I, 57); Нико им, међутим, не може забранити, да, над, собом плачу. *Да над мрџивима њлачу.* (I, 95—96); Умео је и да шије. *И да кува.* (I, 334); „И мени се сви хвале да су били у Паризу. *Да њамо, на леџо, иду.* (I, 47); Спочетка и он је мислио, да је јако нездраво радити у подруму. *Да ће биџи хладно.* (I, 180); Енглезе се труде да те несрећнике претворе у Енглезе. *Да им узму децу.* (I, 24); Ордински га, каже, наговара, да се упозна са тим дамама. *Да ради са њима.* (I, 49); Хтела би да покуша да говори руски. *Да га њиџа, о Русији.* (I, 334).

У једном броју примера парцелисане су две или три допунске реченице у секвенци:

¹⁰² Претходно излагање о парцелацији зависне реченице илуструје и споредичне могућности да допунска реченица у парцелисаном комплексу прати временску, поредбену, или релативну реченицу. Не могу, се међутим, регистровати примери у којима би се допунска реченица укључивала у неку парцелисану структуру репрезентовану номиналним падежним конструкцијама (како је то веома чест случај био са релативном реченицом).

¹⁰³ Допунска реченица, према томе, најчешће се налази парцелисана у ситуацији набрајања.

Зашто јој не кажете да већ више од годину дана не зарађујете? *Да ни хране више немамо довољно. Да гладујемо.* (I, 102); Рјепнин се питао, изненада, и весело, како би било да изненади Пољака, док седи беспослен у Лондону, у његовом стану. *Да џајетџира собе. Да сврши џо.* (II, 337—338); Муж јој онда полугласно, тужно, каже, док опет леже на своју постељу, да се преварио. *Да није знао шџа их овде чека. Да му џо џреба ојросџиџи.* (I, 44); Муж јој онда прича, како, кад се, на врат на нос, обрије, дома, трчи на станицу подземне железнице и улази у црвене вагоне метроа. *Како је џрејџуно. Како џуџује до Лондона, како излази на сџаниџи Пикадили ...* (I, 163).

6.7.2. Регистровани су и примери у којима се допунска зависна реченица појављује у адноминалној функцији, у функцији допуне семантичке садржине неког именичког или придевског центра у управној реченици:

Јавља се жеља да, ма како, купи улазницу. *Да је још једном види.* (I, 93); Имала је намеру, рече му, да неко време остане, тако, са њим, на тој сцени. *Да осџану сами.* (I, 334); Најзад је дошло време за најтеже. *Да најџише џисмо Наџи.* (II, 359); Уосталом, кад жена воли, треба да буде спремна на све. *Да џлаџи и живоџом, џо.* (I, 350).

У два примера овако парцелисана допунска реченица образује секвенцу парцелисаних структура:

Она има само једну жељу. *Да се окуџа. Да џроведе две недеље код ње, у џиџиџи, на одмору ...* (I, 280); Вечерас, међутим, има само једну жељу. *Да легну. Да засџи у његовом загрљају.* (I, 116).

6.8. По фреквенцији примера, после допунских, парцелацијаи су најподложније циљне зависне реченице, Уп. примере:

Решио се да оде у Лондон и тамо проведе вече, у неком, малом, биоскопу. *Да забораџи бабуџку.* (II, 262—263); Узео је и штап у руку. *Да џође.* (II, 49); Желела је да отплива, дотле, са њим. *Да би били сами.* (I, 333); Намештена је од стране једног лорда. *Да се носачи могу сџојеџи одмориџи.* (I, 41); Госпођа Фои их је замолила да припазе на њега. *Да се не би куйао, џри уџоџи речџце.* (I, 284); Што се тиче верника у цркви, њима би довикивао само параграф и страну молитвеника, — у ком се чита. *Да нађу.* (I, 273).

У једном примеру регистрована је и секвенца од четири овакве сукцесивно парцелисане циљне реченице:

Сад зна зашто радници у Шкотској, па и у Лондону, толико пију. *Да не чују. Да не виде. Да не гледају. Да забораџе где су.* (I, 189).

У следећим примерима парцелацијом се, у ствари, разбија комплекс циљних реченица, те се, на тај начин, парцелисана реченица аутономи-

зује, док претходна остаје прикључена непарцелисаном делу реченичног комплекса:

Кад путује, послом, у Европу, — без Олге, — и сад застаје, да преноћи у Паризу. *Да се сејти своје младосћи.* (I, 341); Странац је, кад би стигао пред своја врата, у тој зимској тишини, спуштао своје канге, у снег, да се мало одмори. *Да се издува.* (I, 40); Ма како, ма како, треба нешто учинити да је склони. *Да је сјасе.* (I, 68).

Завршне напомене

7. Досадашње разматрање могло би се резимирати на следећи начин:

7.1. Посматрана језичка грађа пружа могућност да феномен парцелације прецизније (но што је то у досадашњој литератури учињено) дефинишемо као разграђивање или драстично разбијање традиционално схваћеног реченичног модела остварено сегментирањем реченице, при чему парцелисани сегменти бивају интонационо и позиционо аутономизовани (чинећи и даље, на логичком плану посматрања језичког исказа, кохерентну целину, а форманлологички и традиционалнограматички реченицу, са смисаоном целином у односу на коју се интонацијом и позицијом језички аутономизују). При том парцелисање неке језичке јединице претпоставља редовно, и истовремено: (1) интонационо — интерјунктурну аутономизацију; (2) позиционо — конзеквентну синтаксичку постпозицију.

7.2. Феномен парцелације се, несумњиво, потврђује као стандардно језичко средство савремене српскохрватске прозе — са својом сасвим специфичном функционалном и стилском дистинктивношћу.

7.3. Појава парцелације у језику Црњанског истиче се: (а) изузетно великом фреквентношћу у корпусу целокупног језичког материјала; (б) значајним местом на скали језичких средстава којима писац функционално (у језичкостилском, а, посебно, у ритмичком смислу) конституише израз високог уметничког домета.

7.4. У позицији парцелисаног језичког конституента појављују се: (а) именица (односно заменица) или конструкција с именицом (односно заменицом) као центром; (б) прилог или конструкција с прилогом као центром; (ц) придев или конструкција с придевом као центром; (д) зависна реченица. При том се, с обзиром на могућност парцелисања појединих синтаксичких конституената, односно функција, у оквиру поменуте четири категорије парцелисаних језичких јединица уочавају следећа карактеристична понашања:

7.5.1. Парцелација именице показује да парцелисању подлежу првенствено такозване периферне синтаксичке функције, односно ре-

презентанти маргиналних синтаксичких конституената, посебно они који у адвербалној функцији у сфери предиката реферишу о неким значењским моментима везаним за реализовање глаголске радње предиката, — те да субјекатски и предикатски реченични конституенти, као типични представници централних синтаксичких функција, по правилу не подлежу процесу парцелисања (осим у изузетним ситуацијама када се парцелацијом разбија секвенца језичких јединица у позицији субјекатског или предикатског конституента, те се парцелише, заправо, структура својеврсног апозицијског карактера).

7.5.2. Објекатски конституент по правилу се парцелише уколико је део објекатске секвенце. При том парцелисана именица у акузативу директног објекта (а) прецизније експлицира објекат у смислу његовог конкретнијег денотирања или идентификовања, (б) спецификује објекат у смислу његовог описивања односно квалификовања, (в) реферише о појединостима које се сврставају под претходно именовани појам, (г) развија претходно именовани појам на бази односа еквације који се претпоставља, или се, пак, њеним парцелисањем (д) једноставно пресеца ситуација набрајања у секвенци објеката.

7.5.3. Парцелацијом најчешће бивају захваћене падежне конструкције са значењем места: генитивне, локативне и акузативне (при том парцелисана именица најчешће спецификује глобално већ исказан податак о месту). Одговарајуће дативне конструкције потпуно изостају из парцелисане позиције, док је у истој синтаксичкој ситуацији инструментал места сасвим спорадичан.

7.5.4. Падежне конструкције са значењем времена односно мере времена неупоредиво су мање фреквентне.

7.5.5. Исто важи и за квалитативне конструкције и конструкције са функцијом синтаксичко-семантичке допуне глагола.

7.5.6. Са ограниченим бројем примера у парцелисној позицији појављују се падежне конструкције у функцији прилошке одредбе за начин, социјативне, каузалне, циљне, поредбене и егзистенцијалне, конструкције са значењем намене, те конструкције које реферишу о материјалној садржини радње неког глагола психичке или психофизиолошке акције.

7.5.7. Неупоредиво ређе него у адвербалној парцелишу се падежне конструкције у адноминалној функцији.

7.6. После конструкција са именицом, у позицији парцелисаног синтаксичког конституента у језику Црњанског најчешће се појављује прилог — што у пуној мери подржава закључак да су парцелацији најподложнији управо они синтаксички конституенти (односно функције) који реферишу о значењским моментима везаним за реализовање глаголске радње предиката. У том смислу, најфреквентнији је прилог за начин, док је бројем примера нешто мање заступљен прилог за време.

Изнанађује при том изразито ниска фреквенција јављања прилога за место (па и количину) у позицији парцелисаног синтаксичког конституента.

7.7. Фреквенција примера са придевом у парцелисаној позицији приближава се фреквенцији одговарајућих примера с прилогом у истој синтаксичкој ситуацији, с нужном напоменом, да се понашање придева у парцелисаним структурама унеколико разликује од понашања именице и прилога у посматраној синтаксичкој позицији — што је у пуној мери и разумљиво с обзиром на иначе специфичну функцију придева у синтаксичком устројству реченице.

7.7.1. Појава придева у парцелисаној позицији најфреквентнија је у оним ситуацијама у којима овај у сфери предиката фунгира као репрезентант његовог лексичког језгра (и то у доброј мери потврђује општи суд о сфери предиката и адвербалним конструкцијама као доменима који пружају највише синтаксичко-семантичких погодности да до парцелације дође). Парцелацијом се у овим случајевима најчешће прекида секвенца придева у позицији лексичког језгра предиката (уз глагол копулативног или некопулативног типа).

7.7.2. У једном броју примера парцелацији подлеже и придев у функцији апозитива.

7.7.3. Оно што придев с погледом на феномен парцелисања чини специфичним у односу на остале језичке категорије јесте прилично фреквентно примерима заступљена могућност да до парцелације дође и у оним ситуацијама када се овај нађе у некој од својих адноминалних детерминативних функција (интонационо аутономизован, а позиционо — инверзијом — постпонован у односу на синтаксички центар). Но, при том је управна номинална реч редовно у сфери предиката (и у овом случају парцелацијом се најчешће, у ствари, пресеца секвенца детерминативно употребљених придева, при чему парцелисани сегмент по правилу фунгира као експликатор прецизније или додатне денотације појма обележеног именицом у позицији синтаксичког центра).

7.8. Појава парцелације реченице нужно проширује домен посматрања са плана именичких, прилошких и придевских конструкција на план зависне реченице и њене функције у реченичном комплексу. Уједно, са плана разбијања интеграције реченице прелазимо на план разбијања интеграције реченичних комплекса.

7.8.1. Спорадично или у веома ограниченом броју примера срећу се парцелисане: допусна, последична, узрочна, временска, и поредбена реченица. Најфреквентнији су примери са парцелисаном допунском реченицом (у овом случају се, најчешће, парцелисањем прекида комплекс оваквих реченица у функцији допуне семантичке садржине глагола у позицији предиката управне реченице). Нешто су мање фреквентни примери у којима се циљне реченице појављују у позицији парцелисаног

језичког елемента. Релативна реченица по правилу се појављује само уклопљена у парцелисану синтаксичку структуру другог типа.

7.9. Међу завршне напомене, у овом случају, вреди унети и податак да се веома често парцелисане језичке конструкције понашају као парцелисани апозицијски језички елементи у функцији прецизирања или додатног денотирања семантичког садржаја било ког типа, — те да се парцелисањем у таквим случајевима, у ствари, прекида секвенца истородних или пак разнородних језичких јединица у истој функцији.

7.10. Парцелисане језичке јединице могу и саме образовати секвенцу (комплекс) од два, три или (ређе) више парцелисаних језичких елемената.

7.11. Појава парцелације у адноминалним конструкцијама, у сваком случају, неупоредиво је ређа него у адвербалним (осим, начелно, када је у питању придев), па и саме адноминалне конструкције у таквим случајевима у основној идеји по правилу упућују, заправо, на базичне (семантички еквивалентне) адвербалне структуре одговарајућег типа.

7.12. Анализа примера показује да се блокиране падежне конструкције појављују парцелисане само по изузетку.

7.13. На крају, напомена о томе да парцелисана језичка јединица може, у принципу, у односу на управну синтаксичку структуру од које се парцелисањем аутономизује, остварити (чешће) контактни (мада финални) или (ређе) дистантни положај (последњи се разликује интерполацијом неке језичке јединице истог или другачијег типа).

СРПСКОХРВАТСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ ЗА НЕКА ЗНАЧЕЊА РУСКИХ ПАДЕЖА

Рађено под руководством
доц. др Јована Кашића

Једну од тешкоћа у изучавању руског језика код нас, упркос сличности између њега и српскохрватскога, и, у ствари, баш због ње, јесте знатна разлика у функцијама појединих падежних синтагми, без обзира да ли је у питању њихова слободна или предлошка употреба. Ако се изузме рад Наталије Дреновац, *Упоишреба њредлога*, штампан у Наставној свесци бр. 2—3, 1965. стр. 56—63, Билтена Завода за унапређење општег и стручног образовања, у којем су дата само основна значења главних предлога у руском језику и поглавље *Руски њредлози у њоређењу са српским*, где је њихов репертоар већи, а чини део уџбеника Наталије Радошевић¹, колико ми је познато, овим проблемом се још нико није посебно бавио. С обзиром да је једна таква компарација потребна, ово је покушај да се та празнина донекле попуни без претензија да је речено све, тј. да нема синтаксичких позиција појединих падежних конструкција које нису споменуте и обрађене. Надам се да ће овај рад, и овакав какав је, ипак корисно послужити, а уједно бити подстицај да се у овом правцу настави.

Екскерпција материјала извршена је из следећих дела:

- I. А. Толстой, *Русский характер*, Повести и рассказы, Том второй, изд. Художественная литература, Москва, 1965, 111—121.
- II. К. Паусиовский, *Снег*, 121—131.
- III. И. Эренбург, *Акционер*, 135—141.
- IV. Г. Соловьев, *Тяжелый характер*, 173—191.
- V. Е. Уруймагова, *Насильничья должность*, 299—305.
- VI. Е. Воробьев, *Незабудка*, 305—345.
- VII. Л. Славин, *Мадонна Придорожная*, 345—363.
- VIII. А. Твардовский, „Костя“, 159—173.
- IX. М. Шолохов, *Наука ненависти*, Роман — газета „Живая память“, изд. Художественная литература, Москва 1970, № 10 (656), 1—7.
- X. Л. Соболев, *Байальон чейверых*, 14—17.

¹ Наталија Радошевић: *Руски књижевни језик*, Београд, 1965, 130—140.

4 Прилози проучавању језика

XI. К. Симонов, *Пехотинцы*, 23—29.

XII. Г. Семенихин, *Космонавты живут на земле*, Роман—газета, изд. Художественная литература, Москва 1969., № 8 (630).

Сви падежи, изузев номинатива и вокатива који нису ни узимани у обзир, подељени су у две групе: А. *Слободна ујошреба* и Б. *Предлошка ујошреба*. Да ли се нека конструкција јавља у дијалогу или у излагању самога писца, није обележавано јер је то у датом моменту ирелевантно. Затим, уколико је нека семантичка вредност одређеног падежа врло жива, иза примера је стављена ознака *и сл.*, а ако се појављује само 1—3 пута није стављено ништа, али је увек настојано да буду заступљена сва прегледана дела.

ГЕНИТИВ

А. Слободна ујошреба

Семантичка вредност и употреба слободног генитива у руском језику је, углавном, иста као и у српскохрватском, те приликом преложења нема већих померања. Међутим, постоје ситуације кад долази до извесног размимоилажења и кад није могућ буквалан превод.

Једна од карактеристика руског језика, и не само руског, јесте доследна употреба тзв. словенског генитива² који се у стандардном српскохрватском језику све више губи³, нарочито на источном подручју нашег језика, па је и уз негиране глаголе објекат у акузативу.

На пример:

Не дает проклятый враг *голови йоднять* (V, 301) = Не да проклеті непријатељ *главу* подићи; не узнала его *голоса* (I, 113) = = није му препознала *глас*; это не играет *никакой роли* (VI, 336) = = то не игра *никакву улогу* и сл.

У оба језика допуна медијалних глагола је слободан генитив⁴, на пример:

Через лесок шли осторожно, опасаясь *засады* (XI, 24) = Кроз шумицу су ишли пажљиво, бојећи се *заседе*; устыдился *своей*

² Академия наук СССР: *Грамматика русского языка*, Том I, Москва, 1960, 121 „Родительный падеж выступает для выражения прямого объекта при следующих условиях: а) Если уптавляющий глагол имеет при себе отрицание.“

³ Милка Ивић, *Систем йредлошких конструкторја у српскохрватском језику*, Јужнословенски филолог, Београд, 1957—1958. књ. XXII 141—166.

⁴ Академия наук СССР: *Грамматика русского языка*, Том I, Москва, 1960, 121, 196 г. б) „После глаголов со значением *описания, лишения, удаления* и т. п. родительный падеж обозначает предмет которого опасаются, лишаются, избегают, напр.: *бояться сквозняков*...“

мысли, свернул... цигарку и протянул Юдину (XI, 26) = застидео се своје *йомисли*, савио...цигарету и пружио је Јудину и сл.

И уз неке неповратне глаголе⁵ у руском језику објекат је увек у генитиву:

Ждать *йоследнего боя* — и с ним *смертии* — било трудно (X, 15) = = Чекати *йоследњу биѣку* — и са њом *смрии* — било је тешко; надо ждать *конца войны* (I, 114) = треба чекати *крај* рата; начал... ..требовать „*несения службы*“ (IV, 174) = почео је...да захтева „извршавање службе“ и сл.,

док ти глаголи у нашем језику траже прави објекат, тј. слободни акузатив.

Темпорални, партитивни и посесивни генитив су, у оба језика, стандардне и фреквентне генитивне функције и нема никакве разлике у њиховој употреби. На пример:

Спустя *несколько минути* к Савелеву подошел Юдин (XI, 26) = = После *неколико йтренуѣака* Савелеву је пришао Јудин; *Две недели* назад...формировался отряд (X, 14) = Пре *две недеље*... ..формиран је одред и сл.; *Несколько румын* упало (X, 15) = *Неколико Румуна* је пало; словно...набрал *воздуху* еще с вечера и вот наконец выпалил (IV, 174) = као да је...накупио *ваздуха* још синоћ и ето коначно испалио и сл.; Шаги писмоносцев...звучали как шаги *судьбы* (III, 135) = Кораџи писмоноша... су одзвањали као кораџи *судбине*; После...провела Потапова на могилу *ойца* (II, 126) = Затим је...одвела Потапова на *очев*⁶ гроб и сл.

Својеврсну аблативност представља слободни, могли бисмо га назвати „поредбени“, генитив који се у руском језику јавља уз компарирание придеве. На пример:

Только потому что старше *его* по званию (VI, 334) = Само зато што је старији *од њега* по чину; ему казалось что меньше *йуда*, то больше (XI, 24) = час му се чинило да је лакше *од йуда*, час теже; но хуже *свего*, что я долго на снегу пролежала (VIII, 162) = али најгоре је *од свега* што сам дуго лежала на снегу и сл.

Према нормама нашег језика у таквим ситуацијама може бити само веза *од* + *гениѣив* или *него* + *номинаѣив* (Само зато што је старији *него он*).

⁵ Н. д., т. а) „После глаголов *добивайься, жсдаѣйь, желайь, искаѣйь, йросиѣйь, йтребовайь* и т. п. родительный падеж обозначает предмет желания, ожидания, требования, достижения.“

⁶ Духу нашег језика више одговара да се посесивни генитив у овом примеру преведе посесивним придевом, док у руском језику, као што је познато, не постоји алтернација посесивни генитив /посесивни придев, него се посесивност изражава само генитивом. Р. Кошутѣй, *Грамаѣика руског језика*, Београд, 1950, 87.

Б. Предлошка ујошреба

Предлог од

Типична аблативна конструкција *од + генијив*, као уосталом у свим словенским језицима па и нашем, и у руском се појављује кад год је у питању значење одвајања, ослобађања, потицања. У већини случајева се такви примери на наш језик преводе конструкцијом *од + генијив*: Не отрываясь *ош̄ земли*...он повернул голову (XI, 25) = Не одвајајући се *од земље*...окренуо је главу; я не умею отличить правду *ош̄ вымысла* (III, 138) = не удем да одвојим истину *од измишљотине*; пришло *ош̄ майери* письмо (I, 116) = стигло је писмо *од мајке* и сл. Оваква значењска функција везе *од + генијив* је најфреквентнија. Ако, пак појам од којег се врши одвајање, од којег потиче глаголска радња, представља унутрашњост нечега, онда се у нашем језику употребљава конструкција *из + генијив*, као у примерима:

пар с меня — как *ош̄ солдатског кош̄ла* (V, 301) = пара са мене — као *из војничког казана*; когда по звуку *ош̄ земли слышишь*, что поезд идет (VIII, 165) = када по тутњу *из земље* чујеш да иде воз и сл.

Међутим, ако име у генитиву представља површину неког појма, нпр.:

Ош̄ реки с низу шла вечерняя свежесть (VIII, 162) = Вечерна свежина је долазила одоздо *са реке*; запах трав подымался *ош̄ земли* (X, 15) = мирис траве се дизао *са земље* и сл.,

онда *ош̄ + генијив* преводимо са *са + генијив*.

Како у руском језику не постоји лексема *због*, то се у узрочним ситуацијама јавља конструкција *из-за + генијив*⁷ и *ош̄ + генијив*. Ако је појам у генитиву директан изазивач глаголске акције, као у примерима:

Леонтьев *ош̄ боли* пришел в себя (X, 17) = Леонтјев се *од бола* оствестио; задохнулся *ош̄ волнения* (IX, 2) = изгубио је дах *од узбуђења*; завопил *ош̄ радости* (XII, 33) = узвикнуо је *од радости* и сл.,

онда се у нашем језику јавља конструкција *од + генијив*. Но, ако је генитивним обликом дат *повод*, *разлог*, тј. ако је изазивач индиректан, руску конструкцију *ош̄ + генијив* преводимо са *због + генијив*:

Раны...*ош̄ вечной сырости* и *ш̄боев*, снова открылись (IX, 5) = = Ране су се...*због вечитије влаге* и *удараца* поново отвориле; были искажены рефракцией, и *ош̄ ш̄ого* солнце казалось гигантским багровым шаром (IV, 187) = били су унакажени рефракцијом и *због ш̄ога* је сунце изгледало као гигантска пурпурна лопта и сл.

⁷ В. стр. 58.

Предлог до

Основна вредност конструкције *до* + *генијтив* јесте обележавање крајње тачке до које допире глаголска акција. Кад су у питању просторни односи, нема разлике између руског и српскохрватског језика, тј. у оба се јавља конструкција *до* + *генијтив*. На пример:

Они добежали *до кустов* (X, 16) = Дотрчали су до *жбунова*; *До слуха* его доносила шум (XII, 13) = *До ушију* му је допирала бука; не доходит, говорит, горячая пища *до бойца* (V, 301) = не допире, каже, топла храна до борца и сл.

Транспонована у време, конструкција *до* + *генијтив* у руском језику јавља се у двама семантичким варијантама:

а) као и у нашем језику, обележава крајњу тачку:
До зџого бабьего лейта еше довоевать надо (XI, 24) = *До михольског лейта* треба још ратовати; минут десять оставалось *до очередного обхода* охраны (VIII, 166) = остало је десетак минута *до следећег обиласка* страже и сл.

у том случају и у нашем језику се јавља веза *до* + *генијтив*;

б) одмерена према познатом појму који је крајња тачка њеног трајања:

До войны он был студентом (III, 137) = *Пре рајта* је он био студент; о чем *до него* не было никем написано (XII, 4) = о чему *пре њега* нико није писао; очень давно, еше *до своего неудачного замужества* (II, 121) = јако давно, још *пре свога неуспелог брака* и сл

Код нас се овакав семантички тип обележава конструкцијом *пре* + *генијтив*.

Предлог для

Ово је типичан руски предлог уз генитив који се, као лексема, у нашем језику уопште не јавља. Основна и најчешћа функција конструкције *для* + *генијтив* јесте намена и обично се преводи конструкцијом *за* + *акузатив*. На пример:

Я дал несколько папирос *для раненых* (VIII, 165) = Дао сам неколико цигарета *за рањенике*; соберичего-нибудь *для гостя* (I, 114) = спреми нешто *за гостја*; я могу найти и другого кандидата *для последнего испытания* (XII, 2) = могу наћи и другог кандидата *за последњу ирбу*; Русский характер! — *для небольшого расказа* название слишком многозначительное (I, 111) Руски карактер! — прилично озбиљан наслов *за малу иричу* и сл.,

али има примера када духу нашег језика више одговара *слободни дајтив* :

Это все для меня совсем чужое (II, 124) = све је то мени сасвим туђе; канонада стала для нее привычным, почти домашним шумом (III, 137) = канонада јој је постала обична, скоро домаћа бука и сл.

Поред значења намене, које је далеко најчешће, конструкција *для + генитив* се јавља и у функцији намере, циља и тада се преводи везом *ради + генитив*. Такви су примери:

Били так просто, от скуки или для развлечения (IX, 6) = Тукли су тек тако, из досаде или ради забаве; Лиза заборавила о том, для чего она приехала (III, 136) = Лиза је и заборавила ради чега је дошла; может быть для того, чтобы развлечь младшего сержанта (VI, 332) = можда ради тога да би разонодила поднаредника и сл.

Први пример можемо превести и намерном реченицом са потенцијалом. На пример: *да би се развеселили*.

Предлог *с(о)*

Функције руске конструкције *с + генитив* су разноврсне, а са нашим језиком је истоветна у месном значењу, али само кад је у питању означавање места на горњој површини. Тада се у оба језика јавља веза *с + генитив*. На пример:

Спрыгивает с брони на землю, стаскивает шлем с влажных кудрей (I, 111) = Скаче са оклоја (*шленка*) на земљу, скида шлем са влажних коврца; подняла с йолу солдатский ремень (VIII, 161) = подигла је са *йода* војнички опасач и сл.

Ако пак *с + генитив* означава место погицања или одвајања, одн. унутрашњост нечега, као у примерима:

вышла замуж за молодого инженера с завода (XII, 4) = удала се за младог инжењера из *фабрике*; Придется тогда хозяину съежать с кварцита (VI, 337) = Тада мора газда да се исели из *ситана*; если у нее орденов нет, ее, значит, с бригады снимать (V, 300) = ако нема ордена, значи, треба је искључити из *бригаде* и сл.

онда преводимо са *из + генитив*.

У савременом српскохрватском језику употреба конструкције *с + генитив* у узрочном значењу је архаизам, док је у руском језику нормална појава. На пример:

Чтобы не умереть с голоду, мы ели — и умирали сотнями (IX, 5) = Да не бисмо умрли од глади, јели смо — и умирали на стотине; помирают со смеху (IX, 6) = умиру од *смеха*; Может он с усмалости такой ворчливый (XI, 26) = Можда је он због *умора* тако *цандрљив* и сл.

Уколико је у питању узрок — изазивач одређеног стања, као у два прва примера, онда руску конструкцију *с + генијтив* преводимо са *од + генијтив*, а ако је пак реч о индиректном узроку — преводимо са *због + генијтив*.

Осим неколико петрификата — прилошких речи (*с вечери*, *с дана* у дан и сл.) у савременом српскохрватском језику се временска функција *с + генијтив* потпуно изгубила тако да темпорални семантички тип ове конструкције у руском језику преводимо везом *од + генијтив*. На пример:

Пришел командир роты...который *с ујтра* обходит все взводы (XI, 24) = Дошао је командир чете...који *од јујтра* обилази све водове; *С ујтра* было жарко (IX, 3) = *Од јујтра* је била врућина; *я с завтрашнего дня* ваш покорный слуга (XII, 14) = ја сам *од сујтра* ваш покорни слуга; *с некојорого времени* он начал огорчать родителей (VII, 349) = *од неког времена* почео је да жалости родитеље и сл.

Конструкција *с + генијтив* се у руском језику, уз глаголе *браић*, *взляић* и сл. јавља у аблативној функцији, као у примерима:

братъ...деньги с пассажира (XII, 9) = узимати...новац од путника, и тада је преводимо везом *од + генијтив*.

У примеру:

Каждый ее день начинался *с телефонных звонков* (XII, 10) = Сваки дан јој је почињао *телефонским разговорима*

конструкција *с + генијтив* има начинску вредност и преводимо је слободним инструменталом.

Предлог у

Опште словенско значење конструкције *у + генијтив*, „бављење једног појма у сфери другог“⁸ у српскохрватском језику се осећа као архаизам, а његову функцију је у стандардном језику преузела конструкција *код + генијтив* којом и преводимо следеће и сличне примере:

просидели в кабинете *у консулруктора* (XII, 3) = поседели су *код консулруктора* у кабинету; *поселилась у него* в доме (II, 121) = *настанила се код њега* у кући и сл.

Аблативна вредност конструкције *у + генијтив*, обична у руском језику, код нас се јавља само дијалекатски, а у књижевном језику се употребљава веза *од + генијтив*. На пример:

⁸ Термин узет из рада М. Ивић, *Систем њредложних конструција...*

Бортмеханик забрал у *журналиста* вещи (XII, 41) = Авиотехничар је узео ствари од *новинара*; больше он не просил зеркалце у *медсестры* (I, 113) = више није тражио огледалце од *болничарке* и сл.

Конструкција у + *генийив* у примеру:

У *него* вам не однажды придется братъ интервью (XII, 14) = *Њега* ћете морати више пута интервјуисати

има функцију објекта, па се преводи слободним акузативом.

Слично значење као и у претходним ситуацијама конструкција у + *генийив* има и у примерима:

Он был в плену у *немцев* (IX, 2) = Он је био у *немачком* заробљеништву; у *вас* в селе проживает Катя (I, 115) = у *вашем* селу живи Каћа и сл.

У основи и овде имамо „бављење једног појма у сфери другога“, али како у + *генийив* има и посесивну функцију која је у овом случају битнија, у + *генийив* преводимо присвојним придевом начињеним од именованог појма.

Конструкција у + *генийив* уз глаголе *биити*, *имати* и *немати* (*бѣиѣ*, *имѣѣ* и *не имѣѣ*) у руском језику је стандардна, а јавља се и у многим нашим говорима, док у књижевном језику место ње имамо субјекат у номинативу, одн. изостављамо га. На пример:

Фамилия у *настѣройщика* была очень смешная (II, 123) = *Шѣимер* је имао врло смешно презиме; подумал какаѣ тяжелая должность у *Юдина* (XI, 26) = помислио је како тешку дужност има *Јудин*; У *него* была невеста (I, 111) = Имао је вереницу; Они говорили ...о том что у *всех* когда — то было детство (III, 137) = Говорили су...о томе да су *сви* некада имали детињство и сл.

Посесивно значење везе у + *генийив* кад је појам у генитиву лична зам. уз остале глаголе у нашем језику исказује се посесивним дативом, нпр.:

Слышу, у *него* сердце стучит (I, 112) = Чујем, срце *му* лупа; и голос у *него* стал грубый (I, 115) = и глас *му* је постао груб; и сл.

У руском језику се конструкција у + *генийив*, јавља и у објекатској функцији. У таквој ситуацији преводимо је слободним акузативом:

Я спросил у *девушки*, что такое происходит (VIII, 162) = Питао сам *девојку* шта се то догађа; он даже не умеет сказать, что у *него* болит (VII, 334) = он чак не уме ни да каже шта *га* боли и сл.

Једна од стандардних вредности руске конструкције у + *генийив* јесте одређивање места које ми исказујемо предлозима *иоред*, *крај* и сл. те се у примерима:

Прощались мы у входа в землянку (IX, 7) = Опраштали смо се *йоред (крај)* улаза у земуницу; у *двери* стояли вымITYе сапоги (I, 115) = *йоред (крај) врати* су стајале опране чизме; сел на лавку у *ситола* (I, 115) = сео је на клупу *йоред ситола* и сл.

Предлог из

Један од предлога за обележавање места потицања радње је и предлог *из*. То је његово основно значење у оба језика. На пример:

Зачем уехала из Москвы (II, 121) = Зашто је отпутовала из *Москве*; кивнула она...не выпуская из рук ремня винтовки (VIII, 160) = махнула је она...не испуштајући из *руку* ремен пушке; меня и выручил...приятель...историей из личной жизни (I, 111) = мене је и спасао...пријатељ...причом из *личног живота* и сл.

Ако је узрочник акције нека унутрашња побуда, онда се, такође у оба језика, руском и нашем, јавља конструкција *из + генитив*. На пример:

лихость у комадира всегда как бы рождалась из злости (IV, 182) = командирова одважност као да се увек рађала из *љушине*; из жалости к больному юноше уступил ему место (VII, 352) = из *сажаљења* према болесном младићу, уступио му је место и сл.

Међутим, руској конструкцији *из + генитив* у српскохрватском језику одговара *од + генитив*, и то:

а) за издвајање, изузимање из неке целине. На пример:

Это и был мой первый эшелон и, может, самый серьезный из всех эшелонов (VIII, 166) То је био мој први ешалон и, можда, најозбиљнији *од свих*; сейчас под зарплату ни у кого из друзей не займеш (XII, 12) = сада на основу плате ни од кога *од другова* не можеш позајмити; взяла одно из йисем (II, 122) = узела је једно *од йисама* и сл.;

б) кад значи порекло нечега, од чега је нешто постало:

Уж какая баришня из меня, из невежи (VII, 334) = Та каква госпођица *од мене, од грубијанке*; солдат из шебя ладный будет (V, 300) = биће *од шебе* добар војник и сл.;

в) од чега је што начињено:

Люди были бы страшно неинтересными, если бы состояли из одних йоложителейных качеств (XII, 3) = Људи би били страшно *неинтересни* ако би се састојали само *од добрих особина*; человек... состоит и... из слабостей (XII, 3) = човек се...*састоји...* и *од мана*;

г) кад обележава време:

В один *из њоследних вечеров* Лизу провожал майор (III, 137) = = Једне *од њоследних вечери* Лизу је пратио мајор и сл.

Ако појам у генитиву означава акцију онда конструкцију *из + гениџив* преводимо са *с + гениџив*, као у примеру:

вернулся *из восьмимесачного њлавания* с китобойной флотилей (XII, 10) = вратио се *са осмомесечне њловидбе* са китоловцима.

Предлози *из-за* и *из-џод*

Ова два сложена предлога јављају се релативно ретко а и функција им је ограничена.

У анализираним делима јављају се само примери у којима се конструкција са *из-џод* појављује у значењу места с доње стране појма у генитиву. Тако, оријентационо обележено место у нашем језику се изражава конструкцијом *исџод + гениџив*:

Из-џод кожаного шлема выбивалась повязка (IV, 173) = *Исџод кожног шлема* вирио је завој; *из-џод земли* шли громкие голоса (X, 15) = *исџод земље* се чуо гласан говор и сл.

Месно значење има и веза *из-за + гениџив* кад се место налази с друге стране имена у генитиву, чему, у нашем језику, одговара конструкција *иза + гениџив*. На пример:

гляжу, *из-за горушки* вылезает (I, 112) = гледам, *иза брда* излази и сл.

Конструкција *из-за + гениџив* се појављује у узрочном значењу, и то кад је узрочник индиректан, као у примеру:

Не расстраивайтесь *из-за њьяного дурня* (XII, 24) = Не секирајте се *због њијане будале*.

Предлог *без*

Аблативна конструкција *без + гениџив* у руском језику не разликује се од исте у српскохрватском, тако да приликом превођења нема никаквих компликација. На пример:

могу жить *без искусствва*, но не *без њебя* (III, 138) = Могу да живим *без уметносџи*, али не *без њебе*; Люди два дня *без њици*, *без воды* бьются с врагом (V, 301) + Људи се два дана тук у с непријатељем *без хрпане*, *без воде* и сл.

Предлози *вокруг* и *после*

Ова два предлога су оријентациона и одређују место, одн. време, према некој познатој тачки.

Месној конструкцији *вокруг* + *генитив* одговара у нашем језику *око* (ло) + *генитив*. На пример:

Они стояли *вокруг* *меня* (IX, 4) = Стојали су *око мене*; *Меня* *один* *вокруг* *колодца* *гонял* (VIII, 163) = Један ме је вијао *око бунара* и сл.

Временска конструкција *после* + *генитив* гласи исто и у нашем језику. На пример:

После *чая...* *провела* *Потапова* *на* *могилу* *отца* (II, 126) = *После чаја...* *одвела* је *Потапова* *на* *очев* *гроб*; *буду* *залечивать* *после* *войны* (IX, 7) = *лечићу* *после* *раша* и сл.

Предлог *вдоль*

Месни предлог *вдоль*, у преводу *дуж*, обележава кретање поред или крајем појма у генитиву и редак је:

Букреев повернул свой катер *вдоль* *стыря* *неприятельских* *катеров* (IV, 185) = Букрејев је окренуо свој брод *дуж* *линије* *непријатељских* *бродова* и сл.

Предлог *ради*

Овај предлог је, у анализираним делима, редак и појављује се у узрочној функцији коју у нашем језику носи предлог *због*. На пример:

Так только один человек мог смеяться — *Женя*, *ради* *какой* *он* *сюда* *приехал* (XII, 13) = Само се једна особа могла тако смејати — *Жења*, *због* *које* је он и допутовао овамо и сл.

Предлози *впереди* и *позади*

Ови предлози су у оба језика месни. Конструкција *впереди* + *генитив*, коју преводимо са *испред* + *генитив*, казује место са предње стране датог појма:

Шедший *впереди* *меня* *связной* *красноармеец* *слегка* *коснулся* *рукой* *ствола* *березы* (IX, 1) = *Црвеноармејац* *везиста*, *који* *је* *ишао* *испред* *мене*, *лако* *је* *руком* *додирнуо* *стабло* *брезе*; *повел* *пленного* *впереди* *себя* (XI, 25) = *повео* је *заробљеника* *испред* *себе* и сл.

Конструкција *позади* + *генитив* = (*иза* + *генитив*) казује место с друге стране именованог појма:

Позади него стояла млада жена (II, 125) = *Иза њега* стајала је млада жена; солдати...*позади* *началника* лагеря просто помирају со смеху (IX, 6) = војници...*иза* *команданџа* логора просто умиру од смеха и сл.

Предлози *возле*, *мимо*, *около*

Сва три предлога су месна и основно им је значење „поред“, „крај“.

Лексеми *возле*, коју наш језик не познаје, у потпуности одговара предлог *пород* којим је и преводимо:

Штаб роты Савельев нашел *возле* *полуразбитой немецкой землянки* (XI, 25) = Штаб чете Савельев је нашао *пород* *полуразрушене немачке земунице*; *Возле здания* горкома люди слушали сводку (III, 135) = *Пород зграде* горкома људи су слушали билтен и сл.

У стандардном српскохрватском језику конструкција *мимо* + *генитив* је архаизам и нормативне граматике је ни не спомињу. Мада не спада у фреквентне генитивне предлоге ни у руском језику — ипак је још жив. У нашем језику је конструкцију *мимо* + *генитив* заменила конструкција *пород* + *генитив* те је њоме и преводимо:

прошел он *мимо* *оидела* готового платья (XII, 45) = прошао је *пород* *одељења* са готовим оделом; пропуская их веселую перебранку *мимо* *ушей*, продолжал вглядываться...в... панораму (XII, 2) = пропуштајући њихову веселу препирку *крај* *ушију*, наставио је...да пажљиво посматра...панораму и сл.

Док су прва два предлога искључиво месна, конструкција са *около* јавља се и транспонована у време. Месна вредност везе *около* + *генитив* има, као и претходне две, значење „поред“, „крај“. На пример:

На скамейке *около* *тройи* сидела девушка (II, 127) = На клупи *пород* *сијазе* седела је девојка; садиљся на межу *около* *сиарого серого коня* (V, 299) = сео је на међу *пород* *сиарог зеленка*; сказал командир роты, остановившись *около* *Савельева* (XI, 28) = рекао је командир чете зауставивши се *крај* *Савельева* и сл.

Транспонована у време, конструкција *около* + *генитив* има значење „приближно“ и преводимо је са *око* + *генитив*:

Около *месяца* пролежал в госпитале (IX, 7) = У болници је одлежао *око* *месеца* дана.

Предлози *меж*, *среди*, *йройив*

Предлоге *меж* и *среди* преводимо са *међу* + *инструментал* јер оба казују да је неко или нешто окружено оним што значи име у генитиву:

Среди ойобранных им были и евреи (IX, 4) = *Међу* извојенима било је и Јевреја; я здесь два года — *меж белорусов* да с белорусами — (VIII, 160) = ја сам овде две године — *међу Белорусима* и с Белорусима и сл.

Конструкција *йройив* + *генийив* јавља се у оба језика са истим значењем:

они стали бросать *йройив нас* фронтовые части (VIII, 162) = стали су да бацају *йройив нас* трупе са фронта

АКУЗАТИВ

А. Слободна *уйойреба*

У слободној употреби акузатив се јавља, као и у нашем језику, у служби објекта. На пример:

Осколок мины пробил *мою каску* (IX, 4) = Комадић мине пробио је *мој шлем*; взял он *билет* на пассажирский самолет (XII, 7) = узео је *карту* за путнички авион; Она наклонилась к спичке, держа *йайиросу* (VIII, 165) = Нагнула се према шибици држећи *цигарету* и сл.

Б. Предлошка *уйойреба*Предлог *мимо*

У нашем стандардном језику је конструкција *мимо* + *акузатив* архаизам који је замењен везом *йоред*, *крај* + *генийив*, те тако морамо превести следеће примере:

Ни одной машины не промчалось *мимо них* (XII, 37) = ниједна кола нису пројурила *йоред њих*; *Мимо меня* шагали мои товариши и (IX, 4) = *йоред мене* су корачали моји другови и сл.

Предлог *с*

Овај предлог *с* акузативом спада у оријентационе предлоге који приближно, према некој познатој тачки, одређују количину, па се у примерима као што је:

Прошли с километ̄ер, и тут он громко сказал (IX, 4) = Прешли су око километ̄аф и онда је гласно рекао и сл.,

преводи са око + акузай̄ив

Предлог о

Као и у нашем језику и у руском се конструкцијом о + акузай̄ив обележава место завршетка радње. На пример:

Поднялся он...опираясь рукой о скользкую, мокрую ст̄ену (XI, 25) = Устао је...ослањајући се руком о клизав, мокар зид; Что-то шлепнулось о й̄ередне окно (XII, 10) = Нешто је...шлепнуло о й̄редње ст̄акло; разбил руку о замок пушки и не чувствовал боли (IV, 185) = сломио је руку о кай̄анац топа и није осећао бол и сл.

Предлог њо

Конструкција њо + акузай̄ив у руском језику се најчешће јавља за обележавање границе до које допире глаголска акција.⁹ Наш језик ову његову функцију не познаје и зато је, било да је у питању просторни однос, или траспоновање у време, преводимо са до + генитив̄:

Он лежал...њо њоась накрытый военно-морским флагом (IV, 188, = Лежао је...до њојаса покривен војно-поморском заставом; покосился на сильные, њо локоит̄ь обнаженные руки шофера (XII 7) = искоса је погледао на снажне, до лак̄иња обнажене руке шофера; Рогову стало не ловко, что он...поспешил отнести его к той категории таксистов-выжиг, которые, увы, не перевелись еще њо сей день (XII, 8) = Рогову је било непријатно што је...пожурио да га сврста у категорију таксиста варалица која, нажалост, нњје нестала ни до данашњег дана и сл.

У примеру:

Часовые открыли стрельбу њо нас из пулеметов (IX, 6) = Стрњжари су на нас отворили палбу из митраљеза,

конструкција њо + акузай̄ив, поред значења циља, има и функцију усмеравања и преводимо је везом на + акузай̄ив.

⁹ Академия наук СССР: *Грамматика русского языка*, Том II, Часть первая, Москва, 1960, 320.:, В словосочетаниях с предлогом *њри* выражаются п р о с т р а н с т в е н н ы е отношения: признак уточняется указанием на предел его распространения, напр.: *мокрый њо њоас*."

Предлог *ѝро*

Конструкција *ѝро* + *акузатив* српскохрватском језику је непозната, док је у руском доста честа и синонимична је са *о* + *локатив*¹⁰ и, као и она, најчешће, појам о којем је реч, обухвата психолошком или психофизиолошком акцијом¹¹, као у примерима:

Про военные подвиги он тоже не любил разгаольствоваться (I, 112) = Није волео много да прича ни *о рајним ѝодвизима*; стал рассказывать *ѝро ее сына, ѝро самого себя* (I, 114) = почео је да прича *о њеном сину, о самом себи* и сл.

„Објекатска“ позиција конструкције *ѝро* + *акузатив*, у којој је глаголска акција усредсређена директно на предмет, као у примерима:

я так обрадовался, что даже *ѝро жажду* забыл (IX, 4) = толико сам се обрадовао, да сам чак и *на жеђ* заборавио; забыл он на время и *ѝро ѝоварищей, и ѝро ѝеорические занятия* (XII, 50) = = заборавио је на време и *на другове и на ѝеорейски рад* и сл.

преводи се са *на* + *акузатив*.

Предлог *сквозь*

Овај предлог одговара српскохрватском предлогу *кроз* којим га и преводимо:

Как только увидит *сквозь ѝроволоку* меня, приказывает выйти и начинает бить (IX, 5) = Чим ме угледа *кроз жицу*, наређује да изађем и почиње ме тући; они встали...готовые снова пробиваться *сквозь соини* врагов (X, 17) = устали су...спремни да се поново пробијају *кроз сайније* непријатеља; даже *сквозь ровный шум*...мотора доносился грохот...воды (XII, 9) = чак и *кроз равномерно звук*...мотора чула се бука...воде и сл.

Предлог *через*

Лексема *через* позната је у нашем језику, али само дијалекатски и то у узрочном значењу.¹² У руском пак језику она је стандардна и има више функција.

¹⁰ Н. д., 180: „Таким словосочетаниям синонимичны конструкции с предложным падежом и предлогом *о(об)*.“

¹¹ Н. д., 281: „... словосочетания с ... *ѝро* употребляются преимущественно в разговорной речи.“

¹² Др Павле Ивић, *Дијалектологија српскохрватског језика*, Нови Сад, 1956, 74.

У месном значењу конструкција *через* + *акузатив* има две значењске нијансе. Ако је у питању „кретање у унутрашњости предмета од почетка до краја“¹³, преводимо је конструкцијом *кроз* + *акузатив*. На пример:

Потапов прошел *через город*, к реке (II, 124) = Потапов је прошао *кроз град* према реци; бросают *через йрволоку* куски нарубленной конины (IX, 6) = бацају *кроз жицу* комаде исечене коњетине; пронести Леонтјева *через фронт* один он не сможет (X, 15) = неће моћи сам да пренесе Леонтјева *кроз фронт* и сл.

Исто тако ако је „предмет“ неки апстрактни појам нпр.

Народ осерчал...*через смерть* перешли (I, 114) = Народ се разбеснио...*кроз смрт* је прошао.

Ако је пак у питању савлађивање простора кретањем с краја на крај, или изнад њега, конструкцију *через* + *акузатив* преводимо везом *йреко* + *генијив*. На пример:

Мы проходили *через йоляну* (IX, 1) = Пролазили смо *йреко йоља*; ему хотелось...переправиться *через реку* (XI, 29) = хтео је...да се пребаци *йреко реке*; продолжали посылать снаряды *через его голову* (XI, 25) = наставили су да бацају гранате *йреко његове главе* и сл.

Конструкција *через* + *акузатив* у темпоралној функцији обележава временски период који је протекао или треба да протекне до реализовања глаголске акције. У тој функцији у нашем се језику јавља конструкција *кроз* + *генијив*:

Через йййинадцатй минут мы выступим (XI, 24) = *Кроз йеййнаесй* минута ћемо кренути; *через несколько дней* нас отправят на работу (IX, 6) = *кроз неколико дана* послаће нас на рад и сл.

У примеру:

говорит *через йреводчика* (IX, 5) = говори *йреко йреводиоца*, *через* + *акузатив* јавља се у посредничкој функцији којој у нашем језику одговара веза *йреко* + *генијив*.

Предлог за

Значењска разноврсност конструкције *за* + *акузатив* у оба језика је прилична, међутим, не поклапају се све.

¹³ Брабец-Храсте-Живковић, *Грамајика хрватскога или српскога језика*, Загреб, 1958, 229.

Остваривање физичког контакта, као у примерима:

Схватила^{сь} за косяк двери, чтобы не упасть (III, 137) = ухватила се за довраїа^к да не би пала; с трудом держалась за йоручень (VII, 336) = с муком се држала за йоруче^{је}; взяла его за рукав (II, 125) = узела га је за руку и сл.

и у српскохрватском језику обележава се конструкцијом за + акузатив.

Истом конструкцијом се у оба језика обележава и контакт у процесу замене, нпр.:

дорого дал бы за глоток воды (X, 16) = много бих дао за гуљвај воде; Ездить с выключенным счетчиком и брать за это деньги с пассажира (XII, 9) = Возити са искљученим километар — сатом и узимати за то паре од путника; и сл.

Обухватање појма у акузативу као крајњег циља глаголске акције у оба језика се обележава конструкцијом за + акузатив. На пример:

За ваш усїех! — восторженно кликнул Горелов (XII, 3) = За ваш усїех! — узбуђено је узвикнуо Горелов; За Москву пить будешь. Потом за наш Казахсїан, а потом за счасїливый йуїь (XII, 8) = За Москву ћеш пити. После за наш Казахсїан, а затим за срећан йуїь; должен был вернуться в строй бойцов за родину (IX, 5) = морао се вратити у строј бораца за домовину и сл.

У примеру:

за йїтерых работаешь (V, 299) = радиш за йїторицу

дата је представа о одређеној количини. И у српскохрватском и у руском језику ту функцију носи конструкција за + акузатив.

У руском језику конструкција за + акузатив се јавља у ситуацијама кад појам (лице) у акузативу треба да замени субјекат у извршењу неке акције. На пример:

Одной девочке пришлось за него это сделать (XII, 5) = То је умесїо њега морала да уради сама девојка; Останьтес за меня — строго сказал он и сошел с мостика (IV, 183) = Останите месїо мене — строго је рекао и сишао с мостића; ответила за него Женя (XII, 13) = одговорила је месїо њега Жења и сл.

Такву вредност у нашем језику има конструкција (у)месїо + гениїив.

Транспонована у време, конструкција за + акузатив у руском језику означава временско протицање, што преводимо изразом „у току“:

За этии годы космонавты...несколько раз выходили на орбиты (XII, 12) = У току ових година космонаути су...неколико пута летели у орбиту; впервые за время нашего знакомства улыбнулся (IX, 7) = први пут се у току нашег йознансїва осмехнуо; надо преследовать противника, который за ночь одступил (XI, 24) = треба гонити противника који је у току ноћи одсїуйио и сл.

У месној функцији *за* + *акузатив* обележава место с друге стране датог појма те га, као у примеру:

провела Потапова на могилу оца, *за роцу* (II, 126) = одвела је Потапова на очев гроб *иза шумице*,

преводимо конструкцијом *иза* + *генијив*.

Месна функција везе *за* + *акузатив* може имати и начинску вредност као у примеру:

закинул его *за њлечи*, вышел из окопа и зашагал (XI, 28) = пребацио га је *јреко рамена*, изашао из рова и кренуо,

У том случају *за* + *акузатив* преводимо везом *јреко* + *генијив*.

У руском језику конструкција *за* + *акузатив* најфреквентнија је у узрочном значењу. На пример:

Влетит и матросу...и помощнику *за њлохое обучение* сигнальчиков (IV, 179 180) = Добиће своје и морнар...и помоћник *због слабе обучености* сигналиста; Вот *за њшо самое* я и выпил с удовольствием (XII, 4) = Ето управо *због њога* сам и попио са задовољством; как проклинал я себя...*за њшо* (IX, 25) = колико сам проклињао себе *због њога*; Какое — то чувство раскаяния грызло *за ње резкие слова* (XII, 25) = Гризло ме је кајање *због њих ошјрих речи* и сл.

Како је појам у акузативу индиректан изазивач дате глаголске акције, узрочну конструкцију *за* + *акузатив* преводимо са *због* + *генијив*.

Предлог *на*

У употреби конструкције *на* + *акузатив* између српскохрватског и руског језика нема разлике ако обележава место као горњу површину, као тачку завршетка глаголске радње, или као усмеравање уз значење циља. На пример:

На сјоле стояла...его карточка (II, 121) = *На сјолу* је...стајала његова карта; Спрыгивает с брони *на земљу* (I, 111) = Скаче са оклопа (тенка) *на земљу*; Вы поедете *на фронѝ* (III, 135) = Отићи ћете *на фронѝ*; когда я оглянулся *на него*, поспешно заговорил указывая *на своего њоварица* (VIII, 161) = када сам се осврнуо *на њега*, почео је брзо да говори показујући *на свог друга*; любила...*...ходить на ѝремьеры* (XII, 10) = волела је...да иде *на ѝремијере* и сл.

Уколико је појам у акузативу директан и крајњи циљ акције кретања, као у примерима:

Если я иду *на смерѝ*, значит, *на смерѝ* (VIII, 165) = Ако идем *у смрѝ*, онда, *у смрѝ*; заежал к нему *на завод* (XII, 4) = одлазио

је код њега у *фабрику*; Иди, говорит, на *кухњу* (V, 301) = Иди, каже, у *кухињу* и сл.

конструкцију *на* + *акузатив* преводимо са у + *акузатив*.

Темпорална функција конструкције *на* + *акузатив* у руском језику обележава више временских категорија.

У примерима:

На шест̄ьге сӯт̄ки я почувствовал что у меня...заболело плечо (IX, 4) = *Шест̄ог дана* сам осетио...да ме боли раме; *На друго̄й день* меня подобрали партизаны (IX, 7) = *Друго̄г дана* су ме купили партизани и сл.,

време је одмерено према моменту говора и конструкцију *на* + *акузатив* преводимо темпоралним генитивом.

Одмерено временско трајање дато конструкцијом *на* + *акузатив*, као у примерима:

Горелов *на мгновение* увидел четкое отражение своего лица (XII, 2) = Горелов је *за њренӯт̄ак* видео јасни одраз свога лица; *когда он на миг* чтонибудь вспомнит...ему хочется быть тогда душевным и ласковым (IV, 181) = *када се за њренӯт̄ак* нечега сети...зажели да буде срдачан и нежан и сл.

преводимо везом *за* + *акузатив*.

Директно локализовано време се у оба језика обележава конструкцијом *на* + *акузатив*. На пример:

Ты обязательно уйдешь, — ... — годика *на два*, *на њри* (XII, 10) = Ти ћеш обавезно отићи, — ... — *на две*, *на њри* године.

Наменска функција везе *на* + *акузатив* јавља се такође у оба језика. На пример:

Казалось, вся энергия фронта ушла *на њдгоњтовку* армейских ху-дожников (VII, 351) = Изгледало је да је сва енергија фронта отишла *на њри време* армијских уметника; *оба на воњрос*...гордо ответили (X, 14) = *обојица су на њишање*...поносно одговорили и сл.

Конструкцијом *на* + *акузатив* у руском језику се врши и одмеравање у простору што преводимо слободним акузативом. На пример:

на карте отстоял от минного поля *на добрые две мили* (IV, 176) = = на карти је од минског поља био удаљен *добре две миле*; *когда разведка ушла еще на километр* вперед...увидел (XI, 24), *када је извидница одмакла још километар* напред...видео је и сл.

Предлог *їод*

Основно значење конструкције *їод* + *акузатив* идентично је у оба језика, тј. оријентационо означава место испод појма датог акузативом (тип: сел *їод древо* — сео је *їод дрво*). Међутим, у руском језику ова конструкција се појављује и у позицијама у којима је у српскохрватском језику искључена.

У примерима :

Первый этаж этого универмага был отдан *їод їродовольстївенные їовары* (XII, 45) = Први спрат ове робне куће био је одређен за *їрехрамбене їроизводе*; стал отвинчивать крышку...часленки, которую он...приспособил *їод їабак* (XI, 26) = стао је одвртати поклопац...посуде за маслац коју је...подесио за *дуван* и сл.

їод + *акузатив* има функцију намене коју преводимо конструкцијом *за* + *акузатив*.

Темпорална функција везе *їод* + *акузатив* обележава неколико значењских нијанси од којих су, у анализираним делима, засведочене следеће:

а) директно локализовано време:

Негреба *їод їтоїї* шум вынул из сумки гранату (X, 15) = Негреба је на *їу галаму* извукао гранату из торбе и сл.

што преводимо са *на* + *акузатив*

б) време обележено статички:

*Под вечер...*июльского дня...я искал свое фронтное хозяйство (VIII, 159) = У *їредвече...*јулског дана...тражио сам своју јединицу; а *їод їїфо* замолчал (IV, 175) = а у *зору* је ућутао и сл.,

преводимо конструкцијом *у* + *акузатив*.

У примеру:

їод зарїлайїу ни у кого из друзей не займешь (XII, 12) = на *їлайїу* ни од кога од другова нећеш добити зајам,

їод + *акузатив* има значење „на основу х“, „на рачун х“, а преводимо је синтагмом *на* + *акузатив*.

У примеру:

вагоны замерли *їод усїалый вскрик* паравоза (XII, 60) = вагони су стали уз *уморан їисак* локомотиве.

їод + *акузатив* указује на оно што је присутно, што се остварује у тренутку акције субјекта, а ту функцију у нашем језику има конструкција *уз* + *акузатив*.

Предлог *в* (*во*)

Један од најчешћих предлога са акузативом је и предлог *в*. Основно значење му је место као циљ глаголске акције што се код нас обележава конструкцијом *у + акузатив*. На пример:

Мы пошли *в йоселок* (I, 116) = Пошли смо *у насеље*; украинци первые учуяли, с чем *в часѣ* явился (V, 302) = Украјинци су први нађушили са чиме сам дошао *у јединицу*; Зачем нам лезть *в шакое йекло* (XII, 60) = Зашто да идемо *у шакав йакао* и сл.

Ако пак појам у акузативу означава место завршетка глаголске радње, као у примерима:

швырнул мячом *в сѣену* (VIII, 160) = хитнуо је лоптом *о зид*; закутывался...упираясь ногами *в соломенную сѣенку шалаша* (V, 299) = замотавао се...одупирући се ногама *о сламени зид колибе* и сл.

онда у преводу долази конструкција *о + акузатив*.

Конструкција *в + акузатив* обележава и место које није у целости обухваћено глаголском акцијом, већ се радња врши на појединим тачкама, деловима, места датог акузативом. У таквим случајевима ову конструкцију преводимо са *йо + локатив*, нпр.:

ударял ладонями себе *в лицо* (I, 116) = ударао се длановима *йо лицу*.

У примерима:

Однажды ночью она проснулась. Снега тускло светили *в окна* (II, 122) = Једне ноћи се пробудила. Снег је мутно светлуцао *кроз йрозор*; глядя *в окошечко* на мать, понял что невозможно ее испугать (I, 113) = гледајући мајку *кроз йрозор*, схватио је да је не сме уплашити и сл.

Предлог *в* у конструкцији са акузативом има семантичку вредност нашег предлога *кроз* који, као лексема, не постоји у руском језику. Пошто у наведеним и сличним примерима конструкција *в + акузатив* значи „да се управља радња средишним делом“ појма у акузативу¹⁴, те је преводимо са *кроз + акузатив*.

Темпорална вредност конструкције *в + акузатив* у руском језику је веома жива и разноврсна, па се приликом превођења, мора пазити на нијансу временског значења фиксираног акузативом и употребити одговарајућа конструкција у нашем језику. Ако је време схваћено статички и одговара на питање „када?“, као у примерима:

я вспоминал об этом *в самые сѣрашныя минуы* боя (II, 122) = сећао сам се тога *у најтежјим йренуцима* битке; и *в то же*

¹⁴ Миодраг С. Лалевић, *Синтакса српскохрватског књижевног језика*, Београд, 1962, 68. т. 195.

время хочешь, чтобы не очень было заметно твое здоровье (VIII, 161) = а у *истио* време хоѣш да ти здравље не буде сувише видљиво и сл.,

онда преводимо са у + *локайив*. Ако је пак време директно локализовано, нпр.:

В пивнушку...*в ѿраздници заходии* (XII, 6) = У пивницу...одлази на *ѿразнике*; Воду и пишу давали раз *в суѿки* (IX, 5) = Воду и храну су давали једанпут на *дан* и сл.,

преводимо га везом на + *акузайив*. Међутим, најчешћи су примери у којима је време, презентовано конструкцијом *в* + *акузайив*, дато у директној вези са садашњошћу, тј. са моментом говора, па преводимо темпоралним генитивом На пример:

Была *в ѿрошлом* году дома (XII, 6) = *Прошле* године била је код куће; Спал он *в эѿу* ночь...на дне...окопа (XI, 23) = *Те ноћи* је спавао...на дну...рова; И што могло рассердить командира *в эѿо уѿро?* (IV, 181) = И шта је *ѿог јуѿра* могло да наљути командира? и сл.

Веза *в* + *акузайив* се јавља и у објекатској функцији и тада је преводимо слободним акузативом. На пример:

Не хочу играть *в ѿреѿьего лишнего* (XII, 14) = Нећу да будем *сувишан ѿреѿи*; мой бригадний *в чейѿре* ряда ордена носил (V, 300) = мој бригадни (командир) је носио *чейѿри* реда ордења. Одно удовольствие, што к такому мастеру *в ученики* попадаем (X, II 5) = Право је задовольство што ћемо бити *ученици* таквог мајстора и сл.

Конструкцијом *в* + *акузайив* је, у примеру:

Маленький дом — всего *в ѿри* комнайѿи — стаял на горе (II, 121) = Мала кућица — од свега три собе — стајала је на брду,

изражено колико делова чини неку целину, што ћемо превести са *од* + *генийив*.

Начинску категорију конструкције *в* + *акузайив* у примеру:

рукав Юдина...разрезан *во всю* длину (XI, 27) = рукав Јудина...расечен је *ѿо* целој *дужини*,

преводимо са *ѿо* + *локайив*.

Синтагма „отићи у х“ у смислу „постати х“ уобичајена је и у нашем језику, те ће веза *в* + *акузайив* у примеру:

Уйти рядовым в пехоту. Или хоть *в боцмана*...почувствовать себя нужным (IV, 178) = Отићи као редов у пешадију. Или макар у *морнарчicke* *нареднике*...осетити да си потребан,

у преводу гласити у + *акузайив*.

ИНСТРУМЕНТАЛ

А. Слободна ујошреба

Од функција слободног инструментала, које су у руском језику бројне, већина се у стандардном српскохрватском језику не јавља или се осећају као архаизми. Једино је инструментал оруђа (било да има функцију омогућивача или спроводничку¹⁵) исти у оба језика, те у примерима као што су:

Покачал *головой* (I, 113) = Климнуо је *главом*; вытирает *вейшошь* чумазое лицо (I, 111) = брише *криом* умазано лице; смотрела на Потапова *шешными внимательными глазами* (II, 125) = гледала је Потапова *шешним ишешивачким очима* и сл.

остаје и у преводу слободни инструментал.

Такође и уз глагол *гордишсья* (*ионосии се*):

но *русским званием* — гордись (I, 111) = али *руским именов се* поноси и сл.

Предикативни инструментал¹⁶ у српскохрватском језику је архаизам и више се не јавља, осим у одређеним ситуацијама, док у руском језику спада у врло фреквентне функције слободног инструментала. У нашем језику овај инструментал је замењен или номинативом, на пример:

Когда я еще не был *механиком* (IX, 5) = када још нисам био *механичар*; каждому хочется быть *хорошим и верным товарищем* (I, 111) = свако хоће да буде *добар и веран друг*; лучше быть *хорошим журналистом* (XII, 11) = боље је бити *добар новинар* исл.

или конструкцијом *у + акузатив*:

бойцы...развернулись *редкой цейью* (XI, 24) = борци...су се развили разбијени *у сиреце*; Был у нас один человек...очень хороший, только *лицом* дурной (I, 116) = Био је код нас један човек...јакко добар, само *ружан у лицу* и сл.

Врло честа и обична употреба слободног инструментала у руском језику, иначе непозната нашем, јесте „компаративни инструментал“. У српскохрватском језику се у овом случају компарација изражава синтагмом *као + номинатив*. На пример:

В городе *крававым цвейком* распускался большой, высокий пожар (X, 14) = У граду се, *као кравави цвей*, високо разбуктао велики пожар; Он (снег) долго съпал *белой иылью* (II, 122) = Он је

¹⁵ Термини узети из рада М. Ивић, *Значења српскохрватског инструментала и њихов развој*, Београд, 1954.

¹⁶ М. Ивић, *Значења...*

(снег) дуго вејао као бела ђрашина; кричали галки, носились ђучами над голыми вершинами (II, 121) = крештале су чавке, ковитлале су се као облаци изнад голих врхова и сл.

Наш језик не познаје пасивне инструменталне конструкције, уколико је агенс живо биће, и зато, примере преводимо тако што пасив пребацујемо у актив, а инструментал у номинатив:

пустился в длинные рассуждения о качествах пива, испробанного им в Сиднее (XII, 11) = упустио се у дуга расуђивања о квалитету пива које је (он) испробао у Сиднеју; рассказывал...о... атаке...успешно отбитой байальоном (IX, 1) = причао је...о... нападу...који је байальон успешно одбио; линия окопов, оставленных немцами ночью (XI, 24) = линија ровова коју су Немци ноћу напустили и сл.,

Пратилачки инструментал¹⁷ је у савременом српскохрватском језику познат и обичан, али у конструкцији са предлогом, а не слободан, као што се јавља у следећим руским примерима:

ветер...одинокой тоской насвистывал у ухах (I, 113) = ветар је... са истом ђугом звиждао у ушима; товарищи встретили его ђакой искренней радостью (I, 116) = другови су га дочекали са ђако искреном радошћу и сл.,

те га преводимо конструкцијом са + инструментал.

Начински инструментал у примеру:

Они шли ђлойными колоннами (VII, 353) = Ишли су у густим колонама

преводимо конструкцијом у + локатив.

Уз глагол мирисађи иде конструкција на + акузатив па уз његов руски еквивалент, ђахнуђь, инструментал тако и преводимо. Нпр.:

пахнет в такую пору и хлебом и сеном (VIII, 159) = у ово време мирише и на жђио и на сено; где пахло хлебными крошками и луковой шелухой (I, 114) = где је мирисало на мрвице хлеба и на ђуске од лука и сл.

Рекција повратних глагола у нашем језику је слободан генитив, па стога њиме и преводимо инструментал у примерима:

На тот раз вы в Кронштадте займетесь астрономией (IV, 179) = Овога пута ћете се у Кронштату латити астрономије; чем младший сержант сам хочет после войны заняться (VI, 335) = чега ће се поднаредник после рата латити и сл.

¹⁷ М. Ивић, Значења...

Инструментал у примерима :

Милосѣью войны мы были заброшены в С. (VII, 345) = Ми смо, *ѣо милосѣи* рата, били бачени у С., Но среди других заметен *сильным и соразмерным сложением и красотой* (I, 111) = Међу другима је запажен *ѣо снажној и складној грађи и лепошћи* и сл.,

јавља се у функцији критерија, а носилац ове вредности у нашем језику је конструкција *ѣо + локатив*.

Б. Предлошка уйошреба

Предлог *между*

Конструкција *между + инсѣрументал* је доста ретка и јавља се у две значењске вредности. Обично значи место омеђено двама појмовима, нпр.:

Между небом и землей наискось летел редкий снег (II, 124) = *Између неба и земље* косо је провејавао редак снег; В промежутках *между высѣрелями...* слышно было, как тонко пели комары (IX, 2—3) = У паузи *између ѣуцњева...* чуло се фино зујање комараца и сл.,

што се код нас обележава конструкцијом *између + гениѣав*, а ређе средину, групу у којој се нешто догађа. На пример:

что такое происходит *между ее больными* (VIII, 162) = нешто се догађа *међу њеним болесницима*

и тада преводимо одговарајућом српскохрватском конструкцијом *међу + инсѣрументал*.

Предлог *за*

Значењска вредност конструкције *за + инсѣрументал* у руском је прилично разноврсна и у већини случајева јој, у нашем језику, одговара нека друга падежна синтагма.

Уз глагол *сидеѣть (сидеѣти)* као и уз глаголе кретања у оба језика се јавља конструкција *за + инсѣрументал*. На пример:

за сѣолом сидит один...без знаков различия (VIII, 168) = *за сѣолом* седи један...без ознака чина; румыны кинулись *за ними* (X, 17) Румуни су појурили *за њима* и сл.

Темпорална функција везе *за + инсџрументџал* има двојако значење. Њоме се обележава временско трајање и тада је преводимо изразом „за време *x*“:

разговаривал *за обедом* с Лидијом (XII, 50) = *за време ручка* разговарао је са Лидијом; *только за ужиниом...* заметил, что матъ особенно пристально следит за его рукой (I, 114) = *тек је за време вечере...* приметил да мати упорно посматра његову руку и сл.

и време дато оријентационо, нпр.:

В этой свежести, *за којџорой* уже начинается ночь, множество запахов...почти перебивало остывающий дух городских пожаров (VIII, 162) = У овој свежини *џосле које* већ настаје ноћ, многи мириси су...скоро надвладили смрад градских пожара и сл.

што ћемо превести са *џосле + гениџив*.

Конструкција *за + инсџрументџал* је у руском језику стандардна за обележавање циља акције. Како у нашем језику у ту сврху служи веза *џо + локаџив*, то ћемо у преводу употребити ту синтагму. На пример:

Матъ послала *за ней* соседскую девочку (I, 115) = Мати је послала суседову девојчицу *џо њу*; *придет за ним* потом, когда возмут окопы (XI, 25) = доћи ће *џо њега* после кад заузму ровове; *шли к проруби за водой* (II, 125) = ишли су на просек *џо воду* и сл.

Конструкција *за + инсџрументџал* се неретко јавља и у објекатској функцији коју у датим примерима на нашем језику изражавамо слободним акузативом:

гнался *за эџим немцем* (XI, 25) = гонио је *џоџ Немца*; *кроме этого, какой наблюдал за нашей группой*, по близости никого из охраны не было (IX, 6) = осим овога који је чувао *нашу групу*, у близини није било страже; *следил за кажџым его шагом* (XII, 4) = пратио је *сваки његов корак* и сл.

За обележавање места с друге стране датог појма у руском језику се такође јавља конструкција *за + инсџрументџал*, нпр.:

За консолями... крылев струился полуденный воздух (XII, 1) = Подневни ваздух је струјао *иза конзола...* крила; *За џерегородкой* похрапывал отец (I, 115) = *Иза џереграде* хркао је отац; *за облаками* подымалась луна (II, 124) = *иза облака* дизао се месец; *посмотрел на далекий обрыв за городом* (II, 124) = *погледао је на далеки обронак иза града* и сл.

У савременом српскохрватском језику оваква употреба конструкције *за + инсџрументџал* је архаизам, а заменила га је веза *иза + гениџив*.

Предлог *с(о)*

Употреба конструкције *с + инсџрументџал* у руском језику одговара, углавном, функцијама у којима се појављује и у нашем језику, било да је у питању прави социјатив, на пример:

Рядом *с џаким горем* исчезали све слова (III, 136) = Упоредо *с џугом* губиле су се све речи; Если бы...прогуливалась *с кем* — либо из космонавтов, он бы не придавал этому значения (XII, 13) = Ако би...шетала *с неким космонауџом*, он томе не би придавао важност; осталась одна *с дочерью Варей* (II, 121) = остала је сама *са ћерком Варјом*; *с кем ты разговарываешь* (II, 121) = *с киме* разговараш и сл.;

или нека од псеудосоцијативних функција, као што су на пример:

а) пратилачки инструментал:

Председатель смотрел на него *с улыбкой* (V, 300) = Председник га је гледао *са осмехом*; *с хохотом* наблюдали эту картину (IX, 5) = *са грохотом* су посматрали ту слику; *с сожалением* насыпал себе еще щепочку (XI, 26) = *са жаљењем* је сипао себи још претовет и сл.;

б) инструментал „карактеристичне појединости“¹⁸:

На его столе *с выцветшим зеленым сукном* стояла модель (II, 121) = На његовом столу *са избледелим зеленим сукном* стојао је модел; *с коробкой* в руках Рогов вошел в...домик (XII, 8) = *са куџијом* у рукама Рогов је ушао у...куџицу; мужчина средних лет, *с оштенками* под глазами (V, 300) = мушкарац средњих година *са џодочњацима*; Пришел май, *с его внезапными громкими ливнями* (III, 137) = Дошао је мај *с његовим изненадним бурним џбусковима* и сл.

У оба језика је носилац ових вредности конструкција *с + инсџрументџал*.

Када се конструкцијом *с + инсџрументџал* обележава време у протичању, а појам у инструменталу је увек детерминисан, то примере као што су:

С каждым днем я слабел все более (IX, 6) = *Сваког дана* сам све више слабио; Но *с каждой минутой* (я) уходил все дальше (IX, 7) = Али *сваког џренуџка* сам се све више удаљавао; *Все мы* слабели от недоедания *с каждым днем* (IX, 6) = *Сваког дана* смо били све слабији због недовољне исхране и сл.,

преводимо темпоралним генитивом.

Ако конструкција *с + инсџрументџал* има узрочну функцију као у примеру:

¹⁸ М. Ивић, Значења...

маленькая девушка...предполагает...насмешливость к ней *с ее йодуавтотомом и гранатой* (VIII, 160) = мала девојка...очекује...
...подсмех због свог полуаутомата и гранате,

преводимо је везом *због* + *генијив*, ако се пак јавља у значењу намере:

он и его друзья ходили *с визијом* к французам (IV, 181) = он и његови другови ишли су код Француза *ради йосетје*,

преводимо са *ради* + *генијив*, или, још боље, намерном реченицом „да *их йосетје*“.

Кад веза *с* + *инструментал* значи усмереност глаголске акције, преводимо је са *йрема* + *дајив*.

Может, Букреев и не прав в своем резком, почти презрительном обращении *с йожилым человеком*, но как командир, по службе, он прав (IV, 177) = Можда Букрејево оштро, скоро презриво понашање *йрема сйаријем човеку* и није у реду, али као командир, службено, он је у праву; а вы бы посмотрели...как они *с нашими ранеными и с мирным населением обращаются* (IX, 3) = а да сте само видели...како поступају *йрема нашим* рањеницима и цивилном становништву и сл.

Појам обухваћен неком психолошком активношћу у српскохрватском језику не може стајати у инструменталу, па зато конструкцију *с* + *инструментал* у примеру:

А я *с ней* попросту свыкся...мне нравится (XII, 13) = А ја сам се *на њу* једноставно навикао...мени се допада,

преводимо са *на* + *акузатив*.

У примеру:

Каменев помедлил, борясь *с собственным смущением* (XII, 5) =
= Камењев је причекао борећи се *йројив власитије збуњености*

конструкцијом *с* + *инструментал* обележено је супротстављање, упорност према појму који је дат инструменталом. У нашем језику се то значење изражава конструкцијом *йројив* + *генијив*, (али може и истом конструкцијом: К. је причекао борећи се *са сојственом збуњеношћу*).

Предлог *над*

Конструкција *над* + *инструментал* јавља се у оба језика кад се њоме обележава место изнад датог појма или надмоћност над њим. На пример:

исправила колокольчик *над дверью* (II, 123) = поправила је звонце *над вратима*; кто же тебе *надо мной* такую власть дал(V, 299) =
= ко ти је дао таку власт *нада мною* и сл.

Када *над* + *инструментал* казује усмереност глаголске акције, као у примеру:

склонившись *над картой*, мучительно раздумывал, отыскивая ошибку (IV, 173) = нагнувши се *над карту*, мучно је размишљао, тражио је грешку

у нашем језику се јавља *над* + *акузатив*.

У руском језику не постоји лексема *изнад*, него њену семантичку вредност носи предлог *над*, тако да конструкцију *над* + *инструментал*, кад означава да неко или нешто надмашује висину именованог појма, преводимо са *изнад* + *генијив*. На пример:

друг другу *над головами* весла передали (IV, 181) = један другоме су *изнад глава* додали весла; приподнявшись *над оком*, увидел что танк вспыхнул (XI, 28) = придигавши се *изнад рова* видео је да је тенк плануо и сл.,

У примеру:

чем больше она думала *над своей ролью* (III, 136) = што је више размишљала *о својој улози*,

над + *инструментал* обележава „материјалну садржину“¹⁹ појма обухваћеног психолошком акцијом и преводимо га са *о* + *локатив*, а у примеру:

возникли...формы моста, опрокинутого *над бурной рекой* (XII, 9) = појавиле су се...контуре моста пребаченог *преко реке*,

везом *над* + *инструментал* дат је просторни однос којем у српскохрватском језику више одговара конструкција *преко* + *генијив*.

Предлог *под*

Конструкција *под* + *инструментал* у руском језику има више функција. У већини случајева у оба језика се јавља *под* + *инструментал*. На пример, кад обележава:

а) да се нешто налази с доње стране или у подножју појма у инструменталу:

Под...сводами сосен лежали мертвые немецкие солдаты (IX, 1) = *Под...боровим сивабима* лежали су мртви немачки војници;

б) подручје на којем се испољава неко својство:

люди...*под его пером* живут где-то на втором плане (XII, 11) = = људи...*под његовим пером* живе негде на другом плану;

¹⁹ Термин узет из рада М. Ивић, *Систем предложних конструкција...*

в) назив који неко лице узима место свог првог имена:

Я њод зѣѣим именем и в сводке Информбюро выступала (VIII, 163) = Ја сам се *њод ѣѣим именом* јављала и у билтену Информбиоро;

г) узрочник стања:

љобљу свој народ и не хочу чтобы ему пришло страдать *њод фашистѣским игом* (IX, 7) = волим свој народ и нећу да пати *њод фашистѣичким јармом*.

Међутим, када конструкција *њод* + *инстѣрументѣал* обележава да је нешто у непосредној близини и ниже од појма у инструменталу, одн. да се налази с доње стране датог појма, преводимо је конструкцијом *исњод* + *инстѣрументѣал*:

внизу *њод горой* бречали пустѣми ведрами (II, 125) = доле *исњод брда* звониле су (жене) празним ведрима; внизу *њод огородом*, слышталась речка (VIII, 159) = доле, *исњод баиѣе*, чула се река; полоска света *њод дверѣю* не погасла (II, 126) = трак светлости *исњод враиѣју* није се угасио и сл.

Конструкција *њод* + *инстѣрументѣал* појављује се и у функцији карактеристичне појединости за коју је у нашем језику својствена веза *с* + *инстѣрументѣал*:

Французы приходили к нам на моторном баркасе, а мы к ним *њод веслами* на вельботе пошли (IV, 180) = Французи су код нас долазили на моторном чамцу, а ми смо к њима ишли на бродском чамцу *са веслама*.

Предлог *ѣеред*

Као што је случај са претходна два предлога није увек лако одредити да ли се налази нешто „испод х“ или „под х“, „изнад х“ или „над х“, тако је и са предлогом *ѣеред*, одн. *исѣеред* који је, као лексема, руском језику такође непознат.

Конструкција *ѣеред* + *инстѣрументѣал* у примерима:

Перед дверѣю осѣановилсѣ (XII, 34) = *Пред враиѣма* се зауставио; все время, пока мои ноги шли, *ѣеред глазами* колихалась какаѣ — то черная штора (IX, 4) = цело време, док су моје ноге ишле, *ѣеред очима* ми се клатила нека црна ролетна и сл.,

обележава да се нешто налази насупрот, или на извесној удаљености од предмета у инструменталу, и ту нема разлике између руског и српско-хрватског језика. Међутим, ако је нешто с предње стране оног што је дато инструментом, онда *ѣеред* + *инстѣрументѣал* преводимо са *исѣеред* + *гениѣив*. На пример:

медлено прошел *йеред сївроем* (IX, 4) = полако је прошао *исїред сїроја*; положио *йеред собой*...гранату (XI, 27) = ставио је гранату *исїред себе* и сл.

Конструкција *йеред + инсїруменїал* јавља се и у значењу „поред x“ Он опустиося *йеред кровайкой* на колени (XII, 34) = Клекнуо је *йоред креветїића*.

Темпоралну вредност везе *йеред + инсїруменїал* преводимо са *йре + генїиив*. На пример:

Перед войной инжењер Пронин казао ей (III, 135) = *Пре раїа* јој је инжењер Пронин рекао; Я попросил сделать лишний круг *йеред йосадкой* (XI, 1) = Замолио сам да направимо још један круг *йре сїуишїања* и сл.

У функцији „изазивача“²⁰ конструкција *йеред + инсїруменїал* се преводи слободним инструменталом:

Что приковывало его к сцене? ...переклонение *йеред искусством* (III, 135) Шта ју је везивало за сцену?...усхићење уметношћу.

ЛОКАТИВ

Као и у српскохрватском, и у руском језику локатив је падеж који се јавља искључиво с предлогом. Предлози који иду с овим падежом исти су у оба језика, али се њихове синтаксичке позиције не слажу увек међу собом.

Предлог *о (об)*

Обухватање појма неком „психофизиолошком или психолошком“²¹ акцијом у оба језика се изражава конструкцијом *о + локаїиив*, па приликом превођења нема, у ствари, никаквих синтаксичко-падежних измена. На пример:

Доложить ли командиру *о нейоняїной* ошибке (IV, 174) = да ли обавестити командира *о несхваїљивој фрешици*; хочется поговорить с вами *о русском характере* (I, 111) = желим да разговарам с вама *о руском каракїтеру*; успел написать большую работу *об исївїиании* скафандра (XII, 2) = успео је да напише велики рад *о исїиїиивању* скафандра; рассказывал *о лейїенаниїе Дремове* (I, 115) = причао је *о йоручнику Дремову* и сл.

²⁰ М. Ивић, Систем предлошких конструкција...

²¹ М. Ивић, Систем предлошних конструкција...

Међутим, у примерима:

Они совсем забыли *о њрисусѣвиѣ ѡ пассаѣѣ* (XII, 10) = Они су сасвим заборавили *на ѡрисусѣво ѡуѣника*; забыв *о жизни и смерѣи*, поведет их в бой (IV, 128) = заборавивши *на живоѣи и смрѣи*, повешѣ их у битку; напоминали *о ѡом*, что вчера здесь шел бой (XI, 24) = подсећали су *на ѡо* да се јуче овде водила борба и сл.,

конструкцијом *о + локаѣив* је изражена материјална садржина психолошке акције, те је преводимо са *на + акузаѣив*.

У примерима:

Он знал *о ѡзѣянноѣ желаниѣ* командира служитъ на большом корабле (IV, 182) = Он је знао *за одлучну жељу* командира да служи на великом броду; пускай мать подольше не знает *о его несчасѣѣ* (I, 116) = нека мати што дуже не сазна *за његову несрећу* и сл.,

конструкцију *о + локаѣив* преводимо са *за + акузаѣив* јер је појам у локативу, у ствари, предмет на који се преноси психолошка активност глаголске акције.

Предлог *ѡри*

Конструкција *ѡри + локаѣив* је у савременом српскохрватском језику ретка и осећа се као архаизам. У стандардном језику се задржала само у неким ситуацијама у којима нема разлике између нашег и руског језика. На пример:

Захватив немецкие позиции и понеся *ѡри ѣѡм* потери, было досадно не увидеть ни одного мертвого немца (XI, 24) = Пошто су заузели немачке положаје и *ѡри ѡоѣ* имали губитке, није било угодно не видети ни једног мртвог Немца:

У осталим позицијама, функције конструкције *ѡри + локаѣив* преузеле су друге падежне синтагме. У руском језику је овај предлог још жив и конструкције с њиме јављају се у различитим функцијама. Најчешће су просторна и временска.

У примерима:

который...был *ѡри раненных* (IX, 5) = који је...*био ѡред рањеника*; колोल свиной на маленькой бойне *ѡри своей фабрики* (VII, 349) = клао је свиње на малој кланици уз своју фабрику и сл.,

везом *ѡри + локаѣив* обележен је просторни однос који преводимо конструкцијом *ѡред + гениѣив*, одн. *уз + акузаѣив*

Месна функција у примеру:

партбилет остался *ѝри мне* (IX, 5) = партијска књижица је остала код мене

има значење „бављење једног појма у сфери другога“ коју је у нашем језику преузела конструкција *код + генијив*.

Како глагол *ѝрисусѝвовати* захтева датив, то ћемо *ѝри + локајив* у примеру:

Присутствующий *ѝри разговоре* политрук...вполголоса сказал (IX, 2) = Политрук, који је присуствовао *разговору*,...шапатам је рекао, превести слободним дативом.

У темпоралној функцији конструкција *ѝри + локајив* обележава време у трајању, што ћемо превести изразом „за време *x*“:

Раньше, *ѝри царе*, сюда революционероv ссылали (XII, 9) = Раније, *за време цара*, овамо су слали революционаре у прогонство; *ѝри немцах* здесь помещалась комендатура (III, 136) = *за време Немаца* овде се налазила командатура и сл.

Временско протицање у руском се језику такође изражава конструкцијом *ѝри + локајив* коју, у овој позицији, преводимо прилогом „*ѝриликом*“, уз генитив. На пример:

При сборке...оцупаю каждую деталь (IX, 3) = *Приликом монтирања*...опипавам сваки детаљ; если меня не убьют *ѝри ѝоийшке* к бегству...то убьют по дороге (IX, 4) = ако ме не убију *ѝриликом ѝокушаја* бекства...убиће ме успут; *ѝри ѝервой ѝодгонке* парашютов обоим пришлось долго ворочать эти странные мешки (X, 14) = *ѝриликом ѝрвог намешѝања* падобрана обојица су морали да окрећу ове чудне вреће и сл.

У примеру:

Младший сержант соединил Дородных с „Сиренью“, а дальше *ѝри ѝосредсѝве* „Оленя“ — с „большим хозяином“ (VI, 337) = Поднаредник је Дородних спојио са „Јоргованом“, а затим *ѝреко „Јелена“* — с „великим газдом“

ѝри + локајив се јавља у посредничкој функцији, а можемо га превести или конструкцијом *ѝреко + генијив*, или неким одговарајућим прилогом (*ѝмоћу x*, *ѝосредсѝвом x* и сл.).

Предлог на

Вредности конструкције *на + локајив* су разнолике и не поклапају се увек у оба језика. Поред обележавања места на појму у локативу, на пример:

На кайиштане была...гимнастерка и орденем (XII, 5) = *На кайештану* је била...војничка блуза са орденем; его танк — *на бугре*, *на тишеничном њоле* — был подбит снарядом (I, 112) = његов тенк је — *на брезжулку*, *на тишеничном њолу* — био погођен гранатом; пригласила садитсья, чуť подвинувшиь *на сѣуиеньке* (VIII, 1 160) = понудила ми да седнем тек мало се померивши *на сѣиенници*; остановил *на ней* взгляд (XII, 5) = зауставио је *на њој* поглед и сл.

што и ми изражавамо истом конструкцијом, у руском језику се везом *на* + *локайив* обележава и место у унутрашњости датог појма и у том случају преводимо са *у* + *локайив*. На пример:

работал я механиком *на одном* из заводоь (IX, 2) = радио сам као механичар *у једној* од фабрика; захотел привстать *на њосѣли* (VIII, 161) = хтео је да се придигне *у кревету* и сл.,

И у темпоралној функцији конструкција *на* + *локайив* има више значењских нијанси:

а) време директно локализовано, и ту нема разлике између руског и нашег језика:

на њрводах...жена и поплакала (IX, 2) = *на исѣрађају*...жена се и заплакала;

б) време схваћено статички и одговара на питање „када“?:

На войне деревья, как и люди, имеют каждое свою судьбу (IX, 1) = *У рају* дрвеће, као и људи, свако има своју судбину; *На войне*...люди делаются лучше (I, 111) = *У рају*...људи постају бољи;

преводимо конструкцијом *у* + *локайив* и

в) време дато у протицању у значењу „за време х“, како и преводимо конструкцију *на* + *локайив* у примерима:

На войне едва ли свидимся (XI, 27) = *За време раја* тешко да ћемо се још видети; и *на жайве* такой жару не помню (V, 301) = *ни за време жейве* не сећам се такве жеге и сл.

Циљна вредност конструкције *на* + *локайив* јавља се у примерима:

Он вернулся в свой полк, стоявший в глубоком тылу *на њойолнении* (IX, 116) = Вратио се у свој пук који се налазио у дубокој позадини *ради њојуњавања*,

што ћемо превести са *ради* + *генийив*.

Средство којим се врши кретање у руском језику је често у локативу са предлогом *на*, на пример:

А у нас степь большой, гуляй куда хочешь *на машине* (XII, 8) = Наша је степа велика, иди *колма* куд год хоћеш и сл.,

у нашем, пак, језику може бити само у слободном инструменталу.

Предлог *в* (*во*)

У оба језика конструкција *в* + *локаџив* (*у* + *локаџив*) обележава место у чијим се границама врши глаголска радња, на пример:

Это было вечером *в городском саду* (II, 135) = То је било увече у градском парку; он сейчас *в Черноморском флоте* (III, 121) = он је сада у *Црноморској флотџи*; Наташа забормотала *во сне* (XII, 60) = Наташа је замрмљала *у сну*; ушла на подготовку выставки... *...в деревянных бараках* (VII, 351) = отишла је на припремање изложбе... *у дрвеним баракама* и сл.

Међутим, у руском језику се јавља конструкција *в* + *локаџив* и у ситуацијама које ми схватамо као површину а не унутрашњост датог појма, на пример:

В небе ни облачка (IX, 3) = *На небу* ни облачка; перекусил *ее в нескольких местах* (X, 15) = прегризао ју је *на неколико места*; После этой атаки *в йалубе*...осталось несколько дыр (IV, 173) = После овог напада *на йалуби*...је остало неколико рупа и сл.,

па ћемо их превести са *на* + *локаџив*.

У примеру:

Увязнув по колени *в снегу*, нагнувшись к окошечку, увидел мать (I, 113) = Упавши до колена *у снег* и нагнувши се према прозору, угледао је мајку,

везом *в* + *локаџив* дато је место завршетка радње и зато га преводимо конструкцијом *у* + *акузаџив*.

Темпорална функција конструкције *в* + *локаџив* има више значењских нијанси те се различито и преводи:

а) време дато оквирно, ограничено појмом у локативу и схваћено статички које одговара на питање „када?“, на пример:

Потапов был *в йрошлом*...механиком (II, 121) = Потапов је *у йрошлости*...био механичар; Это было как раз *в марше* этого года (I, 113) = То је било управо *у маршу* ове године и сл.,

што се и у нашем језику обележава конструкцијом *у* + *локаџив*:

б) временска статика коју преводимо везом *у* + *акузаџив*:

В йоловине второго он растолкал Юдина (XI, 23) = *У йола* два он је пробудио Јудина; *В чейвершом часу* утра начало светать (XI, 23) = *У чейири саџа* ујутру почело је да свиће и сл.,

в) временска статика одмерена према моменту говора, на пример: Помните Крым *в двадцаџи седьмом году* (II, 127) = Сећате ли се Крима *двадесет седме године*; *в йрошлом году* всем отрядом отдыхали (XII, 14) = *йрошле године* се цео одред одмарао; Она

в *прошлом* году курсы окончила (I, 115) = Она је *прошле* године завршила течај и сл.:

што ћемо превести темпоралним генитивом;

Конструкција *в* + *лока̄тив* у служби означавања стања субјекта јавља се у оба језика, те приликом превођења нема никакве разлике (осим, наравно у место *в*). На пример:

Лиза *в гневѣ* скомкала листок (III, 137—138) = Лиза је у *љӯбини* згужвала писамце; осмотриел повязки: они были *в кровѣ* (X, 16) = прегледао је завоје: они су били у *крви*; он не *в сос̄тоянии* доложитъ ему о месте нахождения катера (IV, 174) = није у *стању* да га извести где се налази брод и сл.

У примерима:

Ты и так уже *в королѣх* журналистики ходишь (XII, 11) = Ти си већ и тако *краљ* новинара; а может он *в йолицях* был по заданию (VIII, 162) = а можда је он *йолицајац* био по задатку и сл.

конструкција *в* + *лока̄тив* се јавља у предикатској функцији, коју у нашем језику може имати само номинатив.

Конструкцију *в* + *лока̄тив* у примерима:

Разве ты мне отказываешь *в йравѣ* иметь друзей (XII, 14) = Зар ми ти оспораваш *йраво* да имам другове; Она так нуждалась тогда *в советѣ*, хотя бы *в участии* (VI, 335) = Њој је тада тако био потребан *савет* или макар *саосећање* и сл.,

преводимо слободним акузативом јер има објекатску вредност.

У примерима:

Мы же это хранили *в секретѣ* (XII, 50) = То смо чували у *шај-нос̄ти*; она клялась *в любви* (III, 138) = она се клела у *љубав* и сл.

веза *в* + *лока̄тив* има начинску функцију, у српскохрватском има у + *лока̄тив*.

У функцији карактеристичне појединости у + *лока̄тив* се јавља у примеру:

зачем здесь гость *в орденѣх* (I, 114) = шта ће овде гост, *са ордењем*.

У нашем језику ту функцију има псеудосоцијативни инструментал.

Предлог *йо*

Као и српскохрватски, и руски језик познаје конструкцију *йо* + *лока̄тив*. У анализираним текстовима јавља се темпорална функција конструкције *йо* + *лока̄тив* у значењу „после *х*“ која се у нашем језику

задржала само у тзв. књишким изразима у које спадају и следећи примери:

Разве не обоих нас...*ѿо ѿриходе* в базу матросы на руках сносили с мостика (IV, 177) = Зар нас нису обојицу морнари ...*ѿо доласку* у базу на рукама снела са моста; *ѿо ѿрошесѿвши* нескольких лет вывел новый сорт пшеницы (XII, 11) = *ѿо исѿеку* неколико година добио је нову сорту пшеницы и сл.

Иначе, *ѿо* + *локаѿив* у временском значењу на српскохрватски језик се преводи конструкцијом *ѿосле* + *гениѿив* како су се, уосталом, могли превести и наведени примери.

ЗАКЉУЧАК

На основу прегледаног материјала види се да, између српскохрватског и руског језика, постоје знатне разлике у семантичким вредностима појединих падежних синтагми, и то како слободних, тако и предлошких.

Тзв. словенски генитив, који се у нашем језику све више осећа као архаизам, у руском језику је стандардна категорија. Ваља истаћи, као једну од карактеристика руског језика, да се слободни генитив јавља и уз компариране придеве.

Лексема *због* у руском језику не постоји, него се индиректни изазивач глаголске акције изражава другим падежним синтагмама, међу које спада и конструкција *ради* + *гениѿив* која нема циљну, већ само узрочну вредност.

Неке функције појединих генитивних конструкција у нашем језику су се изгубиле, постале су архаизми или се, мање —више, јављају само дијалекатски. Таква је, на пример, веза *мимо* + *гениѿив*, онда, посесивна вредност конструкције *у* + *гениѿив*, или, њена употреба у значењу „поред, крај *x*“ и др.

Једна од вредности конструкције *из* + *гениѿив* у руском језику јесте значење „од чега је нешто“, значење које је и код нас уобичајено у западним крајевима српскохрватског језичког подручја, док се у истом делу уместо ње јавља веза *од* + *гениѿив*.

Карактеристичан руски генитивни предлог јесте *для* чија је основна и најфреквентнија вредност намена, али се јавља и у намерној функцији. У првом случају јој у српскохрватском језику одговара веза *за* + *акузѿив*, а у другом — *ради* + *гениѿив*.

Специфичност руског језика јесу и предлошке полусложенице *из-за* + *гениѿив* и *из-ѿод* + *гениѿив* са месним и узрочним значењима.

Што се тиче слободног акузатива, он у оба језика има објекатску службу. Међутим, кад упоредимо предлошке акузативе, јављају се, поред идентичности и сличности, и знатне разлике.

Пре свега, у руском језику се уз акузатив јављају предлози који у савременом српскохрватском језику или иду са неким другим падежом,

или су постали архаизми, или су нашем језику непознати. У такве конструкције спадају *с + акузаџив*, *через + акузаџив*, *мимо + акузаџив* и *џро + акузаџив*.

Остале акузативне конструкције су познате и обичне у оба језика, али и међу њима има значења по којима се руски и српскохрватски језик мање-више разликују.

Главна разлика у употреби конструкције *за + акузаџив* у томе је што је она у функцији места у руском језику стандардна, док је код нас оваква њена вредност ретка и застарела.

Уз глаголе кретања *на + акузаџив* има значење места као циља радње. Одступање од српскохрватског језика је и употреба везе *на + акузаџив* за време одмерено према моменту говора, као и за одмеравање у простору (нпр.: *Ушла на километра*).

Осим кад оријентационо обележава место, у свим осталим позицијама вредност конструкције *џод + акузаџив* је специфична за руски језик и јавља се у ситуацијама у којима је у српскохрватском језику непозната.

Српскохрватски еквиваленти руске канстрикције *в + акузаџив* имају исте вредности само кад обележавају место као циљ кретања и значење „отићи у х“ у смислу „постати х“ (*Уйти...хоть в боцмана*).

Функције слободног инструментала у руском језику су бројније него у српскохрватском и већина их је у нашем језику непозната или застарела. Међу такве спада компаративни инструментал (*работал механиком*), предикативни инструментал (*был механиком*), затим, инструментал пасивне конструкције кад је агенс живо биће (*окоп оставлен ный немцами*), као и инструментал „критерија“ (*он џем и известен*). Ту спада и слободни инструментал у пратилачкој функцији у којој се у српскохрватском јавља само у конструкцији *с + инсџрументџал*.

За предлошки инструментал важи исто што и за слободни, тј. да су честе и бројне семантичке разлике истих конструкција у српскохрватском и руском језику.

Конструкција *между + инсџрументџал* одговара нашим конструкцијама *међу + инсџрументџал* и *између + гениџив*. Темпорална функција везе *за + инсџрументџал* је у нашем језику архаична (тип: *разговаривал за обедом*). Карактеристична вредност конструкције *за + инсџрументџал*, циљ глаголске акције (*Мать послала за ней = Мати је послала џо њу*), код нас је непозната. У месном значењу „иза х“ веза *за + инсџрументџал* се у нашем језику изгубила.

Што се тиче конструкције *с + инсџрументџал*, њене вредности, углавном, одговарају функцијама у српскохрватском језику. Треба истаћи да се у пратилачкој служби, поред слободног инструментала, јавља и веза *с + инсџрументџал*, и то чешће.

У функције ове конструкције, које су нашем језику непознате, спадају и значење узрока и намере, затим, упућивање и супротстављање, као и обележавање предмета обухваћеног психолошком активношћу.

За конструкције *над*, *џод* и *џред + инсџрументџал* ваља истаћи да се јављају и у функцијама које у нашем језику имају везе *изнад*, *исџод* и *исџред + гениџив*.

Од локативних конструкција и њихових функција у руском језику посебно треба нагласити да је конструкција *ѝри + локаѝив* врло жива и богата у значењима, што је једна од дистинкција од српскохрватског стандардног језика у којем се предлог *ѝри* јавља ретко, у тзв. књишким изразима. Занимљиво је такође да се веза *в + локаѝив* у руском језику појављује као допуна предикату и као неправи објекат.

На крају треба поменути да прилози у предлошкој употреби у овај рад нису унети.

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД СРПСКОХРВАТСКИХ ЕКВИВАЛЕНАТА
РУСКОГ ГЕНИТИВА

Табела I

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>слободни гениѝив</i>	<i>слободни акузаѝив</i>
Функција	објекат	
Пример	Не дает прокляты́й враг <i>голови подня́ть</i>	Не да проклетѝ непријатељ <i>главу поди́ти</i>
Конструкција	<i>слободни гениѝив</i>	<i>слободни гениѝив</i>
Функција	аблативност	
Пример	Через лесок шли осторожно, опасаясь <i>засады</i>	Кроз шумицу су ишли пажљиво, бојећи се <i>заседе</i>
Конструкција	<i>слободни гениѝив</i>	<i>слободни акузаѝив</i>
Функција	објекат	
Пример	надо жда́ть <i>конца</i> войны	треба чека́ти <i>крај</i> рата
Конструкција	<i>слободни гениѝив</i>	<i>слободни гениѝив</i>
Функција	време	
Пример	Спустя <i>несколько мину́т</i> к Савелеву подошел Юдин	После <i>неко́лико ѝфрену́така</i> Савеље́ву је пришао Јудин
Конструкција	<i>слободни гениѝив</i>	<i>слободни гениѝив</i>
Функција	посесивност	
Пример	звучали как ша́ги <i>судьбы</i>	одзвањали су као кораци судбине
Конструкција	<i>слободни гениѝив</i>	<i>слободни гениѝив</i>
Функција	партиитивност	
Пример	<i>Неско́лько румын уйало</i>	<i>Неко́лико Румуна је пало</i>

језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>слободни генијив</i>	<i>од + генијив</i>
Функција	поређење	
Пример	Только потому что старше его по званию	Само зато што је старији од њега по чину

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД СРПСКОХРВАТСКИХ ЕКВИВАЛЕНАТА
РУСКОГ ГЕНИТИВА

Табела II

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>о̄ӣ + генијив</i>	<i>од + генијив</i>
Функција	аблативност	
Пример	Не отрываюсь <i>о̄ӣ земли</i> ...	Не одвајајући се <i>од земље</i> окрено он повернул голову нуо је главу
Конструкција	<i>о̄ӣ + генијив</i>	<i>из + генијив</i>
Функција	место — унутрашњост	
Пример	пар с меня — как <i>о̄ӣ солдајскогo ко̄ила</i>	пара (се дизала) са мене — као <i>из војничког казана</i>
Конструкција	<i>о̄ӣ + генијив</i>	<i>са + генијив</i>
Функција	место — површина	
Пример	запах трав подымался <i>о̄ӣ земли</i>	мирис трава дизао се <i>са земље</i>
Конструкција	<i>о̄ӣ + генијив</i>	<i>од + генијив</i>
Функција	директан узрок	
Пример	задохнулся <i>о̄ӣ волнения</i>	изгубио је дах <i>од узбуђења</i>
Конструкција	<i>о̄ӣ + генијив</i>	<i>због + генијив</i>
Функција	индиректан узрок	
Пример	Раны... <i>о̄ӣ вечной сырос̄ӣи и йобоев, снова открылись</i>	Ране су се... <i>због вечӣӣе и удараца</i> поново отвориле влаге
Конструкција	<i>до + генијив</i>	<i>до + генијив</i>
Функција	крајња тачка допирања глаголске акције	
Пример	Они добежали <i>до кус̄ӣов</i>	Дотрчали су <i>до жбунова</i>

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>до + генитив</i>	<i>до + генитив</i>
Функција	крајња тачка у времену	
Пример	<i>До этого бабьего лета</i> еште довоевать надо	<i>До михољског лета</i> треба још ратовати
Конструкција	<i>до + генитив</i>	<i>пре + генитив</i>
Функција	време одмерено према крајњој тачки	
Пример	<i>До войны</i> он был студентом	<i>Пре рата</i> он је био студент
Конструкција	<i>для + генитив</i>	<i>за + акузатив</i>
Функција	намена	
Пример	Я дал несколько папирос <i>для раненых</i>	Дао сам неколико цигарета <i>за рањенике</i>
Конструкција	<i>для + генитив</i>	<i>слободни датив</i>
Функција	намена	
Пример	это все <i>для меня</i> чужое	Све је то <i>мени</i> туђе
Конструкција	<i>для + генитив</i>	<i>ради + генитив</i>
Функција	намера	
Пример	Лиза забыла о том, <i>для чего</i> она приехала	Лиза је и заборавила <i>ради чего</i> је допутовала
Конструкција	<i>с + генитив</i>	<i>с + генитив</i>
Функција	место као горња површина	
Пример	подняла <i>с йолу</i> солдатский ремень	подигла је <i>са йода</i> војнички опасач
Конструкција	<i>с + генитив</i>	<i>из + генитив</i>
Функција	место на питање „одакле?“	
Пример	Придется тогда хозяину съезжать <i>с квартир</i>	Тада мора газда да се исели <i>из сџана</i>
Конструкција	<i>с + генитив</i>	<i>од + генитив</i>
Функција	директни узрок	
Пример	помирают <i>со смеху</i>	умиру од <i>смеха</i>
Конструкција	<i>с + генитив</i>	<i>због + генитив</i>
Функција	индиректни узрок	
Пример	Может он <i>с усмалосџи</i> такой ворчливый	Можда је он <i>због умора</i> тако цандрљив

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>с + генијтив</i>	<i>од + генијтив</i>
Функција	време	
Пример	<i>с некојторого времени он начал огорчать родителей</i>	<i>од неког времена почео је да жалости родитеље</i>
Конструкција	<i>с + генијтив</i>	<i>од + генијтив</i>
Функција	аблативност	
Пример	<i>братъ... деньги с ѱасасѱира узимати... паре од ѱуѱника</i>	
Конструкција	<i>с + генијтив</i>	<i>слободни инсѱрументѱал</i>
Функција	начин	
Пример	<i>Каждый ее день начинался с ѱелефонных звонков</i>	<i>Сваки дан јој је почињао ѱелефонским разговорима</i>
Конструкција	<i>у + генијтив</i>	<i>код + генијтив</i>
Функција	„бављење једног појма у сфери другог“	
Пример	<i>просидели в кабинете у консѱрукѱора</i>	<i>поседели су код консѱрукѱора у кабинету</i>
Конструкција	<i>у + генијтив</i>	<i>од + генијтив</i>
Функција	аблативност	
Пример	<i>больше он не просил зеркал у медсесѱры</i>	<i>више није тражио огледало од болничарке</i>
Конструкција	<i>у + генијтив</i>	<i>слободни акузаѱив</i>
Функција	објекат	
Пример	<i>У него вам не однажды придется брать интервью</i>	<i>Њега ћете морати више пута интервјуисати</i>
Конструкција	<i>у + генијтив</i>	<i>ѱривојни ѱридев</i>
Функција	посесивност	
Пример	<i>Он был в плену у немцев</i>	<i>Био је у немачком заробљеништву</i>
Конструкција	<i>у + генијтив</i>	<i>номинаѱив</i>
Функција	субјекат	
Пример	<i>Фамилия у настѱройѱика была очень смешна</i>	<i>бѱѱимер је имао врло смешно презиме</i>
Конструкција	<i>у + генијтив „Ј“</i>	<i>слободни даѱив</i>
Функција	посесивност	
Пример	<i>Слышу, у него сердце стучит</i>	<i>Чујем, срце му лупа</i>

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>у + генијив</i>	<i>слободни акузатив</i>
Функција	објекат	
Пример	Я спросил <i>у девушки</i> , что такое происходит	Питао сам <i>девојку</i> шта се то дешава
Конструкција	<i>у + генијив</i>	<i>иоред, крај + генијив</i>
Функција	место	
Пример	Прощались мы <i>у входа</i> в землянку	Опраштали смо се <i>иоред(крај)</i> улаза у земуницу
Конструкција	<i>из + генијив</i>	<i>из + генијив</i>
Функција	место потицања	
Пример	Зачем уехала <i>из Москвы</i>	Зашто је отпутовала <i>из Москве</i>
Конструкција	<i>из + генијив</i>	<i>из + генијив</i>
Функција	узрок — унутрашња побуда	
Пример	<i>из жалости</i> к больному юноше уступил ему место	<i>из сажалења</i> према болесном младићу, уступио му је место
Конструкција	<i>из + генијив</i>	<i>од + генијив</i>
Функција	издвајање, изузимање	
Пример	взяла одно <i>из исьем</i>	узела је једно <i>од исама</i>
Конструкција	<i>из + генијив</i>	<i>од + генијив</i>
Функција	порекло	
Пример	солдат <i>из шебля</i> ладный будет	биће <i>од шебе</i> добар војник
Конструкција	<i>из + генијив</i>	<i>од + генијив</i>
Функција	од чега је што	
Пример	человек... состоит... и <i>из слабосией</i>	човек се... састоји... и <i>од мана</i>
Конструкција	<i>из + генијив</i>	<i>са + генијив</i>
Функција	акција	
Пример	вернулся <i>из восьмимесачного илавания</i>	вратио се <i>са осмомесачне иловидбе</i>
Конструкција	<i>из — за + генијив</i>	<i>иза + генијив</i>
Функција	место	
Пример	гляжу, <i>из—за горушки</i> вылезает	гледам, <i>иза брда</i> излази

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>из — за + генијтив</i>	<i>због + генијиву</i>
Функција	узрок	
Пример	Не расстраивайтесь <i>из — за</i>	Не узбуђујте се <i>због њијане будале њљяного дурня</i>
Конструкција	<i>из — њод + генијтив</i>	<i>исњод + генијтив</i>
Функција	место дато оријентационо	
Пример	<i>Из — њод кожаного шлема</i>	<i>Исњод кожног шлема</i> <i>вирио је</i>
	<i>выбивалась повязка</i>	<i>завој</i>
Конструкција	<i>без + генијтив</i>	<i>без + генијив</i>
Функција	одсуствовање нечега	
Пример	Я могу жить <i>без</i>	Могу да живим <i>без</i>
	<i>искусства, но не без шебля</i>	<i>умешности, али не без њебе</i>
Конструкција	<i>вокруг + генијтив</i>	<i>око, около + генијтив</i>
Функција	место	
Пример	Они стояли <i>вокруг</i> <i>меня</i>	Стајали су <i>око</i> <i>мене</i>
Конструкција	<i>њосле + генијтив</i>	<i>њосле + генијтив</i>
Функција	време	
Пример	<i>После чая...</i> <i>провела</i>	<i>После чаја...</i> <i>одвела је</i>
	<i>Потапова на могилу отца</i>	<i>на очев гроб</i>
Конструкција	<i>вдоль + генијтив</i>	<i>дуж + генијтив</i>
Функција	кретање „дуж х“	
Пример	Б. повернул свой катер <i>вдоль</i> <i>сњроля</i>	Б. је окренуо свој брод <i>дуж</i> <i>сњроја (мније)</i>
Конструкција	<i>ради + генијтив</i>	<i>због + генијтив</i>
Функција	узрок	
Пример	<i>ради којорой</i> он <i>сюда</i>	<i>због</i> <i>које</i> је дошао овамо
	<i>приехал</i>	
Конструкција	<i>њипреди + генијтив</i>	<i>исњипред + генијтив</i>
Функција	место испред нечега	
Пример	<i>повел</i> <i>пленного њипреди</i>	<i>повео је</i> <i>заробљеника</i> <i>исњипред</i> <i>себе</i>
	<i>себя</i>	
Конструкција	<i>њозади + генијтив</i>	<i>иза + генијтив</i>
Функција	место иза нечега	
Пример	<i>Позади него</i> <i>стояла</i> <i>молодая</i>	<i>Иза њега</i> <i>стајала је</i> <i>млада жена</i>
	<i>женщина</i>	

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>возле + генийив</i>	<i>йоред + генийив</i>
Функција		место
Пример	<i>Возле здания горкома люди слушали сводку</i>	<i>Йоред зграде горкома људи су слушали билтен</i>
Конструкција	<i>мимо + генийив</i>	<i>йоред + генийив</i>
Функција		место
Пример	<i>прошел он мимо отдела готового платья</i>	<i>прошао је йоред одељења са готовим оделом</i>
Конструкција	<i>около + генийив</i>	<i>йоред + генийив</i>
Функција		место
Пример	<i>На скамейке около иройы сидела девушка</i>	<i>На клупи йоред сйазе седела је девојка</i>
Конструкција	<i>около + генийив</i>	<i>око + генийив</i>
Функција		време
Пример	<i>Около месяца пролежал в госпитале</i>	<i>У болници је лежао око месец дана</i>
Конструкција	<i>меж + генийив</i>	<i>међу + инсйрументйал</i>
Функција		место
Пример	<i>я здесь два года меж белорусов</i>	<i>ја сам овде две године међу Белорусима</i>
Конструкција	<i>среди + генийив</i>	<i>међу + инсйрументйал</i>
Функција		место
Пример	<i>Среди ойобранных им были и евреи</i>	<i>Међу издвојенима било је и Јевреја</i>
Конструкција	<i>йройив + генийив</i>	<i>йройив + генийив</i>
Функција		супротстављање
Пример	<i>они стали бросать йройив нас фронтвые части</i>	<i>стали су да бацају йройив нас трупе са фронта</i>

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД СРПСКОХРВАТСКИ ЕКВИВАЛЕНАТА
РУСКОГ АКУЗАТИВА

Табела III

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>слободни акузаџив</i>	<i>слободни акузаџив</i>
Функција	објекат	
Пример	Осколок мины пробил <i>мою каску</i>	Комадић мине пробио је <i>мој шлем</i>
Конструкција	<i>мимо + акузаџив</i>	<i>иоред, крај + гениџив</i>
Функција	место	
Пример	<i>Мимо меня</i> шагали мои	<i>Поред мене</i> су ишли моји другови товарици
Конструкција	<i>о + акузаџив</i>	<i>о + акузаџив</i>
Функција	место завршетка радње	
Пример	Поднялся он... опираясь <i>рукой о скользкую, мокрую сцену</i>	Устао је... ослањајући се <i>руком о клизав, мокар зид</i>
Конструкција	<i>ио + акузаџив</i>	<i>до + гениџив</i>
Функција	граница глаголске акције	
Пример	Он лежал... <i>ио иоляс накрытый... флагом</i>	Лежао је... <i>до иојаса</i> покривен... заставом
Конструкција	<i>ио + акузаџив</i>	<i>до + гениџив</i>
Функција	крајња тачка у времену	
Пример	не перевелись еще <i>ио сей день</i>	нису нестали ни <i>до данашњег дана</i>
Конструкција	<i>с + акузаџив</i>	<i>око + гениџив</i>
Функција	одмеравање у простору	
Пример	Прошли <i>с километер</i>	Прешли су <i>око километар</i>
Конструкција	<i>ио + акузаџив</i>	<i>на + акузаџив</i>
Функција	циљ, усмеравање	
Пример	Часовые открыли стрельбу <i>ио нас</i>	Стражари су отворили <i>на нас</i> паљбу
Конструкција	<i>иро + акузаџив</i>	<i>о + локаџив</i>
Функција	психолошка и психофизиолошка активност	
Пример	стал рассказывать <i>иро ее сына</i>	почео је причати <i>о њеном сину</i>

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>ѝро + акузатив</i>	<i>на + акузатив</i>
Функција	предмет глаголске акције	
Пример	даже <i>ѝро жажду</i> забыл	чак је и <i>на жеђ</i> заборавио
Конструкција	<i>сквозь + акузатив</i>	<i>кроз + акузатив</i>
Функција	место с краја на крај	
Пример	Как только увидит <i>сквозь ѝроволоку</i> меня, приказывает <i>выйти</i>	Чим ме угледа <i>кроз жицу</i> , наређује да <i>изађем</i>
Конструкција	<i>через + акузатив</i>	<i>кроз + акузатив</i>
Функција	кретање кроз унутрашњост простора	
Пример	Потапов прошел <i>через город</i> , к реке	Потапов је прошао <i>кроз град</i> према реци
Конструкција	<i>через + акузатив</i>	<i>кроз + акузатив</i>
Функција	временски период	
Пример	<i>Через ѝйнадцатьиь</i> минут мы выступим	<i>Кроз ѝейнаесиь</i> минута ћемо кренути
Конструкција	<i>через + акузатив</i>	<i>ѝреко + генитив</i>
Функција	савлађивање простора с краја на крај	
Пример	Мы проходили <i>через ѝюлян</i>	Пролазили смо <i>ѝреко ѝоља</i>
Конструкција	<i>через + акузатив</i>	<i>ѝреко + генитива</i>
Функција	посредништво	
Пример	говорит <i>через ѝреводчика</i>	говори <i>ѝреко ѝреводиоца</i>
Конструкција	<i>за + акузатив</i>	<i>за + акузатив</i>
Функција	остваривање физичког контакта	
Пример	взяла его <i>за рукав</i>	узела га је <i>за рукав</i>
Конструкција	<i>за + акузатив</i>	<i>за + акузатив</i>
Функција	контакт у процесу замене	
Пример	дорого бы дал <i>за глоток</i> воды	много бих дао <i>за гуиљај</i> воде
Конструкција	<i>за + акузатив</i>	<i>за + акузатив</i>
Функција	циљ глаголске акције	
Пример	<i>За ваш усйех!</i> — восторжено кликнул	<i>За ваш усйех!</i> — узбуђено је узвикнуо

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>за + акузатив</i>	<i>за + акузатив</i>
Функција	одређена количина	
Пример	<i>за њињерых</i> работашеш	<i>радиш за</i> петорицу
Конструкција	<i>за + акузатив</i>	<i>(у) месито + генитив</i>
Функција	замена једног лица другим	
Пример	Останьтесь <i>за меня</i>	Останите <i>(у) месито мене</i>
Конструкција	<i>за + акузатив</i>	„у току х“
Функција	временско протицање	
Пример	надо преследоват противника, который <i>за ночь</i> одступил	треба гонити противника који је у <i>јоку ноћи</i> одступио
Конструкција	<i>за + акузатив</i>	<i>иза + генитив</i>
Функција	место с друге стране појма	
Пример	провала Потапова... <i>за роцу</i>	повела је Потапова... <i>иза шумице</i>
Конструкција	<i>за + акузатив</i>	<i>јреко + генитив</i>
Функција	начин	
Пример	закинул его <i>за њлечи</i> ,	пребацио га је <i>јреко рамена</i> , вышел из окопа и зашагал изишао из рова и кренуо
Конструкција	<i>за + акузатив</i>	<i>због + генитив</i>
Функција	узрок	
Пример	Влетит и ...помощнику <i>за њлохое обучение</i> сигнальциков	Добиће своје и ...помоћник <i>због слабе обучености</i> сигналиста
Конструкција	<i>на + акузатив</i>	<i>на + акузатив</i>
Функција	место као горња површина	
Пример	<i>На ситоле</i> стояла... его карточка	<i>На ситолу</i> је стајала... његова карта
Конструкција	<i>на + акузатив</i>	<i>на + акузатив</i>
Функција	усмеравање уз значење циља	
Пример	Вы поедете <i>на фронт</i>	Отићи ћете <i>на фронт</i>
Конструкција	<i>на + акузатив</i>	<i>у + акузатив</i>
Функција	циљ кретања	
Пример	заежал к нему <i>на завод</i>	одлазио је код њега <i>у фабрику</i>

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>на + акузатив</i>	<i>шесторални генитив</i>
Функција	време одмерено према тренутку говора	
Пример	<i>На другой день</i> меня подобрали партизаны	<i>Друго дана</i> су ме покупили партизани
Конструкција	<i>на + акузатив</i>	<i>за + акузатив</i>
Функција	одмерено временско трајање	
Пример	Горелов <i>на мгновение</i> увидел четкое отражение своего лица	Горелов је <i>за тренутак</i> видео јасни одраз свога лица
Конструкција	<i>на + акузатив</i>	<i>на + акузатив</i>
Функција	директно локализовано време	
Пример	<i>уйдешь... годика на два, на шри</i>	отићи ћеш... <i>на две, на шри</i> године
Конструкција	<i>на + акузатив</i>	<i>на + акузатив</i>
Функција	намена	
Пример	оба <i>на вопрос...</i> гордо ответили	обојица су <i>на питање...</i> гордо одговорили
Конструкција	<i>на + акузатив</i>	<i>слободни акузатив</i>
Функција	одмеравање у простору	
Пример	отстоял от минного поля <i>на добрые две мили</i>	од минског поља био је удаљен <i>добре две миље</i>
Конструкција	<i>под + акузатив</i>	<i>под + акузатив</i>
Функција	место испод датог појма	
Пример	сел <i>под дерево</i>	<i>сео је под дрво</i>
Конструкција	<i>под + акузатив</i>	<i>за + акузатив</i>
Функција	намена	
Пример	приспособил <i>под табак</i>	подесио је <i>за дуван</i>
Конструкција	<i>под + акузатив</i>	<i>на + акузатив</i>
Функција	директно локализовано време	
Пример	Негреба <i>под зной шум</i> вынул из сумки гранату	Негреба је <i>на тоу галаму</i> извадио гранату из торбе
Конструкција	<i>под + акузатив</i>	<i>у + акузатив</i>
Функција	време обележено статички	
Пример	<i>под утро</i> замолчал	<i>у зору</i> је ућутао

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>їод + акузайїв</i>	<i>на + акузайїв</i>
Функција	критериј „на основу х“	
Пример	<i>їод зарїлайїу</i> ни у кого... не займешь	<i>на їлайїу</i> ни од кога... не можеш позајмити
Конструкција	<i>їод + акузайїв</i>	<i>уз + акузайїв</i>
Функција	пратилачка	
Пример	вагоны замерли <i>їод</i> <i>устїалый</i> вскрик паравоза	вагоны су стали <i>уз уморан їисак</i> локомотиве
Конструкција	<i>в + акузайїв</i>	<i>у + акузайїв</i>
Функција	циљ кретања	
Пример	Мы пошли <i>в їоселок</i>	Пошли смо <i>у насеље</i>
Конструкција	<i>в + акузайїв</i>	<i>о + акузайїв</i>
Функција	место завршетка глаголске радње	
Пример	упираясь ногами <i>в соломенную сїенку</i> салаша	одупирући се ногама <i>о сламени</i> <i>зид</i> колибе
Конструкција	<i>в + акузайїв</i>	<i>їо + локайїв</i>
Функција	захватање појединих тачака неке површине	
Пример	ударял ладоняма себе <i>в лицо</i>	ударао се длановима <i>їо лицу</i>
Конструкција	<i>в + акузайїв</i>	<i>од + генийїв</i>
Функција	део целине	
Пример	Маленький дом всего <i>в їри комнаїы</i> стоял на горе	Мала кућица <i>од свега їри собе</i> стајала је на брду
Конструкција	<i>в + акузайїв</i>	<i>їо + локайїв</i>
Функција	начин	
Пример	рукав Юдина... разрезан <i>во всю длину</i>	рукав Јудина... расечен је <i>їо</i> <i>целој дужини</i>
Конструкција	<i>в + акузайїв</i>	<i>у + акузайїв</i>
Функција	„постати х“, „отићи у х“	
Пример	Уйти... хоть <i>в боцмана</i>	Отићи... макар <i>у морнарїчке на-</i> <i>реднице</i>
Конструкција	<i>в + акузайїв</i>	<i>кроз + акузайїв</i>
Функција	радња управљена средишњим делом датог појма	
Пример	Снега тускло светили <i>в окна</i>	Снег се мутно светлуцао <i>кроз</i> <i>їрозоре</i>

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>в + акузатив</i>	<i>у + локатив</i>
Функција	време схваћено статички „када?“	
Пример	я вспоминал об этом <i>в самые страшные минуты</i> боя	сећао сам се тога <i>у најтежим</i> тренуцима битке
Конструкција	<i>в + акузатив</i>	<i>на + акузатив</i>
Функција	време директно локализовано	
Пример	В пивнушку... <i>в йраздники</i> заходит	У пивницу... одлази <i>на йраз-</i> <i>нике</i>
Конструкција	<i>в + акузатив</i>	<i>йтемйорални генитив</i>
Функција	време одмерено према тренутку говора	
Пример	Была <i>в йрошлом году</i> дома	<i>Прошле године</i> била је код куће
Конструкција	<i>в + акузатив</i>	<i>слободни акузатив</i>
Функција	објекат	
Пример	Не хочу играть <i>в йрепъего</i>	Нећу да будем <i>сувишан йрећи</i> <i>лишнего</i>

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД СРПСКОХРВАТСКИХ ЕКВИВАЛЕНАТА
РУСКОГ ИНСТРУМЕНТАЛА

Табела IV

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>слободни инсйрументйал</i>	<i>слободни инсйрументйал</i>
Функција	оруђе	
Пример	вытирает <i>вейшошью</i> чумазое лицо	брише <i>крийом</i> умазано лице
Конструкција	<i>слободни инсйрументйал</i>	<i>слободни инсйрументйал</i>
Функција	уз глагол <i>гордийсья</i> (<i>йносити се</i>)	
Пример	но русским <i>званием</i> гордись али руским <i>именом</i> се поноси	
Конструкција	<i>слободни инсйрументйал</i>	<i>номинатив</i>
Функција	предикативни инструментал	
Пример	Когда я еще не был <i>механиком</i>	Кад још нисам био <i>механичар</i>

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>слободни инструментал</i>	<i>у + акузатив</i>
Функција	начин	
Пример	развернулись <i>редкой цейью</i>	развили су се у <i>разбијене сирење</i>
Конструкција	<i>слободни инструментал</i>	<i>као + номинатив</i>
Функција	„компаративни“ инструментал	
Пример	В городе <i>крававы цвейком</i> распускался... пожар	У граду се као <i>кравави цвей</i> раз- буктао... пожар
Конструкција	<i>слободни инструментал</i>	<i>номинатив</i>
Функција	пасивна конструкција	
Пример	линия окопов, оставленных <i>немцами</i> ночью	линија ровова коју су <i>Немци</i> ноћу напустили
Конструкција	<i>слободни инструментал</i>	<i>с + инструментал</i>
Функција	пратилачки инструментал	
Пример	товарищи встретили его <i>такой искренней радостью</i>	другови су га дочекали <i>са тако</i> <i>искреном радошћу</i>
Конструкција	<i>слободни инструментал</i>	<i>у + локатив</i>
Функција	начин	
Пример	Они шли <i>йлойными</i> <i>колонами</i>	Ишли су у <i>густим колонама</i>
Конструкција	<i>слободни инструментал</i>	<i>на + акузатив</i>
Функција	уз глагол <i>йахнуць (мирисаи)</i>	
Пример	пахнет в такую пору и <i>хлебом и сеном</i>	у ово време мирише и <i>на жийо</i> и <i>на сено</i>
Конструкција	<i>слободни инструментал</i>	<i>слободни генитив</i>
Функција	уз повратне глаголе	
Пример	в Кронштадте займетесь <i>асйфрономией</i>	у Кронштату ћете се латити <i>ас-</i> <i>йфрономие</i>
Конструкција	<i>слободни инструментал</i>	<i>йо + локатив</i>
Функција	критериј	
Пример	Но среди других заметен <i>сильным и соразмерным</i> <i>сложением и красотой</i>	Међу другима је запажен <i>йо</i> <i>снажној и складној грађи и ле-</i> <i>йойи</i>

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД СРПСКОХРВАТСКИХ ЕКВИВАЛЕНАТА
РУСКОГ ИНСТРУМЕНТАЛА

Табела V

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>между + инструменџал</i>	<i>између + генџиив</i>
Функција	место омеђено двама појмовима	
Пример	<i>Между небом и землей</i>	<i>Између неба и земље</i> косо је пронаискось летел редкий снег
Конструкција	<i>между + инструменџал</i>	<i>међу + инструменџал</i>
Функција	група унутар које се нешто догађа	
Пример	что такое происходит <i>между</i> нешто се догађа <i>међу</i> њеним <i>ее больными</i> болесницима	
Конструкција	<i>за + инструменџал</i>	<i>за + инструменџал</i>
Функција	уз глагол <i>сидеть (седеџи)</i>	
Пример	<i>за сџолом</i> сидит один...	<i>за сџолом</i> седи један...
Конструкција	<i>за + инструменџал</i>	<i>за + инструменџал</i>
Функција	уз глаголе кретања	
Пример	<i>румины кинулись за ними</i>	<i>Румуни су појурили за њима</i>
Конструкција	<i>за + инструменџал</i>	„за време х“
Функција	временско трајање	
Пример	<i>разговарывал за обедом</i>	<i>за време ручка</i> разговарао је са Лидијом
Конструкција	<i>за + инструменџал</i>	<i>џосле + генџиив</i>
Функција	време дато оријентационо	
Пример	В этой свежести <i>за којорой</i> У овој свежини <i>џосле</i> које већ уже начинается ночь настаје ноћ	
Конструкција	<i>за + инструменџал</i>	<i>џо + акузайив</i>
Функција	циљ акције	
Пример	<i>Мать послала за ней соседскую девочку</i>	<i>Мати је послала суседову девојчицу џо њу</i>
Конструкција	<i>за + инструменџал</i>	<i>слободни акузайив</i>
Функција	објекат	
Пример	<i>гнался за зџим немцем</i>	<i>гонио је тог Немца</i>

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>за + инсјруменџал</i>	<i>иза + гениџив</i>
Функција	место с друге стране датог појма	
Пример	<i>За њерегородкой</i> похрапывал <i>Иза њреграде</i> је хркао отац отец	
Конструкција	<i>с + инсјруменџал</i>	<i>с + инсјруменџал</i>
Функција	социјатив	
Пример	<i>осталась одна с дочерью</i>	остала је сама <i>са ћерком Варјом Варей</i>
Конструкција	<i>с + инсјруменџал</i>	<i>с + инсјруменџал</i>
Функција	пратилачка	
Пример	смотрел на него <i>с улыбкой</i> гледао га је <i>са осмехом</i>	
Конструкција	<i>с + инсјруменџал</i>	<i>с + инсјруменџал</i>
Функција	карактеристична појединост	
Пример	<i>с коробкой</i> в рукав Рогов вошел в домик	<i>са куџијом</i> у рукама Рогов је ушао у куџицу
Конструкција	<i>с + инсјруменџал</i>	<i>џемјорални гениџив</i>
Функција	време у протицању	
Пример	<i>С каждым днем</i> я слабел	<i>Сваког дана</i> сам све више слабио все более
Конструкција	<i>с + инсјруменџал</i>	<i>због + гениџив</i>
Функција	узрок	
Пример	предполагает...насмешливость очекује...подсмех <i>због свог џо-к ней с ег џолауџџомайџом</i> <i>луауџџомайџа</i>	
Конструкција	<i>с + инсјруменџал</i>	<i>ради + гениџив</i> (или <i>намерна реченица</i>)
Функција	циљ, намера	
Пример	ходили <i>с визиџом</i> к французам	ишли су код Француза <i>ради џо-сеџе (...да их џо-сеџе)</i>
Конструкција	<i>с + инсјруменџал</i>	<i>џрема + даџив</i>
Функција	усмереност глаголске акције	
Пример	как они <i>с нашими раненными и мирным населением</i> обращаются	како поступају <i>џрема нашим раницима и цивилном сџановниџиџу</i>

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>с + инсџрументџал</i>	<i>на + акузаџив</i>
Функција	психолошка активност	
Пример	А <i>я с ней</i> попросту свыкса А ја сам се <i>на њу</i> једноставно навикао	
Конструкција	<i>с + инсџрументџал</i>	<i>џроџив + генџив</i>
Функција	супротстављање	
Пример	Каменев помедлил, <i>борясь с собсџвенным смущением</i>	Кеменев је причекао <i>бореџи се џроџив власџиџе збуџеносџи</i>
Конструкција	<i>над + инсџрументџал</i>	<i>над + инсџрументџал</i>
Функција	место изнад датог појма	
Пример	исправила колокољчик <i>над</i> поправила је звонце <i>над враџиџа дверџу</i>	
Конструкција	<i>над + инсџрументџал</i>	<i>изнад + генџив</i>
Функција	надмашивање	
Пример	друг другу <i>над головами</i>	један другоме су <i>изнад глава</i> до- весла передавали давали весла
Конструкција	<i>над + инсџрументџал</i>	<i>о + локаџив</i>
Функција	материјална садржина	
Пример	она думала <i>над своей ролю</i> размишљала је <i>о својој улози</i>	
Конструкција	<i>над + инсџрументџал</i>	<i>џреко + инсџрументџал</i>
Функција	просторни однос	
Пример	возникли...формы моста, опрокинутого <i>над бурной</i>	појавиле су се контуре моста <i>пребаченог џреко немирне реке</i>
Конструкција	<i>џод + инсџрументџал</i>	<i>џод + инсџрументџал</i>
Функција	место с доње стране датог појма	
Пример	<i>Под ..сџволами</i> сосен лежали <i>Под..боровим сџаблџма</i> лежали ...солдаты су...војници	
Конструкција	<i>џод + инсџрументџал</i>	<i>џод + инсџрументџал</i>
Функција	подручје на којем се испољава неко својство	
Пример	люди... <i>џод его џером</i> живут људи... <i>џод његовим џером</i> живе гдето на втором плане негде у другом плану	

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>йод + инсџрументџал</i>	<i>йод + инсџрументџал</i>
Функција	назив који једно лице узима место другог	
Пример	Я <i>йод зџим именем</i> и в сводке Информбуро выступала	Ја сам се <i>йод џим именом</i> појав- љивала и у билтену Информ- бироа
Конструкција	<i>йод + инсџрументџал</i>	<i>йод + инсџрументџал</i>
Функција	узрок стања	
Пример	не хочу чтобы ему пришлось нећу да се пати <i>йод фашистџич-</i> <i>страдать йод фашистџским ким јармом</i> <i>игом</i>	
Конструкција	<i>йод + инсџрументџал</i>	<i>исйод + гениџив</i>
Функција	ниже од датог појма	
Пример	внизу <i>йод горой</i> бренчали пустыми ведрами	доле <i>исйод брда</i> звониле су (жене) празним ведрима
Конструкција	<i>йод + инсџрументџал</i>	<i>исйод + гениџив</i>
Функција	с доње стране	
Пример	полоска света <i>йод дверью</i> не погасла	траг светлости <i>исйод враџију</i> није се угасио
Конструкција	<i>йод + инсџрументџал</i>	<i>с + инсџрументџал</i>
Функција	карактеристична појединост	
Пример	мы к ним <i>йод веслами</i> на вельботе пошли	ми смо к њима ишли на бродском чамцу са <i>веслама</i>
Конструкција	<i>йеред + инсџрументџал</i>	<i>йред + инсџрументџал</i>
Функција	насупротив датог појма	
Пример	<i>Перед дверью осџановилсџ</i>	Зауставио се <i>йред враџима</i>
Конструкција	<i>йеред + инсџрументџал</i>	<i>исйред + гениџив</i>
Функција	с предње стране појма	
Пример	медлено прошел <i>йеред</i>	полако је прошао <i>исйред сџироја</i> <i>сџроем</i>
Конструкција	<i>йеред + инсџрументџал</i>	<i>йоред + гениџив</i>
Функција	поред „х“	
Пример	Он опустился <i>йеред</i> <i>кроватџкой</i> на колени	Клекнуо је <i>йоред крџевиџиџа</i>
Конструкција	<i>йеред + инсџрументџал</i>	<i>йре + гениџив</i>
Функција	време	
Пример	<i>Перед войной...</i> сказал ей	<i>Пре рџа...</i> јој је рекао

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>йеред + инструменџал</i>	<i>слободни инструменџал</i>
Функција	изазивач акције	
Пример	переклонение <i>йеред искусством</i>	усхићење <i>умейношћу</i>

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД СРПСКОХРВАТСКИХ ЕКВИВАЛЕНАТА
РУСКОГ ЛОКАТИВА

Табела VI

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>о + локаџив</i>	<i>о + локаџив</i>
Функција	психофизиолошка и психолошка активност	
Пример	Доложитъ ли командиру <i>о некойной ошибке</i>	Обавестити ли командира <i>о нехваљивој грешци</i>
Конструкција	<i>о + локаџив</i>	<i>на + акузаџив</i>
Функција	материјална садржина психолошке активности	
Пример	Они совсем забыли <i>о присутвий пассажира</i>	Они су сасвим заборавили <i>на</i> присуство путника
Конструкција	<i>о + локаџив</i>	<i>за + акузаџив</i>
Функција	предмет психолошке активности	
Пример	пускай мать подольше не узнает <i>о его несчастье</i>	нека мати што дуже не сазна за његову несрећу
Конструкција	<i>йри + локаџив</i>	<i>йри + локаџив</i>
Функција	тзв. „књишки“ изрази	
Пример	Захватив немецкие позиции и нося <i>йри этом</i> потери	Пошто су заузели немачке положаје и <i>йри томе</i> имали губитке
Конструкција	<i>йри + локаџив</i>	<i>йоред + генџив</i>
Функција	просторни однос	
Пример	который...был <i>йри раненных</i>	који је...био <i>йоред</i> рањеника
Конструкција	<i>йри + локаџив</i>	<i>код + генџив</i>
Функција	бављење једног појма у сфери другога	
Пример	партбилет остался <i>йри мне</i>	партијска књижица је остала <i>код мене</i>

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>ѝри + локаѝив</i>	<i>слободни даѝив</i>
Функција	уз глагол <i>ѝрисусѝвовайѝ</i> (<i>ѝрисусѝвовайѝ</i>)	
Пример	Присутствующий <i>ѝри</i> <i>разговоре ѝолийрук...сказал</i>	Политрук који је присуствовао <i>разговору...је рекао</i>
Конструкција	<i>ѝри + локаѝив</i>	„за време х“
Функција	временско протицање	
Пример	<i>ѝри немцах</i> здесь помещалась комендатура	<i>за време Немаца</i> овде се налазила командатура
Конструкција	<i>ѝри + локаѝив</i>	„приликом х“
Функција	истовременост	
Пример	<i>При сборке...ошупаю</i> каждую деталь	<i>Приликом моѝиѝрања...опи-</i> вам сваки део
Конструкција	<i>ѝри + локаѝив</i>	<i>ѝреко + гениѝив</i>
Функција	посредништво	
Пример	соединил Дородных... <i>ѝри</i> <i>ѝосредѝиве „Олења“ — с</i> <i>„большим хозяином“</i>	спојио је Дородних... <i>преко</i> <i>„Јелена“ — с „великим газдом“</i>
Конструкција	<i>на + локаѝив</i>	<i>на + локаѝив</i>
Функција	место	
Пример	остановил <i>на ней</i> взгляд	зауставио је <i>на њој</i> поглед
Конструкција	<i>на + локаѝив</i>	<i>у + локаѝив</i>
Функција	место у унутрашњости појма	
Пример	работал я механиком <i>на</i> <i>одном</i> из заводов	радио сам као механичар <i>у јед-</i> <i>ној</i> од фабрика
Конструкција	<i>на + локаѝив</i>	<i>на + локаѝив</i>
Функција	директно локализовано време	
Пример	<i>на ѝроводах...жена</i> и проплакала	<i>на исѝрађају...жена</i> се и за- плакала
Конструкција	<i>на + локаѝив</i>	<i>у + локаѝив</i>
Функција	време схваћено статички	
Пример	<i>На войне...люди</i> делаютя луч	<i>У райѝу...људи</i> постају бољи луч
Конструкција	<i>на + локаѝив</i>	„за време х“
Функција	временско протицање	
Пример	<i>На войне</i> едва ли свидимся <i>За време райѝа</i> тешко да ћемо се још видети	

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>на + локалтив</i>	<i>ради + генитив</i>
Функција		циљ, намера
Пример	Он вернулся в свой полк, стоявший в глубоком тылу <i>на йойолнении</i>	Он се вратио у свој пук који је био у дубокој позадини <i>ради йойуњавања</i>
Конструкција	<i>на + локалтив</i>	<i>слободни инструментал</i>
Функција		средство
Пример	гуляй куда хочешь <i>на машине</i>	иди колима куд год хоћеш
Конструкција	<i>в + локалтив</i>	<i>у + локалтив</i>
Функција		место
Пример	Это было вечером <i>в городском саду</i>	То је било увече <i>у градском парку</i>
Конструкција	<i>в + локалтив</i>	<i>на + локалтив</i>
Функција		место на површини
Пример	<i>В небе</i> ни облачка	<i>На небу</i> ни облачка
Конструкција	<i>в + локалтив</i>	<i>у + акузатив</i>
Функција		место завршетка радње
Пример	Увязнув по колени <i>в снегу...</i> увидел мать	Упавши до колена <i>у снег..</i> угледао је мајку
Конструкција	<i>в + локалтив</i>	<i>у + локалтив</i>
Функција		време дато оквирно
Пример	Потапов был <i>в йрошлом</i> ...механиком	Потапов је <i>у йрошлости</i> био ...механичар
Конструкција	<i>в + локалтив</i>	<i>у + акузатив</i>
Функција		временска статика
Пример	<i>В йоловине</i> второго он растолкал юдина	<i>У йола</i> два он је продрмао Јудина
Конструкција	<i>в + локалтив</i>	<i>слободни генитив</i>
Функција		време одмерено према моменту говора
Пример	Помните Крым <i>в двадцатъ</i> <i>сестьмом</i> году	Сећате ли се Крима <i>двадесет</i> <i>седме</i> године
Конструкција	<i>в + локалтив</i>	<i>у + локалтив</i>
Функција		стање субјекта
Пример	Лиза <i>в гнев</i> е скомкала листок	Лиза је <i>у лујини</i> згужвала писамце

Језик	руски	српскохрватски
Конструкција	<i>в + локаџив</i>	<i>номинаџив</i>
Функција	предикативност	
Пример	Ты... <i>в королях</i> журналистики Ти си... <i>краљ</i> новинара ходишь	
Конструкција	<i>в + локаџив</i>	<i>слободни акузаџив</i>
Функција	објекат	
Пример	Она так нуждалась тогда Њој је тада тако био потребан <i>в совете, хойя бы в учасџии</i> <i>саветџи</i> или макар <i>саосећање</i>	
Конструкција	<i>в + локаџив</i>	<i>у + локаџив</i>
Функција	начин	
Пример	Мы же это хранили То смо чували <i>у џајности</i> <i>в секретџе</i>	
Конструкција	<i>в + локаџив</i>	<i>у + локаџив</i>
Функција	карактеристична појединост	
Пример	зачем здесь гость <i>в орденџах</i> шта ће овде гост <i>у ордењу</i>	
Конструкција	<i>џо + локаџив</i>	<i>џо + локаџив</i>
Функција	време	
Пример	<i>џо џриходе</i> в базу <i>џо доласку</i> у базу	

Момчило Злајановић

ТОПОНИМИ ПОЉАНИЦЕ

*Успомени наставника
Зарија Сјанковића из Власа.*

Пољаница је издвојена област која обухвата горњи ток слива Ветернице, а почиње близу Врања од планине Гоча. „То је управо басен са свих страна омеђен венцима планинским“.¹ Налази се, дакле, између Гоча, Грота, Кукавице, Клисуре (средњег тога Ветернице), Копиљака и Орлове чуке.

Географски положај Пољанице је такав да су туда пролазили или боравили многи народи, што се огледа и у ономастици.

У средњем веку ова планинска котлина је представљала спону између неколике стратегијске области државе Немањића. Граничила се са жупом Врања, са Дубочицом и с Кривом Реком. У близини је био знаменит град и рудник сребра Ново Брдо. Долином Ветернице вероватно је водио важан пут.

У Пољаници постоје градишта, селишта, црквишта, манастиришта и стара гробља на основу чега се може закључити да је овде било људских насеља и у давној прошлости.

Средњовековно српско становништво је много страдало од Турака, а и исељавало се, тако да је број староседелачких породица у пољаничким селима релативно мали. Највише је досељеника и то из XVII и из прве половине XVIII столећа.

Према Ристи Николићу „најстарији елеменат у Пољаници“ је у ствари „мешавина влашко-српског становништва“.² Влашко-српског су порекла, на пример, родови Баба Иванинци и Бунушанци у Власу. На постојање влашког етничког елемента указују и топоними: Влашки камен (Дреновац), Власе (село), Влашки рид (Градња), Влашки кладанац и Влашке крушке (Стрешак), Драголин (Големо Село, Влашке шуме (Урманица), Влашке ливаде (Станце), Тумба (село), итд. Овде су боравили и влашки цигани. Назив за извор Гадура у Стрешку свакако је циганског порекла.

¹ Риста Т. Николић, *Пољаница и Клисура*, Насеља српских земаља, књига III, Београд, 1905, 4.

² Риста Т. Николић, нав. рад. 114.

У другој половини XVIII и у првој половини XIX века, све до 1878. године, у пољаничким насељима су живели и Албанци (у Дреновцу, Добрејанцу, Секирју, Драгобужду, Лалинцу, Трстени и у другим). Због тога је сасвим разумљиво што је изванредан број назива албанског порекла: Дардиште, Јакупова њива, Рецино (Дреновац); Ибишово, Бајрамов кладанац, Зеџиров кладанац (Добрејанце); Асаново, Зумберово, Јашаров рид (Секирје); Османов чукар, Церифес, Љомино приче (Лалинце); Бајрамово, Маљокова ливада, Феризово (Трстена).

Поједини називи у Пољаници су грчког порекла: Пиљот (кладанац у Крушевој Глави), Синорје (потес у Острој Глави) и Тупан (чесма у Стрешку).

Географ Риста Николић је почетком овога века вршио антропо-географска испитивања у Пољаници. У Посебном делу својега рада (у опису сваког села) дао је хидрониме и орониме, што ми је много помогло у раду на терену.

Звездана Павловић је проучила називе извора у Пољаници и објавила интересантан рад „Називи извора у области Пољанице и Клисуре“.³

У орониму *Облик* писао је професор Миливој Павловић.⁴

Драгоцен запечања о говору Пољанице оставио нам је, такође, Риста Николић.⁵ Његове констатације се у нечему могу допунити. По њему „реч *шиб* употребљује се редовно у смислу шуме или горе (крупне)“ У више села смо се уверили да овом речју Пољанчани означају густо шипражје. „Шиб је густак, ситнар, не може да се прође“, — говорили су ми старији људи. Реч *џриче* је честа у Пољаници, али она не значи само присоје него најчешће храстову шуму с камењаром. Иначе, у говору млађег света уочавају се утицаји књижевног језика. Може да се чује: *река* и *река*, *глава* и *глава*, *сед* и *сед* и сл.

О говору Пољанице писао је Владимир Стевановић.⁶

Испитивања сам обавио у јесен 1972. и у лето 1973. године у: Дреновцу, Добрејанцу, Секирију, Смиловићу, Урманици, Ушевцу, Станцу, Рождацу, Драгобуну (сматра се да је то махала села Власа), у Власу, Големом Селу, Градњи, Крушевој Глави, Стрешку Мијаковцу, Тумби, Студени, Лалинцу, Мијовцу, Острој Глави, Дупељеву и у Трстени. Риста Николић је Дрезговицу рачунао као посебно село. Данас је то махала села Секирја.

³ Звездана Павловић-Стаменковић, *Називи извора у области Пољанице и Клисуре*, Лесковачки зборник, XI, 1971, 121—134.

⁴ Миливој Павловић, *Ороними Облик и Св. Илија*, Врањски гласник, књ. VII, 1971, 275—278.

⁵ Риста Т. Николић, нав. рад, 134—137.

⁶ Владимир Стевановић, *Говор Пољанице*, Врањски гласник, књ. V, 1969, 399—422.

ДРЕНОВАЦ

- АЈДУЧКИ КЛАДАНАЦ, м — чесма у буковој шуми поред српско-турске границе до 1912. године. „Бемо на Ајдучки кладанац“.
- АЛИТОВ ГРОБ, м — увала, њиве. На том месту су српски граничари почетком овог века убили качака Алита Авдилија.
- АСЛАНОВА ЊИВА, ж — њиве. Власник им некада био Аслан.
- БАРА, ж — мочварно земљиште.
- БАРИЦЕ, ж — шума са много барица.
- БАЧЕВИШТЕ, н — ливаде, шума, пашњак. Раније су ту биле дреновачке бачије.
- БЕРЊАК, м — ливаде. „Идемо у Берњак“.
- БИЉАНИЧКА РЕКА, ж — поток.
- БОЈНА ПАДИНА, ж — падина, њиве.
- БРАЙМОВА ТРШЕВИНА, ж — ливаде усред шуме. Искрчена је букова шума. Ранији власник био Албанац Браим.
- БУМБУЛЕ, н — брдашце. Турска реч бумбуле овде обично значи сасвим мало узвишење. „Седмо на Бумбуле“.
- БУЦИНА ЊИВА, ж — њиве.
- ВЕЉИЧКОВА ЊИВА, ж — њиве, коса.
- ВЕТЕРНИЦА, ж — река. „Њива ми је до Ветерницу“.
- ВИСОКА ЧЕШМА, ж — извор. Раније је вода с овог извора изшла корубом и падала са висине.
- ВЛАШКИ КАМЕН, м — њиве. Постоје и каменови.
- ВОДНА ДОЛИНКА, ж — поточић. Лети има сасвим мало воде, али како у близини нема нигде извора, ово место зову „водно“.
- ВРТЕШКА, ж — њиве на брду (у кругу). „Овце су у Вртешку“.
- ВУЧИЋ, м — густа шума и њиве.
- ГАРВАНИЦА, ж — храстова шума у којој се много легу гавранови.
- ГАРИНА, ж — букова шума и неплодне њиве. „Волóви су у гаринску шуму“.
- ГОВЕДАРНИШТЕ, н — шума и пашњак. Лети се ту чувају говеда.
- ГОЛЕМА МЕЂИНА, ж — њиве.
- ГОЛЕМО ДРВО, н — брдо. На брду је био огроман хрост. Ту су се скупуљале крстоноше из Дреновца.
- ГОЛО ПРИЧЕ, н — ретка шума и голет. Присојно место.
- ГОРЕТИНЕ, ж — њиве, шуме. Паљена је шума. „Свиње су у горетинске њиве“.
- ГОРЊА МАЛА, ж — махала поред Биљаничког потока. „Овце су у горњомалске њиве“.
- ГОЧ, м — планина између Врања и Пољанице. „Идемо на Гоч“.
- ГРАДИШТЕ, н — букова шума и њиве. Постоји ограђен простор. „Сече градишку шуму“.
- ГРАШИШТЕ, н — њиве.
- ГРЕБЕЉ, м — букова шума, гребен.
- ГРОТ, м — заобљен планински врх.
- ГУСТАК, м — ситна шума (леска, габер, трње). „Секја густачки габер“.
- ДАВИДОВ ГРОБ, м — њиве и шума. Ту је сахрањен Србин Давид. „Бија сам на Давидов гроб“.
- ДАРОИШТЕ, н — њиве. Власник се звао Дарда.
- ДЕВОТИНСКЕ ЛИВАДЕ, ж — ливаде. „Наћомо се у Девотинске ливаде“.
- ДИСИН ГОЧ, м — њиве. „Беу у Дисин гоч“.
- ДЛИБОКВИЦЕ, ж — увала, њиве, ливаде, мањи поток. Поток се другојачије назива и *Речица*. „Замрзла длибóквичка вода“.
- ДОЊА МАЛА, ж — махала.
- ДРЕНОВАЦ, м — планинско село. Становници: Дреновчани и Дреновчанке. „Голем је дреновачки атар“. „Идем у Дреновац“.
- ДОСТАНОВО, н — њиве и ливаде. Цео потес је пре 1878. године припадао Албанцу Достану.
- ЂУБРИШТЕ, н — њива.
- ЂУРЂЕВА ЛИПА, ж — њиве и букова шума.
- ЖЕЖНИЦА, ж — кржљава шума. Присојно место. „Неје добра жéжничка шума“.
- ЖИВКОВА ЛИВАДА, ж — ливаде.

ЗМИЈАРНИК, м — шума и камење. Има много змија. „Тој је змијарнички камен“.
 ЗУМБЕРКА, ж — поток који тече кроз ливаде које су припадале неком Зумберу.
 ИГРИШТЕ, н — пропланак у буковој шуми. Ту се играју овчари. „Били сто на Игриште“.

ЈАВОР, м — њиве и јаворово дрвеће.

ЈАГЊИЛО, н — шума, њиве и неколико кућа. „Изоране су јагњилске њиве“.

ЈАКУПОВА ЊИВА, ж — њиве.

ЈАНКОВА ЛИВАДА, ж — ливада.

ЈАЊИНО ЛИВАЧЕ, н — ливада. „Бија сам у Јањино ливаче“.

ЈАСЕНОВИЦА, ж — махала и планинска коса. „Идем у јасеновачке њиве“.

ЈАСЕЊЕ, н — шума у којој има и јасенова.

ЈАСИКАР, м — букова шума у којој расту и јасике.

ЈЕЗЕРО, н — паша, њиве, шума. „Тера свиње у Језеро“.

ЈЕЗЕРСКИ ЧУКАР, м — брдо близу потеса Језеро. „Свиње су на Језерски чукар“.

ЈЕЛЕЗОВА ЛИВАДА, ж — храстова и букова шума.

ЈЕТАРНИК, м — храстова шума и њиве. Некада су се овде скривали одметници од власти.

КАПЕНЕК, м — шума и ливаде.

КЛАДАНЧИКИ, н — букова шума. У њој је више малих извора („кладанчики“). „Бемо куде Кладанчики“.

КЛАД'НЧИНА, ж — извор поред великих букви. Сматра се да је вода лековита. Прича се да се ту скривају вампири.

КЉУЧАНИЦА, ж — махала. Ту се састају потоци и „правив кључ“. „Идем у кључаначке њиве“.

КОВАЧЕВО ТРЉЕ, н — њиве.

КОПАНА АРНИЦА, ж — необрађена земља. Дреновчани на том месту копају папрат.

КОРУПЧЕ, н — извор у шуми. Раније се ту налазила мала коруба.

КОТЛИНА, ж — ливаде, увала.

КРАГУЈЕВАЦ, м — букова и храстова шума. Стрмо место. „Дошја сам из Крагујевац“.

КРАГУЈЕВАЧКО ПРИЧЕ, н — храстова шума, пристojно место.

КРИВО ДРВО, н — букова и борова шума. Раније расла огромна и крива буква.

КРУШКАР, м — букова шума у којој расту и дивље крушке.

КРША, ж — стрма страна, сада обрасла буковом шумом. Земљиште је са многим увалама, испресецано, „искршено“.

КУСИ РИД, м — брдо, шума, њиве. „Отидоше у Куси рид“.

ЛЕШТАР, м — лескова шума.

ЛИВАДЕ, ж — махала. Има много ливада. „Орамо ливадске њиве“.

ЛИТИ КАМЕН, м — потес. Налазе се стене.

ЉАК, м — шума, папрат. Некадашњи власник звао се Љак.

МАЈДАН, м — потес код Девотина. Шума, и ровине. Некада копана руда.

МАЈЕВАЦ, м — махала. „Видив се мајевачке куће“.

МАЛИ ГРЕБЕЉ, м — стрмо земљиште, шуме, њиве.

МАЛИ ДЕВОТИН, м — ливаде, њиве и забрани.

МАЛА КРША, ж — испресецано („искршено“) земљиште. „Овце су у Малу кршу“.

МАЛА ОСТРУШКА, ж — букова шума.

МАНАСТИР, м — њиве, шума, Ту се, по предању, налазио манастир са богатим имањем. Иначе, постоје остаци неке цркве.

МАНАСТИРСКА ДОЛИНА, ж — поток.

МАТИ ЧУКАР, м — брдо, букова шума.

МЕЃИШНИЦА, ж — ливаде, њиве.

МИРКОВАЦ, м — њиве и шума. Власник се звао Мирко.

МИРКОВ КЛАДАНАЦ, м — извор у потесу Мирковац.

МРТВИЦА, ж — извор у осојном месту. „Не фања га слунце“.

МРТВИЦА, ж — њиве и ливаде у осојном месту. „Идем у мртвачке њиве“.

НЕСИТОВИЦА, ж — ситна храстова шума.

НИСИНО ЊИВЧЕ, н — њиве.

НОВКОВО ГУВНО, н — пашњак. Неки Новко на том месту вршио пшеницу“.

- ОСТРУШКА, ж — шума и папрат. Место је стрмо („остро“).
 ПАВЛОВЕ ЛИВАДЕ, ж — ливаде.
 ПАЗАРСКИ ПУТ, м — пут кроз букову шуму. Води за Врање. „Сретнамо се на Пазарски пут“.
 ПЛАНДИШТЕ, н — шума, ливаде, њиве. Поред извора пландује стока.
 ПОБИЈЕНИ КАМЕН, м — шума у којој је овећи камен.
 ПОИШТЕ, н — извор. Сељаци из Горње махале поје стоку.
 ПРИСТОЈЧИВО, н — њиве, ливаде, шума.
 ПРИЧЕ, н — храстова шума у присојном месту.
 РАДЕНИЦА, ж — потес. Власник био Раденко. „Идем у раденичке њиве“.
 РАКИТНИЦА, ж — њиве, ливаде и бара. Расте ракета.
 РАКОВ ГРОБ, м — потес. Ту је сахрањен Србин Рака.
 РАСКРСЈЕ, н — шума. Укрштавају се путање.
 РЕКА, ж — махала. Куће су поред реке Ветернице. Житељи: Рекари. „Направила штету рекарска стока“.
 РЕПУШНИЦА, ж — поток. Расте коров репушина.
 РЕЦИНО, н — један део потеса Крша. По власнику Реци.
 РОСУЉА, ж — њиве и ливаде. „Земља слабо рађа, сува је и ретка, росуљава“.
 РУТЛАЧКА (РУТЛАЧКА) ДОЛИНА, ж — поток, ливаде. Реч рути може да значи нешто што се ломи, руши.
 РУПЧЕ, н — увала.
 РУТЛАК, м — ливаде.
 СВИЊАРНИШТЕ, н — потес. У шуми су се налазиле кочине.
 СЕЛИШТЕ, н — њиве и необрађено земљиште.
 СМРЕКАР, м — ливаде, њиве и букова шума. Овде-онде виде се и смреке.
 СРЕДЊИ ЧУКАР, м — брдо обрасло буковом шумом. Налази се између друга два брда.
 СТАНКОВО ЊИВЧЕ, н — њива.
 СТАРО СЕЛО, н — потес. Некада је ту било насеље. „Видим староселске њиве“.
 СТУДЕНО КЛАДАНИЕ, н — извор с веома хладном водом.
 СУНОТИНА, ж — клизаво земљиште. „Кад је лоше време земља се суне“.
 ТАЙРОВА ДОЛИНА, ж — поток и букова шума. По власнику Таиру. „Шума из Таирову долину“.
 ТРСКЕ, ж — барице. Расте трска.
 ЧУКА, ж — чука, храстова шума и њиве. „Бија сам на Чуку“.
 ЦЕРИЧЕ, н — шума. Расту и церови. „Тој је церичка шума“.
 ЦРВЕНИ БРЕГ, м — њиве и шума. Земља је црвена и непловна. „Дођо од Црвени брег“.
 ЦРВЕН КОСОЛ, м — букова шума и трње.
 ШАМАК, м — букова шума. Шамак означава подводно земљиште.
 ШАНЦИ, м — ровови на брду из 1912. године.
 ШАРЕНИ КАМЕН, м — храстова шума, њиве, необрађено земљиште. Постоје различити каменови.
 ШИЉКОВО, н — њиве.
 ШИНДАРСКИ РИД, м — брдо, шума.
 ШИРИНЕ, ж — пространа утрина.
 ШИЉЕГАРНИК, м — голет, расте трње. „Чувана шиљежа“.
 ШТРЕБАНОВА АРНИЦА, ж — утрина. Арница (орница) означава земљиште које се не обрађује, обично су то напуштене неплодне њиве.

ДОБРЕЈАНЦЕ

- АСАНОВО, н — њиве.
 БАРИЦА, ж — њиве, шума. Вододражно место.
 БАРИЈАМОВ КЛАДАНАЦ, м — извор поред Ветернице.
 БЕЛИ КАМЕН, м — храстова шума. Налази се бели камен.
 БОГДАНИЦА, ж — храстова шума („дана богом“).
 ВОЋЊАК, м — њиве.
 ВРТЕШКЕ, ж — шума.
 ГУСТИ ОРАСИ, н — њиве. Некада постојали велики ораси.

- ДОБРЕЈАНСКИ РИД, м — коса.
 ДОБРЕЈАНЦЕ, н — планинско село с обе стране Ветернице. Становници: Добрејанчани и Добрејанчанке. Добрејаначко имање.
 ДОБРОСИМОВО, н — њиве.
 ДОЊА МАЛА, ж — махала. Житељи: Доњомалчани.
 ДОЊЕ ЈАБУКОВО, н — паша.
 ДУПКА, ж — њиве и шума, увала.
 ЂУРЂЕВЧЕ, н — букова шума. Расте цвеће ђурђевак.
 ЗДРАВКОВО, н — шума.
 ЗЕЊИРОВ КЛАДАНАЦ, м — извор.
 ЕЈАК, м — шума.
 ЕЛЕЗОВО, н — њиве и шума.
 ИБИШОВО, н — њиве.
 ЈАГОДЊАК, м — храстова шума. Раније овчари ту много брали јагоде.
 КАШКАЛО, н — шума, пашњак. Постоји блатњаво место.
 КИТКЕ, ж — планински врх са прекрасном шумом. Издалека личи на букет („китке“).
 КОПОТИНЕ, ж — паша, Селјаци на том месту копали папрат за свиње.
 КУКАВКЕ, ж — потес. Расту крушке кукавке. Пловоди сазревају крајем августа.
 ЛЕШТАР, м — шума.
 ЛИВАЧКИ, н — њиве.
 ЛИСИЧАРСКЕ КОЛИБЕ, ж — шума.
 МАСИНСКО, н — њиве, шума.
 МИЈАЉИНО, н — њиве.
 МРТВИЦА, ж — букова шума на осојном месту. Сумрачно увек.
 МУРАТОВ КЛАДАНАЦ, м — извор.
 МУСКИ ЗАБЕЛ, м — шума.
 НАМОНОВО, н — њиве, воћњак.
 НАЦКОВО, н — забран, њиве, ливаде.
 НУРИН КЛАДАНАЦ, м — извор у шуми.
 ЊИВЧИКИ, н — пашњак.
 ПАДИНЧЕ, н — њиве у ували.
 ПЕШАНОВО, н — њиве и шума.
 ПОПОВО, н — њиве и забран.
 РАВАН ПУТ, м — колски пут који иде кроз шуму.
 РАСКРСЈА, н — место у шуми где се укрштају путеви.
 РАШИНО, н — њиве и шума.
 РЕШАРНИК, м — њиве и шума.
 РИД, м — махала. Житељи: Риђани и Риђанке. „Тој је место ридарско“.
 РИДАРСКИ КЛАДАНАЦ, м — извор.
 РУПЧЕ, н — њиве у малој ували.
 САМА БУКА, ж — брдо. Била једна огромна буква.
 САМИ ОРА, м — њиве и пашњаке.
 СЛИВНИЦА, ж — њиве и шума.
 СТАРА ЊИВА, ж — њиве. „Работим у Стару њиву“.
 СТАРО ГУВНО, н — пашњак. Било некада гумно.
 СТОЈАНОВ БРЕГ, м — њиве и шума. Стрмо земљиште.
 ТРСЕНО, н — њиве. Раније је било трње, па је искршено („истрсено“).
 ТУРСКИ ДОЛ, м — поток, шума и њиве.
 ЦРКВИШТЕ, н — њиве (око цркве).
 ЦРНА БАРА, ж — њиве. Налази се и бара.
 ЦРНА БАРА, ж — махала. Житељи: Црнобарчани.
 ЦРНОМЕН, м — шума и њива.
 ЧУКАР, м — брдо.
 ШИРОКВИЦА, ж — пропланак.

СЕКИРЈЕ

- АРИВОВО, н — њиве.
 АРНАУТСКО ГРОБЉЕ, н — необрађено земљиште. Некада су се ту сахрањивали Албанци.

АСАНОВО, н — њиве.

БАРА, ж — њиве и ливаде. Негде је мочварно.

БАРЈАМОВА ЊИВА, ж — њиве.

БАЧЕВИШТЕ, н — њиве, ливаде, утрина. „Туј се музле овце“.

БАЧЕТИНЕ, ж — њиве и шума.

БЕЛА ВОДА, ж — извор („забелена вода“).

ВИНСКИ БРЕГ, м — брдо. Прича се да су ту некада били винограги.

ВИРОВИ, м — паша, мочварно земљиште („вири се вода“).

ВИШЕ КУЋУ, — оралије. Налазе се изнад кућа.

ГАБЕР, м — букова шума. Некада је било много граба.

ГВОЗДЕНА ЧЕШМА, ж — чесма. Од давнина је ту гвоздена цев.

ГОРЊИ ТАТАРСКИ КЛАДАНЧИКИ, н — извор. У близини се налазио пут којим су пролазили Татари.

ГОРЊО ИЗВОРЈЕ, н — извор.

ДЛУТЕ БАРИЦЕ, ж — паша. Овде-онде види се вода

ДОЊО РЖИШТЕ, н — њиве и забрани. Сејана раж.

ДОЊО ТАТАРСКИ КЛАДАНАЦ, м — извор.

ДРВЈА, н — забран.

ДРУМ, м — пашњак. Туда пролази пут за Врање.

ДРЕЗГОВИЦА, ж — махала. Житељи: Дрезговичани, Дрезговичанке. „Идем у дрезговичку шуму“.

ДУЛАН, м — извор. Реч дуло у врањанском крају значи отвор извора.

ДУЛАН, м — њиве и ливаде.

ЗАДЕЉЕ, н — њиве и ливаде.

ЗДРАВЧА ГЛАВА, ж — брдашце од камена.

ЗУМБЕРОВО, н — ливаде, забран, њиве.

ИЗВОРСКА АРНИЦА, ж — необрађено земљиште. У близини зу извори.

ЈАСЕЊЕ, н — њиве и ливаде. Расли јасенови.

ЈАШАРОВ (ЈЕШАРОВ) РИД, м — њиве.

ЈЕДАРОВО, н — њиве.

ЈЕЗЕРИНА, ж — увала. Некада лежала вода.

КАМЕЊАК, м — њиве. Има каменова.

КАРАЦИНЕ ЛИВАДЕ, ж — ливаде.

КАРИНСКО, н — њиве и шума. По роду Каринци.

КАТУНИШТЕ, н — утрина и шума.

КЛАДАНАЦ, м — извор.

КЛАДАНЧИКИ, н — мали извори.

КРИВА БУКА, ж — пашњак и шума. Туда се налазила огромна крива буква.

КРИВИ ЈАВОР, м — њиве и ливаде.

КРУШКАР, м — кладанац. Име добивено према једној огромној крушки поред које је извор.

ЛЕКОВИТА ВОДА, ж — извор. Умивају се они које боле очи.

ЛИВАЧКИ ИЗВОР, м — извор. Налази се у потесу Ливачки.

ЛИВАЧКИ, н — њиве, Раније ту биле и ливадице.

ЛОКОЧЕВАЦ (ЛЕКОЧЕВАЦ), м — извор.

ЛОКОЧЕВАЦ (ЛЕКОЧЕВАЦ), м — њиве и ливаде.

МАЛА, ж — махала. Житељи: Мјлчани, Мјлчанке. „Чува мјлчанске овце“. „Иде у Малу“.

МАНЧИНО, н — њиве.

МИТАШОВО, н — утрина.

МЛАДИКА, ж — пространа утрина.

МОЃАН КАМЕН, м — утрина у којој је камење.

МРТВИЦА, ж — шума. „Слабо гу вати слунце“.

ОБЛИК, м — заобљен планински врх.

ОРАНИЦЕ, ж — оралије.

ОРАСИ, м — њиве и ливаде. Расту ораси.

ПАРЛАПАНСКА МАЛА (ПРЛАПАНЦИ), ж, м — махала. Раније се називала и Десивјска јер су досељеници из Десивојца (села у Кривој Реци).

ПРЕСВЕТА, ж — утрина, шума.

РАКИТОВИЦА, ж — њиве, ливаде. Расте ракета.
 Р'ЖИШТЕ, н — пашњак. Раније сејана раж.
 РИД, м — брдо, пашњак.
 РОСИЉАК, м — шума и њиве. Осојно и неплодно земљиште.
 РУПИШТЕ, н — њиве, удолина.
 САВИНО, н — воћњак и њиве.
 СЕКЀРЈЕ, н — село. Становници: Секррчани, Секррчанке. „Идем у секррске њиве“.
 СЕКЀРНА ГЛАВА, ж — њиве и пашњак.
 СЕКЀРСКА РЕКА, ж — поток.
 СЕЉИШТЕ, н — место где је било старо село.
 СКАПАНА БУКА, ж — извор. Постоји огромно труло („скапано“) дрво.
 СТАМЕНКО ШТО СЕ УТЕПАЈА, — извор и читав потес. Ту је неки Стаменко секао букве и погинуо.
 СТАРА КУЉА, ж — њиве и воћњак.
 СТАРЕ ЊИВЕ, ж — обрађују се те њиве од давних времена.
 СТАРО СЕЉИШТЕ, н — кладанац. Ту је некада било и насеље.
 СТРАНЕ, ж — њиве. У Пољаници често за косу кажу странá.
 СТОЈКОВА БАРА, ж — ливаде, мочварно место.
 СУНОТИНЕ, ж — њиве. „Сунуло се некад“
 ТОПИЛА, н — утрина. Ту се наврће вода и топи се конопља.
 ТРЕСАВА БАРА, ж — паша, мочвара.
 ТРНОВИТА ПАДИНА, ж — паша окружена шумом.
 ТРСЕН ПУТ, м — путања кроз шуму.
 ТРСТЕНА, ж — њиве и лигаде.
 ТРСТЕНСКИ ЧУКАР, м — брдашце.
 ТРШЕВИНА, ж — пашњак, шума.
 ЂУРАНЦИ, м — махала. Доселили се из врањског села Ђурковица.
 УШИ, м — планински врх између Облика и Грота.
 ЦЕР, м — њиве. Постоје и церови.
 ЦЕРАК, м — церова шума.
 ЧУКАРСКА МАЛА, ж — махала. Житељи: Чукари.
 ШИРИНКЕ, ж — пашњак.
 ШИРОКВИЦА, ж — пространа утрина.
 ШОПСКА МАЛА, ж — махала. Житељи: Шопови. Досељени из Шоплука.
 ШОШОРАН, м — кладанац и утрина. „Вода шошори“.

СМИЛОВИЋ

АРНИЦЕ, ж — неплодне њиве.
 БАЧЕТИНЕ, ж — баште. Некада их је било више. У врањском Поморављу би било БАШЧЕТИНЕ. У Пољаници, пак, сугласник *ш* се губи испред *ч*.
 БЕЛЕГА, ж — утрина. Појављује се бели камен („како белега“).
 БОБОВИШТЕ, н — њива.
 ВРЛА СТРАНА, м — брег.
 ГОЛЕМО ДРВО, н — брдо. Расте високо дрво.
 ГОЛЕМА ЛИВАДА, ж — ливада, шума.
 ГОЛЕМА ЊИВА, ж — њива и забран.
 ГРАШИШТЕ, н — њиве и ливаде.
 ДИМИТРИНО, н — њиве.
 ДОБРА ВОДА, ж — чесма.
 ДРЕНОВИ ДЕЈ, м — њива.
 ДУБИКЕ, ж — место где расту стари храстови.
 ДУЊЕ, ж — ливаде, њиве. Расту дуње.
 ЗАЈЧИ РИД, м — брдо обрасло трњем. Ту ловци лове зечеве.
 ЈАГУРИДА, ж — њиве и забран. Доскора је ту било дрво јагурида.
 КАЈМАКАНСКО, н — шљиве и ливаде.
 КАЂЕРИЦА, ж — њиве и забран.
 КЛАДАНЧИНЕ, м — њиве, ливаде, извор.

- КОВАНЦИЦИ, м — махала. Реч *кованцици* значи пчелари.
- КОВАЧЕВА ЛИВАДА, ж — ливаде.
- КОВАЧЕВЦИ, м — махала. Преци су били ковачи.
- КОПОТИНЕ, ж — утрина. Расте папрат коју људи копају за свиње.
- КОЧИНЕ, ж — њиве. Чуване раније свиње.
- КРАГУЈЕВАЦ, м — ливаде и њиве.
- КРИВО ОРНИЧЕ, н — утрина окружена шумом.
- КРУШКАР, м — ливаде. Расту крушке.
- КУЋИШТЕ, н — ливаде и шума.
- ЛАЗИНО, н — њива.
- ЛИВАБЕ, ж — ливаде.
- ЛИТИЦА, ж — њива. Косо земљиште.
- ЛОЗЈЕ, н — мали виноград.
- ЉИСКА, ж — шума и њиве. Земљиште је стрмо, па га вода носи („љиска га“).
- МАЛА, ж — ливаде, воћњаци.
- МАРКОВА ЊИВА, ж — њиве.
- МИЉКОВЦИ, м — махала.
- МЛАДИКЕ, ж — паша и шума.
- МРТВИЦА, ж — њиве. „Као мртвичаво, мокра земља“. „Спрема слунце општа неје“.
- НИКОЛИНА ПАДИНА, ж — њиве и ливаде (у падини).
- ЊИВЧЕ, н — њива.
- ОРЕНЦА, ж — њива. Не оре се сваке године.
- ПАПАРЉИВА АРНИЦА, ж — утрина и шума.
- ПЕНА БАРА, ж — ливада, мочвара („млого вода има“).
- ПЕШТЕР, м — припек, камењар.
- ПОПОВ КЛАДАНАЦ, м — извор.
- ПРОСИШТЕ, н — њиве.
- РАВНА ЛИВАДА, ж — ливаде и њиве.
- РАЗАНИЦА, ж — долина, шума. Земља се одрођава.
- РАМНОЛИВАЦИ, м — махала.
- РЕПУШНИЦА, ж — ливаде и њиве. Расте биљка репица.
- РИД, м — брдо, њиве.
- РИСТИНЕ ЊИВЕ, ж — њиве.
- РУПИШТЕ, н — удубљено земљиште.
- СИТНАР, м — кржљава шума („како жбуњаво дође“).
- СЛАНИШТЕ, н — вир са сланом водом.
- СЛИВИЦА, ж — њиве и ливаде. Била ту нека мала шљива.
- СЛОГ, м — њиве, степенасто поређане.
- СМИЛОВАЧКА РЕКА, ж — поток.
- СМИЛОВИЋ, м — село под Обликом. Некада је, каже предање, било велика временска непогода, тако да је киша све однела, смила. Отада се село прозвало Смилевић. Становници: Смиловчани, Смиловчанке.
- СТАРА КУЋА, ж — потес.
- СТРАНЕ, ж — стрмо земљиште.
- СТРЧИ КРАК, м — долина и шума.
- СТУДЕНИ КЛАДАНЧИКИ, н — мали извори.
- УРМАНАЧКА РЕКА, ж — поток. Улива се у Смиловачку реку.
- ЦРВЕНИ БРЕГ, м — брег. Појављује се црвена земља.
- ЦРЕШЊИЦА, ж — њиве.
- ЦРНА ГОРА, ж — густа шума.
- ШИЉЕГАРНИК, м — брдо.

УРМАНИЦА

- БАБА ЦВЕТИН ГРОБ, м — место. Нека баба Цвета враћала се из Врања. Ту је умрла од хладноће. Још постоји надгробни камен.
- БАЛИНА СТРНА, ж — коса. Власник био муслиман Балија.
- БАТЛАЧИНА, ж — извор, мочварно земљиште.

- БАЧИШТЕ, н — потес Постоје и баште.
 БЕЛИ БРЕГ, м — брег.
 БЕСАН ПАС, м — њива, шума.
 БРДАР, м — љувик, голо место.
 БУКЕ, ж — извор у буковој шуми.
 БУМБУЛЕ, н — брдашце.
 ВАСИЉКОВ КЛАДАНАЦ, м — извор. Ту је била кућа некога Васиљка.
 ВЛАШКЕ ШУМЕ, ж — шума, њиве.
 ВРБАК, м — место где расту врбе. Ту се састају Јужарски и Дулански поток.
 ВРЛА СТРНА, ж — стрмо земљиште.
 ГАРИНА, ж — шума. Реч гарина означава место где је посечена шума.
 ГОЛЕМА ДОЛИНА, ж — дубодолина са шумом.
 ГОЛЕМО ДРВО, н — брдо са стрмим и великим дрвећем.
 ГОРЊОВЛАШКЕ ШУМЕ, ж — шуме.
 ДУЛАН, м — јак извор.
 ДУЛАН, м — ливаде, мочварно земљиште. Цео потес је некако удубљен.
 ДЛУГА ЊИВА, ж — њиве.
 ДОБРОГЛЕД, м — брдо. „Одотле се добро види“.
 ДУБ, м — пространа церова и храстова шума. Била је својина једног Турчина, па ју је он поклонио за једне чарапе својој љубавници Дивки.
 ДУБИКЕ, ж — храстова шума.
 ЗАЈЕДНИЦА, ж — њива Била је заједничка својина више домова..
 ЗЛАТАНОВА ЛИВАДА, ж — ливаде, њиве,
 ЈАНКОВА ЊИВА, ж — њива.
 ЈАРЕ, н — потес.
 ЈОВИНСКИ КЛАДАНАЦ, м — извор у махали Јовинци.
 ЈОВИНЦИ, м — махала.
 ЈУЖАРЈЕ, н — махала.
 ЈУЖАРСКИ ПОТОК, м — поток из махале Јужарје.
 КАДИН КЛАДАНАЦ, м — извор. Кадија одређивао границу између Урманице и Градње. Поред тог кладенца ручао и тако, кажу, остало име извору.
 КАЛДРМА, ж — шума, њиве, долина. Водио туда некада пут који је био поплочан каменом.
 КАМЕН, м — шума са стенама.
 КУНЧИКИ, н — извори. Ту расте дрво кун.
 ЛИБУКА, ж — извор близу букове шуме.
 ЉИСКА, ж — гола земља.
 ЉУБИНО, н — потес.
 МАЛО СЕЛИШТЕ, н — њиве, ливаде.
 МАЛИ ЧЕМЕРНИК, м — неплодно земљиште („рађав се бабине душице“).
 МИЉКОВА ЊИВА, ж — њиве. По досељенику Миљку.
 ОРАСИ, м — њиве. Расту велики ораси
 ПЛАНДИШТЕ, н — шума и извор у њој. Чобани пландовали стада.
 ПРЂИКОВО, н — њиве.
 РАМЧИНЦИ, м — махала.
 РАСКРСЈЕ, н — место на Чемернику где се укрштају путеви.
 РОСУЉА, ж — неплодне њиве („росурљиво масто“).
 СЕЛИШТЕ, н — њиве и ливаде.
 СЕЛСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 СОВ, м — ливаде. Земља клизи, „суне се“.
 СОЛАКОВО, н — њиве. Припадале породици Марка Солака из Смиловића.
 СТАНКОВА ПАДИНА, ж — падина.
 СТАРО СЕЛО, н — њиве. Ту је било старо насеље.
 СТЕПАНА ПАДИНА, ж — извор. „Степана“ — пропала, удубљено земљиште.
 ТАКЕРСКО, н — потес. Припадао роду Такерци.
 ТРНИЦА, ж — пашњак. Расту трнинке.
 ТРШЕВИНА, ж — њиве. „Растрсена шума“.
 УГАР, м — њиве на узвишеном месту.

- УРМАНАЧКО ГРОБЉЕ, н — старо гробље. Према предању, у селу је некада „чума тепала“, па је на том месту сахрањено седамдесет девојака. Прича се и да су ту сахрањени многобројни изгинули војници.
- УРМАНИЦА, ж — село у изворишту Урманачке реке (потока). Селјаци мисле да је име дошло од речи *умрлица* (место где је велики број људи умро од колере). Иначе, у врањском крају позната је турска реч *орман/урман* која значи *шума*. Становници: Урманчани, Урманчанке.
- УРМАНАЧКА РЕКА, ж — поток десни изворни крак Смилковиће реке.
- ЦОКИНКА, ж — њива. Била својина рода Цокинци из Смилковића.
- ЦРВЕНЧЕ, н — њиве.
- ЧЕМЕРНИК, м — голо узвишење, истакнута топографска тачка.
- ЧУМСКО ГРОБЉЕ, н — запуштено гробље, утрина, Сахрањени људи које је „чума (колера) тепала“.
- ШУПЉА БУКА, ж — шума.
- ШУПЉО ДРВО, н — утрина.

УШЕВЦЕ

- БАЧЕТИНЕ, ж — баште.
- БЕЛИ БРЕГ, м — њиве. „Стрмна место. Бела земља малко дође“.
- БЕРИЛОВАЦ, м — њиве, шума.
- БИМБЕРСКИ КЛАДАНАЦ, м — извор у махали Бимберци.
- БИМБЕРЦИ, м — махала.
- БРЕСЈА, м — њиве. Има много бресја.
- БУТУЊА, ж — њиве.
- ВИДИН КЛАДАНАЦ, м — извор.
- ВРТАЧА, ж — извор и земљиште око њега.
- ВУКСАНИЦА, ж — њиве и шума. Ту је раније било много вукова.
- ГЛАВИЧИЦА, ж — шума, брдо („главичасто место“).
- ГЛАВИЧИЦА, ж — долина.
- ГОЛЕМА ЊИВА, ж — њива.
- ГОЛУБИЊАК, м — голо место.
- ГОРЉА МАЛА, ж — махала.
- ГРЕБАНОВСКА МАЛА, ж — махала.
- ГРЕБАНОВСКА ДОЛИНА, ж — поток.
- ДОШЉАЧКА МАЛА, ж — махала.
- ДРУМ, м — брдо, њиве. Ту води пут за село Белишево.
- ЂОРГОВИЦА, ж — њиве.
- ЂОРБИН КЛАДАНАЦ, м — извор.
- ЗАЈЕДНИЦА, ж — њиве и ливаде. Дуго је то земљиште било недељено („било у заједницу“).
- ЗАЈЧИ КАМЕН, м — потес. Постоји стена.
- ЗАРОЖАК, м — шума и ливаде.
- ЗЕЊИРОВ КЛАДАНАЦ, м — извор.
- ЗЛА ДОЛИНА, ж — стрма долина. Људи се боје да ту пролазе ноћу „од омајишта“.
- ЈАБУЧИЦА, ж — ливаде, њиве.
- ЈЕЗЕРО, н — утрина. Раније био велики вир („језеро“).
- ЈЕСИКА, ж — њиве. Ту је и јасикова шума.
- КИТИЦЕ, ж — њиве. „Била шума, па личила на китке“ (букет).
- КРИВА ОРНИЦА, ж — њиве, ливаде, шума.
- КУКАВИЧКА ДОЛИНА, ж — поток и шума.
- КУПЕНЕ ЊИВЕ, ж — њиве.
- МАЛЕНО ТРЊЕ, н — махала.
- МАЛЕНО ТРЊЕ, н — извор у истоименој кахали.
- МИРИСКА, ж — њива.
- МИТИЉАВИЦА, ж — ливаде. „Туј кад пасев овце фањав митиљ“.
- ПАЧАВАЦ, м — шума.
- ПЕЉКОВО, н — њиве и ливаде.
- ПЕТКАНИНЕ ЛУКЕ, ж — њиве купљене од неке Петкане. Реч луке у Пољанице значи равно земљиште поред реке.

ПРЖАР, м — хрстова шуна у припеку.

РЗАНИЦА, ж — њиве.

РЕКАРЧАНИ, м — махала поред реке Ветернице.

СИРИЊАРНИК, м — шума и њиве. Реч сирина означава воду у којој је прана вуна.

СЛАНИШТЕ, н — њиве, ливаде, шума.

СОФКИН КЛАДАНАЦ, м — извор. Точила воду нека Софка.

СОФКИНО, н њиве.

СРЕДЊИ РИД, м — шума и ливаде.

СТАРО СЕЛО, н — њиве.

СТРАНЕ, ж — извор на стрмом месту.

СТРАНЕ, ж — шума и њиве („стрмо место“).

ТОПИЛА, ж — утрина и баште. Топљена конопља.

ТРНИЦА, ж — утрина. Расте трње.

ТРШЕВИНА, ж — њиве и ливаде. „Растрсена земља“.

ТУМБИНО, н — њиве и шуме.

УШЕВЦЕ, н — село. Становници: Ушевчани и Ушевчанке (Ушевке). „Живим у Ушевце“.

ЧЕШМА КУДЕ МИЛУДИНА, — чесма. Ова се чесма још зове Дугања.

ЧУКЉЕ, м — махала. Преци се доселили из неког села Чукљеника.

ШУМАНСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац. Точио воду сељак Шуман.

СТАНЦЕ

АЈДИНОВО ЊИВЧЕ, н — пашњак.

БАЗОВА ПАДИНА, ж — њиве. Расте зова (баз).

БАЧЕВИШТЕ, н — њиве. Бачовала стада.

БАЧКАЛО, н — пашњак са блатњавим местом. Другојачије се назива Кашкало. „Бачкав се свиње“.

БЕЛЕ ЛАЗИНЕ, ж — њиве.

БЕЛИШЕВА БАРА, ж — ливаде, њиве, мочварно земљиште. Власник био Балин.

БУНУШКА ЊИВА, ж — њиве. Власник био Бунуш.

ВЕЉА ГЛАВА, ж — највише узвишење у Станцу.

ВЛАШКЕ ЛИВАДЕ, ж — ливаде.

ГАРВАНАЧКО ПРИЧЕ, н — хрстова шума у припеку.

ГАРВАНИК, м — неплодно земљиште и шума. „Изводили се гарвани“.

ГАРИНА, ж — њиве. Искрчена шума, па потом паљени пањиви.

ГЛУВА МРТВИЦА, ж — букова шума у великој долини („као у казан, не греје га слунце“).

ГОЛЕМА ЛИВАДА, ж — ливаде.

ГОЛЕМИ ШИБ, м — шума.

ГОЛЕМО ПРИЧЕ, н — хрстова шума.

ГОРЊА МАЛА, ж — махала. Житељи: Горњомалчани и Горњомалчанке.

ГОРЊИ МИЉАК, м — ливаде. Држао неки Миља.

ДОЊА МАЛА, ж — махала.

ДОЊА ЦРНА БАРА, ж — ливаде, мочварно земљиште.

ДОЊИ МИЉАК, м — ливаде.

ЈАГОДЊАК, м — хрстова шума. У шуми је пропланак на којима успевају јагоде.

КАРАЦИН КРС, м — шума. увала. На том месту погинуо неки Караца и постојао је крст.

КАТЕРСКИ РИД, м — брдо, пашњак, воћњаци. „Биле много катерице“ (веверице) па отуда Катерски рид“.

КОЗЈИ БРЕГ, м — пашњак на строמו месту, могу само козе да пасу.

КОЛАСТА ОРНИЦА, ж — њиве окружене трњем и шумом.

КОРИТА, ж — пашњак, шума. Ту су Станчани појили стоку. Била су и корита, па су ту жене прале.

КРАГУЈЕРАЦ, м — њива и шума.

КУВИШТЕ, н — њиве и ливаде.

МАЛА ДОЛИНА, ж — поток.

- МАЛА МРТВИЦА, ж — букова шума у ували.
 МАШАЛА, ж — брдо, њиве, ливаде. „На тој место је за турско време постојао као неки знак“. Турци су палили ватру за време неке свечаности.
 МЕЋИНЕ, ж — шума и њиве. Ту је граница између атара Ушевца и Станца, па су биле велике међе.
 МЕЧИ ДЕЈА, м — увала, а са стране шума. Уместо дел (део) Пољанчани употребљују често реч деја (деј).
 МЕЧО ПРИЧЕ, н — храстова шума. Живеле мечке. Постоје јаме.
 МИКИНО СЕЛИШТЕ, н — храстова и букова шума. Налазила се кућа сељака Мике.
 МУРАТОВ КЛАДАНАЦ, м — извор. Захватио воду Албанац Мурат.
 ПАПРАЧИНА, ж — њиве. Расте папрат.
 ПЕТКОВАЦ, м — ливаде и шума.
 ПИШТИНА ДОЛИНА, ж — поток улива се у Станачку реку.
 ПОПОВА ДОЛИНА, ж — суводолина и шума.
 ПУРИНА ПАДИНА, ж — ливаде и шума у падини. Власник био Пура.
 РАМЉАК, м — равно земљиште, њиве.
 РИЛОВ ДОЛ, м — њиве. „Сунотине, одрођавано, *изриљано* земљиште“.
 СЛАНИШТЕ, н — ливаде. Појављује се слана вода коју пију овце.
 СТАНАЧКА РЕКА, ж — речица. Код Станца се састаје са Рождачком Реком.
 СТАНЦЕ, н — село на станицама Станачке (Мале реке) и Рождачке реке.
 Становници: Станчани и Станчанке. „Секја станачку шуму“.
 СТОЈАНОВА ЧЕШМА, ж — чесма у шуми.
 СТРАНЕ, ж — њиве, стрмо место („настранљиво“).
 СУШЕВИНА, ж — храстова и букова шума, суво место.
 ЋЕЛИЈЕ, ж — њиве и необрађено земљиште.
 УГЉАРНИЦЕ, ж — шума. Ту је прављен угаљ од дрвета.
 УГЉАРСКА ДОЛИНА, ж — поток. Поред потока, у шуми, прављен је дрвени угаљ.
 ЦЕРОВИ РИД, м — брдо. Људи памте да је на врху брда био веома висок цер.
 ШТРКОВЕ БУКЕ, ж — шума. На једној букви рода је имала гнездо (штрк-рода).

РОЖДАЦЕ

- АНЂЕЛКОВО ЛИВАЧЕ, н — ливада.
 БАЛИНОВО КУЊИШТЕ, н — њиве, ливаде. Ту је живео Албанац Балин.
 БИТОШОВАЦ, м — планински врх, голет и шума.
 БЛАГУНЕ, н — њиве и храстова шума. Расте храст благуника (благун). Овде су чуване овце и скупљала се „благота“.
 БУБОВИШТЕ, н — узвишење шума.
 БУНАР, м — шума, удолица („као кад се иде у бунар“).
 ВАСИНО ГРАШИШТЕ, н — шума и утрина. Неки Васа пре 1912. године крчио шуму и садио пасуљ (гра).
 ВРБА, ж — њиве, ливаде, храстова шума, врбе. „Дођо из Врбу“.
 ВРЛА СТРАНА, ж — букова шума. „Стрмно земљиште.“
 ВРЧВА, ж — њиве, ливаде и извор.
 ГОЛЕМИ ЛУГ, м — храстова шума.
 ГОЛЕМА ПАШЕНИЦА, ж — утрина и извор. „Идем у Голему пашеницу“.
 ГОРЊЕ ЗЕЛЕНИЧЕ, н — ливаде (увек зелене).
 ГОРЊА ЈЕСИКА, ж — њиве, ливаде, шума.
 ГОРЊА ПАРДИНА, ж — ливада, утрина.
 ГРАЂАНСКЕ КОЧИНЕ, ж — букова шума. Ту су имали кочине сељаци из села Градње (Грађани).
 ДОЊА ЈЕСИКА, ж — њиве, ливаде, шума.
 ДОЊЕ ЗЕЛЕНИЧЕ, н — ливаде (увек зелене).
 ДОЊА ПАРДИНА, ж — ливада и утрина.
 ДЛУГА ЊИВА, ж — дугачка њива.

- ЖЕЉКИНО ЊИВЧЕ, н — неплодно и канемито земљиште у присоју. Виђају се корњаче (жељке).
- ЖИВКОВО ПАДАЛИШТЕ, н — њива.
- ЗДРАВЧА ДОЛИНА, ж — поток, десна притока Рождачке реке. Тече кроз шуму Здравчи камен. Расте здравац.
- ЗДРАВЧИ КАМЕН, м — шума. Постоји стена поред које расте цвеће здравац
- ЈАБУКОВО, н — њиве, ливаде, шума.
- ЛЕЗЕРО, н — ливаде, њиве, подводно земљиште. „Бе у Језеро“, „Идем из Језеро“.
- ЈЕСИЧКИ ЛОМ, м — шума. Ломе се јасике.
- ЈОВКИН КЛАДАНАЦ, м — извор.
- КИТАНСКА КРУШКА, ж — њива.
- КЛИСУРА, ж — теснац у Рождачкој реци.
- КОЊА ЛИВАДА, ж — пашњак и букова шума.
- КРИВЕ ЛАЗИНЕ, ж — шума.
- ЛЕПА ВОДА, ж — извор и ливаде.
- ЛЕСКА, ж — њиве и шума. Расту и леске. „Дођо из Леску“.
- ЛЕЧИШТЕ, н — шума. Некада сејана лећа (сочиво).
- ЛОГОР, м — шума и њиве. Логоровала војска.
- ЛОМ, м — шума. Ломила се, секла шума за козе.
- МАЛА ЛИВАДА, ж — ливаде.
- МАЛА ПАШЕНИЦА, ж — утрина и извор.
- МАКОВИШТЕ, н — шума и ливаде. У шуми има много маховине.
- МАРКОВА ТРШЕВИНА, ж — ливаде и шума.
- МРТВИЦА, ж — шума у осојном месту.
- НИШАЉКА, ж — шума.
- ОГЛЕДАЛСКА ДОЛИНА, ж — поток, притока Рождачке реке.
- ОГЛЕДАЛЦЕ, н — шума и извор. „Туј некада неко дете нашло огледалце“.
- ОРЛОВА ЧУКА, ж — планински вр. „Идем за дрва у Орлову чуку“.
- ОСТРА ГЛАВА, ж — утрина, њиве ћувик.
- ОСТРОГЛАВСКА ДОЛИНА, ж — поток, притока Рождачке реке.
- ПАРДИНА ЛИВАДА, ж — шума и пашњак.
- ПАШЕНИЧКА ДОЛИНА, поток.
- ПАШЕНИЧКО ПРИЧЕ, н — храстова шума поред утрине Пашеница.
- ПЕПЕЛОВА ОРНИЦА, ж — утрина.
- ПЕСИШТЕ, н — букова шума, плато.
- ПЕТРИНЦИ, м — махала.
- ПЛАЊДИШТЕ, н — место поред реке. Пландује стока.
- ПРИЧАВКА, ж — храстова шума. Како приче значи присоје у говору Пољанице, причавка ће бити шума у присоју.
- ПРИЧЕ, н — храстова шума и њиве.
- РАВНЕ БАРЕ, ж — шума.
- РАЧЕВАЦ (РАЧОВАЦ), м — долина (рачва се).
- РЕПА, ж — извор.
- РЕПА, ж — њиве, ливаде, шума. „Бија сам у Репу“.
- РИНА ПАДИНА, ж — њиве.
- РОЖДАЦЕ, село у долини Рождачке реке. Ово насеље је заселио хајдук Груја Дурук (друга половина XVIII столећа). Пошто воде порекло од истог претка, сви су у селу „рождаци“ (рођаци“). Становници: Рождачани и Рождачанке.
- РОЖДАЧКА РЕКА, ж — речца.
- СВИЊСКА ПАДИНА, ж — њиве и шума. Чуване раније свиње.
- СЕЛИШТЕ, н — баште и њиве. Ту се прво населио хајдук Дурук.
- СЛИВА, ж — њиве и ливаде.
- СЛУПЦЕ, н — храстова шума и њиве. Слуп је дебла грана од дрвета.
- СПАНИЧКИ КАМЕН, м — букова шума и камење
- СРЕДЊИ РИД, м њиве, ливаде, шума.
- СТАНЧИКИ, н — место где се спајају два потока.
- СТРАЊА, ж — утрина, стрма коса.
- СТРУЉА ОРНИЦА, ж — утрина и шума. „Врло место“. „Струља значи оштра“.
- СУНТО ЛИВАЧЕ, н — ливада с извором. „Суне се“ — клизи.

ТРШЕВИНА, ж — ливаде. Искрчена шума.
 ЧЕШМА, ж — извор.
 ЧОРИН КЛАДАНАЦ, м — извор, појило за стоку.
 ЧОРБАЦИЦИ, м — махала.
 ЧУЧИН КАМЕН, м — камен који штрчи у буковој шуми („како да чучи“).
 ЦВЕТКОВЦИ, м — махала.
 ЦУЦКА, ж — мало узвишење.

ДРАГОБУЖДЕ

АВДИНА ЧЕШМА, ж — извор.
 АВДИНОВО ЛИВАЧЕ, н — ливада.
 АНЂЕЛКОВ КЛАДАНАЦ, к — извор.
 АРИФОВО ЊИВЧЕ, н — њива.
 БЕЛА ВОДА, ж — њиве, шума.
 ВЕТРЕЊАЧА, ж — брдо.
 ВИСИ ГУС, м — брег обрастао густим шибљем.
 ВЛАСЕН, м — пашњак и забран. Расте трава власен.
 ГРИЗ, м — место у буковој шуми. Ту пролази каменит колски пут („место је гризливо — каменито“).
 ДРАГОБУЖДЕ, н — заселак. Раније улазило у састав села Власа. Становници: Драгобушчани и Драгобушчанке. „Терам овце у драгобушску утрину“.
 ДРАГОБУШКА РЕКА, ж — речица.
 ДРЕНОВА ГЛАВА, ж — њиве, ливаде, узвишење. „Имало некад много дрење“.
 ДРЕЊЕ, н — долина, ливада.
 ЗЕЊИРОВА ДОЛИНА, ж — долина.
 ЗЕЊИРОВО, н — утрина, забран.
 ЗЛА ДОЛИНА, ж — стрма долина.
 ИВАЗОВО, н — пашњак.
 ЈАБУКА, ж — паша, њиве.
 ЈАБУСКА ДОЛИНА, ж — поток.
 КРИВИ ДЕЈА, м — махала и околна букова шума.
 КУЈНАЦ, м — њиве и забрани.
 ЛИПА, ж — њиве.
 ЛОГОР, м — брдо. Логоровала војска познају се ровови.
 ЉАТИВОВО, н — њиве и пашњаци.
 МИВТАРОВО ПРИЧЕ, н — хрстова шума и трње у припеку.
 ОСТРА ГЛАВА, ж — брдо с оштрим врхом, пашњак и шума.
 ОСТРИ КАМЕН, м — хрстова шума и трње. Налази се један стена.
 ПАДИНЕ, ж — утрина („распадина“).
 ПРОКОЊЕ, н — црквиште. Прича се да је уочи верског празника Прокопија на то место увек долазио јелен из шуме. Селџаци би га ухватили и заклали за курбан. Међутим, једне године из шуме је дотрчас уморан јелен. Драгобушчани нису сачекали да се мало одмори, па да га онда закољу. Уморном су му пререзали гркљан. Отада се јелен никада није појављивао. Сада за курбан кољу овна.
 РАТКИН КЛАДАНАЦ, м — извор.
 РЕКА, ж — махала поред реке. Житељи: Рекари.
 РИД, м — махала на брду.
 СЕНКА (СЕНСКА РЕКА), ж — речица.
 СПАЙСКО ГУМНО, н — место у селу где се скупљају селџаци за време верских празника. У доба Турака ту се вршило спахијско жито.
 ЦУЦКА, ж — брдашце.
 ЧАРАПИНСКА МАЛА, ж — махала.
 ЧЕШМА, ж — чесма у Дрењу.
 ЧИЛИН ШИБ, м — шума и трње. Тај се потес раније називао Чича Илијин шиб, па је услед брзог изговора дошло да скраћивања.
 ЧУКАР, м — брдо с равним врхом.
 ШАБАЊОВО, н — утрина, шума, њиве.
 ШИНДЕРСКИ ДЕЈА, м — букова шума.

ВЛАСЕ

АВРАМОВЕ СЛИВЕ, ж — воћњак.

БАБА ИВАНИНСКА МАЛА, ж — махала.

БАБА СТОЈКИНА ЧЕШМА, ж — извор.

БАРА, ж — поток, улива се у Трстенску реку.

БАЧИШТЕ, н — ливаде, њиве.

БОТУЊА, ж — њива поред Ветернице. Вода је засипа тињом. „Затој што има тињак, смрди од њега“.

БРЕГ, м — стрмо земљиште, пашњак.

БРЕСЈА, м — ливаде. „Имало је бресја“.

БУЛУШАНСКА МАЛА, ж — махала.

БУНУШКА ЊИВА, ж — њива.

ВЕЛАКОВИЦА, ж — брдо. „Идем на Велаковицу“.

ВИШИНА ЛАЗИНА, ж — њиве. ливаде, забрани и чесма.

ВЛАСЕ, н — село с обе стране Ветернице. Становници: Влашани и Влашанке.

ВЛАШКА РЕКА, ж — речица која се у Власу улива у Ветерницу. Долази из Трстене, па се другојачије назива Трстенка или Трстенска река.

ВРБАК, м — ливаде и њиве. Налазе се и врбе.

ВРЉАК, м — стрмо земљиште („врљаво“), ливаде.

ВУКСЕНИЧКА ЧЕШМА, ж — извор.

ГОЛЕМА ЊИВА, ж — њива.

ГУСТА ТРНИЦА, ж — њиве и ливаде. Било сгусто трње.

ДРАГОБУШКА БАРА, ж — ливаде и извор. Земљиште припада сељацима из Драгобужда.

ЂЕРГАЗОВСКА МАЛА, ж — нахала. Први досељеник је имао надимак Ђергаз.

ЂУРАКОВСКА МАЛА, ж — махала.

ЂУРАКОВСКО, н — њиве, ливаде и шуме.

ЖУТИ КАМЕН, м — њиве и ливаде. Овде-онде види се жут камен.

ЗАЈЕДНИЦЕ, ж — њиве које су некада биле заједничке.

ЗАЈСКА МАЛА, ж — махала. Махала се налази у потесу где има много трња и ситне шуме, па се ту често виђају зечеви.

ЈЕЗЕРО, н — извор и ливада. Био већи вир.

ЈЕЛИЦА, ж — њиве.

ЈОВИНА ЊИВА, ж — њиве.

КАЛИНОВА ЛИВАДА, ж — извор.

КАРАГУЗАВИЦА, ж — ливаде и њиве на коси. Земља црна и плодна.

КЕЈЧИНО, н — њиве.

КОЛИБЕ, ж — њиве и забрани. Постојале овчарске колибе.

КОПОТИНЕ, ж — утрина. Много копано корење папрати за свиње.

КОРИТА, н — њиве, ливаде и шума. Била корита за појење стоке.

КУЊИШТЕ, н — место где су раније биле куће. У Власу има више Куњишта.

Л'ЖАКОВСКА МАЛА, ж — махала.

ЛИВАДИН ДОЛ, м — долина између Власа и Ушевца. Ту су пашњаци и ливаде.

ЛОЈЗИШТЕ, н — њиве. Био виноград.

ЛУКЕ, ж — њиве поред Ветернице.

МАРИНКОВО ЛИВАЧЕ, н — њиве.

МАРКОВСКА МАЛА, ж — махала.

МАРЧИНО, н — ливаде.

МЕЂИНЕ, ж — забран. Постојале високе међе.

МРАКОШТИЦА, ж — ливаде. У близини су брда, па се у Мракоштини раније губе сунчани зраци.

МРТВИЦА, ж — извор у шуми.

ОБАРАК, м — хрстова шума. Ту је и бара.

ОБРШИНА, ж — ливаде и њиве.

ОСКОРУША (СКОРУША), ж — њиве. Ту је постојала велика оскоруша, од које је остао само пањ.

ОСТРА ГЛАВА, ж — шума, оралија, паша. „Остар вр на брдо“.

ПЕТКОВ БРЕГ, м — њиве.

ПЕТРИЋОВСКА МАЛА, ж — махала.

ПОПОВА ПАДИНА, ж — ливаде, њиве, забран и кладанац.

ПРИЧЕ, н — забран, њиве.

РАСОВИЦА, ж — букова шума. „Расовица се вика затој што туј има расовесто дрво“.

РЕПА, ж — брдо, њиве. Ту се сади кромпир. „Стари људи су некада кромпир називали репа“.

РИД, м — воћњак на узвишеном месту. Доскора је ту била сеоска утрина.

РИСТИНА ЧЕШМА, ж — чесма.

РИСТИНО ЊИВЧЕ, н — њиве.

РОЖДАЧКО, н — ливаде.

РОСУЉА, ж — њиве, ливаде, пашњак. „Росурљаво место дође ретка земља“.

СТАЈЧИНСКИ ПОТОК, м — поток. Улива се у Трстенку.

ТРСТЕНКА (ТРЕСТЕНКА), ж — речица која долази из Трстене. Улива се у Ветрницу у Булушанској махали. Зову је и ТРСТЕНСКА РЕКА.

УТРИНА, ж — запуштени пашњаци.

ЦАРИНСКЕ ЛУКЕ, ж — њиве и ливаде. „Неки цар имаја туј кућу. Од њум су остале грамаде“.

ЦРКВИШТЕ, н — извор. Ту је некада била црква.

ШУМАК, м — хрстова и церова шума.

ГОЛЕМО СЕЛО

АРНАУТСКИ ПУТ, м — букова шума (према Трстени).

АРСИЋЕВА ДОЛИНА, ж — поток.

БАБИН ГРОБ, м — чесма.

БАБЊИ (БАБЊИВА) ОРНИЦА, ж — букова шума и пашњаци.

БАЈИН ДОЛ (БАЊДОЛ), м — махала. Житељи: БАЈИНДОЛЧАНИ (БАЈНДОЛЧАНИ).

БАЈИНДОЛСКИ ПОТОК, м — поток.

БАЉКОВАЦ, м — махала. Припадао цео крај неком Баљи. Житељи: БАЉКОВЧАНИ. „Идем у Баљковске њиве“.

БАРА, ж — њиве и воћњаци. Подводно место.

БАЧАЛО, н — њиве и ливаде.

БЕЛА БАРА, ж — кладанац.

БЕЛИЧЕВИЦА, ж — њиве.

БЕРИВОЈШТИЦА (БЕРИВОШТИЦА), ж — махала. С обе стране је речице Беривојштице. Житељи: БЕРИВОШТИЧАНИ и БЕРИВОШТИЧАНКЕ.

БЕРИВОЈШТИЦА (БЕРИВОШТИЦА), ж — речица, која долази из Мијаковца. У горњем току се назива МИЈАКОВАЧКА РЕКА.

БИЛО, н — зараван на месту Градишту.

БОБИШТЕ, н — поток у махали Дубју.

БРАНКОВА ЧУКА, ж — узвишење са гробљем.

БРЕГ, м — њиве и шума. „Стрмно место“.

БРЕЌИНЧЕ, н — извор и шума око њега.

БУГАРСКИ БРЕГ, м — њиве.

БУЛАН, м — утрина, трњак.

БУЧАЛО, н — део потока Долине. На том месту хучи („бучи“) вода.

ВАРАЖЕГ (ВАРОЖЕГ), м — махала. Према предању на том месту су виле плеле косу.

ВИРОВИ, м — извор, чесма.

ВИТАНОВИЦА, ж — пространа коса и хрстова шума између Беривојштице и Студенске реке.

ВЛАСЕН, м — њиве и утрина. Расте трава власен.

ВРТАЧА, ж — потес. „Кад се олује, туј се врти. Ако је пласт сено, ветар га врти и однесе у висину“.

ВУЧЈА РУПА, ж — њиве и хрстога шума.

ГАРВАНИЦА, ж — њиве и шума.

ГОЛЕМА КРУШКА, ж — букова и хрстова шума.

ГОЛЁМА ЛИВАДА, ж — ливаде.

ГОЛЁМО СЕЛЌО, н — највеће село у Пољаници с обе стране Ветернице.

ГОЛИ МЛАЗ, м — махала. Житељи: Голомлачани и Голомлачанке.

ГРАДАВИЦА (ГРАДОВИЦА), ж — брдо, багременова шума.

ГРАДИШТЕ, н — утрина. Постоје остаци зидина. Сељаци ноћу копају на брду и траже ћупове злата.

ГРНЧАРИЦА, ж — махала у којој живе претежно Цигани Ђорговци.

ГРУЈИНА БАРА (ГРУНА БАРА), ж — кладанац.

ДЛИБОКИ ДОЛ, м — дубока долина, њиве и ливаде.

ДОГАНСКЕ ЛУКЕ, ж — ливаде и њиве. Припадале власнику чији је надимак био Доган (соколар).

ДОЃИ ВИРОВИ, м — букова шума.

ДОЛИНА, ж — поток.

ДОЃИ РИД, м — пашњак и њиве.

ДОЃЦЕ, н — махала. Житељи: ДОЃЧАНИ и ДОЃЧАНКЕ.

ДРАГОЛИН ДОЛ, м — махала (у ствари део махале Дубје). Житељи: Драголин-дёлчани и Драголиндёлчанке.

ДРЕНОВА ГЛАВА, ж — узвишење.

ДУБЈЕ, н — махала. Пољаница је некада опустела. Густе храстове и букове шуме су биле свугде. И у подножју Витановице налазили су се огромни храстови (дубја). Први досељеници су испод храстова подигли колибе и ту су живели кријући се од Турака. Ипак су били примећени. Једном су се Турци на узвишењу Бранкова чука, с леве стране Ветернице, попели на дрвеће и видели у даљини преко реке како из шуме излази танак млаз дима. Житељи: Дубјанчани и Дубјанчанке.

ДУБРАВА, ж — њиве.

ДУРКОВ КЛАДАНАЦ, м — извор.

ЂОРИНО, н — њива.

ЂУКИН РИД, м — утрина.

ЖЕЛЕЗНИЦА, ж — поток, лева притока Ветернице.

ЗДРАВКОВИЦА, ж — храстова шума.

ЗЕЛЕНИ КАМЕН, м — ливаде и шума.

ЗМИЈАРНИК, м — њиве и ливаде у припеку.

ЗМИЈОПЕК, м — њиве и ливаде. Тако се у почетку назива и Бајиндолски поток. Појављују се змије пекулије.

ЈАЗИНА, ж — поток.

ЈАНКОВ КЛАДАНАЦ, м — извор.

ЈЕЂУПКА, ж — букова и храстова шума.

ЈЕЂУПКА, ж — извор у шуми Јеђупка. „Донесе воду од Јеђупка“.

ЈЕЗЕРО, н — ливаде у ували. Подводно земљиште.

ЈЕЛЕНАЦ, м — брдо и гробље.

КАМЕН, м — извор, Вода избија из стене.

КАМЕНИТО КЛАДАНЧЕ, н — чесма.

КАЂА, ж — ливаде и шума.

КИТКЕ, ж — букова шума и њиве.

КИТКЕ, ж — извор. „Ће идемо на Китке за воду“.

КОВАЧЕВО, н — њиве и извор.

КОЗЈИ ДОЛ, м — долина, њиве и шума.

КОЛИПЧЕ, н — потес. Ту се некада налазила овчарска колиба.

КОСОВИЦА, ж — дубока долина и шума. „Косо земљиште“.

КОШАРИШТЕ, н — забран, ливаде и њиве.

КРИВО КЛАДАНЧЕ, н — извор.

КРС, м — место у селу где се скупљају сељани за време верских празника.

КРУШКАР, м — њиве. Било је ту раније много крушка.

КУЗМАНОВА ЧУКА, ж — чука, обрасла буковом шумом.

КУЈНАЦ, м — ливаде, њиве, извор.

КУЊАК, м — ливаде, њиве, воћњак. Расло дрво кун.

ЛАБАЂЕВИЦА, ж — брдо и њиве.

- ЛИВАЉЕ, ж — махала. Житељи: ЛИВАЧАНИ и ЛИВАЧАНКЕ. „Били смо у Ливаље“.
- ЛИВАЧЕ, н — њиве и ливаде.
- ЛУКЕ, ж — њиве и баште поред Ветернице.
- МАРИН ШИБ, м — њиве. Раније била шума.
- МАРИЈАШКИНА ЊИВА, ж — њива и ливада.
- МИЈАЧЕВИЦА, ж — храстова шума.
- МИРКА ПАДИНА, ж — ливаде и њиве.
- МРАКОШТИЦА (МРАКОВШТИЦА), ж — њиве и ливаде. „Земља неплодна, кисела, у сенку“.
- МУТАВЦИЈСКЕ ЊИВЕ, ж — њиве. Власници били мутавције.
- ОБЉШИНА, ж — њиве и ливаде.
- ОГРАЂА, ж — њиве и ливаде. „Место било ограђено“.
- ОРЕНИЦЕ, ж — шума. „Некад се орало“.
- ОРЂАНОВИЦА, ж — пашњак, трње.
- ПАДИНА, ж — чесма.
- ПАНЧАРИЦА, ж — ливаде и њиве.
- ПЕЈКОВО, н — потес.
- ПЕТРОВА ЊИВА, ж — ливада.
- ПЕЋАНСКО, н — шума, њиве, ливаде.
- ПЕШИНА ПАДИНА, ж — утрина.
- ПОЛОМ, м — њиве. „Изломљена земља“.
- ПОЉЕ, н — равница поред Ветернице испод махале Дубје.
- ПОНОГ, м — ливаде.
- ПОПОВ ШИБ, м — место где расте трње.
- ПРЕКА ЊИВА, ж — њива.
- ПРИЗЕТКО, н — храстова и букова шума. Реч призетко значи домазет.
- ПРОКОПЈЕ, н — планина.
- РАКИТОВИЦА, ж — њиве, ливаде и воћњак.
- РАШЕВА ПАДИНА, ж — храстова шума у падини.
- РЕКА, ж — њиве поред речице Беривојштице.
- РЕКА, ж — махала. Житељи: Рекари и Рекарке. „Тој су рекарске њиве“.
- РИД, м — брдо, утрина, њиве. „Овце су на Рид“.
- РОЈНО ТРЊЕ, н — ливаде. Расте трње.
- САМОВИЛСКИ КЛАДАНАЦ, м — извор близу Ветернице. Сматра се да му је вода лековита. Људи верују да ту долазе само виле, пију воду и умивају се.
- СЕНКА, ж — речица. Постаје од два потока чија су изворишта испод планине Прокопје. Назива се и СЕНСКА РЕКА.
- СИНАЦ (СИН'Ц), м — њиве, ливаде, воћњак. Постоји стара крушка синац.
- СЛОГ, м — њиве. „На слог су“. Међа је висока.
- СТАРО ГУВНО, н — њиве и ливаде.
- СТАРИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
- СТЕВАНОВА КОЛИБА, ж — њиве.
- ТИКВИЦА, ж — њиве и ливаде.
- ТОПЛИК, м — њиве и две-три куће.
- ТУМБА, ж — пространа шума у планини. Реч је романског порекла, а значи узвишење, хум.
- ЂОКАВСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
- УГРИН ДОЛ, м — долина, њиве и ливаде.
- УСОВ, м — запуштено место. Расте трње. „Земља се суне, одрођана, па је отуд име Усов“.
- УШИ (УШЈЕ), м — преслоп на венцу Витановици.
- ЦЕКИНИ ГОЛУБИ, м — потес.
- ЦИГАНСКЕ ЛУКЕ, ж — ливаде и њиве у махали Грнчарици.
- ЧА — ИВАНОВ ШИБ, м — шума и њиве.
- ЧЕВУЉАЈИНО, н — стена до потока Долине. Чевуљи се значи одјекује.
- ЧЕТИРИ КРУШКЕ, ж — потес. Прича се да је ту некада било језеро у којем је био казан са златницима. Због тога се ту копало.
- ЧУКА, ж — узвишење на Витановици.

ЧУКАР, м — брдо.

ЧУКАРЕ, н — благо узвишење.

ШИШАВИЦА, ж — шума.

ШУМАНОВА ЛИВАДА, ж — њиве.

ШУМАНСКЕ КОЧИНЕ, ж — шума. Ту су људи из рода Шуманци у Острој Глави чували свиње.

ГРАДЊА

БАРИЦА, ж — воћњак и њиве.

БАТКОВО ГУМНО, н — њиве, шума.

БАЦИН ТРАП, м — њиве.

БЕГОВО, н — њиве.

БЕЛИ БРЕГ, м — чесма. Брег из којег избија вода је бео.

БЕЊИРОВИЦА, ж — њиве.

БРАНИЋОВАЦ, м — њиве, шума.

ВИРОВИ, м — ливаде, њиве.

ВЛАШКИ РИД, м — брдо.

ВУЧЈАК, м — брдо и стене.

ГАРИШТЕ, н — потес. Усеве некад потпуно уништио град. „И такој постала гарина“.

ГОРЊА РЕКА, ж — махала.

ГРАДЊА, ж — једно од најпознатијих села у Пољаници. Испод села, према Вертерници, људи наилазе на остатке некадашњег насеља. Отуда је и назив Градње. Житељи: Грађани и Грађанке. „Овце чува у грађанско (градско)“.

ГРАДЊАНКА, ж — речица која протиче кроз Градњу. Постаје од Крушоглавске реке и потока Мртвице.

ГРАЂАНСКА РЕКА (ГРАДЊАНКА), ж — речица која протиче кроз Градњу.

ГРНА БАРА, ж — ливаде.

ДОЊА РЕКА, ж — махала.

ДУЛАН МИЛОЈКОВСКИ, м — извор.

ДУРУК, м — кладанац. Ту је захватао воду хајдук Дурук.

ЂУЈКИНА ПАДИНА, ж — махала.

ЂУЈКОПАДИНСКА ДОЛИНА, ж — поток у махали Ђујкина падина.

ЖЕЖНИЦА, ж — храстова шума „према слунце“.

ЗВОНИ КАМЕН, м — стена. У њу је стално ударала вода, па је направљено једно удубљење и чује се шум. Сељани га зову и ДЗ'МНИ КАМЕН. *Дз'мни значи звони, одјекује.*

ЗЛА ДОЛИНА, ж — стрма долина.

ЗУМБЕРСКО, н — њиве, припадале Турчину Зумбери.

ЈАСИКЕ, ж — кладанац.

КАМЕНИТА ДОЛИНА, ж — долина.

КИТИЦЕ, ж — брдо. На том месту расту три висока храста, које нико не сме да сече. „Одолеко личив на китке“.

КЛЕПАЛО, н — брдо, њиве.

КОМАЛ'К, м — махала. Житељи: Комалчани и Комалчанке.

КОЊАРНИК, м — потес.

КРУШЈЕ, н — извор.

КРУШКАР, м — ливаде, њиве, воћњак.

КРУШОГЛАВСКА ДОЛИНА, ж — долина Крушоглавске реке.

КРУШОГЛАВСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.

КУЊАК, м — њиве и ливаде. Расте кун.

ЛАЗИНА, ж — махала. Житељи: Лазинчани и Лазинчанке.

ЛАЗИНСКИ РИД, м — утрина.

ЛАЈКОВИЦА, ж — ливаде, шума и њиве.

ЛАНИШТЕ, н — махала. Житељи: Лаништари и Лаништарке.

ЛИЈА БУКА, ж — утрина. Ту је раније била пространа букова шума. Нека буква расла укосо, „лијаво ишла“.

ЛОЗЈЕ, н — мали виноград.

- ЛУГ, м — брдашце. Ту је у давној прошлости била густа храстова шума. У једној кућици кришом од Турака калуђери су описмењавали сеоске младиће.
- ЛУКЕ, ж — њиве и ливаде близу Ветернице. Место је равно и влажно (лучно). „Идем у Луке“.
- МАНЧЕВА ЧУКА, ж — брдо, утрина.
- МАРКОВА ШУМА, ж — утрина.
- МИЛОШОВ ДЕЈА, м — шума.
- МЛАДЕНОВА ЛИВАДА, ж — ливада, шума.
- МРТВА СТРАНА, ж — ливаде, стрмина.
- НОВКОВИ КЛАДАНАЦ, м — извор.
- ОГРАЂА, ж — њиве поред реке.
- ОРНИЧЕ, н — сеоска утрина.
- ОРНИЧЕ (АРНИЧЕ), н — махала. „Дошоше Арничани“.
- ПАРК, м — воћњак.
- ПЕЂАРСКА ОРНИЦА, ж — њиве.
- ПЛОЧА, ж — извор.
- ПОДЛЕШЕ, н — ливаде. Изнад њих су биле леске (лешје).
- ПОПОВА БАРА, ж — ливаде. мочварно земљиште. Ту је постојала једна кућица у којој су свештеници за време Турака вршили верске обреде.
- ПРЕСВЕТА, ж — утрина.
- ПРОГОН, м — ливаде.
- РАМЧИНЕ ЛИВАДЕ, ж — ливаде.
- РАМЧИНЦИ, м — махала. Говори се да су тако прозвани по Рамиз-паши, сину врањског Хусејин-паше. Он им је дао земљу да је обрађује.
- РАЉАК, м — махала.
- РЕКА, ж — махала. „Дошоше Рекари из Градњу“.
- РИД КИТИЦЕ, м — брдо, утрина.
- РОВИНЕ, ж — шума, изровано место.
- РОСУЉА, ж — њиве. Погрдно је: Росуља.
- СВЕТА ПЕТКА, ж — остаци старог манастира.
- СВЕТА ПЕТКА, ж — извор близу манастира.
- СЕЈМЕНСКО ДРВО, н њиве. Расло је на том месту једно високо дрво. У доба Турака ту су сејмени имали стражу.
- СЕЛИШТЕ, н — потес са десне стране реке.
- СКОВРШЊИ РИД, м — брдо, њиве.
- СМОНИЦА, ж — њиве.
- СОВЧИНЕ, ж — њиве. Земља се одроњује, „сунује се“.
- СТАНЧИЌИ, н — потес поред Крушоглавске реке. Ту се састају мањи потоци.
- СТАРО ГУВНО, н — шума.
- СТОЈАНОВА ПАДИНА, ж — њиве.
- СТРАНА, ж — шума на коси (страна — коса).
- СТРЕШАЧКА ДОЛИНА, ж — поток. Долази из Стрешке.
- СТУБАЛ, м — ливаде, извор.
- ТЕТРЕБИЦА, ж — утрина и шума.
- ТРЕСАВА, ж — бара, ливаде.
- ТРЕШВИНА, ж — њиве.
- ЋОСИНЦИ, м — махала. „Дође из малу Ћосинци“.
- УГНА ОРАНИЦА, ж — њиве.
- УСТРАНУ ДОЛИНА, ж — долина.
- ЦАНГАЛСКА МАЛА, ж — махала. Турцизам *чанглал/чангал* значи *дугоног, ширк-ласи*. Иначе житељи ове махале су познати као крупни људи.
- ШАМАК, м — утрина, шума, чесма. *Шамак* означаје *влажно место*.
- ШУРУМЕНЦИ, м — махала. Име добили по Турчину Шурумени.

КРУШЕВА ГЛАВА

- АНЋИН БРЕГ, м — Нека баба Анђа је ту чувала овце. „Причали су од Анђин брег“.
- БАБИН ГРОБ, м — голет. Сахрањена нека баба.
- БАБИНА ГЛАВА, ж — шумица.

- БЕЛЕШКА, ж — пашњак. Појављује се овде-онде бео камен.
 БОШКОВЦИ, м — махала.
 ВИРОВСКИ КЛАДАНАЦ, м — две чесме.
 ВИРОВЧАНИ, м — махала.
 ВРЛА МЕЂИНА, ж — стрме њиве.
 ГАРВАН, м — паша, шума.
 ГАРИНСКА РЕКА, ж — утрина.
 ГОЛШИНА, ж — храстова шума и голет.
 ДУЛАН, м — њиве, ливаде, баште, извор.
 ЂАРБАК, м — храстова шума.
 ЗАЈЕДНИЦА, ж — потес. Некада било заједничко.
 ЗАРБИНА, ж — шума.
 ЗМИЈАВАЦ, м — кладанац. „Такој се вика што је туја имало много змије“.
 ЗДРАВКОВЦИ, м — махала.
 ИВЧИНЦИ, м — махала.
 ИГРИШТЕ, н — шума. „Туја се играли чобани“.
 ИЗВОР, м — чесма.
 ЈАЗБИНЕ (ЈАЗВИНЕ), ж — потес. „Туја биле јазбине, криле се дивље животиње“.
 ЈАНКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 ЈЕЗЕРИНА, ж — њиве. Мочварно место.
 ЈЕЧМАК, м — шума.
 ЈОВАНОВА ПАДИНА, ж — ливаде и њиве.
 КЕСМАНЦИ, м — махала. Предак је био трговац и носио новац у великој кеси, па му дали надимак Кесман.
 КЛАДАНЧИНА, м — извор.
 КОВАЧЕВ ДОЛ, м — поток, који протиче кроз село.
 КОЧАВИЦА, ж — испаша. „Чува овце у Кочавицу“.
 КРУШЕВА ГЛАВА, ж — брдашце изнад села. „Искочи на Крушеву главу“.
 КРУШЕВА ГЛАВА, ж — село. Житељи: Крушоглавчани и Крушоглавчанке.
 „Бија сам у Крушеву Главу“.
 КРУШОГЛАВСКА РЕКА, ж — речица.
 ЛИВАЂЕ, н — махала. „Ливађе се вика по ливаде које су туја“.
 ЛИВАЂСКИ КЛАВАНАЦ, м — чесма.
 ЛИПА, ж — ливаде и њиве.
 ЛЈУБИШЉОВЦИ, м — махала. „Бија сам у Лјубишљовци“.
 МАЉИЋИ ОРАСИ, м — њиве. Расту ораси.
 МАРИНСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 МАРИНСКА ШУМА, ж — шума.
 МИЛЕНКОВЦИ, м — махала. Житеље ове махале зову и Ливађани.
 МРТВИЦА, ж — шума. Место је у осоју.
 ОРАЧЕ, н — њиве. Има ораха. У говору Пољанице испред ч губи се глас *и*.
 ПАДИНАРЦИ, м — махала. „Падинарци ги викав затој што су ги куће у падину“.
 „Падинарке отидоше у Власе“.
 ПАПРАТЉИВИЦА, ж — потес на којем расте папрат.
 ПИЉОТ, м — кладанац.
 ПРЕВАЛАЦ, м — њиве. *Превалац* обично значи *прелаз*.
 ПРЕКА ЊИВА, ж — њиве.
 РАСКРСЈЕ, н — место где се укрштају путеви који иду за Мијаковце и Градњу.
 РИДАРЦИ, м — махала. „Ридарци ги викав затој што су на рид“.
 СЕЛИШТЕ, н — њиве.
 СМРДАН, м — чесма.
 СОВЕ, н — ливаде.
 СРЕДЊИ РИД, м — брдашце.
 СРЕДОРЕК, м — кладанац.
 СРЕДОРЕК, м — потес између Ковачеве долине и једног малог потока.
 СТАЈИНЦИ, м — махала. „Ћу идем у Стајинци“.
 СТАЈКОВ КЛАДАНАЦ, м — извор.
 СТАНЧИКИ, н — место где се састају потоци. „Туј се стичав воде“.
 СТАРО БАЧЕВИШТЕ, н — њиве. Некада биле сеоске бачије.

СТОЈКОВ КЛАДАНАЦ, м — извор.
 СТРАЖА, ж — ливаде. „Била туј граница“.
 СТУДЕНИ КЛАДАНАЦ, м — чесма.
 ЋЕРАМИДНИЦА, ж — њиве. На том месту су сељаци правили ћерамиде.
 ЦЕРЈАНСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац у махали Церју.
 ЦЕРЈЕ, н — махала. „Церје се вика по церови“. Житељи: Церјанчани и Церјанчанке.

ЦИНЦАРИНА, ж — њиве.
 ЦРКВИШТЕ, н — место где је некада била црква. Ту је био и један цер поред којег су људи палили свеће.
 ШАРЕНА ЊИВА, ж — њиве. „Шарена њива се вика затој што има много камен, па је шарена“. „Ајдемо у Шарену њиву“.

СТРЕШАК

АНТИНЦИ, м — махала.
 БАЧА, ж — баште.
 БЕЛИ БРЕГ, м — извор. „Земљиште је брежуљкасто и има бела земља“.
 БЕЛОБРАТКО, м — долина. „Има омаја Белобратко“. Људи верују да ту живи неко чудовишно Белобратко, па се боје тога места.
 БЕЉИНЦИ, м — махала.
 БИНА ЛИВАДА, ж — чесма.
 БЛАТО, н — шуме, ливаде и извор.
 БОГДАНОВЦЕ, н — чувени извор.
 БОГДАНОВ ДОЛ, м — њиве и ливаде.
 БОЖИЋОВА БАРА, ж — ливаде. Мочварно место.
 БРЭСЈА, м — ливаде. „Постојали високи брестови у којима се легли орлови.“
 ВИЊАГА, ж — оралије.
 ВИСОКАЧО, н — узвишено место, пашњаци.
 ВЛАШКИ КЛАДАНАЦ, м — чесма.
 ВЛАШКЕ КРУШКЕ, ж — оралије.
 ГАБАР, м — утрина.
 ГАБРИЧЕ, н — ситна грабова шума.
 ГАРИНЕ, ж — пашњак.
 ГАЦУРА, ж — извор. У циганском језику речи *гацо* (*гацура*) могу да значе нешто *несигурно, слабо*.
 ГОРЕТИНЕ, ж — букова шума.
 ГОЛЁМИ ЗАНОВЁТ, м — пашњак с високом травом.
 ГОРНОВ РИД, м — брдо, ровине, утрина.
 ГОРЊЕ ТРЛЕ, ж — пашњак.
 ГОСТИМАРАЦ, м — извор.
 ГРАДИНЕ, ж — њиве.
 ГРАШИШТЕ, н — њиве и шуме.
 ГРОЈИН ЧУКАР, м — чука, шума.
 ДЗОНИНЦИ, м — махала.
 ДЕЈА, м — утрина.
 ДРЕЊЕ, н — утрина. „Имала је дреновина“.
 ДУБИКА, ж — шума.
 ЂУРШИНА ДОЛИНА, ж — поток.
 ЖЕЖНИЦА, ж — ливаде и шума. „Жеже слунце“.
 ЖУТА ВОДА, ж — ливаде. „Избија жута вода“
 ЗАЈЕДНИЦА, ж — њиве, ливаде, пашњаци. „Свака кућа има по неко парче“.
 ЗАПОЉЕ, н — утрина.
 ЗЛОВЕРЦИ, м — махала.
 ЗМИЈАВАЦ, м — чесма.
 ЗМИЈИНА БАРА, ж — ливаде.
 ИВАНКОВ КАМЕН, м — букова шума.
 ИВАНКОВЦИ, м — махала.
 ИЛИЈИН ЧУКАР, м — брдашце.

- ЈАЗБИНА, ж — место где се крију лисице.
 ЈАНЧИНЕ БУКЕ, ж — потес.
 ЈЕЗЕРИНА, ж — место. „Кад падне киша, туја се задржава вода“.
 ЈЕСИЧЕ, н — њиве и ливаде.
 ЈОВАНОВ ДОЛ, м — поток.
 КАЛАЈЦИ, м — махала.
 КАЛУЂЕРОВО ГРОБЉЕ, н — стене и њиве. Ту су некада сахрањивани калуђери.
 КЕСЕРЦИ, м — махала.
 КИТИЦЕ, ж — утрина. „Има китњасто дрво“.
 КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 КЛАДАНЧИНА, м — извор.
 КОВАЧЕВЦИ, м — махала.
 КОЛИБИШТЕ, н — њиве и ливаде. „Биле овчарске колибе“.
 ҚОРУТИНА, ж — пашњак и шума.
 КРКАВИЦА, ж — оралије.
 КРС, м — брдо, букова шума. Налази се камен у облику крста.
 КУПУСНА ПАДИНА, ж — њиге и шума.
 КУРЧОВ РИД, м — брдо. Исувише стрмно место“.
 ЛАВА ЛИВАДА, ж — њиве, пашњак.
 ЛИСАЦ, м — планина.
 ЛИСАЧКА РЕКА, ж — поток.
 ЛИСАЧКИ КЛАДАНАЦ, м — извор.
 ЛИСАЧКО ГРОБЉЕ, н — запуштено старо гробље („римско“).
 ЛИСАЧКО РАМНИШТЕ, н — рамно место на планини.
 ЛОЗИШТЕ, н — њиве, трње. „Били лојзиња“ (виногради).
 ЛУГ, м — ливаде.
 МАРГИТИНЦИ, м — махала.
 МУТАВИЈСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 НАКОВА ШУМА, ж — ситна букова шума.
 ОВСИШТЕ, н — њиве, Сеје се оvas.
 ПАДИНА, ж — оралије у падини.
 ПАУНОВА ЊИВА, ж — утрина.
 ПЕТКОВЦИ, м — махала.
 ПЕШИНИ, м — махала.
 ПОЖАРЕВАЦ, м — њиве, пашњаци.
 ПОПОВ ТРАП, м — њиве и брдашце.
 РАМНИШТЕ, н — њиве и ливаде. „Рамно је место“.
 РАСБЧЕНА БАРА, ж — мочварно место, ситна грабова шума. „Сече га јаруга преко средину“.
 РАШКИНЦИ, м — махала.
 РЕПАНЦИ, м — махала.
 РУДИНСКА РЕКА, ж — поток.
 РУДИЊЕ, н — храстова шума.
 РУПА, ж — њиве, ливаде. „Рупљаво је место“.
 РУПЉАРЦИ, м — махала.
 СБЛИШТЕ, н — њиве.
 СИМОНОВ БРЕГ, м — брег.
 СМИЉЕВА ДОЛИНА, ж — долина, шума.
 СТЕПАНОВЦИ, м — махала.
 СТОЈНИ КЛАДАНАЦ, м — чесма.
 СТРЕШАК, м — село. Житељи: Стречани и Стречанке. „Дођомо од Стрешак“.
 СТУДЕНИ КЛАДАНАЦ, м — извор.
 ТЕРЗИНЦИ, м — махала.
 ТУПАН, м — чесма. „Ће идемо да пијемо воду на Тупан“.
 ТУРСКЕ ЊИВЕ, ж — њиве.
 ЋЕРАНИШТЕ, н — њиве. „Била некад ћерана“.
 ЦЕДИЛАРЦИ, м — махала.
 ЦИГАНСКЕ КУЋЕ, ж — њиве. Живели на том месту Цигани.
 ЦИЊАРИНА, ж — букова шума.

ЦРКВИШТЕ, н — њиве и остаци некадашње цркве.
 ШАРЕНИ КАМЕН, м — утрина и њиве. „Бија камен као неки споменик“.
 ШЕВАКОВЦИ, м — махала.

МИЈАКОВЦЕ

АЈАВИ КУН, м — њиве. Постојао кун.
 БЕРИН КАМЕН, м — храстова шума и камење.
 ВЛАДИЧКА ДОЛИНА, ж — долина. „Причали су ми од Владичку долину“.
 ВРБА, ж — извор. Поред њега је раније била врба.
 ГАБАР, м — кладанац.
 ГЛУВАЧА, ж — њиве и шума.
 ГОЛЕМО ЗАБЕ, н — шума. *Забел значи шуму, забран.*
 ГРЊОВ ДОЛ, м — долина.
 ДЕТИЊЕ ВОДЕНИЦЕ, ж — место у једној удолини. „Детиње воденице ги викав затој што су се деца на тој место играли и правили воденице“.
 ДОГАНЦИ, м — махала.
 ДОЊА МРТВИЦА, ж — шума у осоју.
 БОКАНОВЦИ, м — махала.
 БОРИНСКА МАЛА, ж — махала.
 БУРКА, ж — храстова шума и њиве.
 ЖЕЖНИЦА, ж — храстова шума.
 ИЗВОР, м — поток и извор.
 ЈЕСИЧЕ, н — кладанац.
 ЈЕСИЧЕ, н — шума.
 КАМЕНИТА ЧУКА, ж — чука, шума, камење.
 КИТИЦЕ, ж — брдо са шумом.
 КЉУЧ, м — брдо.
 КОВАНЦИЈСКА ЊИВА, ж — њиве.
 КОПОТИНЕ, ж — њиве и ливаде.
 КОШАРИШТЕ, н — шума и њиве.
 КУРВАРИЋ, м — храстова шума, њиве и ливаде.
 ЛАЗИНЕ, ж — храстова шума с пропланцима. „Лазика, лазурка је голо место у шуму“.
 ЛИВАДЕ, ж — махала. Житељи: Ливађани и Ливађанке.
 ЉУТЕЖ, м — храстова шума.
 МАКОВЕ, н — брдо.
 МИЈАКОВСКА РЕКА, ж — речица.
 МИЈАКОВЦЕ, н — село. Житељи: Мијаковчани и Мијаковчанке.
 МИЛИ ЛОМ, м — храстова шума.
 ОГОРЕЛИЦА, ж — храстова шума и пашњак.
 ПАВУНИН КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 ПАПРАТЉИВИЦА, ж — шума, њиве и ливаде. Расте папрат.
 ПЕРАЉИШТЕ, н — шума, ливаде, пашњак. „Прале некад жене“.
 ПОЛЕЖАК, м — утрина и њиве. „Полежак (Положек) се вика затој што је на једно место малко равно, положено“.
 ПОЛОМ, м — храстова шума и њиве.
 ПРЕКА ЊИВА, ж — њива.
 РИД, м — брдо, пашњак.
 РОСУЉА, ж — махала.
 САСТАНЦИ, м — место где се састају Слепа долина и један поток.
 СЕЛИШТЕ, н — кладанац.
 СЕЛО, н — ливаде.
 СКОРУША, ж — њиве.
 СЛЕПА ДОЛИНА, ж — поток, долина.
 СОВЈЕ, н — њиве и ливаде.
 СРЕЂАН ПУТ, м — колски пут.
 СРБИ ГУС, м — храстова шума и њиве.
 ТОДОРЕ, н — храстова шума.

ТРШЕВИНА, ж — храстова шума и голет. „Тршевина га викав затој што је туја
била густа шума, па је отресена и с'г је ретка“. „Дошја сам од Тршевину“.
ТУРСКА ОРНИЦА, ж — њиве. „Разговарамо од Турску орницу“.
ЧАМБУРА, ж — извор.
ЧАШКА, ж — храстова шума.
ЧУКАР, м — брдо.
ЧУКА, ж — главица брда.
ШИРОКИ ПУТ, м — сеоски пут.

ТУМБА

БАРА, ж — шума и оралије.
БРЕКИЊА, ж — храстова шума.
ВАЉАВИЦА, ж — место где се поток Слепа долина улива у Тумбанску реку. Ту
је постојала ваљавица.
ГАРИНА, ж — шума и ливаде.
ГАРИНСКА РЕКА, ж — поток.
ГОЛЕМА ОРНИЦА, ж — махала.
ГОЛЕМИ КАМЕН, м — стена.
ГОЛЕМА ЛИВАДА, ж — ливада и њиве.
ГОЛЕМИ ЛОМ, м — храстова шума.
ГОРЊИ КАМЕН, м — стена.
ГУМНИШТЕ, н — њиве, ливаде и шума.
ДИВЉА ЛЕСКА, ж — шума.
ДЛУГА ЊИВА, ж — њива.
ДОЊО ПРИЧЕ, н — храстова шума и камење.
ДРЕНСКА ПАДИНА, ж — чесма.
ДУБОКИ ПРЕСЛАП, м — букова шума.
ЂОРБИНА ЛИВАДЕ, ж — ливаде.
ЗАЈЕДНИЦА, ж — њиве. „Имам њиве у Заједницу“.
ЗАРБИНА, ж — шума.
ЗАРБИНСКА ДОЛИНА, ж — изворишни део потока Слепа долина.
ЗЕТЊАВИЦА, ж — храстова шума и камен.
ЈАНКОВО КЛАДАНЧЕ, н — извор.
ЈЕЧМИШТЕ, н — шума и њива у њој.
ЈУЖИН КАМЕН, м — букова шума.
КАМЕНИТА ЧУКА, ж — стеновита чука.
КУСИ РИД, м — махала.
ЛЕПА ПАДИНА, ж — њиве.
МАРИНА ЧУКА, ж — брдашце.
МРТВИЦА, ж — шума у осоју.
ОРЛОВА ЧУКА, ж — шума.
ОРЛОВИ КАМЕН, м — стена.
ПЕЋ, м — утрина.
ПРИСАЂЕ, н — њиве и шума.
РАПОВИЦА, ж — њиве.
Р'ЖИШТЕ, н — њиве, храстова шума.
РЕНДА, ж — ливада.
РИЛО, н — ливаде, њиве.
САМАРАК, м — ливаде, њиве.
САНДИНО ЛИВАЧЕ, н — извор.
СЕЛИШТЕ, н — шума и ливаде.
СЕЛО, н — махала.
СЛЕПА ДОЛИНА, ж — поток, долина.
СТОЈАНОВО ЊИВЧЕ, н — њива.
СТРЕШ'ЧКЕ КОЧИНЕ, ж — њиве и шума. Ту су се налазиле кочине сељака из
Стрешка.
СУШЕВЈЕ, н — махала.
ТУМБА, ж — планинско село. Житељи: Тумбанчани и Тумбанчанке. „Идем у
Тумбу“. „Живим у Тумбу“.

ТУМБАНСКА РЕКА, ж — река.
 ТУМБАНСКИ РИД, м — брдо, утрина.
 ЂУРКОВИНА, ж — брдашце.
 ЦРЕМАШНИЦА, ж — махала.
 ЦРЕМАШНИЧКА ЧУКА, ж — чука.
 ШИБОВИТА АРНИЦА, ж — њиве. „Пре бија шиб (ситна шума)“.
 ШИБОВСКА РЕКА, ж — поток.
 ШИБОВЦЕ, н — хрстова шума и ливаде. „Бија шиб, пустињак“.
 ШУМАНСКА РЕКА, ж — поток.

СТУДЕНА

АРНИЧКА, ж — пашњак.
 БАЗЈАК, м — њиве и шума. Расте зова (баз).
 БАЉИНА ЛИВАДА, ж — ливада и шума.
 БРЕГ, м — брег, пашњак.
 БРОЈИШТЕ, н — чесма.
 ГАРИНА, ж — ливаде, забран.
 ГОВЕДАРНИК, м — њиве, ливаде, шума. „Туја чувани говеда, биле кошаре“.
 ГОЛЕМА ЊИВА, ж — ливаде и њиве.
 ГОЛЕМА ПАДИНА, ж — хрстова шума.
 ГОЛЕМИ РИД, м — шума.
 ГОЛЕМО ЗАБЕ, н — шума. *Забе(забел) — забран.*
 ГОРЊА МАЛА, ж — махала.
 ГОРУЊЕ, н — њиве и шума. Горун је врста храста.
 ГРАШИШТЕ, н — ливаде.
 ГУМНИШТЕ, н — ливаде, њиве, шума. Било некада гумно.
 ДЛИБОКА ПАДИНА, ж — шума и њиве у пространом удубљењу.
 ДЛУГА АРНИЦА, ж — њиве.
 ДОЊА МАЛА, ж — махала.
 ДОЊЕ ПАДИНЕ, ж — њиве и ливаде.
 ЗРНОЛОЈИШТЕ, н — хрстова шума.
 ИМЕРОВЕ ЊИВЕ, ж — њиве и шума.
 КАШКАЛО, н — извор и њиве близу њега.
 КЛАДАНАЦ, м — извор.
 КОПОТИНЕ, ж — њиве и хрстова шума.
 КРСТЕ, н — место где се скупљају сељани кад је верски празник.
 КРУШЈЕ, н — ливаде, њиве и шума. Расту дивље крушке.
 ЛАЗИНА ШУМА, ж — шума.
 ЛЕШТАР, м — њиве и шума. Постоје и леске.
 ЛИВА БУКА, ж — шума и њиве.
 ЛИВАДЕ, ж — ливаде и њиве.
 ЛУКА, ж — ливаде поред реке. „Лучне су“ (вододражне).
 МАЛА ДОЛИНА, ж — поток.
 МИТИРИЗ, м — пашњак, трње. *Мийириз значи ров (ровине), шанец.*
 НАДРЕЧЕ, н — шума. Налази се изнад речице, па је зато и добила овај назив.
 ОСМАНОВО, н — њиве и забран.
 ОСМАНОВСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 ПАДИНЕ, ж — њиве.
 ПАРНА ГЛАВА, ж — главица брда обрасла папратом.
 ПЕЧЕНЕ БЕЛІГЕ, ж — њиве и ливаде.
 ПОПОВА ЛИВАДА, ж — ливаде и њиве.
 ПРИСАЂЕ, њиве и шума.
 РАВНИ РИД, м — букова шума и њиве.
 РЕКА, ж — земљиште поред реке.
 РУПА, ж — извор.
 РУПЉАНЦИ, м — махала.
 СЛИВА ГЛАВА, ж — њиве.
 СОКОЛИЦА, ж — шума, стене, поток.

СОЛАКА ДОЛИНА, ж — њиве, ливаде и шума.
 СОЛАЧКИ ЧУКАР, м — брдо.
 СРЕДЊИ РИД, м — махала.
 СРНАДАЂЕ, н — ливаде.
 СТОЈАНОВА ЊИВА, ж — њива.
 СТУДЕНА, ж — село. Житељи: Студенчани и Студенчанке. „Живим у Студену“.
 СТУДЕНСКА РЕКА, ж — речица.
 ТИКВИЦА, ж — чука.
 Т’НКИ ЧУКАР, м — њиве и букова шума. „Брдо је остро, па се вика Т’нки чукар“.
 ТРЛИНЕ, ж — ливаде. Постојале трле.
 ТУБАНСКИ РИД, м — махала.
 ТУБАНСКО ПРИЧЕ, н — хрстова шума и камењар.
 ЦРВЕНИ БРЕГ, м — шума. Постоји црвена земља.
 ЧУМБУРА, ж — извор. „Има чумбуру“.
 ШАМАК, м — хрстова шума.
 ШУПЉА БУКА, ж — чесма.

ЛАЛИНЦЕ

АЈДУЧКИ КЛАДАНАЦ, м — извор испод планинског врха Брезовића. Пио воду
 хајдук Никола Мандрда.
 АНТИН РИД, м — брдо.
 АРНАУТСКО ГРОБЉЕ, н — запуштено гробље и паша.
 БАЉИН КЛАДАНАЦ, м — кладанац. Налази се у потесу који је до 1878. при-
 падао Албанцу Баљи.
 БАЧЕВИНА, ж — њиве.
 БАЧКАЛО, н — кладанац.
 БЕЛИ КАМЕН, м — њиве.
 БЕЉИНСКА МРТВИЦА, букова шума.
 БОЛНИК, м — стрмо земљиште, шуме и њиве.
 БРЕЗОВИЋ, м — планински врх.
 БУНАТОВАЦ, м — извор у планини.
 ВЕЛИКИ СМРДАН, м — извор и земљиште око њега.
 ГАБАР, м — кладанац. Поред њега је дрво граб (габар).
 ГЛАВЕНИ КАМЕН, — шума и стена.
 ГЛОГ, м — махала.
 ГОЛЕМА ЛУКА, ж — махала.
 ГОЛЕМИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 ГОРЊА МАЛА, ж — махала.
 ГОРЊИ БУНАТОВАЦ, м — букова шума.
 ГРАДАШНИЦА, ж — шума и пропланак.
 ГРУВАЧКА ДОЛИНА, ж — долина. „Туја се грува“ (руши се, одроњује).
 ГУМНИШТЕ, н — њиве.
 ДЕВОЈКИН КАМЕН, м — борова и букова шума. Прича се да нека девојка на
 потоку белила платно. Кад је завршила посао, ставила је на главу камен и
 платно. Камен је донела у шуму и оставила га. Тај бео камен који је девојка
 на глави носила, други нису могли ни да га помакну.
 ДОЊА МАЛА, ж — махала.
 ДОЊИ БУНАТОВАЦ, м — букова шума.
 ДОШЉАЧКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 ДОШЉАЧКЕ ЊИВЕ, ж — њиве и шума.
 ГРУВАЧ, м — њиве и шума.
 ЖУТИ КАМЕН, м — букова шума у којој је већа стена.
 ЈЕЗЕРСКА ДОЛИНА, ж — долина.
 ЈЕЗЕРСКО, н — њиве и шума. Мочварно место.
 ЈЕЧМИШТЕ, н — њиве.
 ЈУЖИНЕ ЊИВЕ, ж — њиве.
 ЈУМЕРОВО, н — њиве и ливаде.
 КОПОТИНЕ, ж — ливаде. „Копан је папрат“.

- КЌОЧИНЕ, ж — хрстова шума.
 КРСТЕ, н — место где је крст. Ту се сељани скупљају кад је верски празник.
 КРУШКАР, м — њиве. Расту дивље крушке.
 КРШ, м — хрстова шума. „Кршно је место, узбрдо, појављује се камен“.
 КУСО ПРИЧЕ, н — хрстова шума.
 ЛАЛИНСКА РЕКА, ж — речица.
 ЛАЛИНЦЕ, н — село. Житељи: Лалинчани и Лалинчанке. „Дође од Лалинце“.
 ЛАТИНСКО ГРЉЕ, н — шума.
 ЛЕШТАР, м — букова шума и леска.
 ЛОЖДРЕНСКА ДОЛИНА, ж — долина. Реч постала од израза *лош дрен*.
 ЛОМ, м — извор.
 ЛОШ ДРЕН, м — шума.
 ЛОШ КЛАДАНАЦ, м — кладанац. Налази се на неприступачном месту.
 ЛУГ, м — ливаде, њиве, кладанац.
 ЉОМИНО ПРИЧЕ, н — ливаде и хрстова шума. Власник био неки Љома.
 ЉУЉИН КЛАДАНАЦ, м — кладанац. Налазио се у потесу неког Љуље.
 МАЛЕЧКО ПРИЧЕ, н — ливаде, њиве и хрстова шума.
 МАЛИ КЛАДАНАЦ, м — извор.
 МАЛИ СМРДАН, м — извор.
 МАЛИЋОВО, н — ливаде.
 МЕЉИНО, н — шума и ливаде.
 МЕЧКИНА ПАДИНА, ж — шума и њиве. Појављивали се медведи.
 МИКИД РИД, м — ливаде на узвишењу.
 МИЛОЈКИНЕ ОМЕТИНЕ, ж — њиве и шума. Нека Милојка имала ту трле (ометине).
 МИТИН КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 НЕДИНО ГУМНО, н — њиве и ливаде. На том месту је нека Неда вршила жито.
 ОСМАНОВ ЧУКАР, м — брдо, шума.
 ПАДИНА, ж — њиве у падини.
 ПЕЈКОВЕ ЊИВЕ, ж — напуштене њиве.
 ПЕРАЉИШТЕ, н — место где се састају два потока и где жене перу рубље.
 ПЛОЧЕВЈЕ, н — шума, трње, камење. „Има плочас камен“.
 ПРЕКА ВОДА, ж — шума.
 ПРЕКОБЉЕ, н — махала.
 ПРЕПЉИШКА ДОЛИНА, ж — долина.
 ПРЕПЉИШТЕ, н — извор.
 ПРЕСЛАП, м — шума, њиве, прелаз.
 РАВНА ШУМА, ж — шума.
 РАВЊАК, м — зараван у шуми.
 РАШИЊЕ, н — њиве и пашњак.
 РЕКИТАР, м — њиве, пропланци.
 РОГЕ, н — брдашце, чесма.
 РОСУЉА, ж — њиве.
 СЕЛИШТЕ, н — ливаде, пашњак.
 СЛАНИК, м — место поред реке. Скупља се стока и лиже земљу.
 СМРДАН, м — њиве, шума, ливаде.
 СПАСОВАЧКА ДОЛИНА, ж — долина.
 СПАСОВИЦА, ж — шума и њиве.
 СТАРА БАЧА, ж — башта.
 СТРАНА, ж — коса планинска, пашњаци.
 СТРУЉА АРНИЦА, ж — њиве, неплодна земља. „Струљаво место, неродно“.
 ТАНКИ РИД, м — оштра планинска коса.
 ТАСИН КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 ТРН, м — њиве, шума. Расте и трн.
 ТРШЕВИНЕ, ж — њиве и ливаде.
 У СТРАНУ, ж — кладанац.
 ФИРА, ж — њиве и ливаде.
 ЦАЈИНА ЧЕШМА, ж — чесма.

ЦРЕШЊА, ж — шума и њива. „Била црешња“ (трешња).
 ЧАРДАЦИ, м — ливаде. Лалинчани дену сено на побивеним моткама и кочевима.
 То зову чардак.
 ЧЕПРЊАК, м — чесма.
 ЦЕРИФЕС, м — њиве.

МИЈОВЦЕ

АБАЗОВО, н — потес који је до 1878. године припадао Абазу.
 АЛЕКСИН КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 БАРА, ж — ливаде, њиве и шума.
 ВЕЛКОВЦИ, м — махала.
 ГОЛЕМЕ БУКЕ, ж — њива.
 ЈАЗАВИЦА, ж — шума.
 КАЛАБАРИНА, ж — поток и шума.
 КЛАДАНЧИКИ, н — извори.
 ЛОМ, м — њиве, ливаде, воћњак.
 МАНАСИН КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 МАНАСИНА ДОЛИНА, ж — поток.
 МАНАСИНА ТРШЕВИНА, ж — њива у буковој шуми.
 МИЈОВСКА ДОЛИНА, ж — поток и долина.
 МИЈОВСКА КАЛАБАРИНА, ж — поток.
 МИЈОВЦЕ, н — село. Житељи: Мијовчани и Мијовчанке.
 МИЛАНОВО ПРИЧЕ, н — храстова шума.
 МИТАРОВО, н — потес, шума.
 МРТВИЦА, ж — ливаде и њиве.
 НЕШИНО, н — ливаде и њиве.
 ОРЛОВО ГЊЕЗДО, н — њива. „Туј била шума, па се изводили орлови и соколи“.
 ПЕЛИШТАРЦИ, м — махала.
 ПЕТРОВИН ЧУКАР, м — брдо.
 ЧУКАР, м — брдо.
 РИСТИЋОВ ПОСЕДАК, м — њиве и ливаде.
 СОЛИШТЕ, н — њиве. Ту је раније било слане воде.
 СРЕДОРЕК, м — шума између два потока.
 СТАНКОВ ИЗВОР, м — чесма.
 СТОЈАНОВА ТРШЕВИНА, ж — њиве и шума око ње.

ОСТРА ГЛАВА

АЛИТОВА ДОЛИНА, ж — поток.
 АЛИТОВО, н — ливаде и њиве.
 БАРА, ж — ливаде. Мочварно место.
 ГАРИНЕ, ж — шума.
 ГОРЊИ КЛАДАНАЦ, м — извор.
 ГОРЊИ ЧУКАР, м — брдо.
 ДОЊИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
 ЖАР, м — шума у припеку.
 ИВАНОВА ЧУКА, ж — чука.
 ЈАЗАВИЦА, ж — букова шума.
 КАЛУБЕРЕ, н — шума и ливаде.
 КОПОТИНЕ, ж — утрина. Копају људи папрат за свиње.
 КОРИТО, н — извор. Поред извора се налазило корито за појење стоке.
 КОЧИНЕ, ж — њиве и ливаде.
 ЛИВАДЕ, ж — ливаде.
 ЛОМ, м — пашњак. Испресецано земљиште. Расте папрат.
 МАНАСТИРСКА РЕКА, ж — поток.
 МАНАСТИР (МАНОСТИР), м — утрина. Предање каже да је на том месту био стари српски манастир.

ЊИВЧЕ, н — њиве.

ОРНИЦА, ж — ливаде и њиве.

ОСТРА ГЛАВА, ж — мало село. Житељи: Остроглавчани и Ост роглавчанке.
„Допутова из Остру Главу“.

ОСТРОГЛАВСКА РЕКА, ж — речица.

ПЕНИНЦИ, м — махала.

ПЕТҚОВО ЛИВАЧЕ, н — ливаде.

РАСКРСЈЕ, н — раскрсница сеоских путева.

РЕКА, ж — потес поред Остроглавске реке.

СЕЛИШТЕ, н — њиве.

СИНОРЈЕ, н — њиве и ливаде на левој страни долине Синорске реке.

СИНОРСКИ ДЕЛ, м — махала. Реч *синор* је грчког порекла, а означаје међу или граничну линију. Ова махала је на граници између Големог Села и Остре Главе. Иначе, раније је Остра Глава била махала Големог Села.

СИНОРСКА РЕКА, ж — поток, долина.

СРЕДЊИ КЛАДАНАЦ, м — извор.

ТРЕШВИНА, ж — њиве.

ЧУКА, ж — чука.

ШУМАНСКО, н — ливаде и њиве.

ДУПЕЉЕВО

АЗЕМОВО, н — ливаде и њиве.

БАБА-БЎРЋИНСКО, н — њиве.

БЕГОВСКО, н — шума.

БОБОНОШКОВА ДОЛИНА, ж — извор.

ГОРЊЕ ДУПЕЉЕВО, н — махала.

ГОРЧИНА ДОЛИНА, ж — долина. Ту је погинуо неки Горча.

ГРАДИШТЕ, н — шума.

ГРОБИШТЕ, н — њиве. Било муслиманско гробље.

ДЗЕКИНО, н — ливаде.

ДОЛИНА, ж — кладанац.

ДОЊЕ ДУПЕЉЕВО, н — махала.

ДОЊИ РИД, м — брдо.

ДУПЕЉЕВО, н — сеоце с леве стране Ветернице. У његовом атару расту крушке *дуйељевке*, па су га, веле сељаци, зато тако назвали. Становници: Дупељевчани и Дупељевчанке. „Дођо из Дупељево“. „Моја ћерка је у Дупељево“.

ДУПЕЉЕВСКА РЕКА, ж — речица.

ЈАКУПОВО, н — њиве.

ЈЕЗЕРО, н — ливаде. Има много воде.

КЛАДАНЧЕ, н — извор.

КРСТАЧЕ, н — њиве. Ту се раније налазио крст. Ту су, прича се, изгинули људи у неком рату.

ЛИВАДЕ, ж — њиве и ливаде.

МАЉОЧКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.

МРТВИЦА, ж — шума. ливаде, њиве.

МИЈОВСКА МРТВИЦА, ж — шума у осоју.

ОСТРОГЛАВСКА ДОЛИНА, ж — долина између Дупељева и Остре Главе.

ПЕРАЉИШТЕ, н — извор и земљиште околу њега. Ту су жене некада прале рубље.

ПЛАЊДИШТЕ, н — шума. Пландовали сточари стоку.

ПОСЕДАК, м — ливаде. Постојала на том месту кућа.

РЕЦЕПОВО, н — њиве.

РОСУЉА, ж — кладанац и земљиште околу њега.

СТРАНА, ж — њиве на планинској коси.

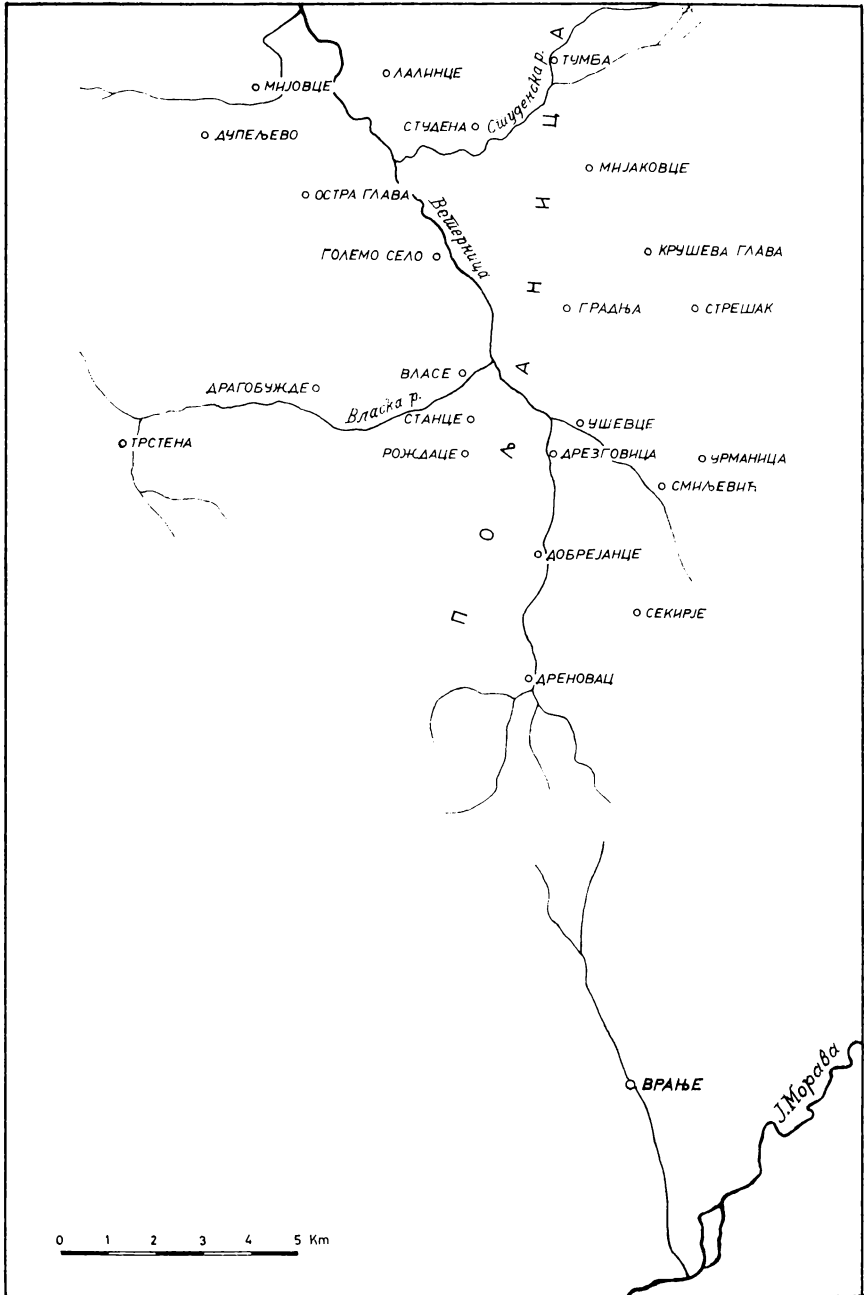
ЧЕШМА, ж — извор.

ЧУКАР, м — брдо.

ШАГРИНА, ж — њиве и ливаде.

ТРСТЕНА

- АЈДУЧКА ЦРКВА, ж — црквиште и букова шума. Према предању постојала је на том месту црква у којој су се хајдуци молили богу.
- АЛИЛОВСКА МАЛА, ж — махала.
- АРНИЦА, ж — млада букова шума. Пре више година ту су биле напуштене њиве.
- БАВЊИШТЕ (Б'ВЊИШТЕ), н — пашњак. „Кад се туј оди б'вњи земља“
- БАРЈАМОВО, н — њиве и ливаде.
- ВЕСЕЛОВА МАЛА, ж — махала.
- ГОЛЕМА ДОЛИНА, ж — долина и поток.
- ДРДИНО КЛАДАНЧЕ, н — кладанче у ЧИКИНСКОЈ махали.
- ЂОРЂИЈИНА ВРАТА, ж — шума.
- ЂУРИНА ЧЕШМА, ж — чесма.
- ЗЕЉАНКОВСКА МАЛА, ж — махала.
- ЗЕЉАНКОВСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
- ИЛИЈИНА ЧЕШМА, ж — чесма.
- ЈАБУКОВСКА ДОЛИНА, ж — поток.
- ЈЕЗЕРО, н — ливаде и њиве. Према предању ту је било велико језеро.
- КАЛИНА ДОЛИНА, ж — поток.
- КЛИСУРА, ж — клисурасти део долине ТРСТЕНСКЕ РЕКЕ.
- КЕЈЧИН КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
- КОПИЉАК, м — планински врх и шума.
- КОПИЉАЧКИ ПОТОК, м — поток.
- КРУШКАР, м — пашњак, шума. Има и дивљих крушака.
- КРУШКАРСКИ ПОТОК, м — поток.
- ЛИМАТОВСКА МАЛА, ж — махала.
- МАЗНИШТЕ, н — пашњак.
- МАЉОЧКОВО, н — њиве, ливаде шума.
- МАЉОКОВА ЛИВАДА, ж — ливада, шума.
- МАНДРИНО КЛАДАНЧЕ, н — чесма. Ту је, веле, пио воду чувени пољанички хајдук Никола Мандрда.
- МИРКОВ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
- НЕРАДОВСКА МАЛА, ж — махала. Преци се доселили из моравског села Нерадовца.
- НОВАКОВЦЕ, н — расељено српско село. Налазило се на месту данашње Трстене у сливу Ветернице. По предању име је добило по ковачу Новаку.
- ОРЛОВА ЧУКА, ж — планински врх и шума.
- ПАКЕТ, м — ливаде.
- ПАНДУРСКИ КЛАДАНАЦ, м — кладанац.
- ПЕСИШТЕ (ПЕСИНЕ), н — планински врх и шума.
- ПОСЕЧЕНА ДОЛИНА, ж — поток.
- ПОПАДИСКА МАЛА, ж — махала.
- ПРИЧЕ, н — храстова шума.
- ПРИСОЈЕ, н — букова шума.
- РАМОНОВА ДОЛИНА, ж — поток.
- ТЕСНА ЧАРШИЈА, ж — шума. „И отуд и одовуд је шума, има само један пролаз, па се за тој вика Тесма чаршија“.
- ТРСТЕНА, ж — планинско село. Житељи: Трстенчани и Трстенчанке. „Идем у Трстену“. „Дођоше трстеначки момци“.
- ТРСТЕНСКА РЕКА, ж — река.
- ФЕРИЗОВО, н — њиве и ливаде.
- ФИНАНЦИЈА, ж — пашњак. Ту је била српска караула до 1912. године и царинарница. Отуда и назив.
- ЦВЕТКОВА ЧЕШМА, ж — чесма.
- ЦРНИ КАМЕН, м — планина. У шуми се налазе и стене.
- ЦРНОКАМЕНСКА ДОЛИНА, ж — поток и долина.
- ЧУКИНСКА МАЛА, ж — махала.

ПОЉАНИЦЕ

Наймалија Пејровић

МИКРОТОПОНИМИЈА НЕКИХ СРПСКИХ НАСЕЉА У МАЂАРСКОЈ

*Рађено под руководством
доц. др Драгољуба Пејровића*

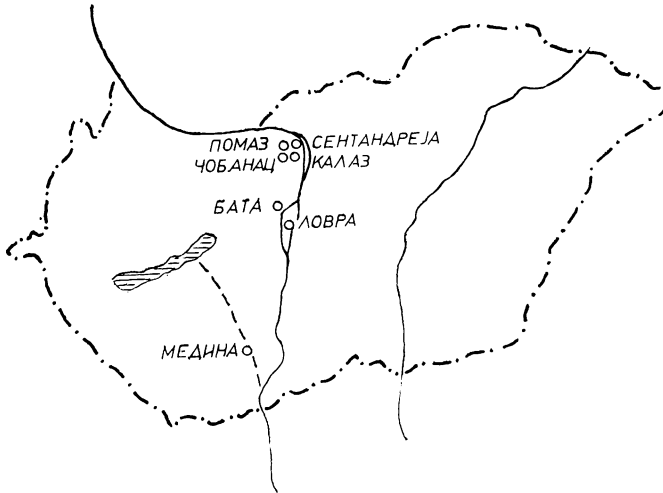
Познато је да су Срби, бежећи испред Турака, под покровитељством православне цркве и под вођством патријарха Арсенија Чарнојевића, стигли на данашњу територију Мађарске. Овде су наишли на повољне услове за развијање занатства и трговине као и на добро земљиште за пољопривредну производњу, на богате ливаде, пашњаке за узгој стоке. Брдски предели са бујним биљним покривачем, шумама и много дивљачи, пружили су избеглицима добре услове да би на новим просторима отпочели нов живот са пуно очекивања, али и сталном чежњом за повратак у свој завичај. У оваквим околностима брзо долази до процвата економског живота. На то указује чињеница да Сентандреја, захваљујући Србима, доживљава сјајан успон, на шта су Сентандрејци и данас веома поносни.

Сваке године, у знак сећања на претке, трговце, занатлије, зидаре — међу којима су се налазили и Далматинци и Грци, сакупљају се Срби августа месеца на Светој води, извору, где су се некада сакупљали и њихови дедови и тамо подигли крст, споменик за потомке. Народ се сакупља из истих разлога једном годишње и на Бунарчићу, у Чобанцу.

Дошавши у нову средину, Срби дају српска имена својим новим насељима, бреговима, потоцима, њивама... Та имена се још и данас чувају у местима у којима живи српско становништво, али је у повије време врло изразита појава њиховога ишчезавања, будући да их се сећају само још представници старије генерације.

Микротопонимијску грађу коју овде доносим скупљала сам у следећим селима: Бата (Százhalombatta), Чобанац (Csobánka), Калаз (Budakalász), Ловра (Lorév), Медина (Medina), Помаз (Pomáz), Сентандреја (Szentendre).

Избег (Izbég) је насеље на периферији Сентандреје, овде су некад живеле избеглице.

У свим овим местима данас живи око 100—200 душа Срба. Они будно чувају свој језик, своје смртне обичаје, црквене славе и све оно што потиче од њихових предака, који су под тешким, много пута и мучним, околностима сачували све то за потомке, за нов нараштај.

На ово указује и чињеница да су се сачувала стара имена разних места где се још није изгубило потомство некадашњих досељеника.

Места из којих доносим материјал обележавам следећим скраћеницама: Б — Баџа, Ч — Чобанац, К — Калаз, Л — Ловра, М — Медина, П — Подмаз, С — Сентандреја.

А д њ и ц е, пољ(е), Ч, Долња Адџа, Горња Адџа, ш(ума), Л
 А ј м а њ и ц е, пољ, К, Мале Ајманице, Велике Ајманице, пољ, Б
 А л ' ч е в и ц е, пољ, П
 А р а п о в а ч а п а ш (њ а к), К
 Б а ш ч е в и н е, пољ, Ч
 Б а ш ћ е, пољ, Л
 Б р д о, бр(до), К, Бјело брдо, пољ, П
 Б р у њ а ц, ш, Л
 Б у б а њ, бр, К, С
 Б у ц њ а к, ораница, косаница, ш, Ч
 Б у к м њ р о в а ц, пољ, С
 Б у к о в е д е р а, бр, пољ, Ч
 Б у њ а р ч и ћ, и(звор), Ч
 В а р о ш к е, пољ, П
 В е л и к а к р у ш к а, пољ, Л
 В и л и н б р е г, бр, Ч
 В и л и н о к о л о, паш, Ч
 В и н о г р а д с к е, пољ, Л
 В и ш е в и н о г р а д а, пољ, М
 В ђ е, пољ, Л
 В р б њ а к, пољ, С

Врвџште, паш, Ч
 Вџјина дџлина¹, пољ, К
 Гаранџ, пољ, ли, Ч
 Гџзџњске, пољ, П
 Глџжџе, пољ, Л
 Гџвнџшта², пољ, Ч
 Дџера пџток, пот(ок), Ч, П
 Дџољне, пољ, Ч, Пџвина дољина, пољ, М
 Дџгачке, л(ивада), П, пољ, Б, Л
 Дџге њџве, пољ, Ч, ЛК
 Дунџвске, пољ, К
 Ђџпџр, и, П
 Жџљџрске, пољ, П
 Жџљџрски хџлтови, поље, Б
 Испод пџта, пољ, Л
 Кџалуџерски пџток³, пољ, пот, К
 Кџвџљ, Вџлики Кџвџљ, бр, П, Мџли Кџвџљ, Вџлики Кџвџљ, бр, Ч, К
 Кџланџи, пољ, Ч
 Кџљнић⁴, пољ, К
 Кџљчџвџци, пољ, К
 Кџљсе, пољ, Б, Ч, П
 Кџлопџтиџа, паш, К
 Кџџнопџа⁵, пољ, Ч
 Кџсџнице, ли, Ч
 Кџџачџин, пољ, Ч
 Краџк, пољ, Л
 Краџтке, пољ, Б
 Краџткуџе, пољ, ли, Ч
 Краџталиџе, пољ, П
 Кџџдељџшџте, пољ, Л
 Кџџпусџшџте, ш, Л, пољ, Ч
 Лаџнџи, пољ, Б
 Леџдине, пољ, Б
 Лџпџр, бр, Ч
 Лџгови, пољ, П
 Маџчкова јџма, бр, Ч, С
 Маџџдан поље, паш, П
 Маџле, пољ, М
 Маџли шџлови, паш, Ч
 Маџнатџвџци, пољ, К
 Меџђџџнка, пољ, Б
 Меџшељџје, пољ, П
 Мџлаџке, пољ, Ч, К
 Наџметаџк, пољ, Л
 Нџџколџш, пољ, М
 Нџџџсџџдови, пољ, К
 Орџловаџ, пољ, С
 Осџље, бр, Ч, П

¹ У овој долини је за време турске окупације Вуџо, турски паша, дао саградити замак у коме је живео. По паши је дољина добила име.

² Овде су некада свозили жџта, врхли и сламу садевали.

³ За време велике сеобе Срба 1690. године два калуџера су се населили код извора овог потока, саградила капелицу и у њој држала богослужења све док неџ сазиџана црква у самом насељу.

⁴ Некада је овде постојала кленова шума коју је становништво искрџило и место ње створило оранице. Као успомена на кленову шуму овде, њџве су добиле име Кленџић.

⁵ Ту се израџивала кудеља.

П а р л о з и, пољ, Б
 П а ш к о в и, пољ, П
 П е с к о в и, пољ, К
 П е т њ и н е, Вѣлике Петњне, Мале Петњне, пољ, П
 П е т л о в а ц, пољ, Ч
 П њ и ш м а њ, пољ, С
 П л а ч к о в а ц, пољ, ли, Ч
 П л а н д и ш т е⁶, пољ, Л
 П о д и њ и, пољ, П
 П о д р а с т и к, пољ, Л
 П о д т а в а н о м, пољ, К, П
 П о љ а н е, пољ, К, Пољана, пољ, Ч
 П о т к а м е њ, пољ, П, С
 П р е к е, пољ, П
 П р е к о б р д и ц е, пољ, П
 П р о с и н а, пољ, К
 П р у д, ли, Л
 Р а к о в ц и, пољ, К
 Р а с к р ш н и ц е, пољ, Л
 Р е к е, пољ, Ч
 Р и ц к е, пољ, М
 Р и т о в и, ли, Б, Рит, пољ, Ч
 Р о г о ж а, ли, К
 Р о в а ч е, пољ, Ч
 Р у н к о в ц и, ли, П
 Р у п е, пољ, Ч
 С а д о в и, пољ, Б, П
 С а д п р е к о б р д а, пољ, К
 С а т⁷, бр, Ч
 С е л њ и ш т е, пољ, Л
 С е њ ч а, пољ, П
 С л а њ и н е, Вѣлике Слѡтине, Мале Слѡтине, пољ, К, Л
 С м е р д а њ, пољ, С
 С м о б л н и ц е, пољ, П
 С о к о л о в ц и, пољ, П, Соколовац, пољ, К
 С р е д е љ, пољ, К
 С р е д њ а д у ж, пољ, Л
 С р е д њ и т а в а н, пољ, М
 С т а р а в о д а, и, С
 С т е њ и н п о т о к, пот, К
 С т е љ и н п o т o к, пот, С
 Т р њ е в и н е, пољ, Ч
 Т у б и н б у њ а р, пољ, П
 Т у н к о в а ц, пољ, С
 У ј д и љ и, пољ, П
 У н д р ц, пољ, Л
 У р б а р и њ е, пољ, Б, Л
 Х а т а р, пољ, П
 Х у н к а, бр, Б
 Ц њ и р и б а р, паш, пољ, Ч
 Ц р к в и н е, пољ, М
 Ч а њ е р е, Мале Чањере, Вѣлике Чањере, К, Л
 Ч о т, пољ, К
 Ч у ш и ц е, пољ, К

⁶ Овде су некада пландовале краве, сада су ту оранице.

⁷ Ко се налази на овом брду лако може да установи колико је сати, пошто се сенка брда креће правцем казаљке сата.

Ш а́ нац, пољ, Б
Ш а́ р ц о в а л њ в а д а, ли, Л
Ш и р ђ к е, пољ, П
Ш љ м и ц а, паш, Ч
Ш љ ш њ а́ р и, пољ, П*

* Редакцијска напомена: Аутор овог прилога је студенткиња I године на групи за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду, рођена у Калазу, у Мађарској, и припадник је тамошње српске националне групације. Њено језичко осећање је поуздано, а акценат топонима који се овде доносе означила је сама. Проверавање њеног изговора, међутим, оставило је неке ситније нејасноће које нису могле бити уклоњене. То се, пре свега, односи на аутентичност бележења квалитета неких кратких акцената у иницијалном слогу (ређе је то случај са дугим акцентима у истој позицији), као и на неке поста акценатске дужине. Све те појединости спорадично су 'мађарски интониране', осим што понекад одударају од наших досадашњих знања о тим говорима. Но с обзиром на то да је главнина материјала у овом прилогу веродостојно акценатована и да је ауторка ватрено бранила и оно мало спорних акцената, мислим да је озбиљнији добитак пропустити неколико мање поузданих информација него што би био губитак ако би се због њих покосило и све оно што је несумњиво сигурно. А тога је овде, свакако, неупоредиво више.

Д. Пејровић

Јован Михајловић.

ЧИФЛУК РАЗГОЈНСКИ КРАЈЕМ 1940. ГОДИНЕ ГРАЂА ЗА ПАТРОНИМИЈСКИ РЕЧНИК ЈУГОСЛАВИЈЕ

*Рађено под руководством
др Велимира Михајловића*

Од свог постанка, село Чифлук Разгојнски¹ код Лесковца граничи се, као и данас, реком Јужном Моравом, са североисточне, и селом Брејановцем, са југозападне стране.

Уочи другог светског рата Чифлук је имао 42 посебна домаћинства, односно дома („куће“) са око 200 становника. Село је некада сачињавало само неколико фамилија — „Величкови“, „Павлови“, који су се одселили у суседно село Брејановце, „Цакини“, Китићови“, „Редини“ и „Тотини“.²

Чифлучани су се женили девојкама из суседних села: Доње Локошнице, Печењевца, Чекмина, Липовице, Брестовца, Брејановца, Разгојне³ и Грданице. Из самог Чифлука и поменутих села потицали су и чифлучки зетови.

Становници Чифлука између два светска рата били су вредни земљорадници.⁴ Њихова имања су се налазила у атару самог села, а једним делом и у каштаварском атару (на пример трле за овце „Величкових“).

Пре рата је у селу била само једна бакалница, чији је власник био Мика Ђорђевић „Ђопа“. Ова трговинска радња налазила се код сеоског крста.

¹ У свакодневном говору мештана и грађана овог дела лесковачког краја село се и данас наводи као Разгојански Чивљ'к по суседном селу Разгојни.

² Чифлук Разгојнски данас има само десетак нових кућа. Ни број становника се није битно изменио. Седиште Месне канцеларије је у Печењевцу, а до пре неколико година оно се налазило у селу Брестовцу.

³ Номинатив имена овог села је Разгојна, али га и мештани и становници околних села зову Разгојно.

⁴ Изузетак чине Ђура Јанаћка Јенаћа Стојиљковић, потпоручник, погинуо у I светском рату на Црној Бари, 1914. године; Милан Раићела Динић, поручник, погинуо на Солунском фронту, 1916. године; и активни поднаредници: Динча Димитрија Величковић, носилац медаље „Добром стрелцу“, умро 1911, и Светозар Митке Цакић, који се „скинуја у цивил“ одмах после I светског рата и одселио у Београд, где и данас живи.

До 1940. године Чифлук Разгојски је имао старешину села (раније кмет). Последњи је био Рака Цветковић, земљорадник и месар. Општински одбор су сачињавале старешине села, а црквени одбор угледнији сељаци из печењевца и околних села (на пример Димитрије Стојиљковић „Мита Вајдица“ из Чифлука Разгојског, Трајко „Кападин“ из Дупљанског Чифлука — био и црквени појац, Џале „Црночеширков“ из Брејановца — такође био и црквени појац, и други. Председници општине у Печењевцу били су до рата претежно Печењевчани, али је на ову дужност долазило и лице из неког другог села. Један од њих био је и Мијајло Стојиљковић „Мијајла Вајдица“.

Сеоска слава Чифлука Разгојског је Бурђевдан, који пада 23. априла по старом, а 6. маја по новом календару. Међутим, овај празник не слави ни једна чифлучка породица као своју крсну славу.

Обреди, крштења, венчања и сахране обављали су се у печењевачкој цркви „Свети Илија“ и на печењевачком гробљу. Печењевачкој, црквеној парохији припадала су села Печењевац, Чифлук Разгојски Брејановце, Каштавар и Дупљане (сада Живково).

*

Све податке за овај рад пружили су ми 1973. године мој отац Славко Михајловић, рођен у Чифлуку Разгојском 1895, а од 1907. године у Лесковцу, трговац у пензији, и његов рођени брат Живојин Стојиљковић⁵ „Џика Вајдица“, рођен 1905. године и завичајан у Чифлуку Разгојском.

Списак презимена, имена, породичних и личних надимака, са крсном славом становништва села Чифлук Разгојски код Лесковца 1940. године

Презиме и име	Крсна слава ⁶	Н а д и м а к	
		породични	лични
Величковић Јорѓаћ	Свѣти Рáнђел ⁷	—	—
Величковић Милán	Свѣти Рáнђел	—	Пејчин
Величковић Мита	Свѣти Рáнђел	—	—
Величковић Младѣн	Свѣти Рáнђел	—	—
Величковић Пáвле	Свѣти Рáнђел	—	—

⁵ Различитост презимена два рођена брата није реткост у лесковачком крају. Ради се о томе да се један брат презива по имену деде (у нашем случају Михајлу — отуд Славко Михајловић) а други брат по имену чукундеде (опет у нашем случају Стојиљку — зато и Живојин Стојиљковић). Примери за ову лесковачку праксу су још рођена браћа Јован Милошевић и Никола Стојиљковић, односно Милан Јовановић и Драги Димитријевић и други.

⁶ Једна од значајних и поузданих идентификација предратних породица у лесковачком крају била је крсна слава. Зато смо у овом раду осим презимена, очевог имена и имена, и породичног и личног надимка навели податак о крсној слави сваког појединца.

⁷ Мисли се на Светог Архангела Михајла, који се слави 21. новембра.

Вельковић Таса	Свети Никóла	Велков	—
Вельковић Цветко	Свети Никóла	Велков	—
Веселиновић Гаврило	Свети Никóла	—	Гарвил Јањин, гајдарџија
Веселиновић Ранђел	Свети Никóла	—	Раша Јањин
Ђорђевић Ђорђа	Свети Лазар	Џакин	—
Ђорђевић Милан	Свети Никола	Мичин	—
Ђорђевић Петраћко	Свети Никóла	—	„Жи ми лебац“
Ђорђевић Светозар	Свети Никóла	—	Тóза Мичин
Здањковић Костадин	Свети Никóла	—	Дина Дикин
Јањић Цветан	Свети Никóла	—	—
Кóцић Јованча	Свети Никóла	Кóцин	„Сине Станичке, хéro Љубóмире“.
Кóцић Кóста	Свети Никóла	Кóцин	—
Никóлић Живко	Свети Никóла	—	Станојин
Никóлић Таса	Петкóвдан	Кóцкин	—
Пётровић Рака	Свети Никóла	Китићовци	—
Пётровић Стојан	Свети Никóла	—	Цóна Китићов
Станковић Илија	Свети Никóла	Реџин	—
Станковић Митка	Свети Лазар	Џакан	—
Станковић Петар	Свети Никóла	Реџин	—
Станковић Стојица	Свети Никóла	Станкин	—
Станковић Трајко	Свети Никóла	Реџин	—
Стојановић Васиљко	Свети Јован	Тóтин	—
Стојановић Влајко	Свети Јован	Тóтин	—
Стојановић Костадин	Свети Јован	Дина Тóтин	—
Стојиљковић Јанаћко	Свети Лазар	—	—
Стојиљковић Јенаћ	Свети Јован	Милкин	—
Стојиљковић Јорѓаћ	Свети Лазар	—	—
Стојиљковић Мијáјло	Свети Лазар	—	Мијáјла Вајдица
Стојиљковић Трајко	Свети Јован	Милкин	—
Цветковић Васиљко	Свети Никóла	Китићов	—
Цветковић Јован	Свети Никóла	—	Велин
Цветковић Петар	Петкóвдан	—	Димитријин
Цветковић Прóкоп	Свети Никóла	—	Кóпе баба Мáрин
Цветковић Прóкоп	Свети Никóла	Китићов	—
Цветковић Ранђел	Свети Никóла	Дóстински	Рака Цветков
Цветковић Срётко	Свети Никóла	—	—
Цветковић Стојан	Свети Никóла	Дóстински	—

Ernest Barić

PREZIMENA I PORODIČNI NADIMCI U MARTINCU (FELSŐSZENTMÁRTON) U MAĐARSKOJ

Selo Martince se nalazi u južnom delu mađarske županije Baranje, na levoj obali reke Drave. U istorijskim spomenicima se prvi put pominje 1235. godine.¹ Sačuvalo se nekoliko izveštaja iz 17. stoleća koji su pisani u govoru toga hrvatskoga naselja.² Uz mađarsko-jugoslovensku granicu, duž obale Drave, sa još 7 hrvatskih sela Martinice čini grupu tzv. lukoviških Hrvata.³ Po popisu stanovništva 1970. godine Martince je imalo 1850 stanovnika. U selu žive i danas pretežno Hrvati i nešto Mađara koji su se nastanili pretežno posle drugog svetskog rata.

Prezime	Nadimak u jednini	Nadimak u množ.
Antalović	Marčok	Marčokovi
Antalović	Kocka	Kockini
Balatinac	Lovrić	Lovričevi
Balatinac	Baraban	Barabanovi
Balatinac	Kapelan	Kapelanovi
Balatinac	Minda	Mindini
Balatinac	Mišeta	Mišetini
Balatinac	Zabić	Zabičevi
Balatinac	Berga	Bergini
Balatinac	Solan	Solanovi
Balatinac	Gumber	Gumberovi
Balaž	Pajdiš	Pajdiševi
Balaž	Rida	Ridini
Balaž	Zec	Zecovi
Barić	Vendić	Vendičevi
Barić	Dragić	Dragičevi
Barić	Asan	Asanovi
Barić	Husar	Husarovi
Barić	Jožan	Jožanovi
Barić	Pariz	Parizevi

¹ Bruestzle, *Recenzio universi cleri Dioecesis quinqueecclesiensis*, Pečuh 1876, II, 494

² T. Smičiklas, *Dvjesto godišnjica oslobođenja Slavonije* II, 2—6.

³ O govoru ovih sela piše Ivan Brabec u članku: *Hrvati uz Muru i Dravu te u Vedešinu*, Ljetopis JAZU knjiga 74, str. 498—500, Zagreb, 1971.

Prezime	Nadimak u jednini	Nadimak u množ.
Barić	Bajica	Bajicini
Barić	Kovačev	Kovačevi
Barić	Lucin	Lucini
Barić	Mijačev	Mijačevi
Barić	Reteš	Reteševi
Barić	Pepičnjak	Pepičnjakovi
Bolković	Dineš	Dineševi
Brezović	Franjin	Franjini
Brezović	Pedo	Pedini
Brezović	Filer	Filerovi
Brezović	Kliber	Kliberovi
Brezović	Prčun	Prčunovi
Brezović	Čekić	Čekićeви
Brezović	Vincikin	Vincikini
Brezović	Anas	Anasevi
Dudaš	Dudo	Dudini
Dudaš	Picigaja	Picigajini
Dudaš	Đuran	Đuranovi
Đurodinović	Brdar	Brdarovi
Đurodinović	Bocin	Bocini
Đurodinović	Mislić	Mislićeви
Đurodinović	Kemić	Kemićeви
Đurodinović	Palčikin	Palčikini
Đurodinović	Sirčar	Sirčarovi
Đurodinović	Brondin	Brondini
Đurodinović	Budžanov	Budžanovi
Đurodinović	Gvozdeni	Gvozdenini
Đurodinović	Maturka	Maturkini
Đurodinović	Šimičev	Šimićeви
Đurodinović	Drljačin	Drljačini
Đurodinović	Belkin	Belkini
Đurodinović	Gustinov	Gustinovi
Đurodinović	Kurjakov	Kurjakovi
Đurodinović	Gedžin	Gedžini
Geošić	Popov	Popovi
Gojak	Đucin	Đucini
Gojak	Piko	Pikini
Gojak	Bumbujić	Bumbujićeви
Gojak	Stankić	Stankićevi
Gojak	Bakrenkin	Bakrenkini
Gojak	Prinda	Prindini
Gojak	Bodriškin	Bodriškini
Gregeš	Zavaroš	Zavaroševi
Gregeš	Štefin	Štefini
Gregeš	Toškin	Toškini
Greguric	Županov	Županovi
Greguric	Medin	Medini
Greguric	Kormanuš	Kormanuševi
Greguric	Bognjar	Bognjarovi
Greguric	Bočkorušev	Bočkoruševi
Greguric	Fabić	Fabićeви
Greguric	Biškupov	Biškupovi
Greguric	Mišković	Miškovićevi
Greguric	Kišemberov	Kišemberovi
Greguric	Arcoš	Arcoševi
Guljaš	Birušev	Biruševi

Prezime	Nadimak u jednini	Nadimih u množ.
Guljaš	Vidač	Vidačevi
Guljaš	Rocin	Rocini
Guljaš	Inkin	Inkini
Guljaš	Čalfić	Čalfićevi
Guljaš	Đureta	Đuretini
Guljaš	Čup	Čupovi
Guljaš	Jarac	Jarčevi
Hideg	Pičo	Pičini
Hideg	Kundro	Kundrini
Hideg	Šprici	Špricijini
Hideg	Lulo	Lulini
Hideg	Dzodza	Dzodzini
Hideg	Engo	Engini
Hideg	Čemrndić	Čemrndićevi
Hideg	Džora	Džorini
Hideg	Mikešev	Mikeševi
Hideg	Pavlov	Pavlovi
Hideg	Drondić	Drondićeви
Kečkeš	Komič	Komičevi
Kečkeš	Micki	Mickijini
Kečkeš	Runjo	Runjini
Kečkeš	Braco	Bracini
Kečkeš	Mikolin	Mikolini
Kolarić	Močkoš	Močkoševi
Kovačević	Benić	Benićevi
Kovačević	Bikijin	Bikijini
Kovačević	Kano	Kanini
Kovačević	Elešić	Elešićevi
Kovačević	Đotić	Đotićevi
Kovačević	Ize	Izevljevi
Kovačević	Kravirus	Kravusevi
Kovačević	Car	Carovi
Kovačević	Bošpor	Bošporovi
Kovačević	Lukoš	Lukoševi
Kovačević	Vredin	Vredini
Kovačević	Sirkin	Sirkini
Kovačević	Malogdebele	Malogdebelovi
Kovačević	Fujkin	Fujkini
Kuštra	Dagojev	Dagojevi
Kuštra	Kaplarov	Kaplarovi
Kuštra	Pajdin	Pajdini
Kuštra	Dzinar	Dzinarovi
Kuštra	Pejvin	Pejvini
Kuštra	Citer	Citerovi
Kuštra	Abljanov	Abljanovi
Kuštra	Siko	Sikini
Kuštra	Lukić	Lukićevi
Kuštra	Salavuk	Salavukovi
Kuštra	Pluder	Pluderovi
Kuštra	Ferdo	Ferdini
Kuštra	Bado	Badini
Kuštra	Šest	Šestovi
Kuštra	Čaca	Čacani
Kuštra	Čiro	Čirini
Kuštra	Klipanov	Klipanovi
Kuštra	Imbrus	Imbrusevi

Prezime	Nadimak u jednini	Nadimak u množ.
Kuštra	Sato	Satini
Kuštra	Jola	Jolini
Kuštra	Šenkić	Šenkićevi
Kuštra	Ican	Icanovi
Kuštra	Bergan	Berganovi
Kuštra	Škurman	Škurmanovi
Kuštra	Sos	Sosovi
Kuštra	Pajdiš	Pajdiševi
Kuštra	Matata	Matatini
Kuštra	Zvonarov	Zvonarovi
Kuštra	Gašina	Gašini
Lubrežan	Piškoro	Piškoro
Pandur	Ikan	Ikanovi
Pandur	Pupanov	Pupanovi
Potkovac	Županov	Županovi
Perjaš	Mondok	Mondokovi
Perjaš	Jakec	Jakecevi
Petrinović	Bikijin	Bikijini
Petrinović	Venslijin	Venslijini
Petrinović	Adanov	Adanovi
Romolic	Rumunjic	Rumunjićevi
Ronta	Bobovčan	Bobovčanovi
Ronta	Jankov	Jankovi
Ronta	Rokoc	Rokocevi
Ronta	Jožač	Jožačevi
Ronta	Pajoc	Pajocevi
Ronta	Šubrin	Šubrini
Sabo	Babin	Babini
Sabo	Kres	Kresovi
Sabo	Sremčić	Sremčićevi
Sigečan	Vicin	Vicini
Sigečan	Rela	Relini
Sigečan	Đuko	Đukini
Sigečan	Konko	Konkini
Sigečan	Prtisko	Prtiskini
Sigečan	Buno	Bunini
Sigečan	Cibrić	Cibrićevi
Sigečan	Kaluparov	Kaluparovi
Sigečan	Pila	Pilini
Sigečan	Čole	Čolini
Sigečan	Dogo	Dogini
Sigečan	Ferčula	Ferčulini
Sigečan	Garičin	Garičini
Silović	Strojo	Strojini
Silović	Češljarov	Češljarovi
Silović	Dando	Dandini
Skrajčić	Skrajak	Skrajkovi
Skrajčić	Cigo	Cigini
Solga	Kapitanov	Kapitanovi
Solga	Susmak	Susmakovi
Stražanac	Rokić	Rokićevi
Šimara	Kojin	Kojini
Šimara	Pužarov	Pužarovi
Šimara	Bogčev	Bogčevi
Šimara	Miškić	Miškićevi
Šimara	Majan	Majanovi

Prezime	Nadimak u jednini	Nadimak u množ.
Šimara	Nejen	Nejenovi
Šimara	Matoš	Matoševi
Šimara	Crnić	Crničevi
Šimara	Surdunj	Surdunjevi
Šimara	Kucer	Kucerovi
Šimara	Gaćaš	Gaćaševi
Šimara	Jozokov	Jozokovi
Vaščan	Vurtov	Vurtovi
Vaščan	Ligler	Liglerovi
Vaščan	Šekutar	Šekutarovi
Veriga	Mijatov	Mijatovi
Viljevac	Jožin	Jožini
Viljevac	Karapandžin	Karapandžini
Viljevac	Petrišini	Petrišini
Viljevac	Concijin	Concijini
Vizvari	Babić	Babićevi
Vuković	Madžarov	Madžarovi
Vuković	Osijin	Osijini
Vuković	Laskin	Laskini

Prezimana bez nadimaka: Bobovčan, Boroš, Otrovanac, Tkalac, Vancel, Verkoci.

САДРЖАЈ

Милорад Радовановић — Неки синтаксички поступци карактеристични за језик књиге „Роман о Лондону“ Милоша Црњанског . .	1
Бранислава Ром — Српскохрватские квиваленти за нека значења руских падежа	49
Момчило Златановић — Топоними Пољанице	109
Наталија Петровић — Микротопонимија неких српских насеља у Мађарској	143
Јован Михајловић — Чифлук разгојски крајем 1940. године .	149
Ernest Barić — Prezimena i porodični nadimci u Martincu (Felsőszentmárton) u Mađarskoj	153

